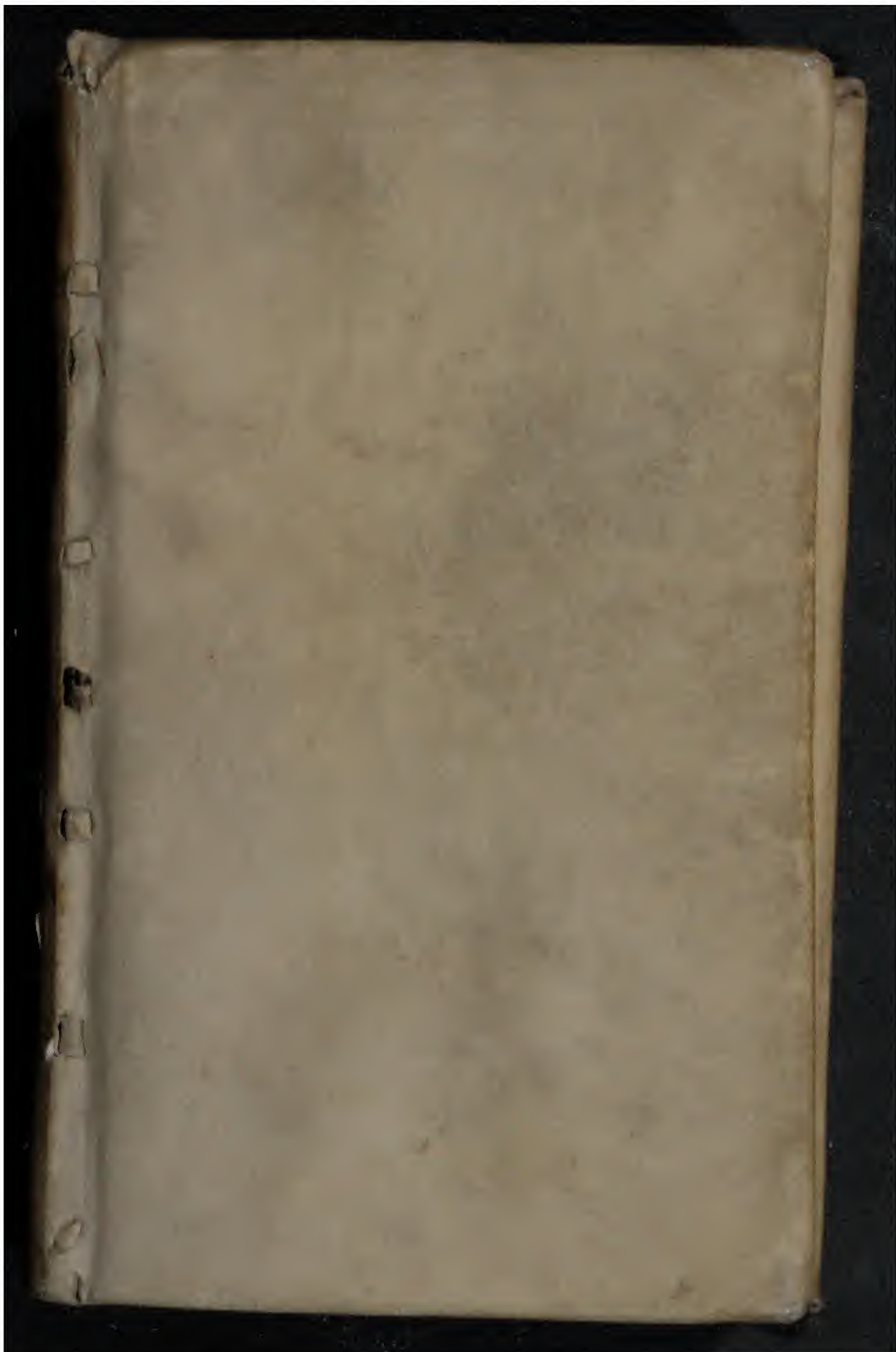
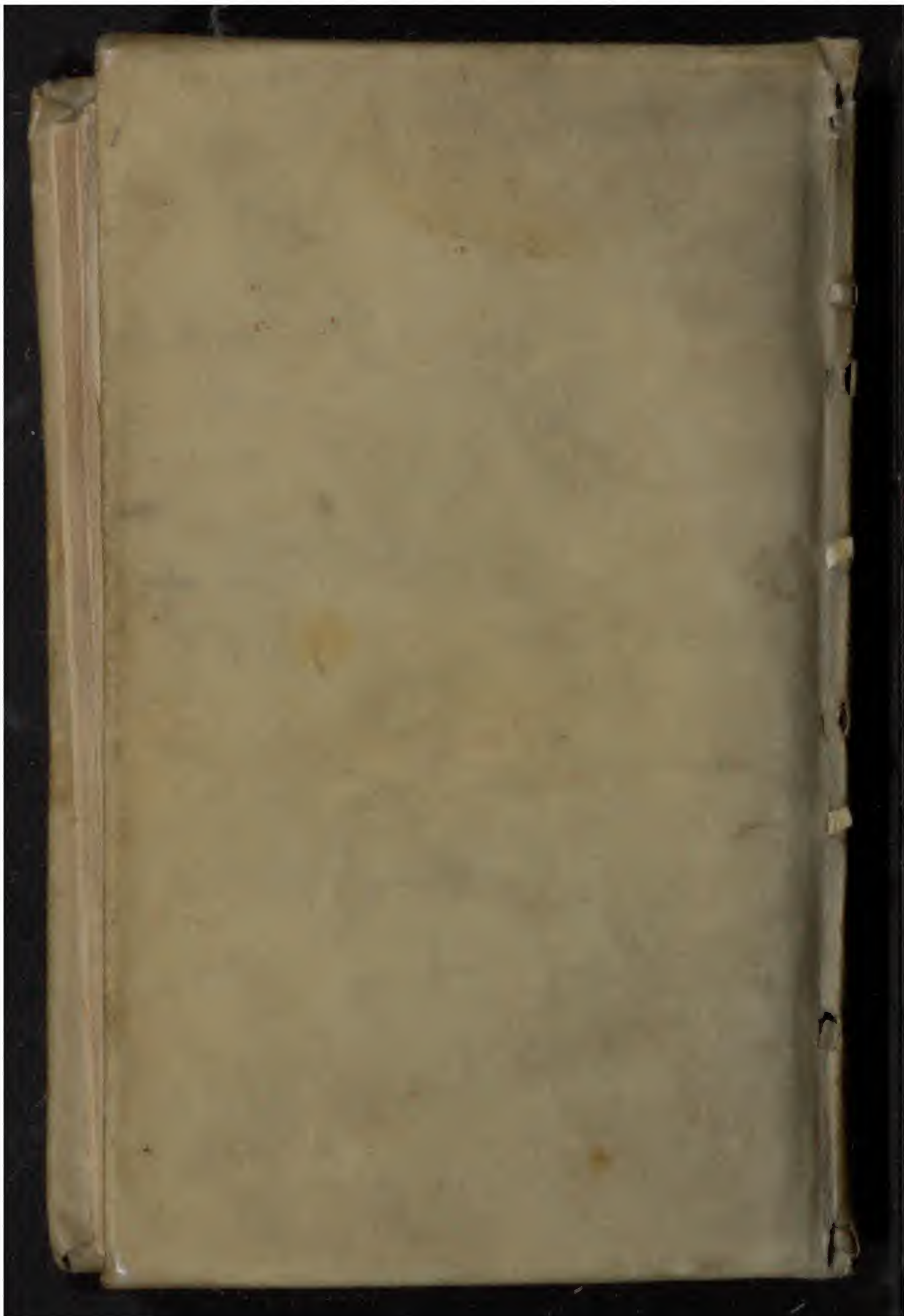

382
M
4

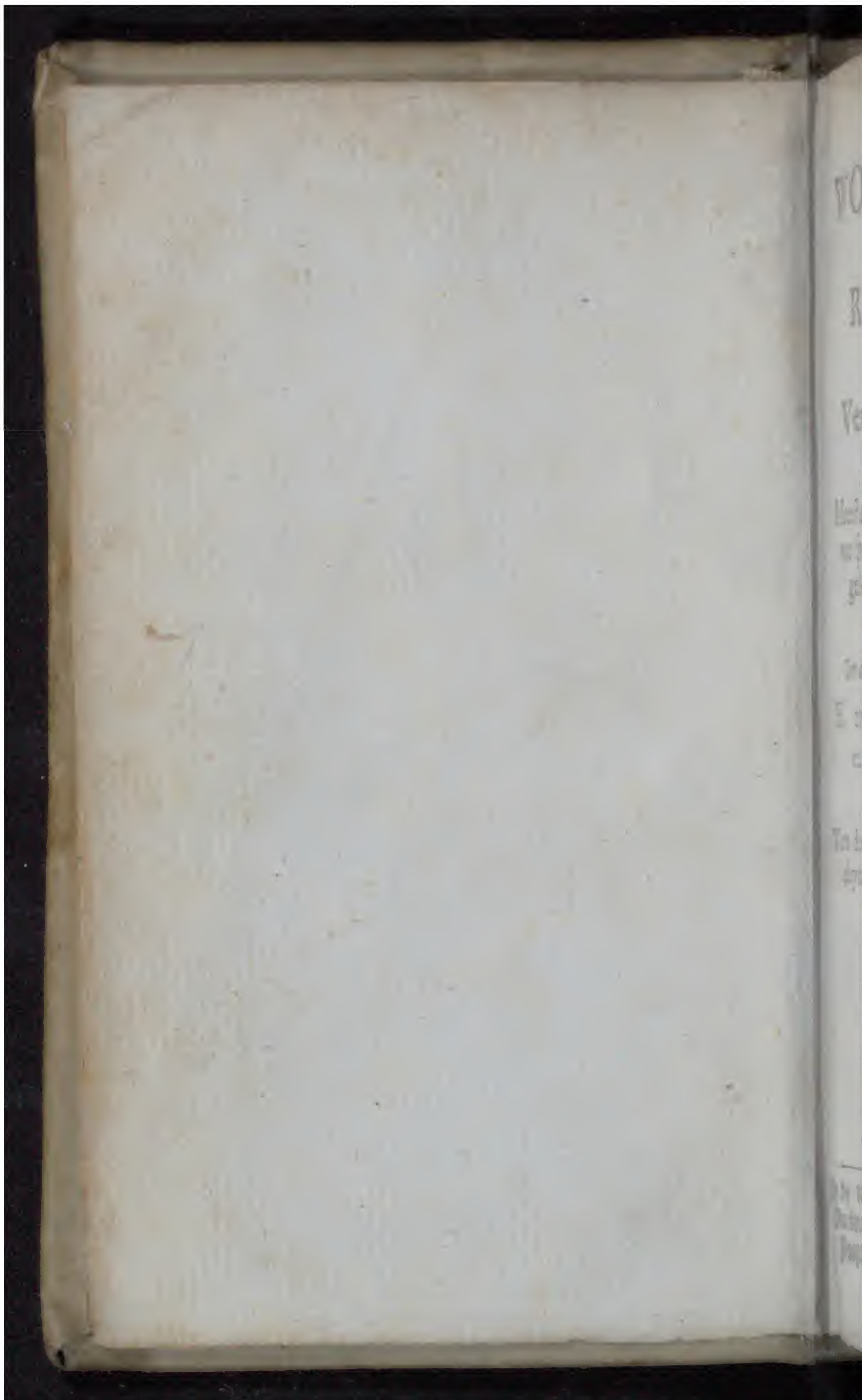

KW

382
M 4

't NIEUW WOORDEN-BOEK
Der
REGTEN,

Ofte een

Vertaalinge en Uytlegginge

Van

Meest alle de Latijnse woorden, en wijse van spreeken, in alle Regten en Regts-geleerders Boeken en Schriften gebruykelijk:

Ten deele uyt de Schriften van de Heeren

H. en W. de GROOT,

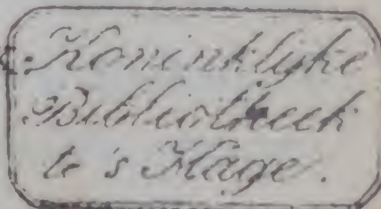
en andere versamelt en by een gestelt,

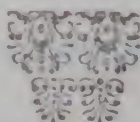
Ende

Ten deele nu eerst uyt het Latijn in 't Neder-duyts tot dienst en nut van alle Practisijns en Liefhebbers overgeset;

Door

Mr. A. K.

t'AMSTELREDAM,

By de Weduwe van Jan Hendriksz Boom, Zal: Boekverkoopster/op de Cingel/ by Jan-Roon-Poorts-Toorn/ in de Boek-binder/ 1664.

Goedgunstige

LEESERS.

DEn inzigt, dat ik by de Latijnse woorden van de Hooggeleerde Heeren *H. en W. de Groot*, in Nederduyts vertaalt, nog veel meer woorden, en wijse van spreeken, in de Regts-geleertheyd en Regts-vordering gebruykelijk, heb bygevoegt, en is niet geweest, om daar door een naam van geleertheyd te bekomen, of eenigsins vermaard te worden: maar 't is alleenlijk mijn welbehagen geweest, en den lust, die ik hadde, om mijn eygen Moeder-taal wat

te vermeerderen, die my hebben angeport, om die moeyte op my te neemen. Ten is ook niet tot verminderinge van de Regts-geleertheyd, of Regts-vordering, datſe geheelijk in goed Nederduyts wel ſoude konnen beſchreeven worden, maar veel eer tot grooter agtinge; want heerlijke wetenſchappen moogen ook wel in een uytſteekender en treffelijker taal, als daarſe in beſchreeven zijn bekent zijn, en beſchreeven worden. De beweegrede dan, dat ik deſe Vertaalinge en Uytlegginge, de welke ik voor mijn ſelven en tot mijn eygen behaagen geſchreeven had,

an

an den Drukker heb gegeeven, om door den druk gemeen te maaken, is, om dat ik dagte, offe iemand meer mogt behagen en een wel-gevallen daar in hebben, dog diefe niet en behaagt, om de geringheyds wil, de zelve en kan ik geen groot ongelijk geeven, maar wil alleen op die verfoeken, dat hy de felve eens verbetere en vermeerdere, 't welk my ten hoogften angenaam zoude zijn, te meer de wijle ik felve dit werk foo volkomen ten eerften niet heb konnen maaken, fonder dat foo hier of daar, niet wel een miflag foude in gefloopen zijn, want hebbende maar moe-

ten volgen een weg ſonder ſpoor, daar ſoo hier en daar maar eenige voetſtappen ſtonden, kan men ligtelijk eenmaal miſſen, 't welk daar na als de weg wat meer betreeden en bekent is, ligtelijk kan worden voorgekomen. Ook kan ſy geding-beſorgers, openbaar ſchrijvers en andere, de welke onkundig zijn in de Latijnſe taal, gelijkſe meeſt alle zijn, en nogtans niet willende ſchijnen minder te weten, als die de welke in de taal kundig zijn, gaerne om geleert te ſchijnen, mede die Latijnſche, en van 't Latijn afkomende woorden en wijſe van ſpreeken, gelijk als ook Franſche, en andere Schot-
ſe

ſe woorden meer, in haar geſchriften en ſpreeken, gebruyken, gelijk den Indiaanſchen klap-vogel, die ſonder verſtant de woorden der menſchen na-bootſt, nog dienſtig zijn, om den zin en uytlegging der ſelver woorden, ingevalle zy de ſelve willen gebruyken, al hoe wel het veel beter was, dat ſyſe nimmer gebruykte, daar in na te ſoeken, op dat zy de ſelve (gelijk 't wel dikwils gebeurt) niet kwalijk en ſoude gebruyken. De goed gunſtige Leeſers neemen dit dan voor tegenwoordig aan, dewijle het toekomende zeer onſeker is, de meening is wel om in tijd en wijle dit Boekje wat te

ver-

verbeetere en te vermeerdere, dog overmits iemands voorneemen door veelderley toevallen kan belet worden, ſoo en kan ik mede van het toekomende niet zekers ſeggen. Hier mede blijve,

U E. Toegenegene

A. K.

Nederlandsche
WOORDEN SCHAT
Der Regts-geleertheyd en Regts-vordering.

A

Die in diem, van die dag af tot die dag toe / van sulken dag af tot sulken dag toe.

A legatariis, van maaking-beurders. Siet legatarius.

Ab altera statione, van eenen anderen ontfang / of van een anderen rekening. By voorbeeld twee luyden sijn malkander schuldig / t. w. d'een komt van den ander 500 gulden / uyt verkoop van eenig goed: d'ander komt van de eerste 360 gulden / uyt verkoop mede van eenige andere waren. Als nu de eerste betaalinge eyscht / komt de tweede met 360 gulden in-schuld in verlijking tegens de 500 gulden in-schuld / en blijft oversulks maar 140 gulden voor de tweede om te betaalen. Maar als nu de tweede wilde seggen / ik moet nog van een

derde 140 gulden hebben uyt verkoop van koopmanſchap / en dat breng ik mede in verlijking tot betaaling van't geen ghy hebben moet: ſoo en ſoude dat niet gelden / overmidts dat dat is van een anderen ontfang en rekening.

Ab inteſtato, by verſterf / door verſterf / ſonder uyterſte wil maaking.

Ab inteſtato mortuus, ſonder uyterſte wil maaking geſtorven; d. i. die ſonder uyterſte wil te maaken geſtorven is.

Ab inteſtato hæres, erfgenaam by verſterf; d.i. die erfgenaam is uyt maagſchap / als'er by uyterſte wil geen andere erfgenaamen geſtelt zijn.

Ab alienare, verbreemden / ontbreemden; d.i. iemands goederen / daer men geen eygendom an heeft / te willen / gelijk of men der eygendom an had / verbreemden / en den eygenaar den eygendom der ſelver goederen ontbreemden.

Ab alienatio, verbreemdinge / ontbreemdinge.

Abavia, een oud over-groot-moeder; d.i. over-groot-moeders moeder / in opgaande maeg-tal te rekenen het vierde gelid.

Abavus, een oud over-groot-vader / over-

over-ane; d. i. over-groot-vaders vader/ in opgaande maag-tal het vierde gelid. Hooghduyts/ Des urans vatter.
Abbreviare, verkorten/ verkorten.
Abbreviare diem conſtitutum, of abbreviare terminum præfixi diei. Siet anticipare.
Abbreviatio, verkorting/ verkorting.
Abbreviatio conſtituti diei, of abbreviatio termini præfixi diei. Siet anticipatio.
Abdicatus filius, een onterfde en verſtoote ſoon.
Abnepos, een na agters 's kinds ſoon; d. i. agter 's kinds kinds ſoon/ of een ſoon van een agter 's kinds kind/ in nedergaande maegſchap te rekenen de vierde geboorte. Hoogd. Der dritt enkel.
Abnepotes & abneptes fratrum ac ſororum, broeders en ſuſters na agters kinds kinderen; d. i. broeders of ſuſters agter 's kinds kinds kinderen/ ſijnde in ſijde maegſchap het ſeſte gelid.
Abneptis, een na agter 's kinds dogter; d. i. agter 's kinds kinds dogter/ of een dogter van een agter 's kinds kind/ in nedergaande maag-tal het vierde gelid. Hoogd. Der dritt nåſin.

Abolere, vernietigen/ te niet doen/ uyt-wiſſchen.
Abolitie, te niet doeninge; een breede gunſt of genade van een vorſt / of overheyt / waar door hy verſcheyde misdaaden vergeeft; een vergiffeniſſe of uytwiſſchinge van verſcheyde miſ-ſlagen of overtreedingen; vergiffenis van verſcheyde misdaaden.
Abſentes, uytlandigen / afweſenden / niet tegenwoordig weſenden.
Abſentia, afweſentheyd / niet tegen-woordigheyd.
Abſentia reipublicæ cauſa, afweſen om de gemeene ſaaken des lands / afweſentheyd om 't gemeene beſt 's halven.
Abſolvere, ontſlaan/ voleynden.
Abſolutè, na haaren aart / heel en al / volkomelijk/ volſtreckt.
Abſolutio, ontſlaging / af-laat / vol-eynding.
Abſolutus, ontſlagen/ voleynd.
Abſolutio inſtantiæ, ontſlaging van de voor-regt-betrekking / welke ge-ſchied / als den aanlegger ſelf in regte niet en is verſcheenen/ of als den ge-daagde voorwend verſet van on-on-derhoorigheyd des regters.
Acceptilatio, kwijtſcheldíng by ſchen-king/

king/die geſchied wanneer een ſchuldeyſcher ſonder betaalinghe den ſchuldenaar de ſchuld kwijt ſcheldt.

Acceptans, vel acceptator, ſcil. literarum cambii, een aanveerder/oft aanneemer van een wiſſel-brief/ om die ſelvige te betaalen aan den trekker/ of houder/ mits behoudende ſijn verhaal op den teykenaar of gever van de wiſſel-brief. In ſaaken van wiſſel ſijn gemeenelijk altijd dry lieden in die handeling onder malkander verbonden; t. w. den gever/ ſchrijver of teykenaar van de wiſſel-brief/ des ſelfs houder of trekker/ ende den ontfanger of aanveerder des ſelfs.

Acceptare, ontfangen/ aanneemen/ anveerden; een wiſſel-brief aanneemen oft anveerden om die te betaalen.

Acceſſio, een natrekking/ waar door men den eygendom van eenige dingen bekomt/ is als van twee gemengde ſaaken de waardiger ſaak de onwaardiger tot of na ſik treckt. Ende deſe natrekking/ ſijnde een ſoorte van eygendoms bekoming/ geſchied/ 1. by toeval ſonder leven/ gelijk by overſtuyving van ſand/ overloop van water/ en aanwerp van ſlijk of verdroogde ſtroom-gronden; of by toeval met

 leven/

leven / gelijk de gebooꝛten van onſe tamme beeſten. 2. Ofte dooꝛ toedoening en arbeyd van de menſkh / en heeft plaats in tilbaar goed / gelijk wanneer iemand iets hem toebehooꝛende tot dienſt of verſiering van eens anders zaake daar vaſt aanvoegt: ofte in ontilbaar goed / want alle wat gebouwt wert op iemands grond / komt den grond-eygenaar toe.

Acceſſiones, ſijn oock eenige anhangſelen oft toevoegſelen.

Acceſſorie, mede hulpelijk / bykomende.

Acceſſorium, is mede iets bykomende of mede helpende / 1. tot bevoꝛdering van ons regt / gelijk als men verſoekt verſuym oft' verſtek: 2. Ofte tot bevoꝛdering van de uytvoering van een gewijſde tot onſen vooꝛdeel verkregen / te weten / als men verſoekt bꝛieven van bevoꝛdering des gewijſdes aan andere regters / of anhang-bꝛieven; een zaake die uyt een ander ſpꝛuyt.

Accedere, bygaan / toegaan.

Acceſſus, toegank.

Accidentalis, toevalligh / by toeval; d. i. al het geene niet en geſchied met vooꝛbedagten raad of opſet.

Accretio, een angroeijingh / de welke ge-

geſchied als een of meer geſtelde erfgenaamen haare erffenis verſtooten of weygeren an te gaan: als dan groejen die deelen der ſelver aan de deelen der overgeblevene erfgenaamen/ en wort alſoo door die aangroejing vergroot.

Accreſſere, aangroejen/anwaſſen.

Accumulativè, verſamelender wijſe/ by verſamelinge/ſamen voegender wijſe/ by ſamen voeginge.

Accuſare, beſchuldigen/ anklagen/ betygen/ betyen.

Accuſatio, beſchuldiging/ anklaging/ klaaging/ anklagte.

Accuſator, beſchuldiger/ klager/ anklager/ betyer.

Accuſatus, beſchuldigde/ beklaagde/ angeklaagde/ betygde.

Accuſatus, beſchuldigt/ angeklaagt/ betigt.

Acquiſitio, een verkrijginge/ of bekominge des eygendoms van eenige dingen.

Acquiſitio hæreditatis, een bekominge der erffeniſſe; d.i. als men den eygendom der erffeniſſe verkrijgt of bekomt/ door uyterſte wil of by verſterf.

Acquiſitio hæreditatis directa, erffenis be-

bekooming uyt de hand is als de erfgenaam sijn regt tot de erffenisse bekomt onmiddelijk van den overleefden selfs.

Acquisitio hæreditatis fidei commissariæ, erffenis bekooming over de hand/ is wanneer een erfgenaam over de hand sijn regt tot de erffenisse niet onmiddelijk van den overleefden selfs by uyterste wil of versterf bekomt/ maar bekomt dat van een ander/ aan de welke de erffenisse van den overleefde/ onder verbintenisse van weder overleeveringe/ sonder die te mogen vervreemden/ gemaakt was.

Acquisitor, een verkrijger of bekomer van eenige eygendom of regt tot de selve.

Acta, daaden/ handelingen/ geschriften van hofs-schrijvers/ land-schrijvers/ raads-schrijvers/ gereghts-schrijvers/ regts-vorderaars/ gedings-besorgers en openbaar-schrijvers; beteykent ook een kennisse/ bescheyd.

Acta publica, algemeene schriften/ een ieder een aangaande/ gelijk wetten/ insettingen/ voor-regten/ keuren en diergelijken.

Acta privata, besondere schriften/ die deese of geene in't bysonder raaken; gelijk

gelijk een verbinds-schrift/ uyterste wil/ of houwlijksche voorwaarde van deese/ of die.

Acta coram judicibus deputatis, seu commissariis, een mondelinge voorstellinge des verschils of twist-zaaks/ soo van den aanlegger als verweerder/ of van haar lieder voorspraaken voorgesteld/ op een by-een-komst tot dien eynde belegt voor een/ somtijds meer regters of raads-heeren/ daer toe afgevaardigt sijnde/ om de twisters of gedings luyden door d'een of d'ander middelen te brengen tot over-een-koming en verdragh: en in gevalle sulks niet en gebeurt/ haar onderrigten/ hoe sy haar vorder sullen dragen in't vervolgen van haar saake. Mondeling geschils verhaal en voorstelling op de by-een-komst. Twists zaaks mondeling verhaal.

Actio, een regt/ of regts-middel om't regt te vervolgen en voor te staan/ en is tweederley opspraak of aantaal; Actio beteykent somtijds/ eysch; gelijk Actor somtijds/ eyscher.

Actio in personam seu personalis, een opspraak op eenig mensch. By voorbeeld iemand was geld aan uw schuldig/ waar van ghy een hand-schrift

had / en hy weygerde uw daar na betaalinge / soo had ghy opspraak op die man uyt dat hand-schrift / tot invordering van u geld.

Actio in rem seu realis, een aantaal op eenig goed. By voorbeeld uw was eenig goed ontstoolen ofte op een andere wijse afhandig gemaakt / en ghy kwaamt dat goed te agter-haalen / soo had ghy aantaal op dat goed tot eygening / ingevalle men uw het selve niet met wille en gemak wilde wederom geven.

Actionis institutio, de instelling van sijn regts middel.

Actionem suam instituere, sijn regt of regts-middel instelle.

Actionem suam in personam seu personalem instituere, sijn opspraak op iemand instelle.

Actionem suam in rem seu realem instituere, sijn aantaal op eenig goed instelle.

Actionem suam pro sequi, sijn regt of regts-middel / 't sy opspraak of aantaal / vervolgen.

Actionem suam remittere, sijn regt of regts-middel / 't sy opspraak of aantaal / afstaan.

Actio ad aversionem damni ex assecuratione,

tione, opspraak of regt tot schade vergoeding / of tot afkeering van schade uyt verseekeringe ; opspraak om schade af te houden uyt kragt van verseekeringe. Dit regt heeft een verseekerde tegens den verseekeraar / als de verseekerde koopmanschappen of goederen koomen te verongelucken.

Actio ad commissum, opspraak tot verval van erf-pagt goed. Dese opspraak doet den heer tegen den erf-pagter / als die in gebreeke blijft om de erf-pagt te betalen.

Actio ad collationem bonorum, opspraak tot inbrenging der goederen / dewelke een soon of dogter voor heen van de ouders heeft gehad. Siet collatio bonorum. Dese opspraak heeft d'eene broeder of suster tegens de andere na 't overleven der ouders.

Actio ad compositionem homicidii adversus homicidam, opspraak tot soeninge of versoeninge ; opspraak tot afmaakinge des dood-slags tegen den dood-slager. Dese opspraak geschied van de naaste vrienden van eenen neer-geslagenen tegens den dood-slager.

Actio ad dotem, opspraak om sijn houwlijks

lijks goed / of b'reyd ſchat te hebben; een opſpraak van een man tegens de ouders van ſijn vrouw om ſijn beloofde houwlijks goed te bekomen. Ut evictio ejus nomine præſtetur, dat men dien aangaande waaring ſtelle. Siet actio ut evictio dotis nomine præſtetur. Ut impenſæ in res dotales factæ reſtituantur, dat de onkoſten aan de b'reyd ſchat gedaan / moeten weder uytgekeert werden. Siet actio ut impenſæ in res dotales factæ reſtituantur.

Actio ad ducendum vel dotandum ſtupratam, opſpraak om iemand / die een vrijſter onteert ofte beſlaapen heeft / aan deſelve te doen trouwen ofte om haar houwlijks goed te geven.

Actio ad edendum, opſpraak om te hebben afſchrift van eenige ſchriften eens gedings / ofte eens gewijſdes; dat is / wanneer een geregts-ſchrijver / of Scheepenen / weygeren aan iemand te geven afſchrift van een gewijſde / of eenige andere ſchriften of ſtukken / die hem ſoude konnen vorderlijk ſijn in ſijn zaake voor den hoogen regter.

Actio ad falcidiam, (ſcil. portionem ſeu partem hæreditatis, illa eſt quarta pars) opſpraak om te hebben het

vierde

vierde gedeelte der erffeniſſe vry en onbeſwaart. Een opſpraak / regt of eyſch van een erfgenaam of erfgenaamen op den maaking-beurder of maaking-beurders / als aan de ſelven by maaking meer als dry derdendeelen der erffeniſſe is gemaakt / om het overige vierde gedeelte der erffeniſſe vry en onbeſwaart te behouden. Siet falcidia detractio.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad ſolutionem ſolarii chyrurgici, doloris paſſi & jacturæ temporis obtinendam.

Actio ad fruendum inædificato, regt of opſpraak om te mogen gebruyken 't geene gebouwt is ofte den opſtal: Als iemand een grond van een ander gehuurt hebbende / daar op bouwt of timmert / heeft hy regt om dat getimmer te mogen gebruyken ſoo lang het ſtaat; en mag hem den ander uyt regt van eygendom op de grond gaan verhindering doen.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad compoſitionem homicidii, adverſus homicidam.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad uſuras in ſtipulatum deductas.

Actio ad legata ex teſtamento, aut codicillis, opſpraak tot de maakinge uyt

de upterſte wil ofte onvolkoomene upterſte wille. Een regts-middel of opſpraak / welke de maaking-beurders gebruyken tegens de geſtelde erfgenaamen / om de maakinge / dewelke haar by upterſte wil of onvolkomene upterſte wil gemaakt is / te bekoomen.

Actio ad legitimam, (ſcil. portionem) ejuſque ſupplementum, opſpraak om het wettig gedeelte ende des ſelfs vervulling te bekoomen. Deeſe opſpraak doet een kind tegens de upterſte wil der ouderen / wanneer hem by deſelve upterſte wil minder is nagelaten als ſijn wettig gedeelte is bedragende: of doen deſelve opſpraak de ouderen tegens de upterſte wil der kinderen / wanneer ſy by deſelve in minder gedeelte / als haar na regten is toekoomende / erfgenaamen geſtelt ſijn.

Actio ad partem hæreditatis, opſpraak om ſijn deel der erffeniſſe te bekomen. Een opſpraak van een erfgenaam / die voor een gedeelte der erffenis erfgenaam geſtelt is / om ſijn gedeelte der erffeniſſe te bekomen.

Actio ad perceptionem fructuum, opſpraak om de vrugten te mogen trekken van erf-pagt goed. Een opſpraak

van

van den erf-pagter tegens den eygenaar.

Actio ad præſtandam cautionem legatorum & fidei commiſſorum nomine, opſpraak om goede ſeekerheyd te ſtellen / ter zaaken van maakingen uyt de hand of over de hand. Welke ſeekerheyd de erfgenaamen eyſchen van de maaking-beurders / om verſeekert te ſijn / dat ſy de maaking voldaan hebben: en van de erfgenaamen over de hand / om te konnen toonen / dat ſy de erffenis uyt de hand hebben overgelaaten aan de erfgenaamen over de hand.

Actio ad præſtationem feudi & fructuum, opſpraak tot beſitting van het leen ende de gebruyking der vrugten van dien. Deſe opſpraak gebruykt een leen-man of ſmal-heer tegens den heer des leens.

Actio ad petendam bonorum deſcriptionem, ſeu actio petitionis repertorii, vel inventarii, regts-middel om te eyſchen boedel-beſchrijving / of goederens-beſchrijving. 't Welk doen konnen al die geen dewelke daar an gelegen is / om de beſchrijving der goederen te hebben.

Actio ad premium ex aſſecuratione, opſpraak

ſpraak tot bekoominge van het beloofde of beſprooken geld ter ſaake van de verſeekeringe. Dit regts-middel word ingeſtelt van den verſeekeraar tegens den verſeekerde.

Actio ad pretium emptionis certis annis perſolvendum, opſpraak om de koopſchat van koop op de geſette tyden betaalt te hebben.

Actio ad quietandum. Siet actio ad reddendum Chyrographum cancellatum.

Actio ad ratiocinia, opſpraak tot verantwoording van een bewint; dat is / om daar van te geven reekening/ bewijs/ en 't overblijffel.

Actio ad reddendum Chyrographum cancellatum, opſpraak om een handſchrift wederom te hebben vernietigt en door-gehaalt; t. w. wanneer het ſelve hand-ſchrift voldaan is.

Actio ad reparationem damni navalis, opſpraak tot vergoedinge van de ſchade by het eene ſchip het ander aan gedaan. Siet actio ſi navis navi nocuerit.

Actio ad reſcindendum contractum, opſpraak tot vernietinge van een verdrag of voltrokken handeling; 't welk geſchied / als een van de handelaars te veel beſchaadigt is by de handeling.

Actio ad revocandam donationem, opſpraak tot herroeping van een geſchenk; 't welk geſchied/als de ſchenker van die / an welke hy iets geſchonken heeft/ word beledigt.

Actio ad ſolutionem canonis, opſpraak tot betalinge van de jaarlijkſche erf-pagt; een opſpraak van den eygenaar tegens den erf-pagter.

Actio ad ſolutionem cenſus, opſpraak tot betaalinge van een jaarlijks inkomſte; of opſpraak tot betaalinge van jaarlijks oud-eygen. Siet jus cenſuale, en cenſus.

Actio ad ſolvendas litis expenſas, opſpraak om de koſten des gedings te doen betaalen.

Actio ad ſolvendum reditum (ſcil. pecuniæ) opſpraak om de jaarlijkſche woeker of win-penningen te betaalen; opſpraak tot betaalinge van de win-penninge van op winſt of woeker gegeven geld. Opſpraak om betaalinge van woeker of geld-winſt.

Actio ad ſolutionem ſolarii chyrurgici, doloris paſſi & jacturæ temporis obtinendum, opſpraak tot betaalinge van't meeſter-loon/ pijn en ſmerte/ en verlet van tijd; een opſpraak van een gekweſten tegens den kwetſer.

Actio ad traditionem rei donatæ, opſpraak tot overlevering van een geſchonken zaak; of eenig geſchonken goed. Die an iemand iets geſchonken heeft / is gehouden hem dat te leveren / of den ander heeft opſpraak van overlevering van het geſchonke goed tegens den ſchenker.

Actio ad trebellianicam (ſcil. partem) hæreditatis, quæ eſt quarta pars hæreditatis, opſpraak om een vierde gedeelte eener over de hand gemaakte erffeniſſe te hebben vry en onbeſwaart. By voorbeeld/ als iemand (te weten een uyterſte wil maaker) by uyterſte wil ſijn goederen heeft gemaakt aan een ander (te weten / een erfgenaam uyt de hand/ met beding / dat hy die erffeniſſe aan een derde/ te weten/ een erfgenaam over de hand) ſal over geven: ſoo is dien ander / aan welke de goederen alſoo gemaakt ſijn/ niet gehouden de geheele erffeniſſe aan dien derde over te geven / voor en aleer hy der het vierde gedeelte afgetrokken of afgehouden heeft.

Actio ad uſuras in ſtipulatum deductas, opſpraak uyt beſprooken geld-winſt. Als iemand jaarlijkſche win-penningen belooft heeft / is hy gehouden

deſelve te betaalen/ of den ander heeft opſpraak tegens hem uyt ſijn gedaane beloſte.

Actiones ædilitiæ ſunt triplices, ſcill. actio redhibitoria, actio quanto minoris, & actio in factum, eenige opſpraaken / of regts-middelen / in kleyne ſaaken/ voor eenige byſondere regters/ die men ook hage-ſette-regters noemt/ dewelke daar toe van den opper-regter gekooren wierden/ dienende. Ende was die wijſe van ſpreeken dier tijds/ gelijk men nu ſeyd eenige opſpraken of regts middelen voor Scheepenen van eenige byſondere zaaken/ gelijk zee-zaaken/ van de verlaatenen en afgeſtaane boedels zaaken / en andere meer. Siet Ædiles curules, en ook Act. redhib. Act. quant. min. en Act. in Factum.

Actio æſtimatoria, ſive de æſtimato, opſpraak om te hebben eenig gekoſt goed ongeſchend en onbedurven of des ſelfs waardye.

Actio ambulatoria, een overgaande opſpraak of aantaal; dat is/ die van de eene menſch op de ander over gaat; gelijk wanneer iemand eenig goed leent aan een ander om te gebruyken/ en als het ſelve goed geſtoolen wort van dien bruyker / ſoo heeft of dien

bruyker

bruyker of dien te leen-gever op-spraak van dieverye tegens den dief/ of aantaal op het gestoole goed/ ingevalle sy het selven iewers konnen agter-haalen.

Actio beneficii descriptionis bonorum, seu beneficii inventarii, een opspraak om te hebben regt van boedel of goederens beschryving.

Actio calvisiana, opspraak tot verbrecking/ (of weder intrekking) van't geen een vry gelatene tot verkortinge van syn heer heeft verbreemt.

Actio cessa, een afgestaane en aan een ander overgegeven opspraak/ of regt; dat is/ als iemand eenig regt heeft op een ander/ en hy staat van dat regt af en geeft het over an een derde om het selve tegen die tweede te vervolgen.

Actio civilis, opspraak in gemeene geld-schuld zaaken/ of in andere gemeene twist of geschil zaaken.

Actio communicationis lucri vel damni, ex pactis tam constante matrimonio quam dissoluto eo, opspraak van gemeenschap van winst ende verlies volgens de voorwaarden/ soo wel staande houwlyk/ als na ontbinding van dien.

Actio condictitia, opspraak van weder-

eysching;

eyſching ; als iemand weder-eyſcht 't geen hy aan een ander t'onregt betaalt heeft / of aan een ander ſonder oorſaak gegeven. Opſpraak van intrekking eens belofte ofte toeſegging ; als iemand intrekt een toeſegging of belofte gedaan aan een ander ſonder oorſaak.

Actio confeſſoria, een bekennende aantaal / een beveſtigende aantaal.

Actio confeſſoria ſervitutis, een dienſtbaarheyds beveſtigende aantaal ; wanneer iemand voorgeeft / dat eens anders erf of land eenige dienſtbaarheyd / of dienſt ſchuldig is aan ſijn erf of land. En beſtaat deeſe dienſt of dienſtbaarheyd in eenig gebruyk / 't welk men heeft van eens anders land of erf. By voorbeeld een gangpad over eens anders land ; of water-looſing op eens anders erf / of iets anders.

Actio confeſſoria uſusfructus, lijf-togts beveſtigende aantaal ; aantaal tot bekominge van lijf-togt. Deſe aantaal doet een lijf-togtenaar op de goederen van den eygenaar op welke de lijf-togt geſtelt is.

Actio confeſſoria uſus vel habitationis, aantaal tot bekomminge van eenig

gebruyk

gebruyk of huys-bewooning. Gebruyks bevestigende aantaal; huysbewoonings bevestigende aantaal; aantaal van den bruyker of bewooner op het goed of wooning van den eygenaar/welkers goed of wooning/bruyk of inwooning ſchuldig is.

Actio criminalis, opſpraak in ſtrafſaaken/ opſpraak van miſdaad.

Actio dativa, een onvolkome opſpraak/of een uyt niet genoegſaame oorzaak voortkomende opſpraak; een gegeven opſpraak; een gegeven regtsmiddel. Deeſe opſpraak/ ten ſy ſy by name door een wet/ of den regter of een gewoonte geholpen wert/ (en alſoo aan dien volkomentheyd gegeven) en heeft by ſommige geen genoegſame oorſaak om op iemand iets te ſeggen. By veele is deeſe actio dativa even het ſelve met actio nativa, een volkome opſpraak/ of een opſpraak voortkomende uyt een genoegſaame oorzaak om op iemand iets te ſeggen. vid. actio nativa.

Actio illa datur. vid. actio illa naſcitur.

Actio de alenda uxore, opſpraak om een vrouw te onderhouden.

Actio de alendis & educandis liberis, opſpraak om de kinderen te onderhouden ende op te voeden.

Actio de cogendo tutore, ut ad miniſtret, opſpraak om een voogd te bedwingen tot het bewint van de voogdye; d.i. dat hy de voogdye of mond-borgſchap moet anneemen.
Actio de communi dividundo, opſpraak om de gemeenſchap te deelen; een opſpraak waar by iemand / die de gemeenſchap niet langer anſtaat/eyſcht/ dat eenig goed/ 't welk gemeen is onder verſcheyde luyden/ ſal gedeelt/ en ider ſijn deel gegeven werden.
Actio de condictione dotis, nuptiis non ſecutis, opſpraak van wedereyſching van de b'reyd-ſchat/ als het houwlijk niet voltrokken en word.
Actio de conſtituta pecunia, opſpraak tot laſte van die / welke eens anders ſchuld anneemt te betaalen; opſpraak uyt beloofde betaalinge.
Actio decreti, opſpraak tegens die / dewelken voorgeven antaal op eenig goed te hebben.
Actio de damno infecto, opſpraak van gevreeſde en ongedane ſchade; een opſpraak die iemand doet tegens een van welke hy vreeſt beſchadigt te ſullen worden / en dieshalven het ſelve ſoekt voor te komen.
Actio de dejecto aut effuſo, opſpraak tegens

gens die/ welke iets afwerpen oft uytgieten; als iemand over straat gaande beschadigt word door iets 't geener uyt een huys geworpen of gegoten word/ soo heeft die beschadigde opspraak tegens de heer des huysgesins.

Actio de divortiis, opspraak van houwlijks scheyding; wanneer een van beyde de gehouwde den anderen beschuldigt van hegt-breuk en oversulks wil gescheyden sijn.

Actio de dolo, opspraak uyt bedrog/ of arglist; een opspraak die eener tegens die/ dewelke hem bedrogen heeft/ instelt.

Actio de donatione propter nuptias, opspraak uyt gifte ter saake des houwlijks; een opspraak uyt gifte of vereering ten dien eynde geschonken om daar door tot een houwlijk te komen/ om deselve gifte wederom te hebben/ ingevalle het gehoopte houwlijk niet komt te geschieden.

Actio de donationibus inter virum & uxorem, opspraak uyt gifte tusschen man en vrouw.

Actio de filia dotanda & liberis exhibendis, opspraak van een dogter houwlijks goed te geven ende de kinderen te voorschijn brengen.

Actio de indemni aliquo habendo, opſpraak om ſchadeloos gehouden te werden; wanneer iemand borge word voor de vry-waaring van een huys of iets anders/ dan begeert de borge wederom/ dat hy by die borg-togt niet en ſal beſchadigt worden/ maar dat men hem ſal bevryen en ſchadeloos houden.
Actio de in rem verſo, opſpraak om het geen ten nutte an iemands goed beſteet is; opſpraak uyt handeling van een ſoon des huysgeſins of ſlaaf/ dewelken eenig geld ter goeder trouwe hebben opgenoomen en tot noodſaaklijkheyd en nutte an des vaders of des heeren goed hebben te koſt gelegt/ tegens de vader of heer om het ſelve van die wederom te hebben.
Actio de operis novi nuntiatione, opſpraak van een nieuw werk iemand aan te ſeggen; opſpraak om iemand te verbieden een nieuw werk of getimmer te timmeren; t.w. daar iemand ſijn gebuuren mede ſoude beſchadigen of nadeelig weeſen. Opſpraak van den eenen buyr-man tegens den ander/ wanneer den een den ander te na komt met ſijn getimmer.
Actio de pactis dotalibus, opſpraak uyt

houwlijkſche voorwaarde; wanneer een van beyde/ dewelke met malkander eenige houwlijkſche voorwaarde gemaakt hebben/ iets doed tegen deſelve voorwaarden/ heeft den ander uyt deſelven opſpraak tegen hem.

Actio de paraphernis, opſpraak van een vrouw om de goederen die ſy behalven haar houwlijks goed/ voor haar ſelven heeft/ te hebben/ of te bekomen; opſpraak tot de goederen die een vrouw voor heur ſelven vry heeft.

Actio de petenda uxore, ſi ab alio detineatur, opſpraak om ſijn vrouw weder te eyſchen/ als ſy van een ander opgehouden word. Dit ſal ſijn in ſoodanigen geval/ wanneer een vrouw met geweld word verwoert/ en tegen haar dank opgehouden: want indien ſy met haar wil wierd opgehouden/ ſoo ſouden der veele geen groot behagen hebben/ om haar weder te eyſchen.

Actio de peculio filiorum familias, aut ſervorum, opſpraak tegens een vader/ of heer om het eygen goed des ſoons of ſlaafs te bekoomen tot betaaling van't geen ſy ſchuldig ſijn.

Actio depoſiti directa, opſpraak uyt bewaargeving/ aan de ſyde van den bewaargever om het te bewaaren gegevene

gegevene goed wederom te hebben.

Actio depoſiti contraria, opſpraak uyt bewaar-aanneeming / an de ſyde van de bewaar-aanneemer / om de onkoſten / ſoo hy eenige gedaan heeft an het te bewaaren gegevene goed / wederom te hebben.

Actio de poſito aut ſuſpenſo quod nocere poſſit, opſpraak tegens die geen / welke iets heeft uytgeſtelt of geſet; of iets hangende heeft / 't welk ſchade ſoude konnen doen.

Actio de præſcriptis verbis, opſpraak uyt voorgeſchreeven woorden; welke opſpraak reyſt uyt verdrag ſonder naam / te weeten dan / wanneer de ſaake onder die voorgeſchreve woorden is.

Actio de privilegio dotis, opſpraak uyt voor-regt van ingebragt houwlijks goed. Siet actio hypothecaria & privilegium dotis.

Actio de recepto adverſus nautas, caupones, ſtabularios, opſpraak om iet 't geen in bewaaring aangenoomen is / tegens ſchippers / herbergiers / en ſtalling-houders / of ſtal-meeſters.

Actio de repetitione dotis ſoluto matrimonio, opſpraak tot wedereyſching van het houwlijks goed by breken van

het houwlijk / of by houwlijk scheyding.

Actio de secundis nuptiis, opspraak uyt een tweede houwlijk; een opspraak van de erfgenaamen van een overledene tegens de langst levende/dewelke eenig goed van den overledene gemaakt is tot wederhouwelijkens toe/ wanneer de langst levende haar weder ten tweede houwlijk begeeft.

Actio de sponsalibus, opspraak uyt trouw-beloften; als een van beyde de verloofde sonder wettelijkke redenen de trouw-beloften wilde breeken/ heeft de ander opspraak tegens die uyt de gedaane beloften.

Actio de suspecto tutore removendo, opspraak om een voogd daar bedenkelijkheyd op valt van sijn voogdye ontslagen te hebben.

Actio de tabulis testamenti exhibendis, opspraak om te vertoonen de oorspronkelijke uyterste wil.

Actio emphyteuticaria ad præstationem rei emphyteuticæ, opspraak uyt erfpagts regt/ tot bekooming van de erfpagts goederen; een opspraak van den eygenaar of heer tegens den erfpagter om sijn erf-pagt goed weder om te hebben; 't welk geschied als de erf-

erf-pagt in drie jaaren niet betaalt word / of als de erf-pagter het goed verbreemd heeft buyte weten van den heer.

Actio empti, opſpraak van koop; opſpraak van een verkooper tegens de kooper uyt angegaane koop.

Actio ex cambio contra acceptantem literas, opſpraak uyt een wiſſel-brief tegens den anneemer van de wiſſel-brief; een opſpraak van den houder of trekker des wiſſel-briefs tegens den anneemer / ingevalle hy deſelve anvaard heeft en belooft te voldoen.

Actio ex communione conſuetudinaria, opſpraak uyt de gewoontelijke gemeynſchap; te weten / tot de helft van de goederen / tuſſchen man en vrouw by overleeden van een van beyde / ingevalle geen houwlijkſche voorwaarden tot uytſluyting van de gemeenſchap gemaakt ſijn.

Actio ex emphyteuſi. Siet actio emphyteuticaria.

Actio ex empto reditu, opſpraak uyt koop van een jaarlijkſche inkomſte van geld; 't welk geſchied by koop van een hoofd-ſchuld / dewelke op woeker of geld-winſt op een ſtad of land ſtaat / of op eenig ander vaſt goed; en

kan den kooper by koop van de hoofd-ſchuld/ de jaarlijkſche woeker of geld-winſt trekken.

Actio exercitoria, opſpraak uyt rederye; een opſpraak tegens de reders/ wanneer der door des ſchippers verſuym eenige ſchade an de ingeladene goederen komt te geſchieden.

Actio ex inofficioſo teſtamento, opſpraak uyt een onwettige uyterſte wil; een opſpraak van kinderen tegen der ouderen/ of ouders tegen der kinderen uyterſte wil/ ingevalle deſelve niet na regten gemaakt is.

Actio ex jure feudali. Siet actio feudalis.

Actio ex lege aquilia, opſpraak tot vergoedinge van alle t'onregt aangedaane ſchaden; een opſpraak van de beſchadigde tegens den beſchadiger.

Actio ex lege diffamari, een dagvaarding om iemand ſijn opſpraak te doen inſtellen; waar by iemand een ander/ dewelke van ſik geeft/ iets op hem te ſeggen te hebben; dagvaard om ſijn opſpraak die hy meynd te hebben/ ſal inſtellen/ of anders namaals ſwijgen.

Actio ex lege Rhodia, opſpraak uyt ſcheeps ſchade-draaging; ſchade-draging ontſtaat als in ſtorm en on-

weer

weer eenige goederen en koopmanſchappen buyten boort worden geworpen tot ligtenis van't ſchip / om lijf / ſchip en het overige goed te behouden. En heeft die / welkers goederen geworpen ſijn / opſpraak op alle die geene dewelken eenige koopmanſchappen in't ſchip hebben / tot vergoeding van ſijn gelede ſchade by de werping veroorſaakt.

Actio ex libro mercatoris juramento firmato, opſpraak uyt een koopmans boek met eeden geſterkt ſijnde. Een koopman of winkel-houder al en heeft die geen ander bewijs van de ſchuld als ſijn boek / kan uyt het ſelve met eeden geſterkt ſijnde / als een volkomen bewijs van de ſchuld / den ſchuldenaar dagvaarden tot betaalinge van de ſchuld.

Actio ex mortis cauſa donatione, opſpraak uyt een gifte ter ſaake des doods. Deeſe opſpraak doet die aan dewelke iets geſchonken is tot een gedagtenis van een ſtervende / tegens de erfgenaamen van den overledene / om de gifte van haar te bekomen.

Actio ex pacto, opſpraak uyt een verdrag of over-een-koominge. Deeſe opſpraak is tegen die geen / dewelke ge-

handelt heeft en een verdrag ingegaan met een ander / als hy van dat verdrag sonder wettelijke redenen wil afgaan.

Actio ex præscriptione, opspraak uyt verjaaring; als iemand eenig goed vreedelijk en ter goeder trouwe beseten heeft die tijd / dewelke van de wet daar toe gestelt is / heeft hy opspraak van verjaaring tegens die dewelke hem soude willen moeyelijk vallen in sijn vredelijke besitting.

Actio ex protestu contra principalem, opspraak uyt verwerping of afwijsing eenes wissel-briefs. Deese opspraak gebruykt den trekker tegen den gever des wissel-briefs: alsse den anneemer / die deselve behoorde te anvaarden en te voldoen / afwijst en verwerpt.

Actio ex scripta obligatione, opspraak uyt een geschreeven hand-schrift; wanneer iemand uyt sijn eygen handschrift / waar mede hy sik self verbonden heeft an den in-schulder / word gedagvaard om de schuld te voldoen.

Actio ex societate classis navalis, opspraak uyt een gemaakte scheeps maatschappie.

Actio ex sponsione, opspraak uyt weddinge;

dinge; met welke opspraak van wed-dinge men weynig opdoed tegens die/ daar men tegen gewed heeft/ om datter geen regt op gedaan word. Opspraak uyt belofte.

Actio ex sponso, opspraak uyt weddinge/ of opspraak uyt belofte.

Actio ex stipulatu pro dote exigenda, opspraak uyt belofte/ om het houwlijks goed te vorderen.

Actio ex stipulatu fidejussorum, opspraak uyt belofte van borgen; een opspraak tegens die geen/ dewelke haar selven met beloften hebben verbonden om borgen te sijn voor een ander.

Actio ex transactione, opspraak uyt een dading/ of vriendelijke schepding; opspraak uyt een willig verdrag.

Actio fabiana, seu faviana, opspraak tot verbreeking of weer intrekking/ van 't geene een vry gelaatene tot verkortinge van sijn heer heeft vervreemt; 't sy door schenking ter saake des doods of anders.

Actio familiæ erciscundæ; opspraak om erf deeling; opspraak om de erffenis te deelen; d. i. alle onlighaamelijke ende lighaamlijke saaken / die den overleefden toegekoomen hebben.

Actio finium regundorum, opspraak en

verbintenisse om te gehengen / dat de oude scheydinge / belendinge of landscheydinge verklaart werden. Als twee luyden haar landen gemengder beure leggen / soo dat men niet wel de belendinge of scheydinge kan merken / heeft die geen / die daar by verkort is / opspraak / dat de belendinge soo veel men kan verklaart werde.

Actio feudalis, opspraak uyt leen-regt; een leen-regtse opspraak; een opspraak van den heer tegen den leen-man / of den leen-man tegen den heer.

Actio funeraria, opspraak tot rouw-kosten; opspraak om de dood-schulden. Een opspraak van die geene / dewelken in een sterf-huys iets gelevert hebben of an den gestorvenen self eenige diensten gedaan / tegens de erfgenaamen.

Actio hypothecaria & privilegium dotis, antaal uyt vast onderpand op 't goed en het voor-regt van ingebragt houwlijks goed. Een antaal dewelke een vrouw na her houwlijk heeft op alle de goederen / tot bekooming van heur ingebragt houwlijks goed.

Actio hypothecaria in rem, antaal uyt vast onderpand op eenig vast goed staande; antaal uyt grond-brieven op vast goed.

Actio injuriarum ad palinodiam & reparationem utilem & honorificam, opspraak van hoon of lastering tot herroeping van de selve ende weder-evening van dien eerlijk en voordeellijk.
Actio in personam seu personalis, opspraak op een mensch. Siet actio.
Actio in rem seu realis, antaal op eenig goed. Siet actio.
Actio institoria, opspraak uyt bewint-hebbing van koop-handel-drijving; een opspraak van den koopman of bewint-gever tegens den handel-drijver of bewint-hebber.
Actio in factum, opspraak tot een daad; opspraak op het geene iemand gedaan heeft.
Actio institoria in personam, opspraak uyt bewinthebbing van koop-handel-drijving; een opspraak van die/welke met den handel-drijver gehandelt hebben/ tegens den koopman.
Actio judicati, opspraak van gewijsde; een opspraak tegens een dewelke een gewijsde tot sijn nadeel heeft.
Actio κακώσεως, opspraak der ouderen tegens quade en ongehoorsame kinderen.
Actio locati & conducti, opspraak uyt huur ende verhuuring.
Actio locati inter magistrum & nautas,

opspraak van huur tusschen een schipper ende sijn schips-gesellen.

Actio locati inter magistrum & exercitores, opspraak van huur tusschen een schipper ende sijn reeders.

Actio nativa, een volkome opspraak / of een uytgenoegsaame oorsaak voortkomende / opspraak; een voortkoomende opspraak / die / sonder door een wet / den regter of een gewoonte geholpen te werden / om daar door volkomentheyd te bekoomen / uyt haar selven genoegsaam is om opspraak op iemand te maken.

Actio illa in personam vel in rem nascitur mihi ex tali causa, die opspraak of antaal komt my voort uyt soodanige oorsaak; sive Actio illa in personam vel in rem datur mihi ex tali causa, die opspraak of antaal wort my gegeven uyt soodanigen oorsaak / is mijns bedunkens een en de selfde sin: en soude oversulks mede van gevoelen sijn / dat Actio dativa, een opspraak gegeven uyt d'een of ander oorsaak / of Actio nativa, een opspraak voortkoomende uyt deese of geene oorsaak / mede een en de selfde sin was: en oversulks voor een ende het selfde te houden.

Actio

Actio negatoria, een ontkennende antaal; antaals ontkenning.

Actio negatoria ſervitutis, een dienſtbaarheyds ontkennende antaal; wanneer iemand ontkent / dat ſyn land of huys dienſtbaarheyd ſchuldig is aan eens anders land of huys. Siet actio confeſſoria ſervitutis.

Actio negatoria uſusfructus, een lijftogts ontkennende antaal; als een eygenaar ontkent dat een ander de geregtigheyd van vrugten te trekken heeft van ſyn goed. Siet actio confeſſoria uſusfructus.

Actio negatoria uſus & habitationis, een gebruyks of huys-bewoonings ontkennende antaal; een antaal waar by ontkent word / dat iemand ſoude hebben 't regt van gebruyk van eenig goed / of regt van huys-bewooning van een huys. Siet actio confeſſoria uſus & habitationis.

Actio negotiorum geſtorum directa, opſpraak ter zaake van onderwind / ten opſigte van den onderwinder.

Actio negotiorum geſtorum contraria, opſpraak ter zaake van onderwind / ten opſigte van den geene die het bewind angaat.

Actio noxalis, opſpraak uyt ſchade by

een slaaf gedaan; als iemand beschadigt was door eens anders slave / die had daar door opspraak op den heer / dewelke / gehouden was de schade te vergoeden / ofte den slaaf over te geven in vergoeding van de schade.

Actio pauliana seu paulina revocatoria, een antaal tot vernietinge van een overleevering van goederen/dewelken een schuldenaar tot verkortinge van sijne in-schulders aan iemand gegeven heeft; antaal op eenig goed / 't welk een schuldenaar tot verkortinge van sijn schuld-eyschers an een ander heeft gegeven. Deese antaal hebben de schuld-eyschers op de goederen van haaren schuldenaar.

Actio percipiendi decimas, opspraak tot de thiende; opspraak om de thiende te ontfangen; opspraak om de thiende te trekken en te genieten.

Actio personalis seu in personam, opspraak op een mensch. Siet actio.

Actio personalis in rem scripta, opspraak op een mensch / met gevolg van antaal op eenig verbonde goed.

Actio petitionis hæreditatis ab inteſtato, opspraak tot eysching van een erffenis by versterf; opspraak waar by een erffenis by versterf ge-eyscht word;

wan-

wanneer een erfgenaam by verſterf de erffenis eyſcht van een ander die hy meend / dat daar minder toe ſoude geregtigt ſijn.

Actio petitionis hæreditatis ex teſtamento, opſpraak tot eyſching van een erffenis uyt een uyterſte wil ; erffenis eyſching uyt een uyterſte wil; een opſpraak van een erfgenaam by uyterſte wil geſtelt.

Actio petitionis hæreditatis fideicommiſſariæ, opſpraak tot eyſching van een erffeniſſe over de hand ; als een erfgenaam over de hand de erffenis die op hem gemaakt is eyſcht.

Actio petitoria, opſpraak van rauwe eyſch ; eyſchende opſpraak. Siet petitorium.

Actio petitionis repertorii ſeu inventarii, opſpraak om boedel-beſchrijving te hebben ; eyſch om boedel-beſchrijving.

Actio pignoratitia directa, opſpraak tot loſſing van een pand ; opſpraak om een pand/ de ſchuld betaalt ſijnde voor welke het goed verpand was / wederom te bekomen ; een opſpraak van den pand-gever tegens de pand-anneemer.

Actio pignoratitia contraria, opſpraak tot

tot behouding van een pand; opſpraak om een pand / waar an eenige noodſaakelijke koſten gedaan ſijn / te behouden / tot dat die koſten betaalt ſijn; of opſpraak van den pand-anneemer tegens den pand-gever om het regte pand te bekomen; als hem kooper-verguld voor goud / of tin voor ſilver / is te pand gegeven.

Actio præjudicialis, voorvoordeelende opſpraak; door welke men voorvoordeelt andere zaaken: alſoo dat / wanneer over deeſe opſpraak gewijſde geweſen is / ook met deſelve moeyte over anderen / dewelken daar van hangen / te gelijk geoordeelt ſchijnt.

Actio primæ inſtantiæ, opſpraak ter eerſter vervolge / of ter eerſter voor-regtſter vetrekkinge: de eerſte opſpraak / die iemand doet / als hy een ander voor de eerſte maal gedagvaart heeft voor den regter.

Actio privata, een beſondere opſpraak; een opſpraak iemand in 't beſonder aangaande en rakende.

Actio pro ſocio ad communicanda lucra aut damna, opſpraak uyt maatſchap om winſt en verlies met malkander gemeente maaken.

Actio protectionis, quam vaſallus à domi-

no exigit, opſpraak om beſcherminge of om beſchermt te worden. Welke beſcherminge een leen-man van ſijn leen-heer kan eyſchen.

Actio publica, een algemeene opſpraak; een openbare opſpraak; een opſpraak die ieder in 't gemeen is angaande ende rakende.

Actio publiciana, antaal tot bekooming van den eygendom van eenig verlooren goed/ welkers eygendom men nog niet bekoomen had/ by voorgeving van den eygendom des ſelfs bekoomen te hebben door verjaaring.

Actio quanti minoris, opſpraak tot wederbekoominge van de koop-penningen/ dewelke men boven de waarde voor eenig goed betaalt heeft. Een opſpraak van de kooper tegens de verkooper om wederom te hebben 't geen te veel betaalt is.

Actio quanti plurimi, opſpraak tot betaalinge van 't geen eenig goed minder als 't behoorde gegolden heeft; een opſpraak waar by een verkooper eyſcht/ dat de kooper ſal betaalen het geen eenig goed meer waardig is geweeſt/ als hy het kogte.

Actio quærelæ inofficioſi teſtamenti, opſpraak van klagte tegens een onwettige

tige uyterste wil. Welke opsprāak toekomt of kinderen tegens der ouders uyterste wil / of ouderen tegens der kinderen: of broeders en susters tegens een broeders of susters uyterste wil / als de broeder of suster eenige berugte luyden tot erfgenaam hebben gestelt.

Actio quasi serviana, antaal waar mede de in-schulders de panden ofte vaste onderpanden van haar schuldenaars vervolgen.

Actio quod jussu, opspraak tegens een vader of heer uyt handeling des soons of slaafs / dewelken door haar bevel gehandelt hebben.

Actio quod metus causa negotium gestum esse dicetur, opspraak tot vernietinge van 't geen iemand door vare gedaan heeft.

Actio realis seu in rem, antaal op eenig goed. Siet actio.

Actio redhibitoria, opspraak van wederom geving van gekogt goed; een opspraak by welk een kooper begeert van den verkooper/dat hy het verkogte goed / 't welk niet en was als 't behoorde te sijn / daar het voor verkogt wierd / sal wederom neemen/ en hem de koop-schat weder geven.

Actio rei uxoriæ, antaal op de b'reydschat;

ſchat; wanneer een vrouw na breeking of ſcheyding van 't houwlijk/ haar houwlijks goed weder eyſcht; of als een man eyſcht het houwlijks goed 't welk hem belooft is.

Actio rerum amotarum, opſpraak van verbreemde goederen; opſpraak van weg-geſteeke goederen; opſpraak van verſteeke goederen; wanneer een van beyde/ 't ſy de man of de vrouw/ eenige goederen heeft verſteeken/ verbreemt of after gehouden.

Actio reſciſſoria, antaal waar door men/ met te niet doeninge van een onwettelijke verjaaring/ den eygendom van eenig goed/ 't welk te onregt by den beſitter beſeten ſijnde was verjaart/ wederom bekomt/ met te ſeggen/ dat den beſitter den eygendom van het goed door verjaaring niet hadde bekoomen; opſpraak tot vernietiging van een onwettige verjaaring; antaal op eenig goed/ welkers eygendom door een onwettige verjaaring verloozen was.

Actio retractionis feudi ex felonia, opſpraak van weder intrekking des leens uyt ontrouw ende verſmaatheyd; wanneer een leen-heer verongelijkt word van den leen-man/ gebruykt

bruykt deselve deese opspraak om sijn leen-goed wederom te bekomen.

Actio secundæ instantiæ, opspraak van de tweede regts-vervolge / of van de tweede voor-regt-betrekkinge; als een zaake by middel van beroep van de eene regter voor een hooger regter word gebragt.

Actio serviana, antaal op een land-mans of huys-huurders goed / 't welk door regt van verpanding voor de huur van land / een hoeve of huys aan de land-heer of huys-heer verpandet is.

Actio si navis navi nocuerit, opspraak tot vergoedinge van de schade by het eene schip het ander angedaan; als een schip door een ander schip in 't seylen beschadigt word / heeft de schipper van het beschadigde schip deese opspraak tegens de andere schipper.

Actio si quadrupes pauperiem fecerit, opspraak uyt schade by een beest gedaan; welke opspraak word gegeven tegen die welkers beest de schade gedaan heeft.

Actio subsidiaria; een weeg te hulp komende opspraak; opspraak van een weese tegens de voogden / of der selver erfgenamen / of tegen de borgen / dewelken voor der voogden getrou-

swigheyd sijn borge gebleven/ of tegen de overheyd/ (d.i. hier tegens de heeren der wees-kamer) wanneer die geen genoeghsame seekering heeft versorgt.

Actio tributoria, sive distributoria, opspraak om eenige bysondere koop-waaren gelijkelijk met de in schulders gedeelt te hebben; een opspraak waar by ge-eyscht word/ dat een vader of heer/ welkers soon of slaaf met andere gehandeld heeft/ de koop-waaren met de in-schulders gelijkelijk soude deelen. Opspraak van uytdeyling.

Actio tutelæ directa, opspraak die een weese of minder-jaarige nu tot sijn jaaren gekoomen sijnde/ ten laste van sijn voogden toe komt uyt bewint. Een opspraak waar by de weese/ als hy volwassen is/ en sijn jaaren heeft/ eyscht van de voogden rekening en bewijs van de voogdye en bewint der goederen.

Actio tutelæ contraria, opspraak die een voogd toe komt tegens sijn weese of minderjaarige; een opspraak van de voogden tegens de weese/ als hy tot sijn jaren gekoomen is/ waar by sy eyschen 't geen sy ter goeder trouwe voor de weese in haar voogdye verschooten hebben.

Actio ubi pupillus ali & educari debeat, opſpraak waar een weeſe of minderjaarige onderhouden ende opgevoet moet werden.
Actio venditi & empti, opſpraak van koop ende verkoop. Een opſpraak van een kooper tegens een verkooper/ of verkooper tegens de kooper; d'een om het verkogte goed gelevert te willen hebben / d'ander om de koop-penningen te bekoomen.
Actio ulterioris inſtantiæ, opſpraak van verder vervolg / of van verder voorregt-betrekkinge; wanneer een zaake nog verder word vervolgt als voor een tweede regter.
Actio ut evictio dotis nomine præſtetur, opſpraak dat men wegens 't houwlijks goed of b'reyd-ſchat waaring ſtelle. Deeſe opſpraak doet de gever des b'reyd-ſchats tegens de b'reyd-man/ om dat die de b'reyd-ſchat niet ſoude vervreemden.
Actio ut impenſæ in res dotales factæ reſtituantur, opſpraak dat de onkoſten aan de b'reyds-ſchat gedaan moeten weder uytgekeert werden. Deeſe opſpraak doet een getrouwt man / als hy het houwlijks goed ſijns vrouws weder uytkeeren moet / om de onkoſten/

sten/ die hy daar angedaan heeft/ wederom te bekomen. Gelijk indien hy een huys tot b'reyd-schat had gekregen/ waar an hy naderhand eenige noodsaakelijke onkosten deed/ soo moeten hem die onkosten weder uytgekeert worden.

Actio uxoris adversus maritum ob ejus sævitiam, opspraak van een vrouw tegens de man om des selfs hardigheyd; de klagte die een vrouw doet over de wreedheyd en hardigheyd van haar man.

Actor, een eyscher/ anlegger/ een dingtaal voerder/ die iemand in regten gedagvaart heeft.

Actrix, een eyscherse/ aanlegster/ een ding-taal voerster/ die iemand voor regt gedagvaart heeft.

Actus, een werk/ handeling/ een daad; van agere, handelen/ iets doen.

Actus agentium, het werk of het doen van de ding-taal voerders of dingers.

Actus litigantium, de daaden van de dingers.

Actus, een dreef/ van agere, drijven de beesten; een dreef/ dan is dat regt om sijn beesten te mogen drijven over eens anders weg of land.

Ad aquam appulsus, 't regt om in eens anders

anders water sijn beesten te wateren; regt van beesten drenking / of watering.

Ad commune dividendum, om uyt de gemeenschap te scheyden; om goederen te deylen / die gemeen sijn.

Ad compositionem causæ, tot afmaaking van een zaake.

Ad compositionem recipere, tot afmaaking ontfangen. Siet compositio.

Ad dandum, verbintenisse van geven. Siet obligatio ad dandum.

Addicere, toekennen / toeslaan; t. w. een koop.

Addictio, toekenning / toeslaaging.

Addictio emptionis, koops toeslaging.

Addictio (scil. emptionis) in diem, koops toeslaging op die tijd / mids dat hy niet volgen en sal / indien binnen seekeren bestemden tijd of dag meer geboden werd.

Additamenta. Siet additionales.

Additionales, by doeninge of toedoeninge van regts-middelen / een geschrifte inhoudende meest regts-middelen en wederlegginge van des tegen-dingers bewijs-redenen; welkers bewijs-redenen in een geschrift / 't welk men soude konnen noemen zaaks gelegentheyd beschrijvinge / of zaaks in-

houd

hond beſchryvinge worden vervat. Bydoeninge van regts-middelen wort het van my genoemt/ om dat het als by gedaan en ook op toegepaſt wert op zaaks gelegentheyd beſchrijving.

Ad effectum, niet te ſtade/ tot volbrenging/ tot voleynding.

Ademptus, ontmaakt; d. i. als iemand iets gemaakt ſijnde by uyterſte wil/ het ſelve wederom ontmaakt wert.

Ad faciendum, verbinteniſſe om iet te doen. Siet obligatio ad faciendum.

Adire hæreditatem, een erffenis angaan of een erffenis anvaarden.

Aditio hæreditatis, erffenis anvaarding/ het angaan van der erffenis.

Ad in eundam ſi fieri poſſit tranſactionem, op hoope van willig verdrag; om dading/ is 't mogelijk/ in te gaan.

Ad ipſam rem litigioſam reſpondere, op de ding-taalige zaak ſelf antwoorde; eygentlijk op de zaak ſelf antwoorde.

Adjunctio, byvoeging / die geſchied als een derde ſik komt byvoegen by een van de dingers/ met voorgeven dat de zaak hem mede raakt en angaat.

Adjunctus, een bygevoegde/ die ſik met een van beyde / 't ſy met den eyſcher of gedaagde gevoegt heeft.

Ad judicium provocare, voor-regt-betrekken; d. i. als men iemand dagvaart om voor het geregte te koomen.
Adminiſtrare, bewint-hebben iewers van/ of over iets/ bedienen iets.
Adminiſtratio, bewind / bewind-hebbing/ bediening.
Adminiſtrator, een bewind-hebber/ bedienaar.
Admiſſio, toelaating/ verlof.
Admiſſio ad munimentorum aut teſtimoniorum productionem, toelaating om nieuwe ſtukken / bevestingen of getuygeniſſen over te leggen.
Admiſſio ad novarum poſitionum productionem, toelaating om nieuwe ſtellingen over te leggen.
Adoptare, aanneemen voor ſijn kind; iemand anneemen als een kind.
Adoptator, voor kind anneemer / kind anneemer.
Adoptatus, ſive adoptivus, tot kind angenomene / voor kind angenomene / als kind angenomene.
Adoptio, of adoptatio, aanneeming tot kinderen; als iemand eens anders kind aanneemt/ voed ende onderhoud als ſijn kind. Adoptio is als iemand een jong kind / 't welk nog onder de magt van ſijn ouders ſtaat / anneemt.
Ad-

Adpromiſſor, een borge/ belover/ toeſegger; die voor een ander borge blijft.
Adrogare, iemand die volwaſſen is en ſijn ſelfs voogt tot ſoon of dogter anneemen/ anneemen voor ſijn kind.
Adrogatio, anneeming als een kind; als iemand een volwaſſene anneemt/ voed ende onderhoud; anneeming tot kinderen. Adrogatio is als iemand een bejaarde en die ſijn ſelfs voogt is/ aanneemt voor ſijn kind.
Adrogator, kind anneemer/ ſoon of dogter anneemer.
Adrogatus, als kind angenomene/ tot ſoon angenomene.
Adſeſſor, een toegevoegde raads-heer; d. i. die in weder-overſieninge eenes gewijſdes tot het getal der andere raads-heeren toegevoegd werd/ om het gewijſde by de andere raads-heeren geweſen/ wederom te helpen overſien. Adſeſſor beteykent eygentlijk een bysitter/ ook een raad-gever/ of raads-man.
Adſtipulari, toeſtaan/ verwilligen iets/ van eender meyninge of gevoelen ſijn met iemand.
Adſtipulatio, een verwilliging/ een toeſtaaning.
Adſtipulator, een verwilliger/ toeſtaander.

Ad ſubreptionem & obreptionem & ut necdum agere poſſit reus, tot verſwijging van de waarheyd ende tot voorſtelling van onwaarheyd/ en dieshalven of overſulks niet ontfankelijk.
Adulterare, of adulterari, overſpel doen/ of bedrijven/ hegt-breeken/ hegte-ſtaat-breeken/ hegt-breeking doen; verbalſchen/ verderven.
Adulterium, overſpel/ hegt-breeking/ hegt-breuk/ hegte-ſtaat-breeking, verbalſching.
Adulterator, of adulter, overſpeelder/ hegt-breeker/ hegte-ſtaat-breeker; verbalſcher.
Adverſarius, een tegen-dinger/ die tegens een ander in geding is.
Adverſarius certioratur, de tegen-dinger wort dit of dat angekundigt/ of iewers af verwittigt.
Advocatus, een voorſpraak/ regts-geleerde/ regts-vorderaar; die voor een ander in 't gerigte ſpreekt/ ende des ſelfs regt vordert.
Advocatus fiſci, 's lands voorſpraak/ 's lands regt-vorderaar; die het lands regt/ 't ſy in gemeene twiſt of geregt/ 't ſy in ſtraf of hals-ſchils-zaaken/ 't ſy in ſtraf of hals-zaaken/ beſchermt.
Ædilis cerealis, een lijf-togt-beſorger/

die den opſigt hadde op de lijf-togt/ gelijk koorn ende andere vrugten tot lijf-togt nootſaakelijk.

Ædilis curulis, een kerk-meeſter; deeſe had ook mede opſigt op de andere gebouwen der ſtad; een wijk of buurtmeeſter/ een brand-meeſter; want als'er brand was had hy ook opſigt over het volk om den brand te doen bluſſen.

Ædiles, ſijn ook geweeſt lage regters/ of gelijk men hier ſeyd Schepenen in ſommige beſondere zaaken. Siet actiones ædilitiæ.

Æs alienum, uyt-ſchuld/ dat wy aan een ander ſchuldig ſijn en betaalen moeten.

Æs alienum remittere, de ſchuld kwijtſchelden/ ten goede ſchelden/ ontſlaan van de ſchuld.

Æs noſtrum, in-ſchuld/ dat een ander aan ons ſchuldig is en betaalen moet.

Æſtimare, waarderen/ ſchatten/ agten/ looven.

Æſtimatio, waardering/ agting/ ſchatting.

Æſtimator, waardeerder/agter/ſchatter.

Ætas minor, de tweede minder-jaarigheyd/ jongelingſchap/ dewelke is van 14 of 12 jaaren/ tot 20 of 25 jaaren/

ren / is by de Romers wanneer de weeſen of liever minder-jaarigen onder verſorgers ſtonden.
Ætas pupillaris, de eerſte minder-jaarigheyd / kindsheyd is als de weeſen by de Romers onder voogden ſtonden / 't welk is van de eerſte jaaren tot 14 in de knegtjens / ende 12 jaaren in de meyskens.
Agere, dingen/ ding-taal voeren/ regt-ſpreeken / voor-regt - ſpreeken ; handelen/ iets doen of bedryven/ dryven/ t. w. beeſten.
Agnatio, vriendſchap / of maagſchap van 's vaders ſyde.
Agnatus, een vriend of mage van 's vaders wegen/ een neef.
Agnata, een nigt/ een vriendinne of mage van 's vaders wegen.
Agri novales, nieuwe angewonne landen/ dries landen.
Alea, een dobbel-ſteen/ allerley tuyſch-ſpel/ of dobbel-ſpel.
Alimenta, onderhoud/ koſt en kleederen.
Alienare, vervremden/ eens anders eygen worden; 't welk geſchied door verjaaring : vervreemding geſchied door verkooping/ opdragt van eygendom / ſchenking ; ende voorts al waar door den eygendom van iemands

mands goed aan een ander komt.

Alienatio, een vervreemding/ eens anders eygen geworden.

Alienatus, vervreemt/ eens anders eygen geworden.

Allegationes, bybrengingen/ antrekkingen.

Allodialia (ſcil. bona) on-leen goederen.

Alluvio, aanwerp van ſlijk of verdroogde ſtroom-gronden.

Alvei, verdroogde gronden; als een loopend waters of riviers vloed verandert wort/ werden die gronden daar het water eerſt ſijn loop had/ droog werdende/ verdroogde gronden genoemt.

Amita, een moey van 's vaders wegen; d. i. mijns vaders ſuſter/ ſijnde in ſijde maag-taal het derde gelid.

Amita major, een over-oude moey; d.i. de ſuſter mijnes over-groot-vaders/ beſtaande my in ſijde maagſchap in het vijfde gelid.

Amita maxima, een bet over-oud-moey; d.i. de ſuſter mijns oud over-groot-vaders/ ſijnde in ſijde maagſchap het ſeſte gelid.

Amitina, nigt/ een moeys kind; d. i. mijns vaders ſuſters kind/ in ſijde maagſchap het vierde gelid.

Amitinus, neef/ een moeys kind; d. i. mijns vaders susters kind / in sijde maagschap het vierde gelid.
Anatocismus, Ἀνατοκισμός, winpennings/ win-penningen; het op-hoopen van onbetaalde winning-penningen tot hoofd-geld / ende daar van dan weder-winst te bedingen; weder-winsts beding van de win-penningen des hoofd-gelds.
Androguni, Ἀνδρόγυνοι, man-wijven; d. i. menschen die beyde de teel-leeden hebben.
Annis tribus, in dry jaaren.
Annotatio in margine libelli, de anteykeninge op de kant van een versoekschrift.
Annullatio, een vernietinge/ te niet doeninge.
Annumerare pecuniam fidejussoribus acceptis, hand-vullinge doen / of geld te borde brengen; d. i. geld aan iemand tellen of geven onder borg-togte van het selve wederom uyt te keeren / ingevalle na bewesen word / datter den ontfanger niet toe geregtigt was / of datter een ander geregtiger toe was; eenige penningen daar om geeyst werd / den eyscher onder borg-togt ter hand te stellen / tot dat de zaa-
ke

ke by eynd-oordeel afgedaan werd.

Annumeratio pecuniæ fidejussoribus acceptis, hand-vulling/ hand-vulling-doening/ geld te borde brenging.

Annumerata pecunia acceptis fidejussoribus, te borde gebragt geld/ angetelt geld onder borg-togte.

Annuum, jaarlyks/ dat iemand jaarlyks gemaakt is.

Ante moram, voor verloop/ voor de wan-betaalinge/ voor de vertoeving.

Ante litis contestationem, voor gedings bevesting/ voor begonne regts-pleeging; voor de voldinging.

Antidorum, Ἀντίδωρον, een weldaadschuld/ een tegen-gifte of tegen-schenking; als iemand van een ander wat geschonken is/ dat hy dien wederom iets schenkt.

Anticipare, verbroegen de gesette paal-tyd van een beroep/ de gesette tyd eens regt-dags verkorten/ de gesette paal-tyd van een beroep verkorten/ of verbroegen om de zaake eerder te doen dienen; verbroegen/ verkorten/ te vooren neemen/ voor een anderen besitten.

Anticipatio, verkorting of verbroeging van de gesette paal-tyd eens beroeps; gesette regt-dags verkorting of verbroeging.

vroeging in zaake van herroep; wanneer een eyſcher den verweerder gedagvaart heeft en een dag van regte beteekent / welke de verweerder denkt te lang genomen te ſijn / ſoo verſoekt de verweerder vervroeging of verkorting van die geſette tijd.

Antidotalis ſcriptura, een verſoeck by verſoek-ſchrift te hove gedaan / om voor te komen dat iemand ongehoord niet en werde beſwaart op het te kennen geven van de tegen-dingers of beſchuldigers.

Antipherna, Ἀντίφερνα, b'reyd-mans gift / b'reyd-mans ſchat / houwlijks-goed van de b'reyd-mans ſyde.

Antonomaſia, Ἀντονομασία, een vernoeginge.

Apodeixis, Ἀπόδειξις, een kwijt-ſchelding.

Apolecti, geheymen raad / heeren van den geheymen raad.

Apolides, Ἀπόλιδες, ballingen / verbannenen / die uyt een ſtad of land gebannen ſijn; beteykent mede verbanne ſlaven die tot de berg-werken gedoemt ſijn.

Apocha, Ἀποχὴ, een kwijt-ſchelding / een bekentenis van voldoening / handſchrift van voldoening.

Apparitor, een deur-waarder / een hofs-boode

boode die de dagvaardingen doet / en de gewijsdens uytvoert en verregt / een ste-boode.
Apparitura, deur-waarderschap of ampt / boodschap.
Appellare, beroepen / herroepen / hooger betrekken; iemand van een lager voor een hooger regter beroepen of betrekken / herroepen van een gewijsden van een laage regter tot een hooger met opschorsinge van de kragt van 't gewijsde.
Appellans, beroeper / herroeper / hooger betrekker; die iemand voor een hooger gerigte roept of betrekt.
Appellatus, beroepene / hooger betrokkene; die van iemand voor een hooger gerigte beroepen of betrokken is.
Appellatio, beroep / herroep / hooger betrek; beroep met opschorsing van het gewijsde des laager regters.
Appellatio frivola, kwalijk beroep / onregt beroep / een beroep 't welk 't onregt of kwalijk gedaan en angelegt is.
Appellatio cum clausula suspensiva seu effectu suspensivo, een beroep met byvoegsel van opschorsing van 't gewijsde.
Appellationis introductio, de inbrenging

van een beroep / de anteykening van een beroep / is wanneer een beroep werd angeteykent en ingebragt / 't welk binnen thien dagen geschieden moet.
Apprehendere, vangen / antasten.
Apprehensio, vangenisse / antasting.
Apprehensus, gevange / gegrepe / gevat.
Approbare, gestaden / bevestigen / een gunste by een prins gedaan an het hof overleeveren / om overwoogen en gestadigt te worden.
Approbatio, gestading / bevestiging.
Approbatus, gestadet / bevestigt.
Apud actu, aan eenig geregte / door eenig geregte.
Apud sequestrem, in bewaarder hand / in een derde hand.
Aquæ ductus, water-leyding / is een regt om water uyt iemands water af te leyden.
Aquæ haustus, water-haaling / is een regt om water te haalen uyt een anders put of regen-bak; water-schepping.
Arbiter, een gewille-keurde regter / is die by wille en begeerte van de twistelingen of dingers gekooren wort om haar te regten en een oordeel over haar verschil te vellen.
Arbi-

Arbitri, gewille-keurde regters.

Arbiter honorarius, een gewille-keurde raads-heer; een gekooſe raads-heer/ die iemand kieſt/ om een gewijſde/ waar in men voor-geeft een mis-ſlag te ſijn/ te helpen overſien.

Arbitraria pœna. Siet pœna arbitraria.

Arbitrator, een goede man; een gewille-keurde ſcheyds-man; d.i. die by wille en begeerte van de twiſtelingen of dingers gekoren wort/ om haar zaak te middelen/ en haar alſoo van malkander te ſcheyden.

Arbitratores, goede mannen/ gewille-keurde regters.

Arbitrium, goed-dunken/ meyninge/ oordeel/ wille/ begeerte.

Arreſtans, hand-op-legger/ beſetter. Siet detentor.

Arreſtatio, of arreſtum. Siet detentio.

Arreſtare. Siet detinere.

Arreſtatus, beſettede. Siet detentus.

Ariſtocratiæ, Ἀριστοκρατία, der beſter regeringe; als eenige van de beſten en voornaamſten de regeeringe des lands hebben.

Articulus, een verdeeling/ een lid/ vraag-ſtuk. Ut articulus aſertivè aut negative reſpondeat, dat hy de vraag-ſtukken of beveſtigende of ontkennende be-

 antwoord/

antwoord / dat hy op die vraag-stukken antwoord/ ja of neen.

Arrogatio, Siet adrogatio. Arrogare; Siet adrogare. Arrogator, Siet adrogator. Arrogatus, Siet adrogatus.

Ascendentes, opgaande magen/of vrienden; opgaande maag-taal/ opgaande maagschap / vrienden die malkander in opgaande maagschap bestaan/ sijn vader / moeder / groot-vader / groot-moeder/ over-groot-vader/ over-groot-moeder / ende soo voort al hooger op tellende.

Assecurare, verseekeren eenige koopmanschappen of goederen voor ongeluk; d. i. op sik neemen de schade-vergoeding / ingevalle die koopmanschappen of goederen koomen te verongelukken.

Assecuratio, verseekering / verseekering van eenige koopmanschappen of goederen voor ongeluk.

Assecurator, een verseekeraar/ by dewelken de koop-luyden haar goederen en koopmanschappen / dewelke sy over zee senden of van over zee verwagten/ laaten voor een stuk gelds verseekeren van ongeluk: en is als dan een verseekeraar gehouden/ soo wanneer de goederen koomen te verongelukken / de schade te boeten.

Aſſecuratoriæ literæ, verſeker-brief/ waar by ſoodanige verſekering bevestigt word/ en na welkers inhoud/ de verſekering geſchied.
Aſſignare, anwijſen/ ſchuld overwijſen.
Aſſignatio, een anwijſing/ ſchuld overwijſing.
Aſſignatio bonorum, anwijſing van goederen.
Atavia, een bet over-oud groot-moeder; d.i. de over-oud groot-moeders moeder/ in opgaande maagſchap te rekenen het vijfde gelid.
Atavus, een bet over-oud groot-vader; d.i. over-oud groot-vaders vader/ die de Duytſchen urane des grotvatters noemen/in opgaande maagſchap het vijfde gelid.
Atnepos, ſeu adnepos, een bet na agter 's kinds ſoon; d.i. de ſoon van een na agter 's kinds kind. Hoogd. Der drit enkels ſun/ de ſun der enkel meines enkels/ in nedergaande maagſchap het vijfde gelid.
Atneptis, een bet na agter 's kinds dogter; d.i. de dogter van een na agter 's kinds kind. Hoogd. Der drit näſins togter.
Atrox injuria, een laſterlijke hoonſpraak.
Attentare, iets onderneemen of onderſtaan

ſtaan te doen / iets doen tegens bevel.

Attentata, daadelijkheden tegens het gebod van den regter; daaden die iemand doet tegens bevel des regters; eenige onderneemingen.

Atterminatio, tijd-vergunning / midts ſtellende borge; als een ſchuldenaar / dewelke voort niet betaalen kan / van ſijne ſchuld-eyſchers verſoekt vergunning van tijd / in welke hy haar (midts daar voor borge ſtellende) betaalen ſal.

Auctoriſatio, magtiging/magtig-maaking; waar door een deurwaarder wert gemagtigt de bevelen van het hof terſtond uyt te werken en te volvoeren.

Auctoriſatus, gemagtigt / magtig gemaakt.

Avia, een groot-moeder / des vaders of moeders moeder/ in opgaande maagſchap het tweede gelid.

Avunculus, een oom van 's moeders wegen; d. i. de broeder van mijn moeder / in ſijde maagſchap het derde gelid.

Avunculus major, een over-oud oom van 's moeders wegen; d. i. de broeder van mijn over-groot-moeder / in ſijde maagſchap het vijfde gelid.

Avun-

Avunculus maximus, een bet over-oud oom van 's moeders wegen; d.i. de broeder van mijn bet over-groot-moeder/ ſijnde in ſijde maagtal het ſeſte gelid.

Avus, een groot-vader / des vaders of moeders vader / in opgaande maagſchap het tweede gelid.

B.

BArones, bzp-heeren; dewelke in haar heerlijkheden hadden hoog / middel-matig en laag regts gebied.

Beneficia juris, voordeelen die het regt gunt.

Beneficium, een weldaad/ voordeel/ eenig vergunt regt / vergunning / gunning/ gunſte van 's lands overheyd.

Beneficium cedendarum actionum, 't regt om voor de betaalinge / van de ſchuld-eyſcher af te vorderen; verly van 't regt/dat de ſchuld-eyſcher heeft op de mede-borgen.

Beneficium diviſionis, 't regt om de ſchuld-ſpliſſing onder de borgen te verſoeken/ regt van ſchuld-ſpliſſing.

Beneficium inventarii, regt van boedel-beſchrijving.

Beneficium ordinis & excuſſionis, 't regt van

van een borge om den schuld-eysscher te keeren / soo lang tot dat hy de zaak weldige uytgewonnen heeft.

Beneficium senatus consulti velleani, 't voordeel of voor-regt der vrouwen / dewelken voor iemand borge sijn geworden; welk vergund regt daar in bestaat / dat men haar uyt die verbintenisse van borg-togte niet kan anspreeken / als sijnde nietig en van onwaarde; een vergunt regt of voordeel van on-anspreekelijkheyd der vrouwen uyt zaake van borg-togte; 't voordeel des Vellejaansche raads-besluyt.

Bigamia, Βιγαμία, dubbel-houwlijk; als een man twee vrouwen heeft.

Bona, goederen ofte haben / een boedel.

Bona allodialia, onleen-goederen.

Bona immobilia, ontilbare goederen / onroerende goederen.

Bona mobilia, tilbare goederen / roerende goederen.

Bonorum descriptio. Siet inventarium.

Breviculum sententiæ, een kort begrijp van een gewijsde / sonder bytvoeging van redenen oft middelen.

C

CÆduæ arbores, afhouwbare boomen / boomen die afhouwbaar ſijn.

Calendarium, een reken-boek / een koopmans boek / waar in hy de naamen ſchrijft der geener / die hy geld op woeker winſte geeft.

Calumnia, laſter / laſtering / eer-rooving / ſchand-vlek / valſche beſchuldiging.

Calumniari, laſteren / eer-rooven / ſchand-vlekken; valſche laſteringen of misdaaden tegen iemand voorwenden; iemand valſchelijk beſchuldigen / en beliegen.

Calumniator, laſteraar / eer-dief / eer-roover / valſche beſchuldiger.

Cambium, wiſſeling / geld-wiſſeling.

Canon, een wet / een regel.

Canon emphyteuticum, jaarlijkſe erf-pagt.

Capere, vangen / beuren.

Capere hæreditatem, erf-beuren.

Capitalis res, hals-zaak.

Capitulum, een Gods-huys.

Capitis diminutio. Ziet diminutio capitis.

Captura, vangeniſſe / antaſtinge.

Cata-

Catalogus contentorum in lite, een korte anwijsinge van de stukken of geschriften van een geding.

Catalogus contentorum & deductorum in lite, naam-lijst van 't geen het geding inhoud en in het selve is voortgebragt.

Cavere, seeker doen / voorsienigheyd plegen / verborgen.

Cavere de rato, seeker stellen / seeker doen.

Cavillari, schimpen / spotten / den spot met iemand houden; iemand met valsche en onwaare rede-kavelinge bedriegen en van de waarheyd af leyden.

Cavillatio, spot / spotterye / bedrieging door valsche rede-kaveling; schimping.

Cavillator, spotter / bedrieger / snapper / schimper.

Causa, een oorzaak / een waarom / een zaake.

Causa civilis, een gemeene geld-schuld zaak / of andere gemeene twist-zaak om eenig goed / of regt.

Causa criminalis, een strafbaare zaak / misdaads zaak.

Cautio, een goede seekerheyd / goede verseekering / een voorsien middel / borg-togt.

Cautio de judicio ſiſti, ſeekering om in regten te verſchijnen.
Cautio ſufficiens, een genoegſame ſeekering/ een vaſte ſeekerheyd.
Cautio, judicatum ſolvi, ſeekering dat het gewijſde voldaan wert.
Cautio mutiana, ſeekering/ dat den making-beurder niet doen en ſal tegens het indien/ waar onder hem iets gemaakt is.
Cedere, regt geven of overgeven/ regt afſtaan of overdragen aan een ander.
Cedere foro, bankeroeten/ bankeroet ſpelen/ bank breeken/ agter uyt vaaren.
Cedens, regt-gever of overgever/ regt overdrager; die ſijn regt/ 't welk hy op iemand heeft/ afſtaat/ en aan een ander over geeft.
Cenſus, ſchatting/ſchatting-regt; ſchatting die de onderdaanen van haare goederen/ die ſy beſitten/ an de overheyd moeten betaalen: bede.
Cenſus, jaarlykſe inkomſte uyt verhuuring van landen of hoeven/ of land-wooningen; oud-eygen/ grond-inkomſt/ uytgang.
Certi condictio, weder-eyſching van iets ſeekers/ aantaal tot iets ſeekers.
Ceſſans lucrum, winſt-derving/ winſt-ophouding.

Ceſſa-

Ceſſatio negativa, onderhouding van de wet / wanneer de offening van de wet niet mede en brengt ſoodanigen opentlijken ſtrijd met des wet-gevers meeninge.

Ceſſatio per contrarietatem, ophouding van de wet / om dat de oeſſening der ſelver ſtrijd met de wille des wet-gevers.

Ceſſio, regt-geving / regt overgeving of overdraging / regts afſtant.

Ceſſio foro, bankeroet / bankeroet ſpeeling / bank breeking.

Ceſſio bonorum, boedel afſtant / afſtand van goederen onder behoorlijken boedel-beſchrijving / ten behoeve van de ſchuld-eyſchers / bankeroet ſpeeling.

Ceſſionarius, regts verkrijger; die eenig regt van een ander / die ſijn regt / 't welk hy op iemand had / afſtaat / verkrijgt / om het ſelve tegens dien derde te vervolgen: regts anneemer / regt hebber.

Chyrographum, χειρόγραφον, een handſchrift / verbintenis-ſchrift.

Circumducere edictum, de voor-regtbetrekking te niet doen; oorlof van den hove verkrijgen; 't welk geſchied als den eyſcher ſelve in regte niet en verſchijnt / en de gedaagde al.

Citare

Citare ad judicium, voor regt daagen / voor regt roepen / dag-vaarden.

Citatio, daging / dag-vaarding / voor regt roeping.

Citatio edictalis, dag-vaarding by openbare afkondiging; wanneer iemand by openbare afkondiging en klokke-geſlag gedagvaart word.

Citatio realis, hand-daadige dag-vaarding; d. i. antaſtinge of vangeniſſe; als iemand word beſet / of in gyſeling genomen / of in gevangeniſſe geſet.

Citatio verbalis, dag-vaarding by monde / mondelinge dag-vaarding; wanneer iemand t'ſijnen huyſe gedagvaart word.

Citator, dager / dag-vaarder / die iemand dag-vaart voor 't gerigte.

Citatus, gedaagde / gedagvaarde / die voor het gerigte gedagvaart is.

Clauſula, een byvoegſel / beſluytſel / ſlot-rede.

Clauſula areſti, een byvoegſel van beſettinge of beſlag; waar by men iemand / daar men vermoeding van vlugten op heeft / verſoekt te mogen beſetten / en dwingen maal-ſtede te kieſen.

Clauſula auctoriſationis, vid. auctoriſatio.

Clau-

Clauſula codicillaris, eens onvolkomene upterſte wils bpvoegſel / of eens upterſte wils beſluptſel of begeerte die men doet ſtellen in de upterſte wille / ſooſe geen kragt hebben kan van een volkome upterſte wille / datſe ten minſte kragt hebbe van een onvolkomene upterſte wille.

Clauſula derogatoria, een bpvoegſel van te niet doeninge / of vernietinge is een betupginge in de upterſte wille / daar mede den maaker wil / dat de upterſte willen / daar na bp hem te maaken / niet en ſullen beſtaan / anders als mits agtervolgende 't gunt aldaar voorgeſchreven werd.

Clauſula edictalis, bpvoegſel eens bup-tenlandſche dag-vaarding / waar bp een deur-waarder werd gematigt iemand bupten 's lands te dag-vaarden; een bpvoegſel van uptroepinge.

Clauſula juſtificatoria, bpvoegſel eens dag-vaardings om redenen te geven van dat men het bevel des hofs of regters niet heeft willen voldoen; bpvoegſel van regt-vaardiging / die meeſt in alle dag-vaarding brieven geſteld word / waar bp een verweerder (ſoo hp het bevel des hofs niet voldoen wil) tegen ſeekeren dage aldaar ge-

dag-

dagvaart werdt om redenen te geven/ en dat te regtveerdigen.

Clauſula pœnalis, een byvoegſel van boete/ of/ van ſtraffe; welke boete of ſtraffe/ opgelegt word die geen/ welke willens en wetens iets doet tegens verbod vanden hove/of/vanden regter.

Clauſula ſalutaris, een voordeelig byvoegſel waar door een beſluyt in regte tot iemands meeſte voordeel wert uytgeſtrekt.

Clauſula ſuſpenſiva, of inhibitionis, een byvoeging van opſchorſing van de uytwerkinge van een gewijſde.

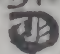
Cliens, meeſter; d. i. een wiens regtszaak door een regts-vorderaar voor den regter bediend word.

Cliens fiduciarius, leen-man/ ſmal-heer.

Clientela, beſcherminge/ in beſcherming neeming / waar by iemand in des hooge overheyds beſcherminge wert genoomen / tegens alle gewelt en daadelijkheyd.

Clientelæ literæ, beſcherm-brief / waar by iemand toont/ dat hy in de beſcherming van de overheyd is.

Codicilli, onvolkomene uyterſte willen; eenige laatſte begeerten / die men ſomtijds in een uyterſte wil doet ſtellen; ſtuks gewijſe uyterſte willen.

Coërcere, bedwingen/ ſtraffen.
Coërcitio, bedwang/ bedwinging/ ſtraf.
Cognata, een nigt/ een vriendinne van 's moeders wege.
Cognatio, maagſchap van 's moeders ſijde.
Cognatus, een vriend of mage van 's moeders wegen/ een neef.
Cohæres, een mede-erfgenaam; die te gelijk met eenige anderen erfgenaam is.
Collaterales, de vrienden van de ſijde maagſchap/ gelijk als broeders en ſuſters/ omen ende moeijen/ en ſoo voort haare kinderen en kinds kinderen.
Collatio, een gifte/ in brenging/ afkorting/ een vergelijkinge van 't een by 't ander.
Collatio bonorum, inbrenging van goederen; t.w. die men te vooren heeft genooten; afkorting van het geen te vooren is genooten.
Collitigare, t' ſamen dingen/ mede dingen/ 't welk geſchied in byvoeging/ als een derde ſig met een van beyde komt voegen.
Colonia, volk-planting / een hoeve / leen-hof.
Colonus, een hoevenier / land-man / land-bouwer.
Colona, een land-wijf/ hoevenierſter.
Colo-

Colonus partiarius, een land-man die land anneemt te baanen voor ſekker deel van de vrugten/ half-win.

Commiſſum, een misdaad/ verbeurt verklaart goed of koopmanſchap/ waar van men den tol van inkoomen of geley-geld van uytgaan niet betaalt heeft; verval.

Committimus, wy beveelen of wy belasten/ 't welk geſchied van de opperſte regters aan de laager regters/ om kenniſſe van een zaak te neemen.

Commixtio, vermenging; wanneer twee harde onvloeijende ſtoffe van verſcheyde eygenaars vermengt worden; gelijk des eenes geld onder des anders/ of des eenes rogge onder des anders tarwe.

Commodare, leenen/ te leen geven om te gebruyken.

Commodatarius, te leen anneemer/ die iets te leen gegeven is om te bruyken.

Commodator, te leen gever/ die iets te leen geeft om te bruyken.

Commodatum, bruyks-leening/ nuts-leening/ leening/ te leen geving/ is een overkoming waar door iemand een ander eenige zaake ter hand ſtelt/ op dat den ontfanger deſelve voor niet op ſeekere wijſe ſoude mogen gebruy-

ken ende daar na deſelve weder geven.

Commune dividendo, met uyt de gemeenſchap te ſcheyden.

Communio, gemeenſchap. Communio bonorum, gemeenſchap van goederen.

Comparitio, een by-een-komſt/ ſamenkomſt/ verſchijning.

Comparitio perſonalis, verſchijning in eygen hoofde/ſelf-koming/ ſelf-verſchijning; die ievers ſelf in eygen hoofde moet verſchijnen en komen / ſonder te mogen een volmagtigde te ſenden.

Comparuit, oorlof van den hove; d. i. ontſlaging van de voor-regt-betrekking / 't welk krijgt den gedaagde / als die voor den regter komt / en den dag-vaarder niet.

Compenſatio, een verlijkinge/ verevening/ geving van 't een om 't ander.

Compenſatio expenſarum litis, verlijkinge van de koſten des gedings.

Competens, toebehoorende/onderhoorig.

Competens judex, onderhoorige regter. Siet judex competens.

Componere, ſoenen / afmaaken; een misdaad of overtreeding afmaaken voor een ſtuk gelds met den ſchoudaet/ om wederom vrydom te bekoomen; 't welk ook moet geſchieden met den geenen die men beledigt heeft / of des ſelf vrienden. Com-

Compositio, afmaaking/ soening/ misdaads afmaaking; als iemand een misdaad afmaakt met den schuldregter/ om wederom vry en onanspraakelijk wegens die begaane misdaad te zijn. Ad compositionem recipere, tot afmaaking ontfangen; d. i. een beschuldigde van een misdaad van 's hofs wege / tot een overkomst of verdrag voor een seeker stuk gelds ontfangen.

Compositores, gekoozen kers-luyden / goede mannen/ soen-maakers.

Comprobare, voor goed houden / gestaden/ goed vinden.

Comprobatio, goed vinding/ voor goed houding/ gestading.

Comprobatio testium, der getuygens getuygenis bescherming/is een geschrift/ waar by iemand sijn eygen getuygen ende haar seggen goedmaakt / tegen het wraaken van sijn tegen-dinger.

Comprobatus, voor goed gehoude / gestadet.

Compromissum, een verblijf; als men een zaak aan een of meer gewillekeurde regters verblijft/om na regten daar af te oordeelen.

Compromittere,verblijven sijn zaak aan iemand/om daar regt over gesprooken te hebben.

Compromittentes, verblijvers/ die haar zaake aan een of eenige by haar daar toe gekoosen regters verblijven / om daar van te oordeelen / gelijk haar na regten dunken ſal/ te behoozen.
Concedere, bewilligen / toeſtaan / toelaaten.
Conceſſio, bewilliging/ toelaating/ toeſtaaning.
Concludere, beſluyten/beſluyten in regte is/ wanneer men in 't korte ſijn meyninge en gevoele van ſijn zaake den regter heeft voorgedragen / als dan te begeeren / dat het regt / 't welk wy meynen ons te behoozen/ ſal toegeweſen werden.
Concluſio, een beſluyt in regte / of een kort begrijp van des dingers meyninge/ om regt te bekoomen.
Concubina, een by-wijf/ een by-ſit.
Concurrentia, t' ſamen-koming / even gelijk regt-hebbing/ t'ſamen-deeling/ mede-deeling.
Concurrere, t' ſamen komen / even gelijk regt hebben / t'ſamen gaan/ t'ſamen deelen/ mede deelen.
Concuſſio, vrees anjaaging/ontroeringe des gemoeds.
Concuſſio, knevellerye / geld af-parſing/ door vreeſe die iemand een
ander

ander anbrengt wegens ſijn magt.
Condemnare, doemen/ verwijſen.
Condemnatio, doem/ verwijſing.
Condemnatus, gedoemde/ verweſene.
Condictio, intrekking/ weder-eyſching.
Condictio certi, weder-eyſching van iets ſeekers/ antaal tot iets ſeekers.
Conductio dati cauſa non ſecuta, weder-eyſching van 't gegevene de oorzaak waarom het gegeven wierd niet gevolgt ſijnde.
Condictio furtiva, weder-eyſching van geſtole goed.
Condictio indebiti, weder-eyſching van onregte betaalinge/ weder-eyſching van 't geen iemand als ſchuld onwetend heeft betaalt.
Condictio ob turpem, vel injuſtam cauſam, weder-eyſching om een ſchandelijke of ongeregte oorzaak.
Condictio promiſſi ſine cauſa, intrekking van toeſegging/ of beloſte gedaan ſonder oorzaak.
Condictio ſine cauſa dati, weder-eyſching van 't gegevene ſonder oorzaak.
Condictio triticaria, antaal op iets dat in geen geld en beſtaat.
Conditio, de ſtaat en gelegentheyd van iemand.
Conditio, een voorwaarde/ een beding/ een

een indien / een midts / een voorſlag.
Conditio caſualis, een indien dat t'eenemaal gevallig is.
Conditio impoſſibilis, een indien dat onmogelijk is / een onmogelijke voorwaarde of beding.
Conditio poteſtativa, een indien / 't welk in de magt van de erfgenaamen is / een mogelijk voorwaarde of beding.
Conditionis oblatio, anbieding van eenige voorwaarde / of voorſlag.
Conditionem offerre, een anbieding doen / een voorwaarde of beding anbieden / een voorſlag doen / een voorſlag maaken / een regtelijke voorſlag doen / van iet / waar mede men verſtaat te mogen volſtaan.
Conducere, huuren. Conductio, huur. Conductor, een huurder / een huurman.
Conductor navis, een ſcheeps-bevragter.
Conferre, inbrengen / te ſaamen dragen / vergelijken / d'een by de ander houden.
Confeſſio, een bekentenis of belijdenis.
Confeſſio plenaria, een volkoomen belijdenis / of bekentenis.
Confeſſio minus plena, een minder als volkoomen bekentenis of belijdenis.
Con-

Confeſſoria actio, een bekennende opſpraak / een bebeſtigende opſpraak. Siet actio confeſſoria.
Confiſcare, verbeurt maaken iemands goederen / 't welk geſchied om eenige misdaaden.
Confiſcatio, verbeurt maaking van goederen.
Confuſio, vermenging is wanneer twee vloeijende ſtoffen van verſcheyde eygenaars onverſcheydelijk werden ; t'ſamen-menging / ſamen-gieting ; gelijk wijn met bier / of wijn met wijn / en geſmolte ſilver met ſilver t'ſamen gegoten vermengt word.
Conjectio cauſæ, een kort begrijp van der zaake / een geſchrift 't welk in 't kort den inhoud van de gantſche zaak begrijpt ; een kort verhaal van de gelegentheyd van een zaak ; zaaks gelegentheyds verhaal. Per brevem cauſæ conjectionem & monitoria juris, by zaaks gelegentheyds verhaal en met beveſtinge van regten of wetten. Siet monitoria juris.
Conjectura, giſſing / raading.
Conjugium, ſive connubium, 't houwlijk / houwlijken ſtaat.
Conjuratio, een t'ſamen-ſweering.
Conjuncta perſona, een bevoegde ; die

ſik met den anlegger of verweerder in het geding voegt.
Conjunctus pro conjuncto, een bevoegde voor ſijn gevoegde.
Conjunctivè, geſamentlijke.
Conjunx, of conjux, een gehouwde of gehouwlijkte/ 't ſy man of vrouw.
Conſanguinea, bloed-vriendinne/ ſuſter.
Conſanguineus, bloed-vriend/ broeder.
Conſanguinei, bloed-vrienden/ broeders en ſuſters van een vader afgekomen.
Conſanguinitas, bloed-vriendſchap van 's vaders wege/ broederſchap/ ſuſterſchap.
Conſenſus, bewilliging/ verwilliging/ toeſtaaning/ verwille-keuring/ verlof.
Conſentire, bewilligen/ verwilligen/ toeſtaan/ verwille-keuren/ verlof geven.
Conſequentia rei, zaaks gevolg.
Conſignare, onder regt leggen; d. i. wanneer eenige penningen werden gebragt op 't hof of op 't ſtads-huys/ ende ſoo onder regt gelegt.
Conſignatio, onder regt legging.
Conſignatus, onder regt gelegt.
Conſignata pecunia, 't onder regt gelegde geld.
Con-

Consilium, een raads-besluyt / raad / raad-slag / een raads-vergaadering.
Consiliarius, een raads-heer in regts saaken.
Consiliarius curiæ præsidialis, een raads-heer van 't hof van Holland.
Consiliarius curiæ supremæ, een raads-heer van den hoogen raad.
Consobrinæ, nigten / susterlingen / kinderen van twee susters / of somtijds van twee broeders / in sijde maag-tal het vierde gelid. Consobrina, Hoogd. Ein Baß.
Consobrini, neven / susterlingen / kinderen van twee susters / of somtijds van twee broeders / bestaande malkander in sijde maagschap in het vierde gelid.
Consoceri, twee schoon-vaders / die haar kinderen onder malkander gehouwlijkt hebben.
Consolidatio, vermenging van twee geregtigheden; als by voorbeeld wanneer het regt van lijf-togt of vrugtgebruyk komt tot regt van eygendom; d. i. wanneer de lijf-togter den eygendom bekomt en eygenaar wort.
Consponsor, een mede-borg / die met een of meer andere te gelijk borg is.
Consortes thalami, bed-genooten / egt of hegt-genooten; getrouwde man en vrouw.

Conſors litis, mede-dings-genoot.
Conſtitutiones politicæ, inſettingen/ land-wetten.
Conſtitutio, een toeſegging/geſtelteniſſe.
Conſtituere, belooven/toeſeggen/inſetten/inſtellen/ magtig maaken/ iemand in ſijn ſtede ſtellen om iet te doen/ of te vervolgen.
Conſtitutio reditus, inkomſt verſchrijving; de verſchrijving van een jaarlijkſe inkomſt die verkoft is/ van de verkooper op den kooper.
Conſtituens, magt-gever/of laſt-gever.
Conſtitutus, gemagtigde/laſt gegevene.
Conſtitutor redituum, inkomſt verſchrijver; die eenige jaarlijkſe inkomſt verkogt hebbende deſelve laat overſchrijven op den kooper.
Conſuetudo, gewoonte/ wennis/oude herkome; 't geen door lang gebruyk wort als in een wet verandert.
Conſultatio, raad-vraaging/ raad-geving/ raads beſluyt.
Conteſtatio litis, vid. litis conteſtatio.
Contendere, eyſch maaken/twiſtig ſijn/ twiſten.
Continuare, volherden/ſijn voorſtel vervolgen.
Continuatio, agtervolging/vervolging.
Contractus, handeling/ over-een-koming/

ming / overkoming / voorwaarde.
Contractus emphyteuticus, erf-pagt gunning; overkoming of voorwaarde tusschen den eygenaar of erf-pagter. Siet emphyteuticarius contractus.
Contractus feudalis, leen-gifte; overkoming waar op het leen gegeven word by den heer / en ontfangen by den leen-man.
Contractus pignoris, pand-anvaarding; voorwaarde of overkoming waar op het pand-gegeven word by den een en anvaart by den ander.
Contradictio, tegen-spreeking / of weder-legging; d. i. een geschrift waar by iemand eenige rekeninge tegen-spreekt / ofte eenige overgelegde stukken weder-legt.
Contradicens, tegen spreeker / wederlegger / die de overgelegde stukken of rekeninge weder-legt ende tegen-spreekt.
Contrahere, tegen een ander iet angaan / over-een-komen / t'samen handelen / vergaderen.
Contrahere negotium, eenige last of bewint anneemen.
Contrahere emptionem, koop maaken / koop angaan.
Contraria oppositio, vid. oppositio contraria.

Contra interrogationes, tegen-vraaging/ tegen-vraag-ſtukken; als an de eene ſijde by den eyſcher eenige ondervraaginge gedaan ſijn of eenige vraag-ſtukken voor-geſtelt/ ſoo wert an de andere ſijde den verweerder toegelaaten wederom eenige tegen-vraaginge te doen/ of eenige tegen-vraagen te ſtellen.

Contra interrogationes, of contrarias interrogationes exhibere, tegen-vraag-ſtukken leveren.

Controverſia, een twiſt-zaake/ verſchil.

Contumacia, halſterrigheyd/ wederſpannigheyd/ velligheyd.

Contumax, halſterrig/ wederſpannig/ vellig.

Conventionalis, beſprooke/ bedonge.

Conventio, vereeniging/ aanſpraak.

Conventio, den eyſch/ die een aanlegger doet tegens den gedaagde; voor-regt-betrekking/ anſpraak.

Conventus, by-een-komſt/ t' ſamen-komſt.

Conventus coram judice deputato ſuper validitate aut invaliditate vadimonii, by-een-komſt voor een raads-heer over de kragtigheyd of onkragtigheyd van de gyſeling.

Conventus ſub ſpe compoſitionis, by-een-

een-komſt op hoope van verdrag of overkooming.
Convenibilis, anſpreekelijk/ in regte anſpraakelijk/ dagvaardelijk/voor-regt-betrekkelijk.
Convenire, by-een-koomen/ ſamen-koomen/ vereenigen/ anſpreeken/ eyſchen/ in regte anſpreeken/ voor-regt-betrekken.
Convenire coram judicibus deputatis ad ineundum ſi fieri poteſt tranſactionem, by-een-koomen voor eenige raadsheeren daar toe afgevaardigt om een dading is 't mogelijk in te gaan.
Correi debendi, die te ſamen met malkander zaak-weldige ſijn van een toeſegging.
Corrumpere, om-koopen iemand met geld/ bederven.
Corruptio, om-kooping met geld/ bederving.
Credere, gelooven/leenen/ende op trouwe laten/vertrouwen/ of toe vertrouwen aan iemand eenig geld of goed.
Creditor, in-ſchulder/ ſchuld-eyſcher/ die aan een ander eenig geld of goed geleent of toe vertrouwt heeft.
Creditum, in-ſchuld/ dat een ander aan ons ſchuldig is en betaalen moet.
Crimen, een misdaad/ een ſchelm-ſtuk/ ſonde/ laſter. Cri-

Criminalis, strafbaar/ misdaadig/ strafwaardig.
Criminalis res, een strafbaare zaak/ halsof lijfs zaak.
Criminaliter, strafbaarlijk/ misdaadiglijk.
Culpa, misdaad/ versuym-schuld.
Cum definitione mensuræ, op seekere toe-taalen; met bepaalinge van de maat.
Cumulare, versamelen/ te samen hoopen/ samen voegen/ is wanneer men twee geregts-bankken/ en hooge/ en laage/ in sommige voorvallen te samen voegt/ datse als dan voor die tijd een maaken.
Cumulatio, versamelinge/ samen-voeging.
Cumulativè, by versamelinge/ versamelender wijse/ samen-voegender wijse/ by samen-voeginge.
Cura, bewint of opsigt/ 't welk een voogd van een minder-jaarige heeft/ over het goed der selver minder-jaarige.
Curatores, versorgers/ gekoozen voogden.
Curator, versorger/ gekoozen voogd/ dewelke gekoozen wierd om het bewint over de goederen der minder-jaarigen te hebben; besorger.

Curia, ſtads-huys/ raad-huys.
Curia præſidealis, het hooge hof/ 't hof van Holland.
Curia ſuprema, het opper hof/ den hoogen raad.
Curia non defert, 't hof verleent niet/ of/ 't hof laat niet toe.

D

DAmni illati reparatio. Siet reparatio damni illati.
Damni infecti, toeſegging van dat een buyr-man ſijnen buyr-man niet en ſal beſchadigen door een getimmer; verſeekering van ongeſchiede of ongedane ſchade/ als 't is datſe ligtelijk kan geſchieden.
Damnum culpa datum, alle verſuym/ waar door iemand word verbonden in ſtuk van dood-ſlag/ of wonden tot vergoeding van ſchade.
Dare poſſeſſionem contra lignum, de beſittinge aan iemand geven of in-ruymen tegens de uyterſte wille.
Dativi tutores. Siet tutores dativi.
Debere, moeten/ ſchuldig ſijn aan iemand.
Debita individua, onſplisbaare ſchulden/ ondeylbaare ſchulden.
Debitor,

Debitor, ſchuldenaar / ſchuld-pligtige / die aan een ander iets ſchuldig is.
Debitor principalis, ſelf-ſchuldige / oorſpronkelijk ſchuldenaar / die de ſchuld ſelf gemaakt heeft.
Debitor forenſis, een uyt-heem ſchuldenaar / een buyte man.
Debitum, uyt-ſchuld / dat wy aan een ander ſchuldig ſijn en betaalen moeten.
Decernere, toeſtemmen / beſluyten / onderſcheyden / goed-keuren.
Decidere, beſlegten / uytſpreeken / wijſen.
Deciſio, beſlegting / uytſpraak / beſluyt / gewijſde.
Declaratio, verklaringe / een rekeninge.
Declarationi contradicere, een rekeninge tegenſpreeken of wederleggen.
Decretatio, een toeſtemming / goedkeuring.
Decretum, een beſluyt / laſt / regts-gebod / een toeſtemming van een regter nopende de verkoopinge van vaſte goederen / onmondige toekoomende.
Decretum judicis circa litis ordinationem, een regts-gebod des regters angaande de ſchik of ſtelling des gedings / of angaande het beleyd des zaaks.
Decretum voluntarium, een overdragt van verkogt goed / die (naar voorgaande

gaande dagvaardinge van de geene die het angaan mag) het hof doet / van den verkooper op den kooper / met uptsluptinge van alle anderen / die daar op antaal souden mogen hebben.

Decurio, of scabinus, een Scheepen. Siet scabinus.

De demoliendo, toesegging van een getimmer af te werpen.

De dolo, van niet te handelen ter kwader trouwen.

Deducere, voordraagen/voorbrengen.

Deductio, zaaks voordraaging/ een geschrifte / waar by een verhaal van de zaake werd gedaan / ende deselve met redenen en middelen van regten bevestigt.

Deductio juris, een voordraaging / of voorbrenging van regte; als men tot bevestinge van sijn zaak wetten en regten by brengt.

Deductiones, zaaks voordraagingen. Siet deductio.

De facto, sonder genoomen kennisse; op ter daad.

Defectus, versuym/ gebrek/ mangel/ in gebreke blijving; als den gedaagde gedagvaart sijnde voor het gerigte niet en komt / wort tegens hem verleent

leent verſuym: of wanneer een gedaagde in regten niet en verſchijnt nogte gemagtigde ſend.
Defendere, weeren/ verweeren/ verantwoorden/ antwoorden/ beſchermen/ hand-haven.
Defenſio, weer/ verweering/ verantwoording/ antwoording/ beſcherming/ antwoord.
Defenſio reipublicæ, land-weer.
Defenſor, verweerder/ antwoorder/ verantwoorder.
Defenſum iri, toeſegging van dat de zaake ſal verantwoord werden.
Deferre, verklikken/ anbrengen/ beklappen.
Deferre jus jurandum alicui, iemand den eed op leggen.
De gradu dignitatis ſuæ dejicere aliquem, iemand uyt ſijn waardigheyd en ſtaat ſetten/ of ſtooten; iemand af ſetten of vernederen.
De his qui dejecerunt vel effuderunt, van de geene uyt welkers woon-plaats iets is geworpen/ geſtrOyt/ of gegooten.
Delatio, anbrenging/ verklikking/ beklapping.
Delatio juramenti, oplegging des eeds.
Delato juramento, de zaake geſteld ſijnde

ſijnde tot den eed / den eed opgelegt ſijnde.
Delator, anbrenger / verklikker / beklapper.
Delegare, bevelen / laſt en bevel geven over eenig ding / afvaardigen / ſenden als geſant; overſetten.
Delegatio, overſettinge / wanneer een ſchuldenaar een andere ſchuldenaar in ſijn plaatſe ſet / ende dat die by den ſchuld-eyſcher wort aangenoomen; afvaardiging / laſt-geving / bevel.
Delegatio & aſſignatio cambii, overſettinge ende anwijſing van wiſſel.
Delegatus, afgevaardigde / afgeſant / laſt-gegevene.
Delegatus, afgevaardigt / afgeſonde.
Delictum, een misdaad / overtreeding.
Delinquens, misdaadige / overtreeder.
Delinquere, misdoen / ſondigen / overtreeden de wetten.
Democratia, Δημοκρατία, volks heerſchappye / volks regeering.
De non offendendo, van iemand die men gedreygt heeft niet te beſchadigen.
Denunciatio, een boodſchap / ontbieding / waarſchouwing.
Denunciationem eſſe rite factam, declarare, verklaaren dat de boodſchap wel en behoorlijk is gedaan.
De-

Depeciſci, een ſchandelijk verbond maaken.
Depectio, een ſchandelijke verbinding/ of verbond maaking.
Depector, een ſchandelijk verbond-maaker.
Depectum, een ſchandelijk verbond.
Deponere, te bewaaren geven/ onder regt leggen/ getuygen.
Deponere pecuniam in judicio, geld onder regt leggen. Siet conſignare.
Deportare, bannen/ uytbannen voor altijd.
Deportatio, ballingſchap voor altijd.
Deportatus, balling/ verbannene/ die voor al ſijn leeven uytgebannen is.
Depoſitarius, bewaar-anneemer/ die iemands goed anneemt om te bewaaren.
Depoſitor, bewaar-gever/ die aan iemand ſijn goed geeft om te bewaaren.
Depoſitio, een getuygenis. Siet teſtimonium.
Depoſitio pecuniæ in judicio, onder regt legging. Siet conſignatio.
Depoſitum, bewaar-anneeming/ en bewaar-geving.
Depoſitus in judicio, onder regt gelegt. Depoſita pecunia in judicio, 't onder regt gelegde geld.

Depu-

Deputare, afſenden/ magtigen of bevel geven om iets te verrigten.

Deputati, afgeſanten/ bevel-hebbers/ afgeſondenen.

Deputatus, afgeſant/ afgeſondene/ gemagtigde of bevel-hebber om een zaake te verrigten.

De quota litis, van een gedeelte te hebben in een geding.

De rato cavere, ſeeker ſtellen/ ſeeker doen.

De reſtituendo, van geld of beſit over te geven.

Deſcendentes, afkomelingen/ de vrienden in nedergaande maagſchap malkander beſtaande/ ſijn kinderen/ kinds kinderen/ agter kinds kinderen/ en ſoo voorts nederwaarts tellende.

Deſcriptio bonorum, boedel-beſchrijving/ goederens-beſchrijving/ beſchrijving van goederen. Siet inventarium.

Deſerere, verlaaten/ aflaaten.

Deſertio, aflaating eens beroeps/ of verlaating van een angevangen beroep; d. i. wanneer iemand 't ſelve binnen de tijden daar toe geſteld niet en vervolgt; verſtek/ 't welk den gedaagde verſceekt tegens den dagvaarder.

De-

Detentio, seu arrestum, bekommering / kommer-regt / beslag / hand-op-legging / besetting / hand-sluyting / ophouding; d. i. verhindering of beletting.
Detentio alicujus personæ, besettinge op een mensch / antasting van een mensch; antasting geschied of als men iemand gijselt / of als men iemand in vaster gevangenis stelt.
Detentio alicujus rei, hand-op-legging op eenig goed.
Detentio renovata, beswaarenisse; d. i. wanneer een schuld-eyscher / sijnen schuldenaar / by andere bekommert of beset sijnde / uyt een nieuwe oorzaak verder wil vast houden.
Detentor, besetter / hand-op-legger.
Detentus, besettede / vast gehoudene.
Detinere aliquem, seu aliquam personam, iemand besetten / besetting doen op iemand: ophouden; d. i. verhinderen / of beletten; vast houden. Besetten is als men iemand van buyten / daar ter plaatse daar men hem beset heeft / doet maal-stede kiesen.
Detinere aliquam rem, de hand-opleggen op eenig goed / hand-op-legging doen op eenig goed / eenig goed bekommeren.

Detractio falcidiæ,(ſcil. partis) maaking-korting van het vierde gedeelte der erffeniſſe. Deſe maaking-korting kort een erfgenaam de maaking-beurders af/ als haar meer als drie derden deelen der erffeniſſe is gemaakt / op dat de erfgenaam / volgens ſijn regt dat hy heeft / het eene vierde gedeelte vrij en onbeſwaart voor ſik behoude. Siet lex falcidia.

Detractio trebellianicæ (ſcil. partis) overhandſche erffenis-korting; erf-korting van het vierde gedeelte eener overhandſche erffenis. Deſe erffenis-korting kort een erfgenaam uyt de hand de erfgenaam over de hand af; als hem meer is gemaakt / als drie derden deelen der erffeniſſe / op dat de erfgenaam uyt de hand / volgens ſijn regt / dat hy heeft / het eene vierde gedeelte vrij en onbeſwaart voor ſik behoude. Siet ſenatus conſultum trebellianum.

Diem dicere, een dag van regten leggen/ een dag ſetten om voor het gerigte te koomen/ dag ſtellen.

Dies ab apparitore dictus ut intra id ſpatium comprehendatur, dat den dag van regten binnen dien tijd dienen moet.

Dies præſtitutus, de geſette dag/ beſtemde of geſtelde tijd / geſette tijd. Siet terminus.
Differentia ſpecifica, een weſentlijke eygenſchap / gedaant-maakent onderſcheyd.
Differre, uytſtellen/ uytſetten; t.w. het geding om eenige beletſelen of wigtige oorzaaken; dag van beraad neemen.
Dilatio, uytſtel / uytſet / uytſtelling; t.w. des gedings / dewelke geſchied op 't verſoek van den anlegger of verweerder om eenige wigtige oorzaaken / beletſelen of verhinderingen; dag van beraad-neeming.
Dilatio quinquennalis, een vijf-jaarig uytſtel.
Dilatus, uytgeſtelt/uytgeſet/vertrokken.
Diminutio, vermindering/ aftrekking.
Ea quæ ad diminutionem pertinent exhibere, al 't geen tot aftrekking of afſlag kan ſtrekken/ overleggen.
Diminutio capitis, verandering van ſtaat/ ſtaats verandering.
Diploma, een magt-brief.
Directa hæreditas, erffenis uyt de hand. Siet hæreditas directa.
Directè, regts weeg / door regte wegen.

Diſcretio, beſcheydentheyd/ onderſcheyding/ verſtandigheyd.
Disjunctive, verſcheydentlijk.
Diſtractio capti pignoris, verkooping van 't genomen pand.
Diſpoſitio, ſtel/ ſtelling/ ſchik.
Diſtrictus, ommering; d. i. ſoo veer als iemands gebied om her ſtrekt.
Ditio, een heerſchappye/ of een gebied/ heerlijkheyd/ ambagt.
Dividere commune, de gemeenſchap deylen; d. i. de gemeene goederen dewelken eenige met malkander gemeen hebben/ deylen.
Divortium, houwlijk-ſcheyding/ hegt-ſcheyding.
Divortium facere, houwlijk of hegt-ſcheyden/ hegt of houwlijk-ſcheyding doen/ ſijn huys-vrouw verſtooten of verlaaten.
Do, ut des, ik geve/ op dat ghy weder iet geeft.
Do, ut facias, ik geve/ op dat ghy iet doet.
Dolus, arg-liſt/ bedrog.
Domicilium, maal-ſtede/ woon-plaats/ woon-ſtede.
Dominium, eygendom is de toebehoorte tot een zaak/ waar door iemand ſchoon het beſit niet hebbende/ 't ſel-

de vermag regtelijk te bekoomen.
Dominium plenum, volle eygendom is waar door iemand met de zaake alles mag doen naar sijn geliefte en t'sijnen bate dat by de wetten onverbooden is.
Dominium minus plenum, gebrekkelijke eygendom / minder als vollen eygendom/ is waar aan iet / om alles naar sijn believe met de zaake te mogen doen/ ontbreekt.
Quasi dominium, eygendoms gelijk / gebrekkelijke eygendom. Siet dominium minus plenum.
Dominium utile, togt / nutbare eygendom / baatelijke eygendom / baattrekkende eygendom / is een geregtigheyd om de vrugten van een anders zaak te trekken sonder des zaaks vermindering.
Dominus, heer/ eygenaar.
Dominus directus, een regte eygenaar.
Dominus utilis, togtenaar/ nut of baattrekkende eygenaar.
Quasi dominus, eygenaar gelijk/ gebrekkelijke eygenaar; die in alles geen volkome eygenaar is.
Donatio, een gifte / schenking / vereering.
Donatio ante nuptias, een schenking of een gifte ter zaake des houwlijks gegeven/

geven/ dewelke geſchiede ſoo wel van de breyd-man aan de breyd / als van de breyd aan de breyd-man; houwlijks goed.

Donatio honoris cauſa, een gifte of ſchenking om eenige eer / waardigheyd of ampt te bekomen of verkrijgen/ gegeven; een gifte of ſchenking/ dewelke een vrouw doet aan haar man/ om daar voor een ampt / waardigheyd of eenige eer/ voor ſik te bekomen.

Donatio inter vivos, een milde gifte of ſchenking / een vry - willige gifte of ſchenking/ ſchenking by leeven.

Donatio mortis cauſa, een gifte of ſchenking ter zaake des doods.

Donatio oneroſa, weder-eyſching van een gegeve gifte of ſchenking/ om gepleegde ondankbaarheyd; of weder-roeping van een nog te geve gifte of ſchenking om gepleegde ondankbaarheyd.

Donatio poſt nuptias, een ſchenking of gifte ter zaake des houwlijks gegeven / houwlijks goed.

Donatio propter nuptias, een ſchenking of gifte ter zaake des houwlijks / dewelke een breyd-man doet aan ſijn breyd / een breyd-mans gifte/ houwlijks goed van de breyd-mans ſyde.

Donatio propter nuptias, beteykent ook een gifte / dewelke of de breydman an de breyd / of de breyd an de breyd man; t. w. die eerst van beyde komt sonder kinderen te overleven / schenkt; een morgen-gave.

Donatio sponsalitia, een gifte ter zaake des houwlijks / houwlijks goed.

Dos, houwlijks goed van de breyds sijde / breyd-schat.

Dotare, breyds-schat geven / houwlijks goed geven aan sijn dogter.

Duplicare interdictum, als iemand die in zaaken van besit gedagvaart is / tegen den anlegger selver van sijne zijde weder eysch doet; tegen verbod doen.

Duplicatio, na-weer / het tweede of laatste seggen des verweerders / waar mede hy des eyschers tegen-weer beantwoord en wederlegt.

Duplicatio cum mediis & probationibus, na-weer met middelen en bewijsen; d. i. het tweede of laatste geschrift des verweerders / waar mede hy des anleggers tegenweer met middelen wederlegt.

Duplicatio interdicti, is wanneer een gedaagde in zaaken van besit / voorsteld dat hy selver in het besit is / ende daar in wil gestijft en gesterkt sijn; tegen verbod doening.

E.

EA quæ ad diminutionem pertinent exhibere. Siet diminutio.
Edictio, of edictum, een afkondiging / een bevel / 't welk geſchied by openbare afkondiging / een gebod / verbod.
Edictum carbonianum, een verbod verbiedende / dat niemand mogt een weſe van de eerſte minder-jaarigheyd / van ſtaats verſchil aanſpreeken; maar moſt het ſelve nootſaakelijk uytſtellen tot der weſen twede minder-jaarigheyd.
Edictum perpetuum, een altijd duurend gebod / geduurig gebod / eeuwig duurend gebod / of verbod.
Edictum temporale, een voor een tijd duurend gebod / of verbod.
Editio, uytgeving / afſchrift geving.
Editionem inſtrumentorum & dilationem petere, afſchrift geving en dag eyſchen / eyſchen afſchrift van de ſchriften des gedings en dag of uytſtel.
Effectum ſortiri, ſtand grijpen.
Emancipare, hand-ligten / uyt de magt laaten / ſijn kinderen van de magt / de-

dewelke men over haar heeft / ontslaan.

Emancipari, ontslagen worde van de magt der ouders.

Emancipatio, hand-ligting / ontslaaging van de magt der ouders / waar door iemand / dewelke nu tot syn jaaren gekomen is / wort op syn vrye voeten gestelt om sik self en het syne te bestieren.

Emphyteusis, Ἐμφύτευσις, erf-pagts regt; 't welk bestaat in een overkoming / waar by iemand eens anders land of hoeve te bruyken; d. i. besaisen / beplanten of iets diergelyks / heeft ontfangen onder jaarlyksche erf-pagt.

Emphyteuta, ἐμφυτευτὴς, of emphyteutes, ἐμφυτευτὴς, een erf-pagter; d. i. die eens anders land of hoeve / onder jaarlyksche erf-pagt / te bruyken heeft ontfangen.

Emphyteuticarius, een erf-pagter. Siet emphyteuta.

Emphyteuticarius contractus, erf-pagt-gunning / over-een-koming van een erf-pagt-regt; waar by een heer of eygenaar van een akker / hoeve of erve aan een ander het gebruyk der selver ende de volkome vrugt en baat-trekking en eygendoms gelyk / onder beding van jaarlyksche erf-pagt / toestaat:

ſtaat: midts dat den erf-pagter den ſelven hoeve of akker wederom ſal bouwen/ beplanten/ of beſaijen.

Emphyteuticum jus, 't regt van de verbeteringe van de erf-pagt/ welke verbetering de erf-pagter krijgt.

Emponema, Ἐμπόνημα. Siet melioratio.

Emere, koopen. Emptio, koop. Emptor, kooper.

Emptores partium in ſocietate Indica ſeu Americana, koopers van gedeelten in de ooſt oft weſt-indiſche maatſchappie.

Eremodicium, Ἐρημοδίκιον, alleen ſpraak/ alleen geding voorſtel; wanneer een eyſcher / na verſtek van de gedaagde / toegeſtaan werd / ſijn meeninge voor te draage ende te bewijſen.

Evacuatio, lediging/ ontruyming.

Evacuatio rei occupatæ, lediging van 't ingenoome goed/ ontruyming of wederom geving van 't met gewelt genoome goed; weder-in-ruyming van 't met gewelt genoome goed.

Evincere, uytwinnen/ afwinnen/ ſchadeloos houden.

Evictio, uytwinning/ vry-waaring/ ſchadeloos houding.

Evictionem præſtare, voor de uytwinning bevryen/ vry-waaren/ ſchadeloos houden/ voor de benaardering bevryen.

Evictionis præstatio, vry-waaring leevering/ uytwinnings bevryping.
Evidentia, klaarblijklijkheyd.
Evocare, aftrekken een geding van een lager regter/ tot een hoger.
Evocatio, aftrek/ aftrekking eens gedings van een lager regter/ als hy de zaak te lang onder hem heeft gehouden/ tot een hooger om redenen; de welken sijn dat de zaake niet onsterfelijk soude gemaakt werden.
Exactio, onregtmatige schatting/ geld afpersing/ eysch/ vereysch.
Exactio homagii seu clientelæ & servitiorum, eysch van manschap en diensten.
Examen, ondersoeking/ ondervraaging.
Examen instituere, ondersoek doen; wanneer een regter getuygen hoort/ ende deselven ondersoekt op de gelegentheyd van zaaken.
Examen testium morbi causa factum, ondervraaging van getuygen siektes halven gedaan/ hooring van getuygen/ die siektes halven geschied; d. i. als iemand versoekt/ dat door den regter eenige swakke/ ofte oude getuygen datelijk mogen gehoord werden/ om sik daar mede in tijd en wijle te mogen behelpen.

Ut illud Examen teſtium pro legitimo habeatur, dat die hooring of onderbraaging van getuygen voor wettig ſal worden gehouden.

Ex bono & æquo, naar de goede billikheyd/ na 't goede en billike.

Ex cauſa turpi, om een oneerlijke oorzaake.

Exceptio, verſet/ uytneeming/uytvlugt; beweering of tegenſtelling des gedaagdes tegen den eyſcher.

Exceptio compromiſſionis, verſet uyt verblijving of verblijf aan gewillekeurde regters/ of goede mannen.

Exceptio declinatoria, verſet van afwijkinge/ verſet om te ontgaan het regtsgebied eens on-onderhoorige regters; tegenſtelling des gedaagdes tegen den eyſcher/ ſtrekkende tot afwijkinge van den regter; een verſet/ waar by een gedaagde verſoekt/ van een regter/ waar voor hy geroepen is/ afgeweſen te werden tot ſijn dagelijkſen regter; verſet tot ontgaaning des gerigts dwang.

Exceptio dilatoria, verſet van uytſtel/ uytſtellend verſet/ uytvlugt.

Exceptio de non numerata pecunia, verſet/ van dat men geen geld heeft ontfangen/ of behelping met te ſeggen

dat het geld niet en is geteld geweest.

Exceptio de non petendo ante aliquod tempus, verset van niet te konnen eyschen voor eenige tijd.

Exceptio jurisjurandi, verset uytgedaanen eede, gewijsdens gelijk.

Exceptio litis conteſtatæ, verset uyt begonne regts-pleging; verset uyt voldinging.

Exceptio litis finitæ, verset uyt ge-eyndigde regts-pleging; verset van gewijsder zaake.

Exceptio litis pendentis, verset van hangende zaake; wanneer een zaak of geding te vooren voor een anderen regter is gebragt, ende daar nog is hangende.

Exceptio non competentis judicis, verset van on-onderhoorigheyd des regters, beweering van de gedaagde tegens den eyscher van de niet onderhoorigheyd des regters.

Exceptio peremptoria, verset tot vernietinge van de zaake, een verset van te niet doeninge.

Exceptio perpetua, een eeuwig-duurend verset, of altijd-duurend verset.

Exceptio qualificata, een verset 't welk soodanig is, dat een gedaagde die het selve voorwend, daar by kan blijven, en

en daar op regt verwagten; regt-verwagtent verſet; verſet van regt-verwagting; welke verſetten vier in 't getal ſijn: t.w. 1. Verſet van afwijking. 2. Verſet van hangende zaake. 3. Verſet van gewijſde zaake. 4. Verſet uyt dading.

Exceptio rei judicatæ, verſet uyt gewijſder zaake.

Exceptio temporalis, verſet voor een tijd lang/ voor een tijd duurend verſet.

Exceptio tranſactionis, verſet van dading/ of willig verdrag; verſet uyt vriendelijke ſcheyding.

Exceptionem proponere, verſet voorſtellen/ uytneeming of tegenſtelling voor-wenden/ verſet in brengen.

Exceptus, verſet voor-geſtelde/ verſettede/ verſet voor-gewendene.

Excipere, uytneemen/ uytſonderen/ verſet voor-wenden.

Excipiens, verſetter/ verſet voor-wender/ verſet voor-ſteller.

Excluſio, verſtek/ is waar by iemand/ die een volmagtigde of geding-beſorger in regten heeft/ niet en voldoet het geen waar toe den regt-dag is dienende/ ende ſulks daar van werd verſteeken.

Excluſione defenſionis ſeu reſponſionis, by

by verſtek van antwoord; als een gedaagde in regte verſchijnt / of een geding-beſorger heeft / dog niet en antwoord op des eyſchers eyſch / ſoo verſoekt den eyſcher alsdan verſtek van antwoord.
Excommunicatio, kerk-ban / uytſluyting uyt der gemeente.
Excommunicatus, verbannene / of uytgeſlotene uyt de gemeente.
Excuſſio, afdwinging / afparſing / goederens afdwinging; als een borge / die van een ſchuld-eyſcher wegens de borg-togte om betaalinge wort angeſprooke / den ſelven voor werpt / dat hy eerſt de betaalinge moet vorderen van de ſelfs-ſchuldige / ende dien ſijn goederen / dewelken hy heeft / afdwingen tot voldoeninge van de betaalinge.
Executio, nytregting / volvoering / panding / uytvoering / uytwinning.
Executio parata, daatelijke uytwinninge.
Executio ſententiæ, uytwerking van een gewijſde / wanneer tot volvoering wert gebragt 't geen daar by belaſt is / uytvoering eens gewijſde.
Executores teſtamentarii, uytwerkers van een uyterſte wil; verrigters van een uyterſte wil / volbrengers van een uyterſte wil. Exem-

Exempli gratia, by voorbeeldt.
Exemplum, een afschrift / na-schrift; d. i. een geschrift / 't welk na een ander geschrift geschreven is.
Exemplum authenticum, een afschrift van gelijke geloofwaardigheyd en bewijs als het oorspronkelijk schrift; oorspronkelijk afschrift / 't welk na het eygen oorspronkelijk schrift geschreeven is.
Exemplum factæ citationis, een afschrift van de gedane dagvaarding.
Exemplum mandati procuratorii, afschrift van de last of volmagt des geding-besorgers. Siet procurator ad lites.
Exemplum mandati, een afschrift van de daag-brief.
Exemplum mandati procuratorii, een afschrift van de last van een volmagt / of gemagtigde. Siet procurator negotiorum.
Exemptio, uytsondering / vrydom / uytneeming.
Exemptio è lite, tusschen komste van een derde in 't geding weg-neemende een van beyde uyt het geding / ontsettinge van het geding / uytneeming uyt het geding.
Exemptione è lite, by tusschen komste va[n]

van een derde in 't geding / by ontset-
ting van een van beyde van 't geding/
by uytneeming uyt het geding.
Exequi, uytvoeren/ volbrengen/ vorde-
ren/ uytregten/ volvoeren/ uytwer-
ken.
Exequi sententiam, volvoeren/ uytvoe-
ren/ of uyt werken een gewijsde.
Exercitores, meede-reders / scheeps-re-
ders; die met malkander een schip of
meer scheepen uyt rusten / of uyt ree-
den.
Exhæredare, onterven/ ontgoeden/ ie-
mand by uyterste wil onterven / en de
goederen ontmaaken.
Exhæredatio, onterving/ ontgoeding.
Exhæredatus, onterft/ ontgoed.
Exhæres, een onterfde / die by uyterste
wil onterft is / en de goederen ont-
maakt.
Exhibere, vertoonen / te voorschijn
brengen/ voor den dag brengen; over-
leeveren.
Exhibitio, een vertooning van een ding/
te voorschijn brenging.
Ex maleficio, door blijkelijke misdaad /
uyt misdaad.
Ex negotiis gestis, uyt onderwind.
Ex orthodoxis parentibus, uyt regt-ge-
loovige ouders.
Ex-

Expenſæ, onkoſten des gedings; koſten die men beſteed en uptlegt / of die men verteert heeft/ betaalinge.

Expenſas petere, epſch van koſten maaken/ de koſten epſchen.

Expromiſſor, een bevrp-borg; die des ſchuldenaars ſchuld en verbinteniſſe op ſik neemt / en den ſelven volkomelijk daar van bevrijt.

Ex quaſi maleficio, upt misdaad door wet-dupding/ upt misdaad gelijk.

Ex teſtamento, bp upterſte wille.

Extraordinarium, naar beſchepdenthepd.

Extraneus hæres, een vreemde erfgenaam. Siet hæres extraneus.

Ex tutela, upt voogdpe/ upt mond-borgſchap.

F.

FAcio, ut des, ik doe iet / op dat ghp iet geeft.

Facio, ut facias, ik doe iet / op dat ghp weder iet doet.

Factum, een daad.

Falcidiæ (ſcil. partis) detractio, maaking/ korting van het vierde gedeelte der erffeniſſe. Siet detractio falcidiæ.

Falſa demonſtratio, noeming van een verkeerde naam/ een valſch bewijs.

Fami-

Familiæ erciſcundæ, erffenis-deeling / erf-deeling ; alle lighaamelijke ende onlighaamelijke zaaken / die den overleefden toegekoomen hebben / ſchiften / ſcheyden ende deelen.
Faſtus dies, een regts-dag / gedings-dag.
Fatalia, paal-tijden / of bepaal-tijden ; d. i. geſette tijden om ſijn regt te vervolgen.
Fatalia appellationis, paal-tijd van een beroep / ofte den tijd die geſteld en geſet word om een beroep te moeten voltrekken.
Fatalia appellationis introducendæ, paal-tijd binnen den welken een beroep moet angeteykent werden ; des beroeps geſette tijds anteykening.
Fatalia appellationis proſequendæ, paal-tijd binnen den welken een beroep moet vervolgt (d. i. een daag-brief geligt ende dagvaarding gedaan) werden ; vervolg van de geſette of geſtelde tijd des beroeps ; des beroeps geſtelde tijds vervolg.
Felonia, ontrouw / ſmaat ; dewelke een leen-heer van een leen-man geſchied : om welken hem den leen-heer ook van het leen kan ſtooten.
Feudum, een leen / leen-goed ; 't welk een heer iemand geeft erffelijk te beſit-

ſitten met onderlinge verbintenisſe van ſchat an de eene ſijde / ende pligt van manſchap ende heer gewade an de andere ſijde.

Feudalis ſubſtitutio, verbanging in leen-goed / wanneer de gunſt der land overheyd mede brengt / dat een leen-man / van ſijn leen / beveelen mag / by een/ of meer leden.

Fideicommiſſaria hæreditas, erffenis over de hand. Siet hæreditas fideicommiſ-ſaria.

Fideicommiſſarius, een erfgenaam over de hand; die van een ander/ dewelke uyt de hand erfgenaam is geſtelt / de erffeniſſe moet ontfangen.

Fideicommiſſum, een erffenis over de hand; of erf-beveeling/ om de erffe-niſſe in 't geheel (mits afgetrokken een vierde gedeelte / of ten deele aan een ander over te laaten; over de hand maaking.

Fideicommittere bona, de goederen by uyterſte wil maaken / datſe komen op den tweeden erfgenaam / dewel-ke is de erfgenaam over de hand / en kan in ſoo een geval de eerſte erfgenaam/ dewelke is de erfgenaam uyt de hand / alleenlijk maar het vierde gedeelte der erffenis genie-ten.

ten. Men maakt somtijds ook de goederen wel tot op den derden erfgenaam / en is als dan den tweede in deselve staat als den eersten.

Fidejubere, borg blijven voor een ander / sik self voor eens anders schuld verbinden.

Fidejussio, borg-togt / borg-blijving / borgschap.

Fidejussor, een borge / die sik selfs voor eens anders schuld heeft verbonden.

Fiduciaria possessio, besittinge ter goeder trouwe / goeder-trouwsche besitting / is een besittinge daar iemand op een behoorlijke en deugdelijke wijse is aangekoomen / en deselve alsoo ter goeder trouwe besit.

Fiduciarius possessor, goeder-trouwsche besitter / besitter ter goeder trouwe / middeler-wijls besitter.

Filia, een dogter. Filius, een soon / een kind.

Filii & filiæ amitarum, neven en nigten / moeys soonen en dogters / susterlings kinderen ; t. w. des vaders susters kinderen / in maagschap van ter sijde het vierde gelid.

Filii & filiæ amitinorum, neeven en nigten / moeys soonen en dogters / susterlings kinderen ; t. w. des vaders

ders ſusters kinderen / in ſijdemaagſchap het vierde gelid.

Filii & filiæ avunculorum, neeven en nigten / ooms ſoonen en dogters / broederlings kinderen; t. w. des moeders broeders kinderen/dewelken men mede / dog t'onregt / ſusterlings kinderen noemt; 't heeft ons belieft/haar broederlings kinderen te heeten / onderſcheyds halven/ in maag-taal van ter ſijde het vierde gelid.

Filii & filiæ conſobrinorum, neeven en nigten/ ſusterlingen / ſusterlings kinderen / ſoons en dogters van twee geſusters/ of ſomtijds van twee broeders / in ſijde maagſchap het vierde gelid.

Filii & filiæ fratrum, broedees ſoonen en dogters / broeders kinderen / in ſijde maagſchap het derde gelid.

Filii & filiæ majorum amitarum, over-oude moeys ſoonen en dogters / of kinderen; d. i. de kinderen van over-groot-vaders ſuster / in maag-taal van ter ſijde het ſeste gelid.

Filii & filiæ majorum avunculorum, over-oud-ooms kinderen; d. i. over-groot-moeders broeders kinderen/ in maag-taal van ter ſijde het ſeste gelid.

Filii & filii majorum materterarum, over-oude

oude moeys kinderen; d. i. des over-groot-moeders susters kinderen / in sijde maagschap het seste gelid.

Filii & filiæ majorum patruorum, over-oud ooms kinderen; d. i. de soonen en dogters van over-groot-vaders broeder / in maagschap van ter sijde het seste gelid.

Filii & filiæ materterarum, neeven en nigten / moeys soonen en dogters / susterlingen / des moeders susters kinderen / in maag-taal het vierde gelid.

Filii & filiæ matruelium, neeven en nigten / agter susterlingen / susterlings kinderen / des moeders susters kinds kinderen / in sijde maagschap het vijfde gelid.

Filii & filiæ patruelium, neeven en nigten / broederlings kinderen / agter broederlingen / des vaders broeders kinds kinderen / dewelken men mede / dog t'onregt / susterlingen / of susterlings kinderen noemt; dog onderscheyds halven heb ikse agter broederlingen / of broederlings kinderen geheeten / in maag-taal van ter sijde het vijfde gelid.

Filii & filiæ patruorum, neeven en nigten / ooms soonen en dogters of kinderen / broe-

broederlingen / des vaders broeders kinderen/ in sijde maagschap het vierde gelid.
Filii & filiæ proamitarum, oude-moeys kinderen; d. i. groot-vaders susters kinderen/in sijde maagschap het vijfde gelid.
Filii & filiæ proavunculorum, oud-ooms kinderen/dat sijn groot-moeders broeders kinderen/ in sijde maagschap het vijfde gelid.
Filii & filiæ promaterterarum, oude moeys kinderen; d. i. groot-moeders susters kinderen / in sijde maagschap het vijfde gelid.
Filii & filiæ propatruorum, oud-ooms kinderen; d. i. groot-vaders broeders kinderen/ in sijde maag-taal het vijfde gelid.
Filii & filiæ sororum, susters soonen en dogters / susters kinderen / in sijde maagschap het derde gelid.
Finium regendorum, verbintenisse om te gehengen en gedoogen/ dat de oude scheydinge/ belendinge of land-scheydinge verklaart werden.
Fiscus, de gemeene zaak; 's lands-schatkist/ of geld-kist.
Fœneratores usurarii, tafel-houders; leen-bank-houders / die de bank

van leening houden / woekeraars.
Forensis, een buyte man / die van buyten in komt / en geen inwoonder is; een vreemdeling.
Forum, regts plaats / het hof / een markt.
Frater, een broeder.
Frater germanus, een volle broeder / in sijde maagschap het tweede gelid.
Frater consanguineus, een halve broeder van 's vaders wegen.
Frater uterinus, een halve broeder van 's moeders wegen / in sijde maag-taal het tweede gelid.
Fratria, mijns broeders wijf / snaar.
Fraus, bedrog / bedriegery.
Fraudator creditorum, bankeroeter / bank-breeker / agter uyt vaarder.
Frivola appellatio. Siet appellatio frivola.
Fructus, vrugten / genuttingen.
Fructuarius, een vrugt-trekker / vrugt-gebruyker.
Frui, nutten / genutten; d. i. genut en voordeel iewers aftrekken / of gebruyken met genot en baat.
Fruitio, genot / genieting / genut / nut / genutting; nutting.
Fur, een dief.
Furtum, dievery.

G.

GEner, des dogters man / ſchoon-ſoon.
Generaliter, onbepaalijk.
Generalis, onbepaalt/ algemeen/land-gemeen.
Genus, een geſlagte / gemeen geſlagte/ ſtam en oorſpronk der geboorte. In genere, in 't algemeen/in 't onbepaalt.
Glos, mijns mans ſuſter/ ſchoon-ſuſter. Hoogd. Ein geſchwiger.
Gradus, agting/ waardigheyd / ſtaat / een lid in maag-taal. Gradus, beteykent eygentlijk een trede / ook mede een trap. De gradu dignitatis ſuæ dejicere aliquem, iemand uyt ſijn waardigheyd en ſtaat ſetten / of ſtooten; iemand afſetten of vernederen.
Graphiarius, een hofs - ſchrijver / des hofs geregt-ſchrijver.
Gratia, een gonſte of genade van een Prins / waar door hy de ſtraffe (op eenige misdaad vallende) vergeeft; ſtrafs-vergiffenis/ misdaads-vergiffenis.
ratiæ deplomati contradicere, brieven van

van ſtrafs-vergiffenis of misdaads-vergiffenis weder-ſpreeken.

Gratificatio, weldaad-bewijſing/ dienſt-bewijſing/een weldaad die aan een ander gedaan is/ beweeſen dienſt.

Gravamina, beſwaareniſſen. Gravamina à minima parte litis proponere, beſwaareniſſen in het minder gedeelte des gedings voor-ſtellen; d.i. als iemand een gewijſde (ten deelen) tot ſijn voordeel heeft / ende daar na beroepen wert / verſoekt vernietinge van het ſelve gewijſde / voor ſoo veel hem daar by niet genoeg is toegeweſen.

Grex, een kudde; d.i. een vergadering van t'ſamen-weydende beeſten/ gelijk ſchaapen.

Gubernator, beſtierder/ heerſcher/ land-voogt/ ruwaard.

H.

HAbitatio, bewooning van een huys/ bewooning.

Hæreditas, een erffeniſſe; alle roerende of onroerende goederen/ die men van iemand erft/ by uyterſte wil of by verſterf.

Hæreditas directa, erffeniſſe uyt de hand; een erffenis die de erfgenaam he-

bekomt van den overleeden self.

Hæreditas fideicommissaria, een erffenis over de hand; een erffenis die bekomen word niet onmiddelijk van den overleefden / maar van de erfgenaam uyt de hand.

Hæreditatis relictio directa, erf-laating uyt de hand; wanneer iemand sijn regt om de goederen te erven onmiddelijk bekomt van den overleefden.

Hæreditatis relictio fideicommissaria, erf-laating over de hand; wanneer iemand van een ander / die uyt de hand erfgenaam is gestelt / de erffenisse moet ontfangen.

Hæreditatis acquisitio, bekoominge der erffenisse.

Hæreditatis aditio, anganing der erffenisse / anvaarding der erffenisse.

Hæreditatis petitio, erf-eysching / erffenis-eysching.

Hæreditatis relictio, erf-laating / erf na-laating / erffenis-laating / erffenis na-laating.

Hæreditatis repudiatio, erf-verwerping / erf-verstooting / erffenis-verstooting / erffenis-verwerping.

Hæreditatem acquirere, een erffenis bekoomen.

Hæreditatem adire, de erffenisse angaan/ anvaarden de erffenisse.
Hæreditatem petere, erffenisse eyschen.
Hæreditatem relinquere, erf-laaten/ erffenis-laaten/ of erf na-laaten/ erffenis na-laaten; d.i. agter laaten aan iemand.
Hæreditatem repudiare, de erffenisse verstooten/ of verwerpen.
Hæres, een erfgenaam.
Hæres ab inteſtato, een erfgenaam by versterf; een erfgenaam van den naasten bloede / die als'er geen erfgenaamen by upterste wil gestelt syn / noodsaakelyk erfgenaam is.
Hæres ex teſtamento, een erfgenaam by upterste wil.
Hæres extraneus, een vreemd erfgenaam; d.i. een erfgenaam / die geen erfgenaam soude syn / ten waare hy uytdrukkelyk by upterste wil tot erfgenaam gestelt is.
Hæres fideicommiſſarius, erfgenaam over de hand. Siet fideicommiſſarius.
Hæres legatorum nomine, een erfgenaam / die door het angaan van erffenisse verbonden is aan allen / den welken by des overleefden upterste wille iet gemaakt is.

Hæres ſcriptus, een erfgenaam by uyterſte wil.

Hæres ſuus, een eygen erfgenaam/ gelijk kinderen of kinds kinderen/ dewelke eyge erfgenaamen ſijn/ en niet en konnen ver-by gegaan worden/ ten ſy om overtreedinge en ongehoorſaamheyd.

Hæredem inſtituere, erfgenaam ſtellen/ erfgenaam maaken.

Hæredis inſtitutio, erfgenaam ſtelling/ erfgenaam maaking.

Hermaphroditi, Ἑρμαφρόδιτοι, man-wijven; d. i. menſchen die beyde de teel-leden hebben.

Homagium, manſchap/ onderdanigheyd.

Homologia, ὁμολογία, bekenteniſſe/ toeſtant.

Homologere, ὁμολογεῖν, bekennen/ belijden/ toeſtaan.

Hypotheca, Ὑποθήκη, vaſt onder-pand/ grond-brief/ onderſetting; als men vaſte goederen in onder-pand geeft/ 't welk geſchiet by geſchrift.

Hypotheca conventionalis, beſprooken onderſetting/ beſprooken vaſt onder-pand/ bedonge onderſetting/ bedonge vaſt onder-pand; 't welk men beſpreekt of bedingt.

Hypotheca legalis, ſtil-ſwijgende onderſetting / ſtil-ſwijgende vaſt onderpand; d. i. 't geen men ſtilſwijgende door de wet verkrijgt.

Hypothecare, veronderpanden; d.i. eenig vaſt goed tot verſekering van een ſchuld verbinden.

I.

JAnitrices, twee gebroeders huysvrouwen.

Ignorantia facti, des daads onweetenheyd; dat verſchoont iemand in zaaken van verjaaring en bekoming door beſit of gebruyk.

Ignorantia juris, des regts onwetenheyd; dat en verſchoont niemand in zaaken van verjaaring en bekoming door beſit of gebruyk.

Illegitimi (ſcil. liberi) onwettig gebooreenen/onwettig gebooze kinderen; alle die niet uyt een wettig houwlijk geteelt ſijn.

Illiquida (ſcil. debita) onklare ſchulden/ ſchulden die duyſter en twijffelagtig ſijn.

Immiſſio in poſſeſſionem, in-lating in het beſit/ of in de beſitting.

Immittere in poſſeſſionem, in-laten in de beſitting.

Immo-

Immobilia, (scil. bona) ontilbare goederen/ onroerende goederen.
Impensæ, kosten die men ergens anhangt; bekostiging/ verbesiging/ verteering/ besteeding.
Imperator, heerscher/ gebieder/ opper-heerscher/ keyser/ opper-veld-heer of opper-hooft-man in den oorlogh.
Imperium merum, opper-heerschapppye/ opperste-gebied/ opper-bevel.
Impetitio, eysch.
Impetrare mandatum, een daag-brief om iemand te dagvaarden versoeken. Siet mandatum impetrare.
Impetrans, of impetrator, verkrijger van een daag-brief/ om iemand te dagvaarden; anlegger des gedings; verkrijger/ die iets verkregen heeft.
Impetratio mandati. Siet mandati impetratio.
Impetrator, of impetrans mandati. Siet mandati impetrator.
In capaces, die door de wetten niet beuren en konnen/ onmagtigen.
Incestus, seu incestum, bloed-schande.
Incidens aliquod conscribere & jungere causæ principali, eenig toeval des zaaks beschrijven en voegen by de zaake self/ of eenige toevallige zaaken beschrijven by versoek-schrift/ daar

op voldingen / ende dat selve voegen by het geding selfs / om gelijkelijk afgedaan te werden.
Incidenter, toevallig/ toevalliglijk/ by toeval.
In casu oppositionis, in geval van tegenstellinge; wanneer een gedaagde hem tegen den anlegger in regten in stelt.
Inclusum, binnen in begrepen/ in gesloo-ten.
In commercio, wandelbaar / handelbaar.
Incompetentia, on-onderhoorigheyd.
Incorporalis, onligchaamelijk.
Indemnitas, schadeloosheyd/ schade vergoeding / als iemand belooft een ander schadeloos te houden.
Indemnitatis præstatio, waaring / bevryving; heeft plaats in verkofte goederen.
Indemnitatem præstare, of indemnem servare, waaren/ bevryen/ schadeloos houden.
Index articulorum & probationum, een korte anwijsinge van de stukken en bewijssen.
Indirectè, door omwegen.
Indulgentia, strafs vry-geving; strafs-vergiffenis / verwilliging / toelaating.

In-

Inductio, anraading; d. i. wanneer de ſchuld-eyſchers voor een regter werden geroepen om haar te hooren aanraaden / om met haaren ſchuldenaar op ſeekeren voet te handelen.

Inhibitio. Siet ſuſpenſio executionis ſententiæ latæ.

In factum, na de zaak / tot de daad.

In fraudem creditorum, tot verkortinge van de in-ſchulders.

Injuria, hoon / laſtering.

In jus vocatio. Siet citatio.

In jus vocatus. Siet citatus.

Innocens, onnooſel / onſchuldig.

Innovare, veranderen / vernieuwen; verandering in de anlegginge inbrengen hangende het geding; nieuwigheyd by brengen.

Innovatio, verandering / vernieuwing.

In perſona, in eygen hoofde / ſelf; die ſelf voor den regter moet komen ſonder te mogen een volmagt ſenden.

In quantum locupletiores ſunt, tot overgeeving van genooten baat / voor ſoo veel ſy'er by verrijkt ſijn.

Inquilinus, huys-huurder / die eens anders huys / als huurder of huurlink bewoont.

Inquiſitio, onderſoeking / ondervraaging. Siet examen.

In ſpecie, in 't beſonder/ affonderlijk.
In genere, in 't algemeen/ in 't onbepaalt.
In ſcriptis, ſchriftelijk/ in geſchrifte:
Inſpectio, beſigtiging/ beſchouwing/ rooijing.
Inſpectio oculuraris, beſigtiging/ oog-beſchouwing.
Inſinuare, verkondigen/ bekent-maaken/ anmelden/ verwittigen.
Inſinuans, verkondiger/ bekent-maaker/ anmelder/ verwittiger/ te kennen gever.
Inſinuatio, verkondiging/ bekent-maaking/ verwittiging/ anmelding.
Inſinuatus, verwittigde/ bekent-gemaakte/ verkondigde.
Inſtantia, vervolg van regts-pleeging/ regts-vervolg/ voor-regt betrekking/ regt-pleegings vervolg/ vervolg/ beginſel.
Inſtantia prima, de eerſte regts-kenniſſe van een zaak; 't eerſte regts-vervolg; de eerſte voor-regt-betrekking; eerſte regt-pleegings vervolg.
Inſtantia ſecunda, tweede kenniſſe van een zaak; tweede vervolg; tweede voor-regt-betrekking; tweede regt-pleegings vervolg.
Inſtantia ulterior, verder vervolg; verder ken-

kenniſſe van een zaak; verder regt-pleegings verbolg.
Inſtantia ut declaretur perempta, dat het regts-verbolg / of de voor-regt-betrekking verklaart ſal worden te ſijn vernietigt/ en te niet gedaan.
Inſtitor, gemagtigde koopmans bewint-hebber/ een koopmans handel-drijver.
Inſtituendo, erf-ſtelling uyt de hand doende met een lid.
Inſtituere hæredem, erfgenaam ſtellen erfgenaam maaken.
Inſtitutio, inſtelling / inſetting/ onderwijſing.
Inſtitutio hæredis, erfgenaam ſtelling/ erfgenaam maaking.
Inſtitutio actionis. Siet actionis inſtitutio.
Inſtruere, toebereyden/ berigten/ toeruſten.
Inſtructio, toebereyding/ berigt/ toeruſting.
Inſtrumenta, verband-brieven.
Inſtrumentum evictionis, brieven van ſchadeloos-houding/ of vry-waring.
Inſtrumentum fundi, toebehoort van land en wooning/ bouw-tuyg/ boere-werk-tuyg.
In ſubſidium, ter nood/ ter onderſtand.
Inſulæ in fluvio, ſtroom-eylanden.

Intendit, of intentio, voorneeming/ wensch/ meyning/ eysch/ wille/ begeerte/ geschrift van eysch of begeerte/ overleevering; een geschrift dat een eyscher over geeft/ wanneer de gedaagde in regte niet en verschijnt ende van alles is versteeken/ om sijn meyninge voor te dragen ende te bewijsen.

Intentionem suam scripto fundare, sijn begeerte en eysch overleggen.

Intentionem suam probationibus munire, sijn begeerte of eysch met bewijsingen sterken.

Intercessio, een komste in de plaats van een ander/ in de plaats kooming van een ander.

Intercessor, een komer in de plaats van een ander; een derde die in de plaats van een van beyde dingers in het geding komt.

Intercidere, vervallen/ vergaan/ te niets gaan.

Interdicens, verbieder/ die iemand verbied iet te doen.

Interdicere, verbieden/ verbod doen.

Interdicta possessoria, verboden die de besittinge raaken of angaan.

Interdictum, verbod; een schikking by den opper-regter van Romen op het besit gesteld; een verbod ter tijd en wijle duurende.

In-

Interdictum uti possideris, een verbod/ waar by iemand word verboden een ander uyt de besitting te stooten of ongemak an te doen/ op 't voor-geven of seggen/ dat de besitter de besitting niet toe kwam.
Interdictum duplicare. Siet duplicare interdictum.
Interdictus, verbodene.
Interesse, het gelegen sijn aan een zaak/ belang/ schade/ nadeel.
Interjicere, in brengen.
Interjicere appellationem, 't beroep in brengen om te laaten an schryven.
Interjectio, inbrenging.
Interjectio appellationis, inbrenging des beroeps/ of an-schryving des beroeps.
Interlocutoria sententia, een by-oordeel: Siet sententia interlocutoria.
Interrogationes, ondervragingen/ vraag-stukken.
Interruptio, af breuk van een geding/ verloop van een geding/ verbreeking; wanneer het vervolg van een zaake/ door verloop van den tyd daar toe gesteld/ werd afgebrooken.
Interruptum, verloopen/ verbrooken/ afgebrooken/ afgesneen/ verjaart.
Interveniens. Siet intercessor.

Interventio. Siet intercessio, of exemptio è lite.
Intestabilis, die door de wetten verboden is / geen uyterste wil te maaken / die geen getuygenis der waarheyd mag geven / ontuygbaar.
Intestatus, die geen uyterste wil gemaakt heeft.
Intestatus mortuus est, vel obiit, hy is sonder uyterste wil te maaken gestorven.
Intimatio, een bekent-maaking door last van een regter van iet te sullen beveelen / 't sy dat de geene aan wie die geschied in regten verschijnt ofte niet; een te kenne-geving / ontbieding / ankundiging; een laatste ontbieding / of ankundiging.
Intimare, te kennen geven / bekent maaken / ontbieden / ankundigen.
Intra annum utilem, binnen jaar en dag.
Introductio appellationis. Siet appellationis introductio.
Inventarium bonorum, boedel-beschrijving / goederens-beschrijving / een lijste ende beschrijving van alle goederen die in een boedel werden bevonden.
Inventarium instrumentorum litis, beschrijving of lijste van alle de stukken van een geding / waar by deselve met

letters

letters werden aangewesen ; lijste van de stukken des gedings ; stuk-beschrijving.

Inundatio , overloop van water / een water-vloed.

Iter , een voet-pad / een gang-pad ; 't regt om te voet te mogen gaan over eens anders land.

Judex, een regter : Regters zijn by ons/ 1. De raads-heeren van den hoogen raad. 2. De raads-heeren des hofs van Holland. 3. Schouten en scheepenen/in de steeden en dorpen. 4. Bijnder nog ten platten lande / land-drosten en wel-gebooren mannen of leenmannen. 5. Houtvester en meester-knapen / over de wildernisse en jagt. 6. Over de dijken en 't geen daar aan hoort ; dijk-graaf en heem-raaden.

Judex competens, onderhoorige regter/ in wiens regts-gebied men woont ; dagelijkse regter.

Judex delegatus, een hage-sette regter ; d. i die gekoren wort / en geset na het believe en behage des opper-regters ; een gestelde regter.

Judex delegatus in causis levioribus, een hage-sette regter van kleyne zaaken. Gelijk men tot Amsterdam behalven het gewoonelijke getal van scheepenen/

nen / dewelken aldaar opper-regters
sijn / nog verscheyde andere scheepenen van kleyne zaaken / scheepenen
van zee-zaaken / houwlijks-zaaken /
en andere meer / heeft.

Judex delegatus, een afgevaardigde regter. Siet judex deputatus.

Judex pedaneus, een lage regter.

Judex deputatus, een afgevaardigde regter / is die by toestemming van de andere mede-regters / het sy om oogbeschouwing iewers over te neemen / of om iemand in sijn besit te helpen / of om iets anders te doen / afgevaardigt word.

Judex deputatus cum secretario, een afgevaardigde regter met een geregtsschrijver.

Judex incompetens, of non competens, on-onderhoorige regter; onder welkers regts-gebied men niet en woont.

Judicatum solvi, dat het gewijsde voldaan wert.

Judicium, regts-pleeging / regt / regtshandeling / een oordeel.

Judicium præparatorium, een voor-oordeel / by gewijsde.

Juramentum, eed / eed-sweering.

Juramentum calumniæ, eed om valsche regts-pleeging / of regts-vordering te mijden.

Jurisconsultus, een regts-geleerde.
Jurisdictio, regts-gebied / regts-magt/ gerigts-dwang / regts-ban.
Jurisdictionis prorogatio, overdaaging van het regts-gebied; wanneer iemand een ander dagvaart/ niet voor syn onderhoorigen of dagelijksen regter / maar diens regts-gebied over-springende/ voor een hooger regter roept.
Jus, regt; d.i. al 't geen niet en strijd tegen de regte ware reden en billikheyd / maar uyt die beyde is voort-komende.
Jus ad prælationem, Siet jus prælationis.
Jus agendi, regt om te eyschen de nakoming van 't gunt toegeseyd is.
Jus canonicum, geestelijk regt.
Jus censuale, regt tot een jaarlijksse inkomste / spruytende uyt verhuuring van landen of hoeven/ of wooningen.
Jus censuale, regt van oud-eygen of uytgang; 't welk spruyt uyt verkoop van landen of huysen / als de verkooper bedingt soo een grond inkomst jaarlijks daar op te willen houden; regt van grond-inkomst.
Jus civile, burger-regt / burger-wet.
Jus cloacæ, goot-regt / 't regt om een goot te hebben leggende ofte uytkoomende op eens anders grond.
Jus decimarum, thiend-regt / is een ge-

regtigheyd

regtigheyd om 't elfde deel van eenige vrugten te trekken.

Jus deliberandi, regt van beraad / beraad; in het angaan van een erffeniſſe heeft een erfgenaam ſijn beraad een jaar lang of hy de erffeniſſe wil anvaarden of verlaten.

Jus dominii, regt van eygendom / eygendom.

Jus emphyteuticum. Siet emphyteuticum jus.

Jus executivum, een uytwinnent regt.

Jus feudi, leen-regt is een erffelijke onſplisbaare togt op eens anders ontilbaar goed / met onderlinge verbinteniſſe van ſchut aan de eene ſijde / ende pligt van manſchap ende heer-gewaden aan de andere ſijde.

Jus quaſi dominii, regt van eygendoms gelijk / eygendoms gelijk.

Jus fluminis, water-loop / is een regt om ſijn water te laaten loopen over eens anders grond.

Jus gentium, volker-wet / volker-regt; regt 't welk by de meeſte en voornaamſte volkeren der weereldt in ſommige zaake onderhouden wordt.

Jus hypothecæ, regt van vaſt onderpand; regt 't welk iemand heeft op eens anders vaſte goederen uyt verbinteniſſe.

Jus immittendi, inbalking/ in ankering; 't regt 't welk iemand heeft om ſijn balken en ankers in een gemeene muur te leggen; 't regt om een balk of anker te hebben in een anders gebouw.

Jus in perſonam, ſive creditum, in-ſchuld; regt op eenig menſch; in-ſchuld is een regt van toebehooren/ dat den eenen menſch heeft op den anderen/ om van hem eenige zaake of daad te genieten.

Jus in rem, beheering; regt tot eenig goed; beheering is 't regt van toebehooren/ beſtaande tuſſchen den menſch ende de zaake ſonder noodig opſigt op een ander menſch.

Jus libelli, 't regt dat een erf-pagter weder aan eenen anderen vergunt om de vrugten van 't goed te genieten; vrugt-trekkings regt.

Jus luminibus non obſtruendi & proſpectus, regt om te hebben vry ligt en vry geſigt; regt om niemands ligt of uytſigt te betimmeren; vry ligt/ vry uytſigt/ is een regt om te verbieden/ dat u na-buyr met ſijn getimmer ofte ook met ſijne boomen u niet en belette ſcheppen van ligt of ook de open uytſigt.

Jus municipale, ſtads-regt; een regt of wet die gebruykelijk is alleenlijk in deeſe of die ſtad in 't beſonder.
Jus non altius tollendi, belet van hooger timmering; regt om iemand te beletten hooger te timmeren; 't regt om te verbieden/ dat uwen buyr-man ſijn getimmer niet hooger op en trekt.
Jus patriæ poteſtatis, de groote en ſonderlinge magt des vaders over de kinderen/ onder haare hand ſtaande; 't regt der vaderlijke magt.
Jus percipiendi decimas, 't regt om de thiende te ontfangen; regt om de thiende te trekken en te genutten.
Jus perſonale, in-ſchuld. Siet jus in perſonam.
Jus perſonarum, regtelijke geſtalteniſſe der menſchen. De ſtaat en onderſchepd tuſſchen menſchen en menſchen/ gelijk tuſſchen vry-geboorenen en ſlaven/ heeren en knegten; en het regt dat een ider in ſijn ſtaat heeft.
Jus pontificium, pauſelijke regten; wetten en inſettingen van de Pauſen van Romen.
Jus poſſeſſionis, beſit-regt; welk regt uyt beſitting volgt.
Jus poſt liminium, op nieuw herboore regt; vervalle regts-vernieuwing/ is

is als iemand ſijn regt/'t welk hy door toeval van gevangeniſſe by den vyand / of ſlavernye verlooren had / weder bekomt; weder-bekoming van ſijn eerſte regt.

Jus prælationis, regt van voorſtelling / of regt van voor-deeling.

Jus privatum, byſonder burger-regt; iemands regt in 't beſonder.

Jus publicum, wetten die land-ſtand raaken / land-ſtand rakende wetten/ algemeen lands-regt.

Jus reale, beheering. Siet jus in rem.

Jus reivindicationis, antaal; regt op eenig goed om het ſelve te eygenen.

Jus rerum, regtelijke geſtalteniſſe der zaaken. Het onderſchepd tuſſchen zaaken en zaaken / gelijk tuſſchen God toebehoortige zaaken en menſch toebehoortige zaaken/ algemeene zaaken en beſondere zaaken; en het regt dat op ider zaak is.

Jus ſtillicidii, drop-regt; drop is een regt om ſijn ontfangen hemel-water te laaten vallen op eens anders grond.

Jus ſuccedendi ab inteſtato, verſterf-regt; regt van navolging by verſterf.

Jus ſuperficiarium, huys-gebouw-regt; 't regt dat iemand heeft om op eens anders

anders grond een huys of getimmer te timmeren.

Jusjurandum, eed/ eed-ſweering.

Jusjurandum alicui deferre, iemand den eed op leggen.

Jusjurandum deferenti referre, den eed-op-legger den eed weder op leggen of overdragen.

Juſtè, regtelijk/ te regt.

Juſtitia, geregtigheyd/ regtvaardigheyd/ regts-kenniſſe.

Juſtitia commutativa, vergeldende regtvaardigheyd.

Juſtitia diſtributiva, begevende regtvaardigheyd.

Juſtitia legalis, wettelijke regtvaardigheyd.

Juſtitia univerſalis, algemeene regtvaardigheyd.

L.

LAtro, een roover/ een moorder.

Laudemiæ, heer-gewaden; de welke beſtaan in verſcheyde giften / die de leen-mannen an de leen-heeren jaarlijks moeten geven.

Laudum arbitrale, een uytſpraak van gewillekeurde regters/ of een ſeggenſchap van goede mannen.

Legatarius, een maaking-beurder/ die by upterſte wil iets gemaakt of beſprooken wort.

Legatum, een maaking/ 't geen aan iemand gemaakt of beſprooken is by upterſte wil.

Legatum liberationis, een maaking van eeuwige bevryding.

Legatum optionis, de maaking van keur/ als aan iemand gemaakt word de keur van twee dingen/ dat hy mag het beſte kieſen.

Legatorum nomine, toeſegging dat den erfgenaam de maaking ſal voldoen.

Leges, wetten/ of weeten. Siet lex.

Legiſlator, een wet-gever.

Legitima (ſcil. pars aut portio) wettig gedeelte/ geregte of regtelyke deel der ouders of kinderen.

Legitimatio, wettig-geboort maaking/ bewettiging/ wettig-maaking.

Legitimatio per reſcriptum principis, wettig-geboort maaking/ of bewettiging door 's lands overheyd/ waar door de vlek van een onwettige geboorte wort weg genoomen/ ende iemand wettig gemaakt; wettig maaking by de land overheyd.

Legitimatus, wettig gemaakte/ bewettigde/ die by de land overheyd bewettigt is.

Legitimi (ſcil. liberi) wettig-geboozenen/ wettige kinderen.
Legitimi tutores. Siet tutores legitimi.
Levir, des mans bzoeder/ of des vzouws bzoeder/ ſwager.
Lex, wet/ of weet; d. i. 't geen men weet/ of immers weeten moet/ om ſik daar na aan te ſtellen/ en te ſchik-ken/ en daar men na leeven moet; ik ſpzeeke van een goede en billijke wet.
Lex commiſſoria, een beding dat de zaake ongekogt ſal ſijn ten ſy de koop-pen-ningen ter beſtemden dage betaalt werden.
Lex falcidia, een wet/ waar by toege-ſtaan wozd/ dat een erfgenaam/ wel-kers erffenis ſoo ſeer met maakingen was beſwaart/ datter nauwelijks iets vooz ſijn over ſchoot/ mogt vooz ſik behouden het vierde gedeelte der erffe-niſſe vzy en onbeſwaart/ ende de maa-king-beurders het ſelve afkozten.
Lex naturalis, aangeboozen wet/ of aan-geboozen weet; d. i. al 't geen ons den in of angeboozen aart leert/ of al 't geen men uyter eygen aart weet dat goed is.
Lex poſitiva, gegeven of geſtelde wet; t. w. by het volk gegeven en geſtelt/ of by de overheyd.

Lex rhodia de jactu, werping van goederen in zee; ſchaade draaging van ſcheeps verlies; een gemeene by-legging over ſchip en goederen / om te draagen eenig verlies gevallen om lijf en goed te behouden.
Libellus, een verſoek-ſchrift / waar by men iets aan't geregte in regts zaake/ of aan de overheyd in eenige andere zaaken/ verſoekt; een verſoek brief / waar by iemand ſijn begeerte ende meeninge den hove bekent maakt.
Libellus, anſchrift.
Libellus ad impetrandum mandatum aut proviſionalem juſtitiam, verſoek-ſchrift/ waar by men verſoekt te hebben een daag-brief om iemand te dagvaarden voor 't hof; of waar by men verſoekt middelerwijls regt; d. i. dat ons eenig regt/ 't welk wy meynen te hebben / ſal toegeſtaan worden / ſoo lange tot by gewijſde anders ſal geoordeelt werden te behooren.
Libellus ad ſuſcipiendas litis reliquias. Siet mandatum ad ſuſcip. lit. rel.
Libellus interruptionis. Siet mandatum interruptionis.
Libellus petitionis. Siet concluſio.
Libellus ſcriptus, een verſoek in regtpleeging / een verſoek-ſchrift in regt-
 pleeging/

pleeging / waar by men / als men in de regt-pleeging is / versoekt nog iets 't welk ter zaake dient te mogen voor-draagen of voor-brengen; booven 't geene men alreede voor-gedraagen / of voort-gebragt heeft.

Libellus supplex, heusch versoek / ootmoedig versoek / versoek-schrift van herstelling of verheffing / waar by iemand aan de hooge overheyd versoekt / om verheven te worde uyt sijn van sijn regt vervallene staat / of waar by iemand versoekt herstelt te worde in sijn geheel.

Libellus supplex ad ampliandam aut alterandam conclusionem, een heusch versoek-schrift om sijn besluyt in regten te mogen vergrooten of veranderen.

Libellus supplex adversus indebitam interjectionem, &c. appellationis, een ootmoedig versoek tegens de onbehoorlijke inbrenging / &c. des beroeps.

Libellus ut novas positiones facere liceat, & ad eas probandas admittatur, een versoek-schrift om eenige nieuwe stellingen te mogen maaken / ende toegelaten om die te bewijsen en waar te maaken.

Liberatio, ontslaaging / bevryping.

Liberi nati ex prohibito concubitu, overwonnen

wonnen kinderen; d. i. kinderen uyt een ongeoorlofde by-ſlaap geteelt; t. w. of in overſpel / of in bloed-ſchande.

Liberi naturales, kevis-kinderen/ ſpeel-kinderen; d.i. kinderen buyten houwlijk van twee vrye luyden geteelt.

Liberi inceſti, bloed-ſchandige kinderen; d. i. kinderen / dewelke uyt een bloed-ſchandig houwlijk der geener dewelke malkander te na in bloed-vriendſchap beſtonden / ſijn geteelt; of uyt een bloed-ſchandige by-ſlaaping der geener dewelke malkander te na in bloed-vriendſchap beſtonden / ſijn voort-gekoomen.

Liberi ſpurii, hoere-kinderen; d. i. kinderen / dewelken geen ſeekere vader hebben / maar uyt ongeoorloofde by-ſlaapingen / van een hoere / by welke meer als een haaren toegank hadden / geteelt.

Liberta, vry-gelaatenen/vry-gemaakte/ een vrouw die een ſlavinne is geweeſt.

Libertus, een vry-gelatene/vry-gemaakte/ die van ſijn ſlaverny en dienſtbaarheyd vry-gemaakt en outſlaagen is.

Limites, land-paalen/land-ſcheyding.

Liquida (ſcil. debita) klaare ſchulden.

Liquidè, ſonder moeyte/ effen.
Lis, twiſt/ gekijf/ twiſt-zaak/ geding/ hader.
Lis finita, gedings eynde / wanneer een zaak by een anderen regter door gewijſde is afgedaan / voort-brengende een verſet van gewijſde zaake ; een ge-eyndigde zaake.
Lis pendens, een voor een ander regter hangende zaake/ een hangende zaake/ wanneer een zaake of geding te vooren voor een anderen regter is gebragt/ ende daar nog is hangende/ voort-brengende een verſet van hangende zaake.
Lis ut declaretur interrupta, dat de zaak verklaart ſal werden door den tijd te ſijn verloopen.
Litem agere vadato interim reo in loco quodam unde ei non liceat exire, dingtaal voeren by gijſeling.
Litem conſcribere & exhibere probationes, de zaake beſchrijven ende bewijſen/ voor-brengen of vertoonen ; een zaake beſchrijven/ met eyſch/ antwoord/ tegen-weer/ en na-weer/ ſonder getuygen te hooren.
Litem conſcribere & producere teſtium examinationem, de zaake beſchrijven en het onderſoek der getuygen voorbrengen;

brengen; een zaake beſchrijven/ met eyſch / antwoord / tegen-weer / en na-weer / en daar op getuygen te hooren.
Litem conteſtari, voldingen / geding-beveſtigen / regts-pleeging beginnen.
Litis conteſtatio, voldinging/ gedings-beveſting / begonne regts-pleeging / is wanneer de dingers ten weder ſijde haare zaake door eyſch en antwoord regtelijk hebben voor-gedragen / ende den regter daar door eenige kenniſſe van dien begint te krijgen; ding-taal.
Litis reliquiæ, de overblijfſelen van een zaak / waar toe iemand gedagvaart werd/ om deſelve aan te neemen / ende te vervolgen.
Litigans ſeu litigator, dinger / kijver / twiſter / haderer/ hader-man/ die in regte met iemand twiſt.
Litigare, twiſten/ dingen/ haderen/ kijven / met iemand in verſchil ſijn in regten.
Litigare per procuratorem, ſijn zaake door een geding-beſorger laaten voorſtellen en beſchermen.
Litigioſus, twiſtig/ in geding ſtaande.
Literæ annexæ, ſeu affixæ, anhang-brief / waar mede de gewijſdens van

andere hoven by ons worden uytge-voert/ en die aan een gewijſde van een uytheems regter werd gehegt/ in-houdende toelaating om ſoodanigen gewijſde/ an de ingeſetenen van ons land/ te werk te leggen.

Literæ aſſecuratoriæ. Siet aſſecuratoriæ literæ.

Literæ clauſæ, beſloote brieven; waar by eenige anſienelijke luyden voor het hof gedagvaart worden.

Literæ clientelæ. Siet clientelæ literæ.

Literæ compulſoriales, brieven van dwang-levering; waar by een ge-regts-ſchrijver van de hooge regters word belaſt an iemand afſchrift van een gewijſde of ding-talen te geeven.

Literæ executoriales, brieven van ver-rigting/ inhoudende bevel van het hof om eenige gewijſdens uyt te voeren ofte te werk leggen.

Literæ obligatoriæ, verband-brieven/ verband-ſchriften; waar by iemand ſik verbind in eenige zaaken.

Literæ promotoriales, ſeu requiſitoriæ, brieven van onderling behulp/ waar by een regter word verſogt/ om uyt te werken een gewijſden by een ander regter geweſen.

Literæ quinquennales, vijf-jaarige uyt-ſtel-brieven.

Literæ requiſitoriæ, ſeu promotoriales. Siet literæ promotoriales.

Literæ ſalvi conductus, een vry-geley-brief. Siet ſalvus conductus.

Literarum obligatio, ſchriftelijke toeſegging. Siet obligatio literarum.

Locare, verhuuren. Locatio, verhuuring. Locator, verhuurder.

Lucrum ceſſans, winſt-derving.

Luere, het goed vryen / eenig goed loſſen; vryen/ loſſen.

M.

MAgiſter navis, een ſchipper.

Majeſtas, hoogheyd/ heerlijkheyd/ glants.

Major amita. Siet amita major.

Major avunculus. Siet avunculus major.

Major matertera. Siet matertera major.

Major patruus. Siet patruus major.

Mandatarius, een laſt-anneemer / laſt-anvaarder.

Mandator, laſt-gever/ bevel-gever.

Mandatum, laſt-geving / laſt-anvaarding/ een bevel/ belaſting.

Mandatum curiæ, een daag brief van 't hof/ dagvaarding van 't hof / of een bevel van 't hof.

Mandatum generale, een onbepaalde laſt-

last-geving/ een algemeen bevel/ een onbepaalt bevel of last.
Mandatum speciale, een bepaalde last-geving / een bysonder bevel / een bepaalt bevel of last; sonderlinge last.
Mandatum (scil. curiæ) pœnale, een daag-brief met boet-dwang; waar by iemand van wegen het hof op een groote boete werd verbooden iet te doen.
Mandatum (scil. curiæ) simplex, seu simplicis quærelæ, een bloote dagvaardingof daag-brief / een bloot of enkel bevel / 't welk verhalt als een gedaagde hem in regten bekent maakt; enkele klagte.
Mandatum exequi, sijn last en bevel volvoeren en verrigten/ daag-brieven ende bevelen van 't hof te werk leggen daar het behoort/ dagvaarden.
Mandati executio, dagvaarding/ volvoering of verrigting van sijn last of bevel.
Mandati fines excedere, buyten sijn last gaan/ of sijn last te buyten gaan.
Mandatum impetrare, een daag-brief versoeken om iemand te dagvaarden; een daag-brief verkrijgen; een daag-brief van den hove bekomen.
Man-

Mandati impetratio, verſoek om een daag-brief te bekoomen; verkrijging of bekooming van een daag-brief.
Mandati impetrator, verſoeker om een daag-brief te bekomen / verkrijger of bekomer van een daag-brief; eyſcher/ anlegger.
Mandatum abbreviationis dici conſtitutæ. Siet mandatum anticipationis.
Mandatum actionis primæ inſtantiæ, een daag-brief in zaaken van de eerſte opſpraak.
Mandatum ad affirmandam aut negandam literarum obligationem, of mandatum ad affirmandum aut negandum chyrographum, een daag-brief om te kennen ofte ontkennen ſijn handſchrift.
Mandatum ad audiendos teſtes, een daag-brief om getuygen te hooren.
Mandatum ad cancellandum chyrographum. Siet mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum.
Mandatum ad conſequendam bonorum deſcriptionem. Siet mandatum beneficii deſcriptionis bonorum.
Mandatum ad edendum, een daag-brief om een affſchrift of na-ſchrift te doen geven.
Mandatum ad exhibendum, een daag-

brief om iet te voorſchijn te doen brengen of te vertoonen.

Mandatum ad exigenda ratiocinia, daag-brief om te hebben rekeninge en bewijs.

Mandatum ad impenſas, damna & uſuras in ſtipulatum deductas, een daag-brief om koſten/ſchade ende beſprooke win-penningen.

Mandatum ad inſtituendam actionem, een daag-brief om ſijn opſpraak of vermeynt regt in te ſtellen; is waar by iemand verſoekt dat een ander/ die hem laat verluyden iet tot ſijnen laſte te hebben / het ſelve regtelijk ſal hebben in te brengen.

Mandatum ad intereſſe. Siet mandatum ad impenſas, damna & uſuras in ſtipulatum deductas.

Mandatum adipiſcendæ poſſeſſionis ſeu immittendi in poſſeſſionem, een daag-brief om het beſit te verkrijgen of te mogen anvaarde / of daag-brief om in het beſit ingelaaten te werden.

Mandatum ad præſtanda damna & id quod intereſt, een dagvaarding om de ſchade te vergoeden/ en ook dat 't geen ons an een zaak gelegen was.

Mandatum ad pretium emptionis certis annis perſolvendum, dagvaarding om de

de koop-schat van de koop op de geset-te tijden betaalt te hebben.
Mandatum ad recipiendam impensarum declarationem, een daag-brief om re-kening van kosten over te neemen.
Mandatum ad recipiendam declarationem damni & interesse, een daag-brief om rekening van schade en nadeel over te neemen.
Mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum, een daag-brief om een hand-schrift door gehaalt en vernie-tigt overgelevert te hebben; een daag-brief/ waar by iemand versoekt/ dat iet by den regter sal vernietigt werden/ als een handschrift/ belofte of iets anders.
Mandatum ad solvendas litis expensas, daag-brief om de onkosten van het geding betaalt te hebben.
Mandatum ad solvendum reditum annuum, een daag brief om te hebben betaalinge van jaarlijkse inkomst.
Mandatum ad solutionem salarii chyrurgici, doloris passi & jacturæ temporis obtinendam, een daag-brief tot be-taalinge van 't meester-loon/ pijn en smert en verlet van tijd; d.i. een daag-brief van een gekwetsten tegens den kwetser.

Mandatum ad suscipiendas litis reliquias, daag-brief om de overblijffelen van een zaake aan te neemen/ of daag-brief om een geding te hervatten.

Mandatum anticipationis, daag-brief van tijd verkorting of verv roeging; als iemand een dag van regten geset is/ dewelke hy meend dat te lang is/ versoekt hy dat deselve korter mag gelegt worden/ op dat alsoo sijn zaak eerder mag dienen.

Mandatum appellationis cum clausula suspensiva, seu inhibitoria, een daag-brief van beroep met byvoeging van opschorsing des gewijsde.

Mandatum appellationis recipiendæ, een daag-brief om ontfangen te werden als beroeper.

Mandatum appellationis & restitutionis integrum, adversus lapsum fatalium, daag-brief van beroep en herstelling in sijn geheel/ tegens 't verloop van de paaltijden.

Mandatum assecurationis, een daag-brief van versekering; een daag-brief om een versekeraar uyt regt van versekering te dagvaarden.

Mandatum attentatorum, een daag-brief van daadelijkheden; waar by iemand versoekt dat eenige daadelijkheden die gepleegt

gepleegt zijn/ voor alle ding zullen herstelt werden.

Mandatum beneficii descriptionis bonorum, seu inventarii, daag-brief om te hebben boedel-beschrijving.

Mandatum cessionis bonorum, een daag-brief om afstant te doen van zijn goederen; een daag-brief om zijn inschulders te mogen dagvaarden/ om afstant van goederen te doen.

Mandatum compulsoriale, een daag-brief met dwang-levering; waar by een geregts-schrijver werd gedwongen/ om iemand een af-schrift van een gewijsde of ding-talen te geven.

Mandatum debitorum, een daag-brief om zijn schuldenaars te dagvaarden; d. i. als een schuld-eyscher doet dagvaarden verscheyden zijne schuldenaars/ die uyt zaake van hand-schriften of andere schulden in hem gehouden zijn / en onder verscheyde regts-gebieden woonen.

Mandatum decreti voluntarii, een daag-brief van overdragte van verkoft goed/ welke overdragte (naar voorgaande dagvaardinge van de geene die het angaan mag) het hof doet/ van den verkooper op den kooper / met uytsluytinge van alle anderen / die daar

op antaal soude mogen hebben.
Mandatum de indemni aliquo habendo, een daag-brief om schadeloos gehouden te werden.
Mandatum desertionis, een daag-brief van verstek; een daag-brief/ waar by een beroep wert verklaart te sijn versteeken/ om dat de paal-tyden/ binnen dewelken het selve moste geschieden/ sijn verloopen.
Mandatum deputati judicis, een bevel van een afgevaardigde regter.
Mandatum detentionis, seu apprehensionis alicujus personæ, een bevel om iemand te mogen antasten of besetten; last om iemand te mogen besetten.
Mandatum detentionis, seu prehensionis alicujus rei, een bevel om eenig goed te mogen antasten ende de hand op leggen; last om op eenig goed de hand te mogen op leggen.
Mandatum evictionis, een daag-brief van vry-waaring; waar by iemand een ander dagvaart ten eynde/ dat hy hem sal vry-waaren voor uytwinninge.
Mandatum evocationis, een daag-brief van aftrek; waar by men versoekt/ dat een geding hangende voor een lager regter/ van deselve sal afgetrokken

ken werde en voor de hoger regter gebragt / en waar by den tegen-dinger mede voor den hogen regter werd gedagvaart.

Mandatum exequendi veteres sententias, of mandatum exequendi sententiam lapsu temporis præscriptam, een daag-brief om een verjaart gewijsde te mogen in 't werk te stellen / of volvoeren.

Mandatum exequendi sententiam quinquennio præscriptam, een daag-brief om een vijf-jaarig verjaart gewijsde te mogen in 't werk stellen / of uytvoeren.

Mandatum ex interdicto unde vi. Siet mandatum recuperandæ possessionis.

Mandatum in casu novitatis. Siet mandatum recuperandæ possessionis in casu novitatis.

Mandatum in casu spoliationis. Siet mandatum recuperandæ possessionis in casu spoliationis.

Mandatum in causis prioris instantiæ. Siet mandatum actionis primæ instantiæ.

Mandatum immittendi in possessionem, een daag-brief om ingelaaten te werden in de besittinge; als iemand versoekt ingelaaten te werden tot het besit van eenige goederen.

Man-

Mandatum indemnitatis. Siet mandatum de indemni aliquo habendo.
Mandatum inductionis, quo petitur, ut concederetur spatium solvendi creditoribus, een daag-brief van anraading; een daag-brief om te hebben vergunning van tijd om sijn schuldenaars te betaalen; een daag-brief van tijd-vergunning.
Mandatum judici deputato datum à curia ad audiendos testes, een bevel van 't hof an een afgevaardigde regter / om getuygen te hooren.
Mandatum interruptionis, een daag-brief van afbreuk des gedings door verloop des tijds daar toe gesteld.
Mandatum petitorium, een daag-brief van rauwe eysch; een dagvaarding om rauwelijk iets te eyschen van iemand. Siet petitorium.
Mandatum prehensionis seu detentionis alicujus personæ. Siet mandatum detentionis, &c.
Mandatum prehensionis seu detentionis alicujus rei. Siet mandatum detentionis, &c.
Mandatum propositionis erroris, een daag-brief om een mis-slag in 't gewijsde voor te stellen. Siet mandatum revisionis.

Man-

Mandatum quo reus, ut intentionem actoris eremodicio complexam, ſimulque ejus probationes tradi videat, citatur, dagvaarding waar by de verweerder wordt gedagvaart / om de begeerte of eyſch van den anlegger in de alleen-ſpraak vervat of begreepen / en te gelijk het bewijs van dien / te ſien overleggen.

Mandatum purgationis alicujus criminis, een daag-brief om onſchuldig verklaart te werden van een betigte misdaad; waar by iemand die van eenige misdaad berugt is / den ſchoudaet / ende een iegelijk dagvaart / om daar van ſuyver verklaart te werden.

Mandatum recognitionis rei judicatæ, een daag-brief van verbetering van de gewijſde zaake. Siet mandatum reviſionis.

Mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu novitatis, of mandatum ex interdicto unde vi, een daag-brief om ſijn beſittinge wederom te bekoomen / of om ſijn beſittinge wederom te krijgen / of om in ſijn beſittinge wederom ingelaaten te werden; een daag-brief in zaake van nieuwigheyd / waar by iemand verſoekt herſteld te werden in ſijn voorgaande beſit / daar hy uytgeraakt is.

Mandatum recuperandæ possessionis in casu spoliationis, een dagvaarding-brief in voor-val van stoorenisse/ waar by iemand/ die van iet berooft is/ versoekt al 't selve weder ter hand gestelt mag werden; een daag-brief om de besitting/ daar men met gewelt uyt geraakt is/ wederom te bekoomen; een daag-brief van weder ter hand stelling 't geen iemand berooft is.

Mandatum reductionis, een daag-brief van beroep van gewille-keurde regters/ of goede mannen tot den regter of ten hove; als iemand niet te vreeden sijnde met het gewijsde van gewille-keurde regters of het seggenschap van goede mannen/ sijn tegen-dinger voor den regter betrekt.

Mandatum reformationis, een daag-brief van klaaringe; d. i. een beroep sonder opschorsinge van het gewijsde des laagen regters/ en waar by maar alleen de kennisse van de kragtigheyd of onkragtigheyd van het eerste gewijsde aan den hooge regter komt.

Mandatum reformationis & restitutionis in integrum, adversus lapsum fatalium, een daag-brief van klaaringe ende herstelling in sijn geheel/ tegens 't verloop van de paal-tijden.

Man-

Mandatum renovatæ detentionis, ſeu prehenſionis, een bevel van beſwaaringe / of verſwaareniſſe van vaſthouding/ wanneer een ſchuld-eyſcher/ ſijnen ſchuldenaar/ by andere bekommert ſijnde / uyt een nieuwe oorzaak verder wil vaſt houden.

Mandatum reſciſſionis, een daag-brief van handel-braak; waar by iemand verſockt/dat een handel die angegaan is/ verbrooken ſal werden.

Mandatum reſtitutionis in integrum, een daag-brief van herſtelling in ſijn geheel; waar by iemand verſoekt tegen eenige mis-grepen ofte verſuym herſteld te werden in ſijn voorige ſtaat.

Mandatum reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium in appellatione. Siet mandatum appellationis & reſtitutionis in integrum, &c.

Mandatum reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium in reformatione. Siet mandatum reformationis & reſtitutionis in integrum, &c.

Mandatum reſtitutionis in integrum, aut in integrum reſtitutionis & actionis primæ inſtantiæ, een daaging van herſtelling in ſijn geheel / of van herſtelling in ſijn geheel; ende opſpraak van eerſte voor-regt-betrekking.

Man-

Mandatum retinendæ possessionis, een daag-brief om sijn besit te behouden / of een daag-brief van hand-having en bescherming in sijn besit/ of een daag-brief om gestijft en gesterkt te sijn in de besittinge; d. i. als iemand versoekt/gesterkt ende gestijft te werden/ in een besit dat hy heeft.

Mandatum revisionis, een daag-brief van hersieninge of weder-oversieninge van 't gewijsde. Een daag-brief waar by men versoekt / dat een mis-slag / die in een gewijsde van den hoogsten regter gesegt werd begaan te sijn / eens weder hersien soude werde.

Mandatum spoliationis. Siet mandatum recuperandæ possessionis in casu spoliationis.

Mandatum subhastationis juridicæ, i. e. quæ jussu judicis fit, een daag-brief van openbare verkooping van goederen by toestemming van den regter om het gewijsde te voldoen.

Mandatum super primo, secundo, & tertio defectu & quarto ex superabundanti, een daag-brief op het eerste/ tweede en derde versuym / en het vierde ten overvloede of uyt overvloed.

Mandatum unde vi, seu ex interdicto unde vi. Siet mandatum recuperandæ possessionis. Manu-

Manumiſſio, vry-maaking/ ontſlaaging van ſlavernye/ verloſſing van ſlavernye; als een ſlaaf van ſijn heer vry gemaakt en ontſlaagen wort.
Manumiſſor, vry-maaker/ ontſlaager; die iemand van de ſlavernye en dienſten vry maakt en ontſlaat.
Manumittere, vry maaken/ verloſſen van ſlavernye/ ontſlaan van de ſlavernye/ vry laaten/ vryheyd geven.
Manumiſſus, vry gemaakte/ vry gelaatene.
Manu brevi, regts weeg; als men onmiddelijk en ſonder omwegen te gebruyken/ iets doet en in 't werk ſtelt; ten kortſten/ ſonder omſlag.
Manu longa, door omwegen/ met veel omſlag; als iemand iets doet/ met veel omwegen te gebruyken/ 't welk hy met minder moeyte/ en korter weg had konnen doen.
Maritus, een getrouwt man/ gehouwlijkt man.
Maſaria, een boedel-houwſter; d.i. een vrouwe/ dewelke op haar eygen naam mag ding-taal voeren/ en heur ſelven voor een ander kan verbinden en borge blijven; 't welk anders de vrouwen ongeoorloft is.
Mater, een moeder of moet-her; d.i. daar

daar men van her of van af moet komen; want een kind moet nootsaakelijk van de moeder / door de vader bevrugt sijnde / voort komen. Hoogd. mutter. Siet pater.
Materia, stoffe/ insigt.
Matertera, moey / of peet van 's moeders wege / mijns moeders suster / in sijde maagschap het derde gelid.
Matertera major, een over-oude moey; d. i. de suster mijnes over-groot-moeders/sijnde in sijde maag-tal het vijfde gelid.
Matertera maxima, een bet over-oude moey / mijnes oud over-groot-moeders suster / bestaande my in sijde maagschap het seste gelid.
Mathematica, wis-konst.
Matrimonium, houwlijk / houwlijken staat/ hegten staat.
Matruelis, een moeys kind/ een neef/ of nigt / susterlings kind; d. i. moeders susters kind / in sijde maag-tal het vierde gelid.
Melioramenta, verbeteringen / kosten gedaan tot verbetering van eenig ding.
Mercatura, koop-handel / koopmansschap.
Merx, koopmans goed/koopmans ware.
Meretrix,

Meretrix, een hoere / of huure; een vrouw die haar teel-lid verhuurt / of verhoert.

Meretricium, hoererye.

Meretricari, hoereren / hoererye bedrijven.

Metœcus, Μέτοικος, verplaatſer / verhuyſer; die van d'eene plaats / ſtad of land verhuyſt of metter woon vertrekt / of word geſonden na een ander plaats / ſtad / of land; inwoonder / die in een ſtad woont niet als burger.

Metœcium, Μετοίκιον, ſchatting; die een inwoonder moet betaalen.

Metus, vreeſe / vare / of vervarenis.

Minor ætas. Siet ætas minor.

Minores, minderjaarigen / onbejaarde weeſen; dat ſijn weeſen / dewelke de knegtjes booven de 14 / en meysjes booven de 12 jaaren waren.

Miſſilia, geld dat te grabbel geworpen word.

Mixtio, vermenging; d. i. als twee harde ſcheydbaare ſtoffen van verſcheyde eygenaars onder malkander werden vermengt. Siet commixtio.

Mobilia (ſcil. bona) tilbaare goederen / roerende goederen.

Modus, een wijs / een opdat / middel / mate.

Momen-

Momentanea poſſeſſio. Siet poſſeſſio momentanea.
Monarchia, Μοναρχία, eens regeeringe/ daar een de heerſchappye alleen heeft.
Monitoria juris, een vermaaninge van regten/ of regts middelen; een geſchrift vervattende de gronden van een zaak/ ende die met regts-plaatſen beveſtigende.
Monitus primus, waarſchouwing; de eerſte vermaaninge die een deurwaarder doet/ aan een die een gewijſde tot ſijn nadeel heeft/ om het ſelve te voldoen.
Monitus ſecundus, tweede waarſchouwing; de tweede anmaaninge die een deurwaarder doet an de gene die een gewijſde tot ſijn nadeel heeft.
Monopolium, Μονοπώλιον, in-koop van eenige waren om dierte te maaken; alleen-koop.
Monſtera, wanſchepſels/ wanſchapene geboorten.
Mora, vertoeving/ verſuym.
Moræ purgatio, verſchooning van vertoeven/ ſuyvering van verſuym/ vertoevings-verſchooning.
Moratoria reſcripta, brieven van tijdgunning; waar by een ſchuldenaar verſoekt van de in-ſchulders/ als hy

voort niet en kan betaalen/ dat ſy hem eenige tijd ſullen vergunnen en toeſtaan/ binnen dewelke hy haar betaalen ſal.

Mortis cauſa, ter zaake des doods.

Mulcta, boete/ verbeurte/ breuke.

Mulcta frivolæ appellationis, boete van't kwalijk beroep.

Mulier, een vrouw/ wijf.

Munimenta, beweeringen/ bewijs-ſtukken / geſchriften inhoudende bewijs-ſtukken tot regtvaardiging ende verſterking van ieders regt / die elk der dingers in ſijn zaake overlegt.

Mutua obligatio. Siet obligatio mutua.

Mutuum, verbruyk-leening is een overkoming waar door iemand iet van 't ſijne / 't welk meetbaar / telbaar oft weegbaar is / een ander ter handen ſtelt/ op dat het des ontfangers eygen werde / ende den ontfanger daar na ſoo veel van 't ſelve geſlagte ende van gelijke deugt weder geeft.

N.

NAti (ſcil. liberi aut infantes) ex prohibito concubitu. Siet liberi nati ex prohibito concubitu.

Natus, een ſoon. Nata, een dogter.

Nauta, een ſchips-geſel/ een boots-geſel/ een ſchipper.

Nauticum fœnus, bodemerije; d.i. geld-geving op de kiel des schips.
Nefastus dies, een regt-swijg-dag / een dag als men geen regt en spreekt.
Negatoria actio, een ontkennende op-spraak. Siet actio negatoria.
Negligentia, na-laatigheyd.
Negotia gesta, onderwind; de moeyte die iemand anneemt ten opsigte van een afwesende / sonder last om sijne zaaken te verregten.
Negotiorum gestor, onderwinder; die de zaaken van een ander die afwesende is / sonder last verrigt.
Nepos, een kinds soon / een soons of dogters kind / in nedergaande maag-tal het tweede gelid. Hoogduyts ein enkel.
Nepotes & neptes fratrum & sororum, broeders en susters kinds kinderen / de kinds kinderen van mijn broeders en susters / in sijde maagschap het vierde gelid.
Nepotes & neptes proamitarum, oude moeys van 's vaders sijde / kinds kinderen / de kinderen van mijn groot-vaders suster / sijnde in maag-tal van ter sijde het seste gelid.
Nepotes & neptes proavunculorum, oud-ooms van 's moeders sijde / kinds kinderen /

deren / de kinderen van mijn groot-moeders broeder / in sijde maagschap het seste gelid.

Nepotes & neptes promaterterarum, oude-moeys van 's moeders sijde / kinds kinderen / de kinderen van mijn groot-moeders suster / sijnde in maagtal van ter sijde het seste gelid.

Nepotes & neptes propatruum, oud-ooms van 's vaders sijde / kinds kinderen / de kinderen van mijn groot-vaders broeder / in sijde maagschap het seste gelid.

Neptis, een kinds dogter / een soons of dogters kind / in nedergaande maagtal het tweede gelid. Hoogduyts ein năsin.

Nothus, Νόθος, een hoere-kind. Siet liberi spurii.

Non solvendo esse, onvermogen sijn om te betaalen.

Novalia, angewonne landen. Siet agri novales.

Novatio, schuld-vernieuwing / verandering van een voorgaande schuld in een andere schuld-verband.

Novercalis, stief-moederlijk.

Noverca, een stief-moeder.

Nulliter, t'onregte / nietiglijk.

Nuptiæ, vreyds-lof; d. i. de maal-tijd

die men houd op de trouw-dag na de trouw-beveſting.

Nurus, een ſnaar/ mijn ſoongs vrouw.

O.

OBjectio, ſeu objectum, inſigt/ ſtoffe/ een voorwerpſel.

Oblatio conditionis, anbieding van eenige voorwaarde. Siet conditionis oblatio.

Obligatio, verbinteniſſe / ſchuld-verband/ ſchuld-kenniſſe.

Obligatio ad dandum, verbinteniſſe van geven.

Obligatio ad faciendum, verbinteniſſe om iet te doen.

Obligatio ex conſenſu, verbinteniſſe uyt bewilliginge; verbinteniſſe die door overkomſt voltrokken werd; gewillekeurde verbinteniſſe.

Obligatio ex contractu, verbinteniſſe uyt onderhandeling/ of overkooming.

Obligatio ex maleficio, verbinteniſſe door blijkelijke misdaad.

Obligatio ex quaſi contractu, verbinteniſſe uyt over-een-koomings gelijk; verbinteniſſe gelijk of daar toeſegging ware / ontſtaande door wet-duydinge buyten overkooming.

Obli-

Obligatio ex quasi maleficio, verbintenisse uyt misdaad door wet-duyding.

Obligatio literarum, schriftelijke verbintenisse/ schriftelijke toesegging.

Obligatio mutua, onderlinge verbintenis/ onderling.

Obligatio verborum, verbintenisse by woorden of door woorden / mondelinge verbintenisse / mondelinge toesegging.

Obligationes quæ ex delicto nascuntur, verbintenissen/dewelken uyt misdaad in 't gemeen voort koomen of spruyten.

Obligationes quæ re contrahuntur, verbintenissen die door zaaks-overgeving voltrokken worden.

Obreptio, & subreptio. Siet subreptio & obreptio.

Obses, gijsel/ pands-man.

Obtemperare, na-koomen/ gehoorsamen.

Obtemperatio, na-kooming/ gehoorsaming.

Obtinere, bekoomen.

Offerre, anbieden/ opdragen/ overboodig sijn.

Offerre conditionem aliquam. Siet conditionem offerre.

Officium, ampt/pligt/ beschepdenthepd.

Officium judicis implorare, ernſtig of hertelijk verſoeken de pligt of beſcheydentheyd des regters.
Homologein, ὁμολογεῖν. Siet homologere.
Homologia, ὁμολογία. Siet homologia.
Oppignorare, verpanden; wanneer iemand eenig goed by een ander / van welke hy eenig geld of ander goed genoomen heeft op pand / in plaatſe van dat ontfangen geld of ander goed heeft verpand en te pande geſet.
Oppignoratio, verpanding; als eenig goed te pande gelaaten word / tot verſeekering van eenig geld / 't welk ons anders niet ſoude worden vertrouwt.
Oppignorator, verpander; die ſijn goed heeft verpand en te pande geſet by een ander.
Opponens, tegen-ſteller / tegen-dinger.
Opponere, tegen-ſtellen / voor-ſetten.
Oppoſitio, tegen-ſtellinge; wanneer een gedaagde hem tegen den anlegger in regten inſtelt.
Oppoſitio, een rekenings-wederlegging / is een geſchrift / daar by iemand een rekeninge tegen ſpreekt / oft eenige ſtellinge ofte overgelegde ſtukken weder-legt; een rekenings tegen-ſpreeking; tegen-werpinge tegen een rekening; tegen-werping. Op-

Oppoſitio contraria, een rekenings ſtaande houding / is een geſchrift / waar by iemand ſijn rekeninge tragt ſtaande te houden tegens de tegen-werpingen van ſijn tegen-ſpreeker; rekenings tegen-ſpreekings weder-leg; tegen-werpings weder-leg.

Orbus, ſive orbus parentibus, een vader en moederlooſe/ een vader en moeder-loos kind; diens vader en moeder ge-ſtorven ſijn; weeſe.

Orator, redenaar/ reden-voerder/ woor-den-voerder.

Ordinatio, ſchik/ ſtel/ ſtelling/ beleyd.

Ordinationes politicæ. Siet conſtitutio-nes politicæ.

Ordines confœderatarum provinciarum, de H. M. Heeren Staten der veree-nigde Nederlanden.

Ordines Hollandiæ & Weſt-vriſiæ, de G. M. Heeren Staten van Holland en Weſt-vrieſland.

Ornamenta pretioſa, kleyn-nodien/ ko-ſtelijke geſteenten en peerlen.

Orthodoxi, ὀρθόδοξοι, regt-geloovigen.

Orphanus, ὀρφανός. Siet pupillus.

P.

PAcisci, een verbond of verdrag maaken/ over-een-koomen/ toeseggen.

Pacta ante nuptialia, houwlijksche voorwaarden.

Pactio. Siet pactum.

Pactum, een verdrag/ voorwaarde/ toesegging/ verbond.

Pactum de non petendo, toesegging van schuld niet te eyschen.

Pactum personale, toesegging strekkende op seeker mensch.

Parapherna, Παράφερνα, of paraphernalia bona, goederen dewelke een huysvrouw voor haar eygen selven vry houd; goederen die sy heeft booven haar breyd-schat; behalven breydschats goed.

Parata executio. Siet executio parata.

Parœcia, Παροικία, een karspel; een buurt van huysen die onder een kerk gehooren.

Pater, een vader/ of van-her; d. i. daar men van her of van af komt; gelijk een soon nootsaakelijk eerst her-komt of af-komt van sijn vader of van-her/ als eerste oorzaak/ en na van de moeder of moet-her nootsaakelijk

moet

moet voort komen als tweede oorzaak. Hoogd. vatter. Siet mater.

Patruelis, een ooms kind / een neef of nigt / broederlings kind; d. i. des vaders broeders kind/in sijde maagschap het vierde gelid.

Patruus, een oom van 's vaders wegen / de broeder mijns vaders/ sijnde in sijde maag-tal het derde gelid.

Patruus major, een over-oud-oom / de broeder mijns over-groot-vaders / in maagschap van ter sijde de vijfde geboorte.

Patruus maximus, een bet over-oud-oom / de broeder mijnes oud over-groot-vaders / sijnde in sijde maag-tal het seste gelid.

Pecunia constituta, 't beloofde geld / 't gesette geld/ 't besprooke geld.

Peculatus, land-dievery / dievery van de gemeene lands goederen of gelden.

Peculator, land-dief; die het gemeene lands geld of goed steelt.

Peculium, iemands eygen goed/ of geld/ verkreegen goed of geld / dat iemand selfs gewonnen en verkreegen heeft.

Peculium adventitium, iemands eygen goed 't welk hem van buyten angekomen is / gelijk als by erffenis / maa-

kinge/of op eenige andere wijse/ waar by men den eygendom van eenige goederen bekomt.

Peculium castrense, iemands eygen goed/ 't welk hy by den oorlog gewonnen heeft; gewonne krijgs-loon.

Peculium quasi castrense, iemands eygen goed of geld / 't welk hy door geleertheyd gewonnen heeft/ 't sy met regts-geleerdheyd / genees-konst / of iets anders te oeffenen.

Pensio, betaalinge/ land-huurs betaalinge.

Pensionis primæ dies nondum effluxit, de dag van de eerste betaalinge nog niet verscheenen sijnde.

Per brevem causæ conjectionem & monitoria juris, by zaaks gelegentheyds verhaal en bevesting van regten of wetten. Een geschrift/ waar in in 't kort de gelegentheyd van de zaak verhaalt word/ en deselve met wetten bevestigt en vast gemaakt; by kort begrijp van der zaake / en vermaninge van regts-middelen. Siet monitoria juris, en conjectio causæ.

Per capita, hoofd voor hoofd; dit is in erffenisse/ als de erfgenamen alle even na sijn / en elk hoofd voor hoofd even veel erft van de erffenisse.

Perceptio fructuum, vrugt-trekking/ genutting der vrugten.
Percipere, trekken/ genutten/ ontfangen/ begrijpen/ verſtaan.
Per conſequentiam rei, by zaaks gevolg.
Peremptio, vernietiging/ te niet doening.
Peremptoria exceptio. Ziet exceptio peremptoria.
Peremptorie, uytvoerelijk/ uyteyndig/ vernietiglijk/ te niet doenelijk.
Peremptorie aut ad cauſam ipſam reſpondere, te niet doenlijk/ of op de zaake ſelfs antwoorde.
Peremptum, vernietigt/ te niet gedaan.
Per exemptionem è lite, door ontſetting van een van beyde van 't geding/ by of door tuſſchen-komſte van een derde in 't geding. Ziet exemptio & exemptione è lite.
Perferre pœnam, breuken voor een misdaad/ ſtraffe lijden.
Perimere, vernietigen/ te niet doen/ dooden.
Per indirectum, door omwegen.
Permiſſio, toelaating/ verlof/ toeſtaaning.
Permutationes, ruylingen; als men het eene goed voor 't ander geeft; geven om geven.

Perſiſtere, volherden/daar by blijven.
Perſona,een menſch/'t ſy man of vrouw; een tooneel-ſpeelder/mom-aangeſigt. In perſona, in eygen hoofde ſelfs.
Per ſtirpes, by kluften/ by ſtammen/ of by geboorte; dit is in erffeniſſe wanneer eenige kinderen in plaatſe van haar overleefde ouders komen te erven nevens eenige andere naarder vrienden/ van welke vrienden ieder hoofd voor hoofd ſoo veel erft als die kinderen met haar alle.
Per ſtipulationem, door vrage van den een en antwoord van den ander.
Petere, eyſchen/ verſoeken. Petitio, eyſch/ verſoek/ vordering.
Petitio actoris, eyſch van den eyſcher; een kort begrijp of 't beſluyt van den eyſch des eyſchers; eyſch en beſluyt des eyſchers tegens de gedaagde.
Petitio cum mediis aut probationibus, een eyſch met middelen en bewijſen/ is het eerſte ſchrift van een aanlegger/ waar mede hy in 't breede de zaake tot ſijn meeninge voor draagt.
Petitio fiduciariæ poſſeſſionis, eyſch der goeder-trouwſche beſittinge. Siet poſſeſſionem fiduciariam petere.
Petitio hæreditatis, erf-vordering/ erffenis-vordering.

Petitio judicialis, een verſoek in regten.

Petitor, eyſcher/ verſoeker.

Petitorium, rauwe eyſch; als een eyſcher iet rauwelijk / ende ſonder te vooren daar over regt geſprooken te hebben / is eyſchende als ſijn eygen goed.

Pignerare, te pande geven / te pande ſetten; d. i. aan iemand iet te pande ſetten of geven.

Pignerari, te pand neemen/ van iemand iet te pand neemen.

Pigneratio, pandinge / is een aanvang van een geding / door het (quanſuys) neemen van pand / om den eyſch daar op te doen.

Pignerationis oppoſitio, pand-keering; d. i. de tegen-weer van een verweerder / die ſik tegen de voorſchreve pandinge ſteld/ ende alſoo antwoord.

Pigneratitium, te pande gegeven/ of geſet/ iets dat te pande gegeven / of geſet is.

Pignerator, pand aanneemer / die iets te pande neemt van een ander.

Pignoris datio, pand-geving/ of verſetting / is een overkoming / waar door iemand eenig goed een ander tot ſijns ſchulds verſekering in handen ſteld.

Pignus, pand; d. i. eenig roerend goed dat gegeven is tot verſeekering van eenig geld of in-ſchuld.

Pignus judiciale, eygen pand; als een ſchuld-eyſcher naar voorgaande gewyſde tot ſijnen voordeel en uytwinninge van den ſchuldenaar / of naar de loos-panding en eygen-panding / word geſet in des ſchuldenaars goed als eygen pand / ſtrekkende tot verſekering van ſijn in-ſchuld / om uyt de verkoopinge der goederen voldoeninge te bekomen.

Pignus pretorium, ſchouts-pand / regters-pand; een pand of beſit dat van den ſchout ofte regter ſonder voorgaande kenniſſe van de verder zaak uyt een regtvaardige oorzaak werd verleent.

Placita. Siet edicta.

Pœna, een ſtraffe / boete.

Pœna arbitraria, een ſtraffe naar goeddunken des regters / waar mede eenige misdaaden / daar geen geſette ſtraf toeſtaat / geſtraft worden.

Pœna capitalis, hals-ſtraffe / doods-ſtraffe.

Pœna corporalis, lijf-ſtraffe; ſtraffe an den lijve / maar niet ter dood.

Pœna extraordinaria, een buyten gewoonelijke ſtraffe.

Pœna

Pœna ordinaria, gewoonelijke ſtraffe/ geſette ſtraffe/ die op eenige misdaad is.
Pollicitatio, belofte.
Polygamia, Πολυγαμία, veeler-houwlijk; als een man veel vrouwen heeft.
Portorium, vaar-geld/ om vry te vaaren met geley; vry-geley-geld; tol die men an de havens betaalt.
Poſitiones, voor-ſtellingen/ vraag-ſtukken/ waar op de getuygen gehoort werden.
Poſitiones facti, de ſtellingen van een daad.
Poſſeſſio, beſit/ beſitting.
Poſſeſſio fiduciaria, beſitting ter goeder trouwe/ goeder-trouwſche beſitting. Siet fiduciaria poſſeſſio.
Poſſeſſionem fiduciariam adjudicare, het voordeel van een middeler-wijlſe beſitting toewijſen; de goeder-trouwſche beſitting toewijſen aan iemand/ dewelke iets ter goeder trouwe en deugdelijk beſit/ als een ander hem daar wil uyt ſtooten. Wanneer een regter iemand toewijſt het voordeel van het middeler-tijds beſit; d. i. dat hy ſoo lange in de beſittinge/ daar een ander hem ſoekt uyt te ſtooten/ ſal blijven/ als men daar om ding-taal voert.
Poſſeſſionem fiduciariam petere, verſoeken

ken het voordeel van het middeler-wijls beſit; of verſoeken hand-ha-ving / ſtijving en ſterking in het be-ſit / daar een ander / dewelke mede voor-geeft regt te hebben tot de beſit-ting / den beſitter ſoekt uyt te ſtoo-ten.

Poſſeſſio momentanea, middeler-wijlſe beſitting / herſtelling in beſit; als ie-mand uyt het beſit geſtooten is / ſoo verſoekt hy aan den regter wederom in het ſelve herſtelt te worden; weder-inſetting in beſit.

Poſſeſſionis momentaneæ adjudicatio, toewijſing van herſtelling in ſijn uyt-geſtoote beſit.

Poſſeſſionem momentaneam adjudicare, de herſtelling of weder-inſetting in het beſit toewijſen aan iemand / dewelke door een ander uyt ſijn beſitting is ge-ſtooten. Een verklaaringe van den regter / waar by hy een aanlegger (in voorval van nieuwigheyd) in het middeler-wijls beſit / daar een ander hem heeft uytgeſtooten / herſteld; d.i. terwijl men om de beſitting ding-taal voert.

Poſſeſſionem momentaneam petere, ver-ſoeken weder-inſetting of herſtelling in het beſit / daar men uytgeſtooten is.

Poſſeſ-

Poſſeſſor, een beſitter / die eenig goed beſit.
Poſſeſſor bonæ fidei, een goeder-trouw-ſche beſitter / beſitter ter goeder trouwe / en die iets ter goeder trouwe / en deugdelijk beſit.
Poſſeſſor malæ fidei, een kwader-trouw-ſche beſitter / beſitter ter kwader trouwe / die iets ter kwader trouwe / en op een ondeugdelijke wijſe beſit.
Poſſidere, beſitten / 't welk woord geſegt van onroerende goederen.
Poſthumus, een geboorene na des vaders dood / na 's vaders dood geboorene; een kind dat na de dood van ſijn vader gebooren is. Quaſi poſthumus, gelijk als een na 's vaders dood geboorene / een geboorene na des vaders dood door wet-duyding.
Poſtulatio, een verſoek.
Poſtulatum, een verſoek / bede / begeerte.
Præcario, ter bede / tot wederſeggens toe / by vergunning.
Præconium, een uytroep / uytroeping.
Præco, uytroeper.
Prædiale, erf-aanhangig.
Prædium dominans, een heerſchend erf.
Præfecti, overſten / ampt-luyden.
Præfectus provinciæ, de land-voogt.

Præfectus ſaltuum, een houtveſter; die den opſigt over de boſſchen heeft.
Præferre, voorſetten/ voor regt geven.
Præjudicium, nadeel/ hinder.
Præjudicium, een voor-oordeel.
Prælatio, voorſetting/ voor regt geving.
Prælegati modo, by voor-uytmaakinge.
Prælegatum, een voor-uytmaakinge; als iemand iets by uyterſte wil vooruyt gemaakt word.
Præmonitio, een voor-vermaaning/ te voore verwittiging/ waarſchouwing/ verwittiging.
Præparatoria litis, eenige voorbereydingen des gedings/ dewelken beſtaan in het verkieſen van een regts-geleerde en geding-beſorger; als mede/ de laſt en volmagt-geving aan deſelven/ om de zaak te vervolgen.
Prærogativa, grooter agtingh/ voortreffelijkheyd/ voordeel/ voor-regt.
Prærogatio, voordeel/ voor-regt.
Præs, een borge; die borge voor iemand blijft in gemeene geld-twiſt zaaken.
Præſcriptio, verjaaring/ verſet/ ſpruytende uyt het verloop van ſeekere jaaren by de wetten daar toe geſteld; kwijtſcheldinge door de wet.

Præ-

Præſcriptus, verjaart; d. i. als men iets niet eyſchen kan/ om dat de tijd in dewelken men het eyſchen moſte / verſtreeken is.

Præſes, voor-ſit / voor-ſittende / de eerſte / de eerſte raads-heer / de eerſte of opperſte in eenige vergaderingen.

Præſidialis curia, het hof daar den ſtadhouder ſijn ſit-plaats in heeft / doorgaans genoemt het hof des landſchaps van Holland.

Præſtare culpam, de ſchuld op ſik neemen.

Præſtare damnum, de ſchade oprregten/ de ſchade boeten.

Præſtare, geeven / thoonen / maaken / te booven gaan / te wege brengen / volvoeren / volbrengen / bewijſen / bethoonen / uytmuntender ſijn.

Præſtatio, geeving / thooning / te booven gaaning / volvoering / volbrenging.

Præſumptio, vermoeding / waan / waanvermoeding / giſſing of rading uyt 't bewijs van eenige omſtandigheden.

Præſumptio juris, & de jure, vermoeding van regt; vermoeding uyt de wet vloejende; een vermoeding voor het regt / dewelk geen bewijs in tegendeel anneemt.

Præ-

Præsumptio legis, & de lege, een vermoeding voor de wet; dewelk geen bewijs in tegendeel anneemt.

Prætendere, waanen / voorwenden / voorgeven / vereyschen / vorderen.

Prætextus, deksel / schijn / voorgeving / voorwending. Sub illo prætextu, onder dien schijn / onder dien dek-mantel.

Prætor, den opper-regter / tot Romen / een schoudaet / of schuld-rechter.

Prævaricari, 't geene waar is / verbergen en agter laaten / ende 't geene onwaar is / toe laaten; an twee sijde dienen; sik geveynsen en gelaaten iets te doen / en nogtans het tegendeel doen; tegen regt en reden doen; overtreeden.

Prævaricatio, slimme-gange; als iemand aan twee sijde dient; overtreeding.

Prævaricator, overtreeder / tweesijdige bedrieger.

Prævenire, voor-aanvangen / te voorzen komen.

Præventio, voor-gang regt / by voorkomste.

Pragmatici, regts-vorderaars / voorspraaken / regts-oeffenaars.

Praxis, Πρᾶξις, bewerking / oeffening / onderwind / uytwerking.

Praxis juris, regts-vordering / regts-oeffening.

Pre-

Prehenſio, vangeniſſe/ antaſting.

Prehenſio alicujus perſonæ. Siet detentio alicujus perſonæ.

Prehenſio alicujus rei. Siet detentio alicujus rei.

Pretium, koop-ſchat/ koop-penningen.

Prima inveſtitura, uytgift-brieven/ by welke den leen-heer het leen toe ſtaat aan den leen-man.

Principalis, zaak-weldige/ voornaamſte.

Principalis debitor, ſelf-ſchuldige/ zaak-weldige.

Principaliter, voornamentlijk/ eygentlijk.

Privatim, onder de hand/ heymelijk.

Privative, affonderender-wijſe/ by afſonderinge/ by uytſluytinge.

Privatus, een beſonder man/ gemeyn ſlegt man.

Privigna, een ſtief dogter/ voor-dogter.

Privignus, ſtief ſoon/ voor-ſoon.

Privilegia, voor-regten/ hand-veſten/ byſondere keuren.

Privilegiarius, een met voor-regt begiftigde.

Privilegium fori, gerigts-dwang/ 't voor-regt des gerigts plaats.

Proamita, een oude moey of peet van 's vaders ſijde / mijn groot-vaders ſuſter / in maagſchap van ter ſijde het vierde gelid.

Proavia, een over-groot-moeder/ in opgaande maagſchap het derde gelid.

Proavunculus, een oud-oom van 's moeders wege; d.i. mijn groot-moeders broeder/ beſtaande my in maagſchap van ter ſijde in 't vierde gelid.

Proavus, een over-groot-vader/ in opgaande maagſchap het derde gelid.

Probatio notoria, klaar-blijkende beweering/ klaar-blijkend bewijs.

Probationes, bewijs-ſtukken/ bewijſingen/ beweeringen.

Probationes in quibus cauſæ cordo vertitur, deeſſe, partibus indicare, de dingers te kennen geven/ datter bewijſen op welke de gantſche zaake draapt/ ontbreeken.

Proclamata, verkundigingen/ uptroepingen.

Proclamatio, uptroep/ uptroeping.

Procuratio, voor-ſorg/ volmagt/ laſt.

Procuratio generalis, een algemeene voor-ſorg; een algemeene laſt/ of volmagt; een onbepaalde voor-ſorg; een onbepaalde volmagt of laſt.

Procuratio ſpecialis, een beſondere/ of ſonderlinge voor-ſorg; een ſonderlinge/ of beſondere laſt of volmagt; een bepaalde voor-ſorg; een bepaalde volmagt of laſt.

Procurator, een gemagtigde/ geding-beſorger/ klaag-voerder/ volmagt.

Procurator ad lites, een geding-beſorger; een volmagt in regts zaaken; klaag-voerder.

Procurator negotiorum, een koopmans handel-drijver; koopmans gemagtigde.

Procuratorem alium conſtituere in loco prioris mortui, een anderen geding-beſorger ſtellen in plaatſe van den overleefde; als een geding-beſorger komt te ſterven eer de zaake afgedaan is/ ſoo moet den dinger een ander in plaatſe ſtellen.

Prodigi, kwiſt-goederen/ verkwiſters/ doorbrengers.

Prodigi quibus bonis interdictum eſt, des lands of ſtads kinderen; die het bewind van haar goederen verboden is.

Producere, overleggen; t.w. de ſtukken; d.i. geſchriften des gedings/ waar mede de zaak beweert word; overleggen is voor den regter brengen de bewijs-ſtukken; maar voornamelijk is overleggen/ als de geding-beſorgers ten wederſijden malkanderen de bewijs-ſtukken toonen en laaten ſien.

Productio, overlegging/ overlegging van

van de ſtukken des gedings / en woꝛden deſelven by de geding-beſoꝛger overgelegt.

Productio probationum, overlegging van bewijs-ſtukken; by-bꝛenging van bewijs-ſtukken.

Promatertera, een oude moey of peet van 's moeders ſijde / groot-moeders ſuſter / in maag-tal van ter ſijde het vierde gelid.

Promiſſio, toeſegging / belofte.

Promiſſor, toeſegger / beloover.

Promiſſum, het toegeſeyde / 't beloofde.

Promiſſus, toeſegging / belofte.

Pronepos, agter kinds ſoon / een ſoon van mijn kinds kind / een na-neef / in nedergaande maag-tal de derde geboo꞉te. Hoogd. Der enkels ſun.

Proneptis, agter kinds dogter / een dogter van mijn kinds kind / een na-nigt / in nedergaande maag-tal de derde geboo꞉te.

Pronepotes & proneptes fratrum & ſororum, bꝛoeders en ſuſters agter kinds kinderen / de agter kinds kinderen van mijn bꝛoeders en ſuſters / beſt aande my in ſijde maagſchap in het vijfde gelid.

Pronepotes & proneptes proamitarum, oude moeys agter kinds kinderen / de agter

agter kinds kinderen van mijn groot-vaders ſuſter/ in ſijde maag-tal het ſeſte gelid.

Pronepotes & proneptes proavunculorum, oud-ooms agter kinds kinderen/ de agter kinds kinderen van 's groot-moeders broeder/ in ſijde maag-tal de ſeſte geboorte.

Pronepotes & proneptes promaterterarum, oude moeys agter kinds kinderen/ de agter kinds kinderen van 's groot-moeders ſuſter / ſijnde in maagſchap van ter ſijde het ſeſte gelid.

Pronepotes & proneptes propatruorum, oud-ooms agter kinds kinderen/ de agter kinds kinderen van 's groot-vaders broeder / ſijnde in maagſchap van ter ſijde de ſeſte geboorte.

Propatruus, een oud oom van 's vaders wege / des groot vaders broeder / in ſijde maagſchap het vierde gelid.

Propiores ſobrino, kinds kinderen van ſuſterlingen of broederlingen/ na agter ſuſters of broeders kinds kinderen/ in ſijde maagſchap het ſeſte gelid.

Proportio arithmetica, tel-konſts evenheyd.

Proportio geometrica, meet-konſts evenheyd.

Propositio erroris, een voorstel van een mis-slag in een gewijsde. Siet revisio.
Prorogatio, verlanging/ uytsetting/ agtervolging/ vervolging.
Prorogatio jurisdictionis, overdaaging van geregts-dwang; d. i. een verder uytstrekking van regts-dwang/ wanneer iemand sik onderwerpt / een regter / dien hy anders niet onderworpen is.
Proscribere, bannen/ te koope uyt doen roepen/ te koop setten.
Proscriptio, banninge / te koop uytsetting.
Proscriptor, banner; die iemand uyt bant / of doet uyt bannen; te koop uytsetter.
Proscriptus, banling/ of balling/ gebannene.
Protectio, beschermінge. Protegere, beschermen.
Protestatio, vry-betuyg / tegenspraak/ regt-houdens voor-beding.
Protestari, regt-bewaren/ vry-betuygen/ verwerpen.
Protestus, verwerping.
Protocollum, een klad-boek.
Provisio, voorsiening/ ondertussche middeler-wijls; d. i. wanneer men versoekt/

ſoekt/ dat ons iets/ waar over geſchil is / middeler-wijl men daarom dingtaal voert/ ſal toegeweſen werde.

Proviſionalis , middeler-wijls / ondertuſſche.

Provocatio , beroepinge/ beroep/ hooger betrek.

Publicatio , een afkondiging/ verbeurtmaaking / anſlaagings van iemands goederen.

Publicare , verbeurt maaken / iemands goederen aanſlaan/ afkondigen.

Pupillaris ſubſtitutio , de erf-ſtelling/ die de vaders pleegen te doen van haar jonge kinderen / in haar upterſte wil ; vervang der jonge kinderen by upterſte wil.

Pupillariter ſubſtituere , by upterſte wil ſijn jonge kinderen vervangen ; wanneer een vader in ſijn upterſte wil erfgenaamen ſtelt van ſijn jonge kinderen / ingevalle deſelven ſoo jong koomen te ſterven / datſe geen upterſte wil konnen maaken.

Pupilli , jonge onbejaarde weeſen / die nog van meysjens onder de twaelf/ of van knegjes onder de veerthien jaaren ſijn.

Purè , ſlegtelyk / reynelijk / ſuyverlijk.

Purgatio moræ. Siet moræ purgatio.
Purus, suyver/reyn.

Q.

QUadruplum, vier-schat/ vier-voud/ vier-voudig.
Quærela ob mariti sævitiam, klagte van een vrouw over de hardigheyd van haar man. Siet actio uxoris adversus maritum ob ejus sævitiam.
Quæstio, een vrage/ een voorstel/ geschil.
Quæstio, pijniging/ ondersoeking door pijniging.
Quæstor, een penning-meester/ schat-meester.
Qualitas, een hoedanigheyd.
Quasi dominium. Siet dominium.
Quasi dominus. Siet dominus.
Quasi posthumus. Siet posthumus.
Quasi usus fructus. Siet usus fructus.
Qui personam standi habet in judicio, die op eygen naam ding-tale mag voeren.
Qui positum aut suspensum habet, wie iets heeft uytsteekende of hangende gehad ter plaatse daar men gewoon is voor by te gaan of rijden/ 't welk vallende iemand heeft beschadigt.

R. Ra-

R.

RApere, rooven/ ontſchaken/ met geweld neemen.
Raptor, roover; die iemand ſijn goed op de wegen met geweld af neemt.
Raptor, ſchaker; die een vrouw of vrijſter weg voerd.
Raptum, roof; d. i. goed/ 't welk met geweld iemand afhandig gemaakt is.
Raptus, ontſchaking/ vryſter-ſchaking.
Ratio adæquata, de eenige ende wel-bekende rede.
Ratihabitio, van waarde houding/ geſtadiging/ beveſtiging/ bekragtiging.
Ratum habere, van waarde houden/ toeſtaan/ geſtadigen/ beveſtigen/ bekragtigen.
De rato cavere, ſeeker doen/ ſeeker ſtellen.
Reaccuſare, tegen-beſchuldigen.
Reaccuſatio, weder-klagte/ tegen-beſchuldiging.
Realiter, by daadelijkheyd/ zaakelijk/ daadelijk.
Reauditio, herhooring van een gewijſde; herhandeling van een gewijſde. Siet retractatio.
Recepiſſe, een verklaaringe dat men iet ontfangen heeft.
Receptor redituum, inkomſt-heffer; die een

een jaarlijks inkomſt heft en op ligt/ dewelke hy gekoft heeft van een ander.

Receſſio à contractu, handel-braak/ afſtand van een verdrag.

Reciprocus, weerſijds/ onderling.

Recognitio, een erkentenis/ herkentenis/ herkenniſſe/ weder-overſieninge/ verbeteringe.

Recognitio rei judicatæ. Siet reviſio.

Reconvenire, weder-eyſchen/ tegen eyſch doen/ met weder-regt anſpreeken.

Reconventio, weder-eyſch/ die een gedaagde (ſonder daag-brief te behoeven) doet/ tegens den geenen die hem doet dagvaarden; met weder-regt anſpreeken; tegen-eyſch.

Recuſare, weder-leggen/ weygeren/ wraaken/ afſlaan.

Recuſatio, weder-legging/ weygering/ wraaking/ afſlaging.

Redicta, herſegginge/ weder-ſegginge.

Redigere in ordinem, op ſijn ſchik of ſtel brengen.

Reditus, inkomſt; de winſte die men van ſijn goederen krijgt. Hoogduyts Jährligh geſell.

Reditus annuus, jaarlijkſe inkomſt/ verponding.

Redu-

Reductio, een beroep van een uytſpraak van gewille-keurde regters aan den hove/ of aan ſcheepenen; of een beroep van een ſeggenſchap van wille-keurde ſcheyds-luyden (anders genaamt goede mannen) aan ſcheepenen of aan den hove; d. i. als door beroep aan den hove/ of aan ſcheepenen/ van een uytſpraak by gewille-keurde regters; of aan een ſeggenſchap by goede mannen gedaan/ deſelve werd gebragt tot het gunt de gewille-keurde regters/ of goede mannen hadden behooren te ſeggen.

Referendarius, verhaaler van ſyn weder-vaaren; een regter of raads-heer/ dewelke in beſending om iets te verrigten geſonden is/ die weder-komende aan den gantſchen raad ſyn weder-vaaren verhaalt.

Referre, verhaalen ſyn weder-vaaren; verhaalen iets 't geen men verrigt heeft.

Reformatio, klaaringe/ is een beroep van een gewijſde tot een hooger regter/ midts het ſelve ondertuſſchen voldoende onder borg-togt; een beroep van klaaringe of verklaaringe; t. w. de wettigheyd of onwettigheyd van 't voorgaande gewijſde.

Refractarius, een overtreeder.

Refutationem aut reprobationem testium facere, weder-leggen/ wraaken / getuygen weder-leggen/ en wraaken.

Refutatio aut reprobatio testium, getuygens weder-legging / getuygenis weder-legging. Siet reprobatio testium.

Regressus, een verhaal op een ander.

Regula conscribendi litem, een regts-gebod van den hove / op wat wyse een zaak beschreven sal werden.

Rei vindicatio, zaaks eygen aantaal.

Relatè, met een opsigt ergens op.

Relatio, een onderling opsigt tusschen eenige dingen.

Relatio, verhaal; een verhaal van verrigtinge.

Relatio juramenti, weder-op legging des eeds; als een eed den geenen/ dewelke den selven een ander opgelegt heeft/ weder opgelegt werd.

Relaxatio, ontslaaging/lossing/slaaking.

Relegare, bannen. Relegatio, ballingschap. Relegatus, balling.

Relevare appellationem, verheffen het beroep.

Relevatio appellationis, verheffing van 't beroep.

Religio reformata, gesuyverde Gods-dienst/ herstelde Godts-dienst.

Reli-

Relictio hæreditatis. Siet hæreditatis relictio.
Relinquere hæreditatem. Siet hæreditatem relinquere.
Reliqua, oplegging van 't kort, dat iemand by slot van rekening schuldig blijft; overschot, overblijfsel.
Reliquiæ litis. Siet litis reliquiæ.
Remissio, kwijt-schelding, ten goede schelding.
Remissio, dood-slags vergiffenis; de gunste van een prins, waar by een die een man-slag gedaan heeft, sijn straffe wert vergeeven.
Remissionis diplomati contradicere, brieven van dood-slags vergiffenis wederspreeken.
Remissio, sending tot den onderhoorigen regter; ontslaaging van een vreemregter; de regt-bank; d. i. een verset, waar by een gedaagde versoekt ontslaagen te werden van den regt-bank daar voren hy geroepen is, ende gesonden te werden naar sijn dagelijkse regter.
Remissive, by overwysinge.
Remittens literarum cambii, die een wissel-brief weder te rug send, en weygert die t' aanvaarde en te betaalen; verwerper eenes wissel-briefs.
Remittere ad judicem competentem, sen-

senden tot den onderhoorigen regter.
Rem ratam haberi, dat de zaak gestadigt word; dat de zaak van waarde gehouden word.
Rem salvam fore pupillo, dat een voogt sijn weese sal onbeschadigt houden.
Remuneratio, een weldaad-schuld; vergelding van een weldaad of gifte die men ontfangen heeft; weder-schenking.
Renunciatio, afstand-doening / opsegging / regts afstant.
Renovata detentio. Siet detentio renovata.
Reparatio damni illati, vergoeding van de aangebragte schade.
Reparatio, weder-regting van alle nieuwigheeden.
Reparatio attentatorum, herstelling van alle daadelykheeden / die by iemand tegen het verbod van een regter sijn gepleegt; weder-regting van alle daadelijkheeden.
Repetundæ (scil. pecuniæ) weder-af-eysching van t'onregt genoote geld; als iemand in ampt en bedieninge sijnde / geld nam van een ander tot krenking van sijn bediening; of dat hy op een andere wijse een ander onbehoorlijk geld af schattede / soo wierde hy / als men

men ſulks te weeten kwam / beſchul-digt daar over / en het geld hem weder afge-eyſcht / en nog boete daar-en-booven / en voorts uyt ſijn ampt en bedieninge geſet.

Repertorium. Siet inventarium bonorum.

Repignerare, pand-loſſen; als iemand ſijn goed / 't welk voor ſchuld by een ander verpand was / de ſchuld betaalende wederom loſt.

Repigneratio, pand-loſſing.

Replicatio, tegen-weer / is het tweede ſeggen van een eyſcher / waar mede hy des gedaagdens antwoord weder-legt.

Replicatio cum mediis ſeu probationibus, tegen-weer met middelen en bewijſen; d. i. het tweede geſchrift van een eyſcher / waar mede hy des gedaagdens antwoord met middelen en bewijſen weder-legt.

Repreſentare, plaats vullen / in de plaats komen van een ander / vertoonen.

Repreſentatio, plaats-vulling / vertooning / in de plaats koming van een ander.

Repreſſaliæ, weder-neeming; 't welk geſchied als iemands goederen met gewelt genomen ſijnde / op 't verſoek van de overheyd niet en worde weder-

om gegeven / en word als dan die wel-
kers goederen genomen sijn / weder-
om van sijn overheyd gemagtigt om
sijn schade op die geenen die hem de
goederen benomen hebben / met gelijk
gewelt wederom te verhaalen: niet
alleen op die die sulks gedaan hebben /
in 't besonder / maar op alle die van
dat selve landschap sijn; gelijk ook
niet alleen die beschadigde gemagtigt
word / maar ook alle de andere onder-
daanen met hem / om hem te helpen.
Waar uyt dikmaal openbare oorlog
spruyt.

Reprobatio, verwerping / weder-leg-
ging.

Reprobatio testium, weder-legging van
getuygen is een geschrift / waar by
iemand de getuygen van sijn tegen-
dinger / ende haar seggen / straft en
wraakt.

Reprobationem aut refutationem facere.
Siet refutationem aut reprobationem
facere.

Reprobatio instrumentorum, weder-leg-
ging van de stukken of geschriften des
gedings.

Repudiare, verstooten / verwerpen / sijn
trouw-belofte breeken / sijn vreyd / of
huys-vrouw verlaaten. Repudiare,
is

is eygentlijk ſijn trouw-beloſte breeken / maar wort ook genoomen voor ſijn vrouw verlaaten. Divortium facere, word eygentlijk genoomen voor houwlijk-ſcheyden / en ſijn huysvrouw verlaaten.

Repudiare hæreditatem, een erffenis verſtooten of verwerpen.

Repudiatio, verlaating/ of verſtooting van ſijn breyd of huys-vrouw; trouwbelofts breeking. Als men ſijn trouwbeloſte aan een vrijſter gedaan breekt/ en deſelve niet na en komt/ maar heur verlaat om met een ander te trouwen.

Repudiatio hæreditatis, verſtooting of verlaating eener erffeniſſe.

Repudium, trouw-belofts breeking; verſtooting/ of verlaating van ſijn breyd of huys-vrouw.

Repulſa inſtrumentorum. Siet reprobatio inſtrumentorum.

Repulſa teſtium. Siet reprobatio teſtium.

Requirere, begeeren/ verſoeken.

Requirens, of requiſitor, begeerder/ verſoeker; die iets begeert dat een ander doen ſal; of die iets verſoekt.

Requiſitus, begeerde/ verſogte; van welke iets begeert of verſogt word.

Res, ding/ goed/ zaake.

Res alienabiles, wandelbaare zaaken/

verbreemdbaare goederen / welkers eygendom kan overgaan van d'een op d'ander.

Res bonæ fidei, zaaken ter goeder trouwe.

Res corporales, lighaamelijke dingen / lighaamelijke goederen; d.i. al wat men tasten en voelen kan; gelijk een huys / hof / mensch / goud / silver / een kleed / en andere antastelijke dingen meer.

Res criminales, strafbaare zaaken.

Res divini juris, God toebehoortige zaake.

Res extinctæ, goed dat sijn weesen verlooren heeft / of dat niet meer in weesen is.

Res humani juris, mensch toebehoortige zaaken.

Res inalienabiles, onwandelbaare zaaken / onverbreemdbaare goederen / welkers eygendom niet kan overgaan van d'een op d'ander.

Res incorporales, onlighaamelijke zaaken / onlighaamelijke goederen / dewelken men niet tasten of voelen kan / en in regt bestaan / gelijk 't regt van erffenisse / lijf-togt / bruyk / en verbintenissen op wat wijse deselve sijn over een gekoomen.

Res litigioſæ, dingtalige zaaken/ twiſt-zaaken.

Res malæ fidei, zaaken ter kwader trouwe.

Res nullius, een zaak die niemand toebehoort; goed dat niemand toebehoort.

Res omnium, zaaken die alle menſchen toebehooren; goederen die elk gemeen ſijn.

Res pro derelicto habitæ, verworpene goederen.

Res publica & univerſitatis, een zaak die eenige gemeenſchap des menſchen toebehoort.

Res publica, een land/ of volk gemeene zaak.

Res religioſæ, de graven der dooden.

Res ſacræ, gewijde zaaken.

Res ſanctæ, ſtads veſten en poorten.

Res ſingulares, enkele zaaken.

Res ſingulorum, zaaken die beſondere menſchen toe koomen of toebehooren.

Res univerſales, veel begrijpende zaaken.

Res univerſitatis, een ſtad of plaats gemeene zaak.

Reſcribere, antwoorden/ weder-ſchrijven.

Reſcriptio, antwoord/ weder-ſchrijving.

Reſcriptum, een regts-verſoek / antwoord.
Reſcriptum curiæ, een antwoord van 't hof.
Reſolutio, een beſluyt / vorneeming.
Reſponſio, antwoord.
Reſponſio cum mediis aut probationibus, antwoord met middelen en bewijſen / is een geſchrift van een verweerder / waar in hy verſcheyde redenen gebruykt / om ſijn vermeeten vaſt te maaken / ende den eyſch van den eyſcher van ſtuk tot ſtuk te weder-leggen.
Reſponſio rei, antwoord van de gedaagde; beſluyt van de antwoord van de gedaagde; antwoord en beſluyt van de gedaagde / op den eyſch en beſluyt van den eyſcher.
Reſponſum, een regts-ſpraak.
Reſtituere, weder-geven / herſtellen.
Reſtituere in integrum, herſtellen in ſijn geheel.
Reſtitutio, weder-geving / herſtelling / verſtooring.
Reſtitutio adverſus indebitam aut intempeſtivam impetrationem mandati, herſtelling in ſijn geheel tegens de onbehoorlijke en ontijdige verkryging van een daagbrief.

Reſti-

Reſtitutio adverſus intempeſtivam aut indebitam inſinuationem appellationis., herſtelling tegens de ontijdige verwittiging des beroeps.

Reſtitutio adverſus indebitam interjectionem appellationis, herſtelling tegen de onbehoorlijke inbrenging des beroeps.

Reſtitutio in integrum, herſtelling in ſijn geheel.

Reſtitutio in integrum ex læſione ultra dimidium, herſtelling in ſijn geheel uyt zaake van verkorting over de helft.

Reſtitutio merita cauſæ concernens, herſtelling betreffende den grond en eygenſchap van de zaak.

Reſtitutio ordinem judiciarium concernens, herſtelling betreffende den anlegging van de regts-vordering.

Retentio, anhouding/ geſchied als men eenige onkoſten doet aan eens anders goed/ ter goeder trouwe.

Retractatio, herhandeling van een gewijſde/ by het minder getal der raads-heeren of regters geweſen/ in den vollen raad; een beroep van een gewijſde van de raads-heeren ſittende op de rolle/ aan den volle vergaderinge van den raad.

Retractationis poſtulatio, verſoek van herhandeling van een gewijſde.
Retractationem poſtulare coram pleno ſenatu, verſoeken herhandeling van het gewijſde by de raads-heeren ter rolle ſittende geweeſen / aan den vollen raad.
Retractus, naaſting / ſinninge / na-koop / hen-boord / uytdrijving; d. i. het regt dat iemand heeft op eenig verkoft ontilbaar goed / om het ſelve te benaderen en in des koopers plaatſe te treeden / en de koop op ſik doen overgaan.
Retroacta, te vooren gehoudene dingtaalen; de laatſte gehoudene dingtaalen / die gehouden ſijn in een zaake die lange heeft ſtil geſtaan / wanneer die weder by der hand werd genoomen.
Reviſio, of recognitio rei judicatæ, een herkenniſſe van de geweſene zaak neemen; weder-overſieninge van de gewijſde zaak doen; herſieninge van een mis-ſlag / die in een gewijſde van den hoogſten regter geſeyd werd begaan te ſijn.
Revocare, herroepen / weder-roepen / intrekken / verbreeken.
Revocatio, herroepinge / intrekking / weder-roeping / verbreeking.

Reus, verweerder/ antwoorder/ tegen-dinger.
Ritè, wel/ behoorlijk.

S.

SAlarium, loon/ werk-loon/ wedde/ huur-loon.
Salvus conductus, vry-geleyde/ is een bevel van de ſtaten des lands/ waar by een ſchuldenaar werd bevrijd tegens ſijn ſchuld-eyſcher van verder verbolg ende vangeniſſe.
Sancire, inſetten/ inſtellen/ wille-keuren/ beveſtigen/ bevelen op ſeekere boete of ſtraffe.
Sancitum, ingeſet/ ingeſtelt/ gewille-keurt/ beveſtigt/ bevolen op een ſeekere boete of ſtraffe.
Sanctio, inſetting/ inſtelling/ wille-keur/ bevel op een ſeekere boete of ſtraffe.
Sanctor, inſetter/ inſteller/ beveſtiger.
Sarta tecta, in goeden raake/ in een goeden ſtand; huyſen moet men onderhouden in goeden raake/ſonder deſelve te laaten vervallen.
Satisfactio, leeſting/ genoed-hebbing/ genoeg-doening; genoeg-doening met iets anders.

Satrapes,

Satrapes, d'rost / land-rost; of d'rust / land-rust; d.i. de rost / of de rust / de land-rost / de land-rust; die van de hooge overheyd gestelt word over een landschap / eenige steden of dorpen / om die selve in ruste te behouden.
Scabinus, een scheepen / een raads-heer in regts zaaken van een lage bank.
Scriptura antidotalis. Siet antidotalis scriptura.
Scriptura comprobatoria. Siet comprobatio testium.
Scriptura privata, een besonder schrift / iemands eygen besonder schrift.
Scriptura reprobatoria. Siet reprobatio testium.
Scriptura publica, een openbaar-schrift; een geschrift van een beampte of openbaar-schrijver / geregts-schrijver / stads-schrijver / of hofs-schrijver / geschreeven; beschepd van een beampte schrijver.
Secretarius, een geregts-schrijver / geheym-schrijver.
Secretarius curiæ, hof-schrijver; des hofs geregts-schrijver.
Senator, een raads-heer in staats of lands zaaken / een raad / vroetschap of meens-man. Senator, is somtijds mede / een raads-heer in regts zaaken.
Sena-

Senatus, den raad/ raads-vergadering; verſameling der raads-heeren.

Senatus curiæ præſidialis, den raad van 't hof van Holland.

Senatus ſupremæ curiæ, den hoogen raad.

Senatus conſultum Claudianum. Siet Senatus conſultum Sillanianum.

Senatus conſultum Libonianum, een raads-beſluyt / inhoudende / dat alle die geene / dewelke om geld kwade zaaken in regte toeruſten / of valſche getuygeniſſen gaven / of over een gekomen waren / of maatſchappye in gegaan waren tot verbinteniſſe van onnoſele; die haar ſelven of een ander onder haare magt ſijnde een maaking/ of erffenis over de hand/ in een krijgs-mans of een anders uyterſte wil gemaakt hadden; die haar ſelven mond-borgen van de weeſe door een uyterſte wil geſtelt hadden / ſouden ſtrafbaar ſijn / door de misdaad van valsheyd.

Senatus conſultum Macedonianum, een raads-beſluyt verbiedende / dat men geen geld op een onſeekere naam / en op groote woeker aan ſoonen des huys-geſins te leen mogt geven; maar die ſulks deeden/ verloozen haar

opſpraak

opspraak tegens deselven / en waren haar geld kwyt.

Senatus consultum orphitianum, een raads-besluyt / waar by de kinderen worden toegelaaten tot de goederen van haar moeders / dewelke sonder uyterste wil te maaken / sterven. Dit raads-besluyt heeft mede plaats in hoere-kinderen / dewelke mede tot de erffenisse van haare moeders worden toegelaaten.

Senatus consultum Pegasianum. Siet senatus consultum Trebellianum.

Senatus consultum Sillanianum, een raads-besluyt verbiedende / dat niemand 't sy erfgenaam / 't sy maaking-beurder mogt openen / leesen / of uyt schrijven de uyterste wil of laatste begeerte van eenen / die men seyde / omgebragt te sijn door een van sijn slaaven of iemand anders van den huysgesinne / of van een ander / voor en al eer door pijnigen van het huys-gesin / de schuldige gevonden en gestraft waren.

Senatus consultum Tertullianum, een raads-besluyt / waar by de moeders tot de erffenis van haar kinderen / dewelke sonder uyterste wil te maaken / sterven / toegelaaten worden. Dit heeft

heeft mede plaats in hoeren / dewelke mede tot de goederen van haare kinderen toegelaten worden.
Senatus conſultum Trebellianum, een raads-beſluyt / by welke toegeſtaan word / dat een erfgenaam uyt de hand / dewelke de erffenis maar gemaakt was / om aan een ander weer over te laaten/mogt voor ſik behouden het vierde gedeelte der erffeniſſe / ende het ſelve den erfgenaam over de hand afkorten.
Senatus conſultum Vellejanum, een raads-beſluyt/ by welke een vrouwe/ die heur ſelve voor iemand / 't ſy in borg-togte / of in eenige andere verbinteniſſe / heeft verbonden / word daar van ontſlaagen ſchadeloos/ ende de verbinteniſſe of borg-togt voor nietig gehouden.
Sententia, gedenk-ſpreuk/ een gewijſde/ oordeel/ doem.
Sententia definitiva, een eynd-oordeel / wijs-doem / 't laaſte gewijſde in een zaake.
Sententia interlocutoria, een by-oordeel/ tuſſchen-oordeel/een gewijſde van den regter tuſſchen het begin en het eynde van een geding / waar by eenige ſchik of ſtel/ dien angaande geſtelt word.
Sen-

Sententia provisionalis, een middelerwijls gewijsde/ waar by iemand eenig goed ondertusschen of terwijl men daar om ding-taal voert/ word toegewesen; en houd het selve soo lange stand/tot dat de zaak doorsien en overwoogen/anders by eynd-oordeel word gewesen.
Separatio bonorum, boedel-scheyding/ scheyding van goederen.
Sequester, scheyds-man/ krakeel-goed bewaarder; die eenig goed daar men ding-taal om voert/ bewaart.
Sequestrare, in bewaarder hand stellen; goed daar men ding-taal om voert/ iemand te bewaren geven.
Sequestratio, in bewaarder hand stelling/ is wanneer eenig geld/ of iets anders (waar over geding ontstaat) in de hand van een ander werd gestelt.
Serva, een slavinne/ of slovinne. Siet servus.
Servire, slaaven/ of slooven; d. i. allerley harde dienstbaarheyd doen.
Servitutes, dienstbaarheeden/ slavernyen.
Servitutes prædiorum, erf-dienstbaarheeden.
Servitutes prædiorum rusticorum, veld-dienstbaarheeden.

Servitutes prædiorum urbanorum, huys-dienſtbaarheeden.
Servus, een ſlaaf/ of ſloof/ die lijf-eygen is aan een ander/ en an deſelve ſchuldig is allerley dienſtbaarheyd; lijf-eygen.
Si navis navi nocuerit, ſoo een ſchip het ander ſchip beſchadigt had. Siet actio ſi navis, &c.
Si quadrupes pauperiem fecerat, ſoo een beeſt iemand beſchadigt had. Siet actio ſi quadrupes, &c.
Si qua cauſa juſta videbitur, ſooder eenige wettige oorzaak ſal ſchijnen te ſijn.
Si qua mulier ſenatus conſultum Vellejanum renunciaverat, al hadde ſchoon een vrouw afſtant gedaan van haar regt van on-anſpreekelijkheyd in verbinteniſſe. Siet ſenatus conſultum Vellejanum; en ook beneficium ſenatus conſulti Vellejani.
Simpliciter, eenvoudelijk/ regt uyt.
Singularis res. Siet res ſingularis.
Sine præjudicio exceptionis, ulteriores defenſiones proponere, dien onverminderd ſijn verdere bewering voorſtellen; d.i. behalven het voorſtellen van verſet/ ook eygentlijk op de twiſt-zaak ſelve antwoorde.
Siſtere, anhouden/ ophouden/ ſtil doen

ſtaan/ te voorſchijn brengen/ te voorſchijn komen.

Siſtere ſe vadimonio, in gijſeling ſik laaten vinden; in gijſeling te voorſchijn komen.

Socer, mijn vrouws vader / ſchoon-vader. Hoogd. Ein ſchwäher. Hol. ſwager.

Socer magnus, mijn huys-vrouws groot-vader/ ſchoon-vaders vader.

Societas, maatſchap / geſelſchap / gemeenſchap/ vennootſchap.

Societas claſſis novalis, maatſchap van ſcheepen; verbond van geſelſchap van ſcheepen in zee.

Socius, maat/ geſel/ makker/ vennoot.

Socrus, mijns huys-vrouws moeder / ſchoon-moeder. Hoogd. Ein ſchwiger. Hol. ſwagerin.

Socrus magna, mijn vrouws groot-moeder/ ſchoon-moeders moeder.

Solemniter, plegtelijk/ gewonelijk.

Sollicitator, anſoeker; die dagelijks voor de dings-luyden de regters anſoekt en anhoud by deſelven om gewijſde.

Solutio, betaling/ voldoening/ ontbinding.

Solutio per partes, betaaling by deelen.

Solutio, een voldoening ſchrift / waar by iemand anwijſt / dat hy voldaan heeft het bewijs / dat hem by den regter is opgelegt / of waar by hy een reke-

rekening voor de tweede maal wederſpreekt of tegenſpreekt.

Solutio ſolutionis, voldoening-ſchrifts weerlegging / waar by iemand anwijſt / dat ſijn tegen-dinger niet en heeft voldaan het bewijs/ dat hem by den regter is opgelegt / of waar by een rekening voor de tweede maal word voorgeſtaan.

Soror, een ſuſter/ in ſijde maagſchap het tweede gelid.

Soror conſanguinea, een halve ſuſter van 's vader wege.

Soror germana, een volle ſuſter.

Soror uterina, een halve ſúſter van 's moeders wege.

Sors, hoofd-ſchuld/ hoofd-penningen / of het eerſte geld daar de woeker of jaarlijkſe win-penningen op geſet word.

Spatium ſolvendi creditoribus. Siet atterminatio.

Species, gedaante / afkomſte; een ſoorte/ ſlag/ byſonder.

Species cum ſuo genere, een ſonderlinge ſoorte met ſijn algemeen geſlagte.

Specialis, byſonder/ ſonderling. In ſpecie, in 't beſonder / afſonderlijk; na ſijn onderſcheydinge.

Specialis procuratio. Siet procuratio ſpecialis.

Specificatio, gedaant-geving; d. i. aan eenige ſtoffe een nieuwe gedaante of geſtalteniſſe geven.
Speculatio, ſinne-werking/ beſinning/ opmerking/ beſpeuring/ beſpieding/ beſchouwing.
Spoliator, ſtoorder; die iemand met geweld uyt ſijn beſittinge van eenig goed/ 't welk hy vreedſamelijk en ter goeder trouwe beſat/ ſtoot; een roover/ die iemands goed op de weg berooft.
Spoliatus, geſtoorde/ uyt ſijn beſit geſtootene/ een beroofde.
Spoliatio, ſtoorenisſe/ uytſtootinge uyt 't beſit/ een beroovinge/ afſetting.
Sponſa, een breyd/ of bereyd/ een vrijſter/ of weduwe; die aan een vryer/ of wewenaar door trouw-belofte verlooft is; en bereyd (waar van ſy ook de naam heeft van breyd) om het aanſtaande houwlijk te voltrekken/ en alſoo haar trouw-belofte na te komen.
Sponſalia, trouw-beloften; de beloften wederſijds tuſſchen een breyd-man en breyd.
Sponſus, een breyd-man/ of bereyd-man; een vryer of wewenaar/ die aan een vrijſter/ of weduwe/ door trouw-beloften verlooft is; en bereyd (waar van hy ook de naam heeft van breyd-man)

man) om het anſtaande houwlijk te voltrekken/ en alſoo ſijn trouw-beloſ-ten na te komen.
Sponſor, beloover / borge; die voor ie-mand borge blijft.
Spuria (ſcil. filia) een hoeren dogter. Siet liberi ſpurii.
Spurius (ſcil. filius) een hoere ſoon. Siet liberi ſpurii.
Stabularii, ſtal-houders; waerden of herbergiers; ſtal-meeſters.
Statio, een plaatſe daar men te ſamen komt om wat nieuws te hooren; een beurs; een zee-haven; een wagt-plaats/ daar de krijgs-knegten heure wagt houden; een ſtal voor beeſten; een regt-bank of vierſchaar; een plaats daar iemand komt om ſijn ampt te bedienen; ontfang; rekening.
Statio fiſcalis, een plaats alwaar 's lands gemeene zaak bedient word; of een plaats alwaar 's lands voorſpraak ſijn ampt bedient; de ſchat-kiſts plaats of ſtand.
Status, de ſtaat of gelegentheyd van ie-mand.
Statutum, inſetting; een land of ſtede-regt; een land of ſtad-wet.
Stilus curiæ, regts-gebruyk/ regts-loop/ wijſe van regts-pleging.

Stipulari, toeſeggen/belooven/eyſchen/ bedingen/ vraagen/ oft worden gevraagt met begeerte; veſtigen.
Stipulatio, toeſegging/ belofte/ eyſch/ maaning/ vraage.
Stipulator, eyſcher ende begeerder van belofte/ vraager/ toeſegger/ beloover.
Stipulatus. Ziet ſtipulatio.
Strictè, op 't nauwſte genoomen; eng genoomen.
Stricti juris, volgens 't regt op 't engſt of 't nauwſt genoomen.
Stuprari, een vrouw-menſch onteeren/ of ſchenden; verkragten een vrouw of vrijſter.
Stuprator, een vrouwe-ſchender/ of onteerder.
Stuprum, onteeringe/ vrouwe-ſchending/ verkragting.
Sub conditione, by ſeeker geval/ ofte met een indien/ met een beding/ onder voorwaarde.
Sub conditione impoſſibili, onder een indien dat onmogelijk is; onder een onmogelijke voorwaarde.
Subhaſtatio, by ſtok verkooping/ by ſtok-opveyling.
Subhaſtatio juridica, quæ juſſu judicis fit, een verkoopinge van een ſchuldenaars goederen by opveyling na voorgaande gewijſ-

gewijſde des regters; welke verkoo-ping door de deurwaarders begonne/ ende te hove voltrokke werd.

Subjectio, onderwerpinge.

Sub infeudatio, agter-leen/ leens-leen/ leens-leen-ſtelling/ agter-leen-ſtelling; als een leen-man een ander in ſijn leen ſteld/ werd die geſtelde leens-leen-man genoemt.

Submiſſio, een verblijf/ waar by iemand ſijn zaake ſteld aan het ſeggenſchap van goede mannen/ of uytſpraak van gewille-keurde regters.

Sub modo, mits geſtelde mate.

Subornatio, een heymelijke opruſting/ of beſteking.

Subreptio & obreptio, waarheyds ver-ſwijging/ en onwaarheyds voorſtel-ling; kwalijk ende t'onregt te ken-nen geven; d. i. wanneer iemand in ſijn verſoek de waarheyd ſwijgt/ ofte onwaarheyd voorſteld.

Subſignatio, een onderteykening.

Subſtantialis, weſentlijk.

Subſtituere, vervangen; beveelen by meer leden/ in ſijn uyterſte wille; d. i. ſijn erfgenaams erfgenaam vervan-gen/ of ſtellen in ſijn uyterſte wil.

Subſtituere pupillariter. Siet pupillariter ſubſtituere.

Subſtituendo, erf-ſtelling uyt der hand doende met meerder leden; met te vervangen ſijn erfgenaams erfgenaam.
Subſtitutio, verhang/ vervanging/ beveeling by meer leden. Siet ſubſtituere.
Subſtitutio exemplaris, de erf-ſtelling/ die de vaders plegen te doen/ van haare ſinneloofe kinderen/ in haar uyterſte wil; vervang van ſinneloofe kinderen by uyterſte wil.
Subſtitutio feudalis. Siet feudalis ſubſtitutio.
Subſtitutio pupillaris. Siet pupillaris ſubſtitutio.
Subſtitutio quaſi pupillaris. Siet ſubſtitutio exemplaris.
Succedere, na-komen/ na-volgen/ volgen in de plaats van een ander.
Succeſſio ab inteſtato, na-volging by verſterf.
Succeſſor, een na-ſaat/ na-komeling/ na-komer.
Succeſſor ſingularis, een enkele na-ſaat/ een eenige na-komeling.
Sufficere, vervulling doen/ genoeg ſijn.
Summarie, by kort overſlag/ by kort regt.
Supellex, huys-raat; gelijk ſtoelen/ banken/ kiſten/ kaſſen/ en andere dingen meer. Sup-

Supplicator, verſoeker / die by verſoek-ſchrift iets verſoekt van den regter in regts zaaken / of van de overheyd in andere zaaken.

Suprema curia. Siet curia ſuprema.

Suſceptores, doop-heffers / die jonge kinderen ten doop heffen en houden.

Suſpectus de fuga, verdagt van vlugten.

Suſpenſio executionis ſententiæ latæ, een opſchorſinge van de kragt van een gewijſde voor ſeekeren tijd.

Suſtinere, beweeren / ſtaande houden.

Suus hæres. Siet hæres ſuus.

Syndicus civitatis, een raads-man / ſpreeker / die het woord voert wegens de vroedſchap of raad.

T.

TAbellio, of tabellarius, een beampte-ſchrijver / openbaar-ſchrijver; d. i. die by de land overheyd werd toegelaaten ſijn ſchrijf-ampt te oeffenen.

Tabulæ teſtamenti. Siet teſtamentum.

Taxare, ſchatten / op geld ſetten / waardeeren.

Taxatio, ſchatting / op geld ſetting / waardeering.

Taxator, ſchatter / die iets op geld ſet / waardeerder.

Taxatus, geschat/ op geld geset.
Tenor, inhoud/ schik/ verbolg.
Tergiversari, in 't geheel ophouden van de beschuldiginge; aarzelen/ agter uyt deysen/ weygeren; als iemand die een anderen beschuldigen most/ het selve na laat te doen/ den rugge keeren/ niet willen tot reeden of bescheyd komen.
Tergiversatio, na laating van beschuldiging/ aarzeling/ agter uyt deysing/ uytvlugt/ weygering.
Tergiversator, beschuldiging na-laater/ aarzeler/ agter uyt deyser/ uytvlugt-soeker/ weygeraar.
Terminare, sligten/ slegten/ of beslegten/ bepaalen/ eindigen.
Terminatio, eind/ uyt-eind/ bepaaling/ uytgang.
Termini artis, konst-woorden.
Terminus, een bestemde tijd/ of gesette tijd/ waar op den eenen ofte den andere van de geene die ding-taal voeren/ dit of dat doen moet; bepaaling/ merk-teeken of paal-teeken/ tal-wortel.
Terminus peremptorius, gesette vervalligen tijd; gestelde tijd/ om het een of 't ander te moeten doen/ onder verbeurte van verval of vernietiging van het

het geene men naderhand ſoude willen inbrengen/ of voorſtellen.

Territorium, landſchap/ regts-gebied.

Teſtamentarii tutores. Siet tutores teſtamentarii.

Teſtamentum, volkome upterſte wil/ upterſte wil/ laatſte begeerte/ in 't beſchikken van ſijn goederen voor ſijn dood/ an wie deſelven ſullen overgaan na de dood.

Teſtamentum nuncupativum, een mondeling gemaakte upterſte wil; als iemand mondeling ſijn upterſte wil / of laatſte begeerte ſeyd tegen een openbaar-ſchrijver / die deſelve als dan ter gedagteniſſe beſchrijft.

Teſtamentum ſcriptum, een beſchreven upterſte wil; als iemand ſijn laatſte begeerte ſelf beſchrijft en by geſchrifte na laat.

Teſtator, willer/ upterſte wil maaker; die ſijn upterſte wil of laatſte begeerte maakt.

Teſtatrix, wilſter/upterſte wil maakſter.

Teſtimonium, verklaaring / getuygeniſſe/ betuyging.

Teſtimonium dicere, of teſtimonium perhibere, oorkonden/ getuygenis der waarheyd geeven/ verklaaring doen/ getuygen/ betuygen/in regte verklaaren.

Testis, getuyge/ oorkonder.
Theoria, Θεωρία, kennisse.
Theoria juris, regts kennisse.
Titulus, een regtelyke ankomste/ ankomste.
Titulus lucrativus, een ankomst sonder geld/ winstelyke ankomst.
Titulus onerosus, een lastige ankomst.
Tortura, een pyn-bank.
Totum, een geheel.
Totus, geheel/ heel/ gantsch.
Traditio, levering/ opdragt/ overleevering.
Transactio, daving/ willig verdrag/ vriendelyke scheyding/ daanding.
Transferre, overdragen/ overvoeren/ oversetten.
Transferre dominium, opdragen/ of over geven den eygendom van eenig ding.
Transigere, dadingen/ willig verdragen.
Transire, verwandelen/ doorgaan.
Translatio, overdragt/ overvoering/ oversetting.
Translatio dominii, opdragt/ of overgifte van den eygendom van eenig ding.
Translator, opdrager/ overdrager/ overgever.

Trans-

Tranſlator dominii, eygendoms opdraager/ overdrager/ of overgever.
Tranſmiſſio, overdragte/ agterlaating/ door-heen laating/ overvoering.
Tranſmiſſorius, overdrager; die iets aan een ander over laat; agterlaater.
Tranſmittere, agter laaten/ agter wege laaten/ over dragen/ door laaten/ over vaaren.
Trapeſiti, Τραπεζίται, tafel-houders.
Tribunal, hoge regts-plaats/ regterſtoel/ vierſchaar; d.i. een ſchaar of hoop van viere; t.w. ſchoudaet/ſcheepenen/en den anlegger en verweerder.
Tribunus militaris, een bender-heer; een heer van een bende van vijftig edel-luyden.
Tribunus plebis, een wijk-meeſter/ buurt-meeſter.
Tributum, bede/ſchatting/ dewelke die geen betaalen/ die van een ander overwonnen ſijn/ tot teeken van onderhoorigheyd; of ſchatting dewelke die geen betaalen/ die vreemd in een anders land woonen/ om vry daar in te mogen woonen.
Tributum annuum, verponding/ die men van landen geeft.
Tributum ſalvi conductus, vry-geleygeld; 't welk men voor vry-geleyde geeft.

Tributum transmigrationis ab una in aliam regionem, verplaats-geld/ 't welk ge-eyscht word uyt een regt/ eenige steden toekomende/ tot een gedeelte van haare burgers goederen/ die op een ander gaan woonen.
Trinepos, meer bet na agter 's kinds soon/ sijnde in nedergaande maagschap het seste gelid.
Trineptis, meer bet na agter 's kinds dogter/ in nedergaande maagschap het seste gelid.
Trinepotes & trineptes, meer bet na agter 's kinds soonen en dogters; meer bet na agter 's kinds kinderen/ in nedergaande maag-tal het seste gelid.
Tritavia, meer bet over oude grootmoeder/ in opgaande maagschap het seste gelid.
Tritavus, meer bet over-oud groot-vader/ in opgaande maagschap het seste gelid.
Turbatio, stoorenisse; als iemand in sijn besitting verhindert word.
Tutela, voogdye/ mond-borgschap.
Tutela & cura, voogdye/ mond-borgschap/ en voorsorging.
Tutores, voogden/ mond-borgen; die de voogdye hebben over onbejaarde weesen.
Tu-

Tutores dativi, voogden of mond-borgen by de overheyd geſtelt; 't welk geſchied als daar geen voogden by uyterſte wil ſijn geſtelt / of datter geen vrienden ſijn / die de voogdye willen aanneemen.

Tutores legitimi, wettige voogden / die na de wetten gehouden waaren de voogdye an te neemen uyt heele na bloed-vriendſchap.

Tutores teſtamentarii, voogden of mond-borgen by uyterſte wil geſteld.

V.

VAdatus, gegijſelde; die om eenige ſchulden vaſt geſet word totter tijd die betaalt ſijn; of die vaſt geſet word om het gewijſde 't welk hy tot ſijn nadeel heeft / te voldoen.

Vadimonium, gijſeling / is een uytwerking van een gewijſde / in zaaken die beſtaan in iet te moeten doen / waar by iemand / die 't ſelve tot ſijnen nadeel is / werd belaſt in een herberge of ander plaats te gaan / ende aldaar te blijven tot dat hy voldaan heeft.

Vadimonium alterum, een tweede gijſeling.

Vadimonii relaxatio, ontſlaaging van de gijſeling.

Valva-

Valvasores, leens-leen-mannen.
Vasallus, een leen-man/ smal-heer.
Vas, een borge; die voor iemand borge blijft in straf-zaaken.
Ubi pupillus ali & educari debeat, waar een weese onderhouden en opgevoed moet werden.
Vectigal, vaar-geld; geld tot betaalinge van vry-geleyde.
Vectigal, een jaarlijks inkomste/ tol/ pagt.
Vectigalia publica, gemeene middelen; 's lands inkomsten van tollen en pagten.
Vectigal quod penditur pro commeatu, vry-geley betaaling/ vry-geley-geld/ 't welk men van koopmanschappen betaalt/ om die vryelijk uyt te voeren.
Vendere, verkoopen. Venditio, verkooping. Venditor, verkooper.
Venia curiæ, oorlof van den hove; ontslaging van de voor-regt-betrekking/ is wanneer door het afwesen van den dagvaarder/ de gedaagde krijgt oorlof van den hove. Ziet comparuit.
Verborum obligatio. Ziet obligatio verborum.
Vestis, een kleed/ kleederen/ lijfs-toebehoorten.

Via, een weg; 't regt om met wagens ofte paarden over iemands land te vaaren.

Via publica, de gemeene weg; de heere weg / is een weg gemeen voor al het volk / die by ieder een gebruykt mag werden.

Via vicinalis, een buur-weg / eenige gebuuren toebehoorende; een weg die verscheyde buuren t'samen toe komt.

Victus, de kost/ lijfs-onderhoud.

Victor, overwinner; die het gewijsde tot sijn voordeel krijgt.

Vidua, weduwe/ wewe of weene; een vrouwe diens man gestorven is / ende die oversulks in den we of ween / en druk blijft sitten.

Viduus, wedunaar/ wewenaar of weener; een man welkers vrouw gestorven is / ende die dieshalven deselven beweent; wewenaar of weener is een man die weenende is / of die iets beweent.

Vindicatio, een eygening / antaal/ bevryding/ vry-maaking/ eysching.

Vindicatio rei. Siet rei vindicatio.

Violare, verbreeken / schenden/ verderven/ verkragten/ gewelt doen.

Violentia, bedwang / verbreeking / gewelt.

Vir, een man.
Vitricus, een stief-vader.
Vivarium, een warande; een plaatse daar men wilde beesten houd.
Universales res. Siet res universales.
Universitas, een algemeene beheering.
Usucapere, bekomen door gebruyk of besit; den eygendom van eenig ding bekomen door besit of gebruyk ter goeder trouwe.
Usucapio, bekoming door gebruyk of besit; eygendoms bekoming door gebruyk of besit; verjaaring.
Usus, bruyk/ gebruyk/ is een geregtigheyd om nut te trekken van een zaak; maar niet allerley vrugten.
Ususfructus, lijf-togt / is togt voor des togters leeven; vrugt-gebruyk/vrugt-trekking. Quasi ususfructus, nabootsing van lijf-togt/lijf-togts gelijk.
Ususfructuarius, lijf-togtenaar / verbruyker/ is die de lijf-togt geniet.
Usura, geld-gewin / win-penningen/ die men van sijn geld krijgt; woeker/ geld-winst.
Utile dominium. Siet dominium utile.
Ut declaretur actor, se, utpote cum tempore plus petitur adhuc necdum posse agere, dat den eyscher verklaart sal wer-

werden niet ontfankelijk voor als nog; als dewelke te vroeg op is.

Ut declaretur actor, se, à limine judicii repelli debere, dat den eyscher verklaart sal werden niet ontfankelijk voor als nog.

Ut, actorem necdum esse admissibilem agendi, declaretur, dat den eyscher verklaart sal werden nog niet ontfankelijk te sijn.

Ut adhuc nondum agere possit actor, dat den eyscher tot nog toe niet en kan ding-taal voeren.

Ut actor necdum sit admissibilis agendi, dat den eyscher nog niet en is ontfankelijk om ding-taal te voeren.

Ut articulis assertive aut negative respondeat. Siet articulus.

Ut illud examen testium pro legitimo habeatur. Siet examen.

Ut reus, se mandatis curiæ, pendente lite, obtemperaturum, spondeat, dat de gedaagde verklaare/ te sullen/ hangende den gedinge / na-komen de bevelen des hofs; dat de gedaagde nakoming verklaare.

Uti, bruyken/ gebruyken/ besigen.

Uti reprobationibus & comprobationibus juris, gebruyken wederleggingen/ en bescherming van regte.

Vulgo

Vulgo quæſiti (ſcil. liberi) hoere-kinderen / in 't wilde gemaakte kinderen; d. i. kinderen van onſeekere vaders geteelt. Siet liberi ſpurii.

Uxor, huys-vrouw/ getrouwde vrouw; huys-vro-houw / of huys-vreugd-houw; vrouw / vro-houw / vreugd-houw.

BY-

BY-VOEGSEL

Van nog eenige overgeslage woorden, dewelke vvy nodig geagt hebben om hier agter te voegen, tot vermeerdering van de

WOORDEN-SCHAT.

A.

ABactor. Siet abigeus.
Abamita. Siet amita maxima.
Abavunculus. Siet avunculus maximus.
Abesse, afwesen / af sijn / niet tegenwoordig zijn.
Abigeus, een vee-dief; die de beesten uyt de weyde steelt.
Abigeatus, vee-dievery / beeste-dievery / vee-dief-stal.
Abigere, vee steelen / beesten steelen / verjaagen / verdrijven.
Abjudicare, afwijsen / ontwijsen / met regt ontwijsen.
Abjudicatio, afwijsing / ontwijsing.
Abmatertera. Siet matertera maxima.
Abpatruus. Siet patruus maximus.
Abrogatio, afschaffing / afsetting / afbreeking / te niet doening.
Abrogatio legis, afschaffing van een wet /

wet/ wet-afſchaffing / afſetting van een wet; als een wet in 't geheel word afgeſchaft en te niet gedaan.
Abrogare, afſchaffen / afſetten / te niet doen/ breeken.
Abrogare legem, een wet geheel end' al afſchaffen / een wet te niet doen / een wet breeken/ een wet afſetten.
Abſens, afweſende / afſijnde / niet tegenwoordig ſijnde.
Abſentare, ſik te ſoek maaken / verborgen houden/ after blijven.
Abſtentio, onthoudinge of wederhoudinge van 't angaan eener erffeniſſe.
Abſtentus, wederhoudene van een erffenis an te gaan; onthoude of afgehoude van een erffenis an te gaan.
Abuſio, misbruyking.
Abuſive, oneygentlijk/ door misbruyk/ tegen 't gebruyk.
Abuſus, misbruyk/ misbruyking; d. i. kwalijk gebruyk. Abuſus, verbruyk/ verbruyking.
Abuti, misbruyken / kwalijk gebruyken. Abuti, verbruyken; d. i. met te gebruyken/ verſlijten of verteeren.
Acceptare, tot ſijn voordeel anvaarden / aanneemen.
Acceptum ferre, bekenne ontfangen te hebben; dank weeten.
Acceſ-

Acceſſorius, bykomende/ bykomſtig.

Accipere hæreditatem ex teſtamento, erf-beuren / erven/ erf-goed beuren/ goed erven by uyterſte wil.

Accommodare, voordeelig/ of behulpig ſijn / by voegen / by ſchikken/ gerieven/ voegen/ toepaſſen/ ſchikken.

Accommodatio, behulpſaamheyd / byvoeging/ byſchikking/ gerieving/ toepaſſing/ ſchikking.

Accumulare, by een vergaderen/ by een verſamelen/ te ſamen voegen.

Accumulatio, vergadering / t'ſamenvoeging/ by een verſameling.

Accuſatio internecini, beſchuldiging van ombrenging/anklaaging van ombrenging of dood-ſlag om de erffenis te bekomen; als iemand beſchuldigt wierd of angeklaagt / dat hy iemand ſoude hebben om 't leeven gebragt/om uyt een valſche uyterſte wil de goederen der vermoorde te bekomen.

Actio, 't regt / 't welk men ergens op heeft.

Actio arbitraria, een opſpraak waar by iets ge-eyſcht word / dog met die byvoeginge datter ſal toegeweſen werden ſoo veel / als den regter ſal goet vinden te behooren; anders/ een opſpraak van eyſch (by voorbeeld van een

een seker stuk gelds) welkers toewijsing/ 't sy 't geen ge-eyscht word werd toegewesen; 't sy minder/ bestaat in 't goed-dunken des regters.

Actio beneficiaria, opspraak uyt eenig vergund regt. Een opspraak van soodanig een/ dewelke eenig regt of voordeel is vergund en toegestaan/ tegens die geene/ welken hem daer in soeken nadeelig te sijn.

Actio calumniæ, opspraak om valsche regt-vordering te mijden; een opspraak van den verweerder tegens den anleggers des gedings/ ingevalle hy den eed om valsche regts-vordering te mijden niet gedaan had.

Actio cautionis, opspraak van goede sekering; opspraak van goede sekering stellinge; als iemand van een ander/ an dewelke hy geld geleent heeft/ een hand-schrift eyscht tot versekering en bewijs van de schuld. Sekering geschied somtijds ook wel door borgstelling.

Actio cautionis judicio sisti, opspraak van seker-stelling/ om in regte te sullen verschijnen; welke een anlegger eyscht van den verweerder.

Actio centumviralis, het regt/ 't sy opspraak op een mensch/ of antaal op eenig

eenig goed / 't welk moſt dienen voor de honderd en vijf regters van Romen. Welke regters gekozen wierden upt de 35 wijkken der ſtad; t. w. upt ider wijk drie / om de gemeene regts zaaken te oordelen; honderdmannig regt.

Actio chirographaria, of actio ex chirographo, opſpraak upt verbinteniſſe van hand-ſchrift; wanneer een ſchuldeyſcher ſijn ſchuldenaar voor regt daagt / upt ſchuld / van welke hy tot verſekering heeft / des ſchuldenaars hand-ſchrift.

Actio condictionis. Siet actio condictitia.

Actio de æſtimato. Siet actio æſtimatoria.

Actio de filia dotanda, opſpraak om een dogter houwlijks goed te geven; een opſpraak van een dogter of iemand van haarent wegen / tegens de ouders / ingevalle die van vermogen ſijn / en dan weygerig om een dogter na behooren upt te ſetten.

Actio de liberis exhibendis, opſpraak om de kinderen te voorſchijn te brengen; een opſpraak van de kinderen / of iemand voor deſelven / tegen de ouders / ingevalle ſy van vermogen ſijn / wan-

neer deselve nalatig sijn om de kinderen na behooren op te trekken en om haar iets te laten leeren / waar mede sy daar na konnen voort komen.

Actio emphyteutica. Siet actio emphyteuticaria.

Actio ex constituto, opspraak uyt toesegging; een opspraak tegens een / dewelke uyt sik self vrywillig / sonder af-eysching / toesegging gedaan heeft / een schuld of voor sik of voor een ander te sullen betaalen.

Actio ex stipulatu, opspraak uyt beding / of eysch; een opspraak dewelke die toe komt / die iets / 't sy 't een oft 't ander / voor sik self van een ander ge-eyscht / of bedongen heeft.

Actio ex testamento, opspraak uyt een uyterste wil; een opspraak dewelk eener toe komt aan wien by uyterste wil iets is nagelaten / 't sy by maaking of by erffenis over de hand / tegen die geene dewelke het bewint van de erffenis hebben.

Actio forensis, of actio civilis, opspraak uyt een gemeene geld-schuld zaak / of uyt een gemeene geschil zaak. Actio forensis, een opspraak dewelke maar alleen kan dienen voor den regter / of gewille-keurde regters / en

en niet voor goede mannen. Actio forensis, een opspraak waar by men moetwillige en ligtvaardige schuldenaars/ dewelke sonder oorzaak betaalinge of voldoeninge weygeren/ voor het gerigte dagvaarden.

Actio generalis, een algemeene antaal/ waar by men antaal heeft op verschepde soorten van goederen; een antaal op eenige goederen in 't algemeen; een antaal welk behoort tot het geen algemeen is/ en verschepde soorten van goederen begrypt.

Actio hæreditaria, opspraak van erffenisse; erffenis raakende opspraak. Dese opspraak is oft van andere tegens de erfgenaamen/ of van de erfgenaamen ter zaake van de erffenis tegens anderen.

Actio hypothecaria, antaal op eenig veronderpand goed; een antaal welke een schuld-eyscher heeft op eenig veronderpand goed 't welk voor de schuld verbonden is.

Actio impertinens, een onbehoorelijke of ongerijmde opspraak; als iemand sonder ondersoek des daads of regts/ maar ligtvaardig en onbedagt een ander in regten betrekt.

Actio in factum ex jurejurando, opspraak tegens

tegens iemand of hy gesworen heeft of eed gedaan.

Actio ingrati, opspraak van ondankbaarheyd / of opspraak uyt ondankbaarheyd; als iemand / dewelke van een ander eenige giften of geschenken heeft ontfangen / sik misgrypt tegens den schenker / met hem eenig ongelijk / 't sy hoon of smaat an te doen / soo heeft den ander tegen dien opspraak van ondankbaarheyd / by welke den geber des geschenks de geschonke gifte van den schenk-anneemer wederom als van een onwaardige / kan af eyschen.

Actio interrogatoria, opspraak van onderbraaging / regt om iemand te mogen onderbraagen; een regt of opspraak waar by den een van den ander daar toe wierd gedrongen / om op dese of geene vraag-stukken te moeten antwoorden.

Actio internecini, opspraak van ombrenging of dood-slag / waar by iemand beschuldigt wierd / dat hy een ander soude hebben om 't leven gebragt / om door een valsche uyterste wil de goederen der vermoorde te bekomen.

Actio judicii, opspraak van regts-pleeging.

Actio judicii mutandi cauſa facta, opſpraak om de regts-pleeging te veranderen gedaan; een opſpraak dewelk inhoud de ſchade/ die wy om de harde zaak van een uytgemaakte tegendinger/ welk in ſchijn van een ander kwam/ geleden hebben.

Actio jurisjurandi, opſpraak van eed-ſweering/ of opſpraak uyt eed-ſweering; een opſpraak waar by een eyſcher eyſcht/ dat de gedaagde ſal gedoemt worden te betaalen dat geene/ 't welk hy eyſcher/ den eed hem by de gedaagde opgelegt ſijnde en door den regter geſtadet/ geſwooren heeft/ dat de gedaagde aan hem ſchuldig is.

Actio liberalis, een opſpraak of iemand een vry-gebooren of een ſlaaf is; een opſpraak van een ſtaats verſchil.

Actio mixta, of actio miſta, een vermengd regt/ 't welk is tweederley; 't eerſte/ waar by men eenig genomen goed en de ſtraffe/ dewelke was of twee/ dry/ of vierdubbelde vergoeding/ vervolgde; d. i. antaal op het goed/ en eyſch tot voldoening van de ſtraffe: 't tweede/ waar by men heeft antaal op eenig goed/ en opſpraak op een menſch/ en in welk elk van beyde of anlegger of verweerder kan ſijn.

Actio perpetua, altijd duurend regt; d. i. een opspraak of antaal / dewelke nimmer verval t/ maar die men t' allen tijde kan instellen en vervolgen; een altijd duurende opspraak of antaal.
Actio plena, een volkome opspraak of antaal / een volkome regt.
Actio pœnalis, of actio pœnaria, opspraak tot eysching van straf / opspraak van straffe uyt misdaad spruytende; een opspraak op iemand / waar by men eyscht / dat hy sal gestraft worden ter oorzaake van eenige misdaad.
Actio popularis, een volk-gemeene opspraak / dewelke aan een ieder van 't volk van een stad of land word tegen iemand / die tegen het gemeene best heeft misdaan / verleent en toegestaan.
Actio possessoria, opspraak uyt besit / opspraak van besit; regt / 't sy opspraak of antaal / 't welk uyt zaaken van besitting van goederen voort komt; besit-rakende opspraak.
Actio prætoria, 't regt / 't sy opspraak of antaal / 't welk diende voor den opperregter van Romen.
Actio pro socio, opspraak tegens een ven-

ven-noot / ingevalle die trouweloosſe-lijk heeft gehandelt in de gemaakte ge-meenſchap van goederen.
Actio receptitia, opſpraak uyt ſchuld-anneeming om te betaalen; een op-ſpraak by welke eertijds gehouden wierden de wiſſelaars of elke andere ſchuldenaars / dewelke belooft had-den / datſe geld of een ſchuld / alſoo wel te vooren niet ſchuldig ſijnde / ſou-den betaalen; een opſpraak tegen ie-mand die een ſchuld-verbinteniſſe op ſik genomen heeft / en belooft de ſchuld of het geld te betaalen.
Actio reſcindens. Siet actio reſciſſoria.
Actio revocatoria, opſpraak van herroe-ping / regt van weder-intrekking / of verbreeking van iets 't geen gedaan is. Siet actio Calviſiana. Actio Fabia-na, en actio Pauliana.
Actio ſequeſtraria, of actio ſequeſtraria depoſiti, opſpraak uyt bewaarder hand ſtelling / opſpraak uyt in bewaa-ring ſtelling van eenig krakkeel-goed; opſpraak tegen een krakkeel-goed be-waarder / by welke eenig goed / daar verſchil om was / in bewaaring was geſtelt.
Actio ſpecialis, een beſondere antaal / een antaal tot eenig goed in 't be-

ſonder ; regt tot dit of dat goed.

Actio temporalis, voor een tijd duurend regt ; d. i. een opſpraak of antaal / dewelke indienſe binnen ſekere geſtelde tijd / die daar toe ſtaat / niet en word ingeſtelt en vervolgt / vervalt ; een voor een tijd duurend opſpraak of antaal.

Actio triticaria, antaal op eenige landvrugten / regt op eenige land-goederen ; een antaal op iets dat in geen geld en beſtaat.

Actio vectigalis, antaal op eenig erfpagt land ; opſpraak uyt huur van een ſtuk lands / 't welk met een jaarlijkſe grond-inkomſt is beſwaart / tegens den beſitter of verhuurders daarvan.

Actionem ceſſam obtinere, een anders afgeſtaane regt bekomen en verkrijgen.

Actio univerſalis, een algemeene antaal ; antaal op eenig goed / 't welk verſcheyde ſoorten van goederen in ſik begrijpt / in 't geheel of algemeen. Gelijk antaal op een erffenis / op een breyd-ſchat / of op eenig regts-gebied.

Actum, eenig gedaan werk.

Actus conditionalis, een voorwaardige handeling / een handeling die op eenige

ge voorwaarden moet geschieden; een handeling die op voorwaarden geschied.
Actus extraneus, een buyten handeling/ niet behoorende tot dat 't welk nu na malkander word verhandelt; een buyten handeling die niet en behoort tot een andere handeling die verhandelt word.
Actus forensis, een geregts handeling/die gewoon is in regts-pleeging te verkeeren.
Actus legitimus, een wettige handeling/ een handeling na de wet; d. i. na beschreve regten.
Actus necessarius, een noodzaakelijke handeling / dewelke maar alleen op een wijse kan gedaan worden.
Actus privatus, een besondere handeling/ een handeling onder eenige lieden in 't besonder.
Actus publicus, een gemeene handeling/ algemeene handeling/openbaare handeling.
Actus voluntarius, een vry-willige handeling / dewelke verscheydelijk kan gedaan worden.
Acquirere, verkrijgen/ bekomen.
Adsessores, of assessores, eenige geleerde mannen / die de gewijsdens

van den ongeleerden regter ramen.
Additamentum, by-voegsel/ by-koming.
Additionalis, by-voegsel/ by-koming/ by-voegbaar.
Adjudicare, toewijsen/aanwijsen.
Adjudicatio, toewijsing/aanwijsing.
Advocare, toeroepen/ iemands woord te doen/ by sik roepen/ tot sik roepen/ spreeken voor iemand.
Adjutorium, een behulp-schrift/ een behulp middel.
Admissum, een misdaad.
Admittere, toelaaten/ inlaaten/ ontfangen/ verlof geven. Admittere, misdoen/ eenige kwaade daad bedrijven.
Adoptatitius, een angenome kinds soon; de soon van een angenome kind.
Adoptitius, anneemeling/ angenomene/ angenomen.
Adscribere, toe-schrijven/ toe-eygenen.
Adscriptitius. Siet colonus adscriptitius. Cives adscriptitius, en miles adscriptitius.
Adscriptitius glebæ, een land-bouwend slaaf/ of een land-eygen slaaf/ dewelke in eygendom by dat land hoorde/ en te gelijk met het land den heer diende/ en in verkoopinge van 't land ook

ook met het land verkoft wierde.
Adscriptitius, by-geschreven / by-geset/ angeschrevene / anschryveling / by-geschrevene/ by-gesettede.
Adstipulative, mêe-willende / verwilligende / toestemmende / of toestemmender wijse/ verwilligender wijse.
Æditimus, of æditauus, een kerk-meester. Hoogd. Kirchenhüter.
Affirmare, sekeren/ toeseggen/ verseekeren/ vastelijk seggen / een ding voorwaar toeseggen.
Affixum, angehegt/ angehaakt.
Agere, oeffenen/ in regte handelen.
Agere non valenti non currit præscriptio, tegens die sijn regt niet vervolgen kan/ en loopt geen verjaaring.
Ager, land 't welk bebouwt word/ bouw-land.
Alienator, verbreemder / die eenige eygendom van goederen/ welken hy heeft/ verbreemd; d.i. an een ander over laat.
Alimentarius, onderhoudene/ lijftogtenaar / die iets tot onderhoud en lijftogt gemaakt is.
Allegare, by-brengen/ sijn redenen bybrengen en opseggen / in regten bybrengen / voorts-brengen / verligten/ ontlasten.

Allaudium, of allodium, vry-goed / 't welk met vol-regt den eygenaar toe komt / en niets / 't ſy van heer-gewaden of anders ſchuldig is; on-leen goed 't welk van niemand te leen gehouden word.

Altercari, kyven / twiſten / bedingen / twiſtig ſijn / tegen malkander kijven.

Altercatio, kyving / twiſting / bedinging / twiſt / omrede.

Altercator, twiſter / kijver / hader-man.

Amanuenſis, een ſchrijver / handſchrijver.

Amanuenſis ſervus, een ſlaaf / die gebruykt word om te ſchrijven.

Ambaſiator. Ziet legatus.

Ampliare, vermeerderen / grooter maaken / wijder maaken.

Amphibologia, Ἀμφιβολογία, een donkere rede / een twijffelagtige zin / dubbel-zin / twijffel-reder.

Amphoteroplon, Ἀμφοτερόπλων, heen en weer-reys verſekering; als de verſekeraar / 't welk veel tijds gedaan word / op ſik neemt het gevaar van verongelukking der koopmanſchappen / als ook ſcheepen / gedurende de heen en weerom reys.

Amplè, bredelijk / wijd / breed.

Anadochos, Ἀνάδοχος, of anadocheus, ἀναδοχεύς. Ziet fidejuſſor.

Ana-

Anadoche, Ἀναδοχή. Ziet fidejuſſio.
Analogiſta, of aneclogiſtus tutor. Ziet tutor aneclogiſtus.
Annona, jaar-koſt/ koſt voor een jaar/ nood-druft 't ſy van koorn-gewas of andere ſpijs en dranlk/ voor een jaar.
Annexum, angeknoopt/ angebonden/ by gevoegt.
Animare, moed geven/ verſtouten/ leve/ ziel en gevoelen geven.
Anteceſſor, voorganger/ voorſaat.
Antichreſis, Ἀντίχρησις, vrugt-trekking van veronderpand goed/ in plaats van de win-penningen des gelds voor welke het goed veronderpand is. By voorbeeld/ dat een ſchuld-eyſcher ſal trekken de vrugten van de veronder-pande hoeve in plaatſe van de win-penningen van ſijn geld/ waar voor de hoeve veronderpand is. Onderlinge vrugt-genutting/ of tegen vrugt-genutting.
Anticipare, te vooren komen/ verraſſen.
Anticipatio, voorkoming.
Antidicus, een tegenſpreeker.
Antinomia, Ἀντινομία, wetten-ſtrijdigheyd/ tegenwettigheyd; als d'eene wet tegen d'ander ſtrijd.
Antonomaſia, Ἀντονομασία, een vernoeminge/ tegen-benaaming.

Antipocha, een verbind-ſchrift/een hand-ſchrift.
Apogonus, Ἀπόγονος, een afkomeling / een na agter kinds ſoon / die men noemt na-neef/in nedergaande maagſchap het vierde gelid.
Apographa, Ἀπογραφή, een beſchrijving der goederen/goed-op-ſchrijving/goederens-beſchrijving ; een anteykening of beſchrijving van een ieders goed en rijkdom / waar na de ſchatting/ dewelke een ieder opgelegt wierd / gedaan wierd. Apographa, beteykent somtijds ook boedel-beſchrijving.
Apographum, Ἀπόγραφον, een uyt-ſchrift/ na-ſchrift / af-ſchrift ; een geſchrift 't welk uyt een ander of na een ander ſchrift geſchreven is.
Appellare, wederroepen / herneemen / weder-verſoeken.
Applicare, toe-paſſen/ by-ſtouwen/ byvoegen/ toe-begeven / te pas brengen om een zaake te verklaaren/ toe-eygenen.
Apprehendere, vaſt houden / vatten/ bevatten.
Approbare, van waerden houden.
Appromiſſor, een by-beloover / borge. Ziet adpromiſſor.
Aptus, bekwaam/ nut.

Arabarches, een tollenaar/ pagter-meeſter/ die de tol der beeſten ontfing.
Arabarches, of araberches, een overſte te Alexandrie die over de Jouden geſtelt was.
Arbitramentum. Siet laudum arbitrale.
Arcarius, 's lands geld-bewaarer / opziener van 's lands geld-kiſt / die over 't lands geld geſteld is.
Arcarius ſervus. Siet ſervus arcarius.
Area, een plaats / een onbetimmerde plaats / bouw-grond / een leeg erf / binne-ruim/ effen en plat land. Area, is ook een dorſch-vloer. Area horti, een kruyd-bedde.
Arrha, of arrhabo, welkom-geld/ Gods-penning. Arrhabo, gijſelaar of pands-man/ onderpand.
Articulatè loqui, of articulatè dicere, beſcheydelijk ſpreeken/ van lid tot lid/ of van ſtuk tot ſtuk verhaalen / iet ſeggen na de regte gelegentheyd van de zaak.
Argentarius, een wiſſellaar/een Silver-ſmidt.
Arvum, land 't welk bezaait word / zaailand.
Aſſeverare, verſekeren/vaſtelijk toe-ſeggen/ verklaaren voor de waarheyd.
Aſtringere, bedwingen / ſluyten/ ſtoppen/ verbinden. Aſſu-

Assumere, anneemen/ toeneemen/ bý-neemen/ tot sik neemen/ sik selven toe schikken.
Atrociter, wreedelijk / moetwilliglijk / fellijk/ swaarlijk.
Attestari, getuygen/ toonen/ tot getuyge neemen/ tot getuyge roepen.
Attribuere, toeschikken/ toegeven/ geven/ toe-eygenen/ toe-schrijven.
Authentein, Α'υθεντεῖν, kragtig maaken/ magtig maaken/ vermeerderen/ goed vinden/ voor goed houden.
Authenticon, Α'υθεντικὸν, kragtig/ magtig / goed gevonde / voor goed gehoude/ vermeerdert; eygen-geloofwaardig/ uyt sik self geloofwaardig.
Auctio, een verkooping by opslag/ vermeerdering/ verhooging.
Auctor, vinder/ maaker/ die eenig dink eerst maakt of vind; een werk-man/ vermeerderer.
Auctoramentum, een begiftinge of huurloon / daar men door verbonden is om iets te doen.
Auctoritas, magtigheyd / magt / vermogentheyd/ waardigheyd.
Auctoritatem interponere, magtig maaken/ bevestigen/ voor goed houden.
Auditio, toehooringe/ anhooringe.
Auditor, toehoorder/ anhoorder.

Autographum, Α'υτόγραφον, ſelf-ſchrift/ eygen-ſchrift/een hand-ſchrift/'t welk iemand ſelf met ſijn eygen hand geſchreven heeft.

B.

BAptizare, Βαπτίζειν, naam geven/ doopen/ waſſchen.
Baro, een genoot/ vry-heer.
Bigamus, Διγαμὸς, die twee huys-vrouwen gehad heeft/ of die een weduwe getrouwt heeft.
Blaſphemare, Βλασφημεῖν, laſteren/ ſchandenaar ſpreeken/ verlaſteren.
Breviarium, een gety-boek/ kort begrijp/ uyt-trekſel/ verkortſel.
Brevitas, korthejd.
Buleuta, Βϰλόυτὴς, een raads-heer.

C.

CAmpſor, een wiſſelaar.
Cancellarius, of nomophylax, een opperſchrijver/ opperſchrijver des lands/ by welke alle de ſchriften des lands/ of des rijks/ worden na geſien en ondertekent; wet-beſchermer/ wet-hoeder.
Cancellaria, boek-kamer des lands/ des rijks ſchrijf-kamer.

Ca-

Captiosè, bedriegelijk / ſchalkelijk / be-
grijpelijk.
Caput, een hoofd / een hoofdſtuk.
Catasta', de ſlaave markt / de plaat-
ſe daar men ſlaaven te koop brengt.
Cavere, wagten / verhoeden.
Cauſa propter quam ſit quæſtio, de zaake
daar verſchil om is / of om gemaakt
word.
Cauſare, of cauſam dare, veroorzaaken /
oorzaak geven.
Cauſa ſontica, een gewigtige zaak.
Cauſa cadere, ſijn zaak verlieſen / het
geding verlieſen.
Cauſa ordinaria, een gewoonelijke zaak.
Cauſas dicere, ding-taal voeren / ſik ver-
antwoorden.
Cauſa extraordinaria, een buyte gewoone
zaak / of ongewoone zaak.
Cautor, een hoeder / verhoeder / ſeker
ſteller / een borge.
Cauſidicus, een voorſpraak / die voor
anderen in 't geregte ſpreekt en haare
zaaken beſchermt.
Certum facere, verzekeren / voor de
waarheyd verklaaren / zeker maa-
ken.
Certiorare, verzekeren / laaten weeten /
waarſchouwen / zeker maaken.
Chirographarius, een hand-ſchrift ge-
ver /

ver / of een hand-schrift neemer.
Chirographarius debitor, een hand-schrift gever / een schuldenaar uyt verbintenisse van hand-schrift.
Chirographarius creditor, een hand-schrift neemer / een schuld-eyscher uyt een hand-schrift.
Cimelium, Κειμήλιον, een geheyligde gifte / een geschenk tot den dienst Gods geheyligt; een gifte / gave of geschenk / eenig kostelijk goed / een schat.
Cimeliarchium, Κειμηλιάρχιον, een Gods-huys / of een plaatse alwaar de geheyligde gaven bewaart worden; bewaar-plaats der geheyligde giften; een schat-bewaar plaats.
Cimeliarchus, Κειμηλίαρχος, opsiender der geheyligde giften; bewaarder der gewijde gaven; een schat-bewaarder / schat-opsiender.
Circumstantia, omstandigheyd / de gelegentheyd of omstandigheyd van een zaak.
Cives ad Scriptitius, een aangenoomen Burger / die voor Burger aangenoomen is / 't zy hy de Burgerschap heeft gekoft / of dat hy daar mede begiftigt is.
Clientes, beschermden / vrye luyden wel-

welken haar begaven onder de beſcherming en geleyd van een magtigen / op dat hy haar en haar goed ſoude beſchermen en behoeden; waar voor ſy hem wederom als haaren beſcherm-heer dienſt en onderdanigheyd bewesen. Deſe beſchermden (Clientes) ſijn by naaſt ſoodanigen als die wy tegenwoordig leen-mannen of ſmál-heeren noemen / an welken de leen-heer ſchuldig is ſchut en ſcherm/ en ſy wederom aan den leen-heer manſchap en dienſten / en betaaling van heergewaaden.

Coactio, dwang/bedwang/by-een-dringing/t'ſamen-dringing/ vergadering.

Cogere, dwingen/ bedwingen/ te gader doen komen/ vergaderen / by een dringen/ by een douwen/ t'ſamen dringen.

Cognitio, een kenniſſe/ oordelinge.

Coincidere, op een en 't ſelfde uytkomen.

Collibertus, een mêe vry-gemaakte/ die nevens een ander mede van ſijn ſlavernye ontſlagen is.

Colligere, by een vergaaderen / by een raapen/ vergaaderen.

Colludere, heymelijk verſtand met een ander hebben; d.i. als twee malkander heymelijk verſtaan om een derde te bedriegen. Colludere, t'ſamen ſpeelen/ mêe ſpeelen. Col-

Colluſio, heymelijk verſtand/ bedrog.
Colluſio, t'ſamen-ſpeeling/ mêe-ſpeeling.
Collybiſta, een wiſſelaar.
Collybiſtica, een wiſſel-brief.
Collybus, een wiſſeling.
Colonus ad Scriptitius, een boer de welke als een gedeelte des lands aan 't land eygen is/ of die als een toebehoort des lands by 't land hoort: men ſoude hem konnen noemen een dienſt-ſchuldige boer. De boeren of landbouwers waren eertijds of vrye/ die iemands land huurde ſoo lang 't haar ſelfs beliefde voor een ſtuk gelds/ of een gedeelte der vrugten: of onvrye/ die altijd dienſt ſchuldig waaren aan eenig land/ en by 't land behoorde.
Commentarienſis, een ſchrijver/ dewelke de bekragtingen en raadſlagen over een handel affſchrijft en die bewaart/ of dewelke de handelingen met ſijn hand ondertey kende. Commentarienſis, een ſtok-waarder/ gevangh-hoeder/ of opſiender over de gevangenen.
Commentarius, commentarium, of commentarii, een verklaaring/ uytlegging; een geheug-boek/ daar men eenige voorvallende geſchiedeniſſen kortelijk in anteykent. Com-

Commentator, een uytlegger/ verklaarer.

Comminari, dreygen.

Commiſſarius, een gemagtigde/ bevelhebber/ aan welke iets belaſt word te verrigten.

Commiſſum, verval/ verval van erf-pagt; als een een erf-pagter in gebreeke blijvende om de erf-pagt te betaalen/ van het erf-pagt goed vervalt.

Committere, beveelen/ belaſten/ bevel geven/ te bewaaren geven/ over geven/ t' ſamen ſetten/ by een voegen/ verſamelen/ beginnen/ anvangen/ misdoen/ begaan/ bedrijven/ pleegen/ tegen ſtellen.

Committimus, brieven van bevele van de hooge regters aan de laage regters/ om kenniſſe van een zaak te neemen; brieven van bevel/ of wy bevelen.

Commoda omnia ex re ſua percipere, alle voordeel en genot van ſijn goed trekken en genutten.

Communicare, mede deelen/ mêe deelagtig maaken/ t' ſamen ſpreeken of beraamen.

Comparere, verſchijnen/ ſik openbaarelijk vertoonen/ openbaren.

Comparitor, of comparens, verſchijner/ vertoonder / die op een plaats verſchijnt of komt daar hy iets doen moet/ of iets te doen heeft.
Compellere, dwingen/ bedwingen/ t'ſamen ſtouwen/ ſluyten.
Compenſare, vergelden/ vereevenen/ verlijken/ vergelijken/ d'eene ſchuld/ ſchade of koſten tegen d'ander verlijken of ſetten.
Competere, behooren/ toebehooren/ aangaan 't geene begeeren dat een ander begeert/ mêe begeeren/ mêe eyſchen.
Competitor, mêe begeerer/ die te gelijk met een ander begeert of eyſcht.
Componere, in der minne overkomen/ verſoenen. Componere, t' ſamen ſetten/ t' ſamen ſtellen/ by een voegen/ ſchikken/ maaken of digten.
Componere libros, boeken maaken of digten.
Componere litem inter aliquos, den twiſt ſliſſen of neder-leggen tuſſchen sommige.
Comprehendere, omgrijpen/ vatten/ omvangen/ begrijpen/ verſtaan.
Concedere, verleenen/ gunnen/ geven.
Concernere, angaan/ betreffen/ behooren/ klaarlijk ſien/ anſien.
Concinnare, tſieren/ vertſieren/ bereyden/

den / toeruſten / t'ſamen voegen.
Concludere, t'ſamen de zaake in rechte beſluyten/ verſoeken / in regte anſpreken.
Concubinatus, byſitſchap / huys-houding met een byſit.
Concurrere, t'ſamen loopen.
Concurſus, t'ſamen-looping / t'ſamenkomſt/ t'ſamen-loop.
Condicere, belooven / toeſeggen. Condicere, ontbieden / anſeggen / voor regt dagen. Condicere, weder-eyſſchen/ in-trekken.
Condictio, toe-ſegging/ anſegging/ ontbieding/ dagvaarding.
Conditio, een voorwaarde/ beding/ gelegentheyd/ ſtaat.
Conditio abſoluta, een volkome voorwaarde/ een volſtrekte voorwaarde.
Conditio facti, de gelegentheyd des daads.
Conditio juris, de gelegentheyd des regts.
Conditio relata, een voorwaarde of beding met een opzigt ergens op / een betrokke voorwaarde.
Conditio ſine qua non, een voorwaarde ſonder welke niet.
Conditionem prædicere, bevoorwaarden/ beſpreeken.

Con-

Conditionalis, voorwaardig/ met voorwaarde/ met beding.
Conditionaliter, voorwaardelijk/ op voorwaardelijker wijs/ met beding of voorwaarde/ onder voorwaarde.
Conferre, vergelijken 't een tegen 't ander/ 't een tegen 't ander overſien.
Conferre deſcriptionem cum originali ſcriptura, een uytſchrift tegen het oorſpronkelijk ſchrift gelijken en overſien.
Confidejuſſor, een mede-borg/ die nevens een ander borg is.
Confirmare, beveſtigen/ verſterken/ ſterk maken.
Confiteri, belijden/ bekennen.
Confœdaſti, confœderati, of conjuncti fœdere, bond-genooten/ die met malkander een verbont hebben angegaan.
Confœderare, of pangere fœdus, verbond maaken te ſamen/ verbintenis angaan met malkander.
Confœderatio, of pactio fœderis, verbond-maaking/ bond genootſchap.
Conformare, vergelijken/geſtaltenis geeven/ ſcheppen/ gelijk-vormen/ gelijkſtellen/ naſchikken/ t'ſamen maaken.
Conjurare, t'ſamen ſweeren/ t'ſamen ſweeringh maken/ een kwaat opſet tegen ſijnen overſien maaken/ met eeden ſik onder malkander verbinden

ende t'samen over een dragen eenigh ding te doen.
Conniventiæ, ooglupking / gedooging.
Connivere, door de vingeren zien / gedoogen / ooglupken.
Consequentia, gevolgh / vervolg.
Conservare, bewaaren / behoeden / beschutten / onderhouden.
Considerare, anmerken / bedenken / besinnen / in zien.
Consignare, iemant iet bewijsen of in handen stellen / als een pand voor schuld.
Consultare, beraden / raad-slaagen / raad-begeeren / raad-vragen.
Consultatio, beraadingh.
Consulere, raaden / raad-geven / raad neemen / toesien.
Consulere aliquem, by iemand te raade gaan / iemand raad-vragen / raad van iemand begeeren.
Consulere alicui, aan iemand raad geven.
Contemplatio, opmerking / anmerking / anschouwing / bespiegeling / overpeysing / beschouwing.
Contestatio, t'samen getuyging / mêe-getuyging / betuyging.
Contestari, betuygen / iemand tot getuyge neemen / beroepen.
Con-

Conteſtari litem. Siet litem conteſtari.

Contractus antenuptialis, houwelijkſe voorwaarde.

Contractus colonarius, erf-pagts verdrag/ erf-pagts overkoming/ de voorwaarden/ waar op den erf-pagt tuſſchen den land-eygenaar/ of heer/ en den boer of land-bouwer/ word ingegaan.

Contractus emptionis & venditionis, overkoming van koop en verkoop/ verdrag van koop en verkoop/ de voorwaarden/ waar op de kooper en verkooper onderling in over een komen.

Contractus fiduciarius, een goedertrouwſche handeling/ waar in den een des anders geloove volgt; een verdrag van goed betrouwen/ of een vertrouwelijk verdrag; 't welk niet ſteunt op regt/ maar op het vaſt betrouwen dat den een heeft van den ander: By voorbeeld/ indien ik u alſoo erfgenaam ſtel/ mits 't welk ik op u betrouwe/ dat ghy mijn vriend balling ſijnde ſult onderhouden.

Contradicere, tegen ſpreeken/ tegen ſeggen.

Contradictorius, tegen-ſeggelijk.

Contrahere, t' ſamen trekken/ vergaderen/

ren/ in een ſlupten en douwen/ weder intrekken en verkorten.

Contrariè, in tegen-deel / verkeerdelijk / wederſpanniglijk.

Contrarius, tegen / tegendeelig / tegengeſteld / wederſpannig.

Contravenire, tegen-komen/tegen-doen.

Contribuere, mede-deylen/ mede-geven/ opbrengen/ toebrengen.

Contumacem eſſe, wederſpannig zijn / halſterrig zijn / word geſegt te zijn/als iemand weygert gedagvaart zijnde / in regte te verſchijnen.

Contumacia, verſmading / veragting/ ongehoorſaamheyd/ hertnekkigheyd/ gerigts-veragting.

Contumacia dubia, een twijffelagtige wederſpannigheyd / of een twijffelagtige gerigts-veragting. Siet contumacia præſumpta.

Contumacia evidens, een baarblijkelijke wederſpannigheyd/ een blijkelijke gerigts-veragting; als den gedaagde gedagvaart wordende/ ſegt niet te ſullen in regte verſchijnen.

Contumacia manifeſta, een openbaare gerigts-veragting/een openbaare veragting of verſmading des geregts. Siet contumacia evidens.

Contumacia præſumpta, een vermoedelijke

lijke wederſpannigheyd / of een geregts-veragting uyt vermoeding; als den gedaagde gedagvaart wordende / ſegt voor den regter te ſullen komen / dog evenwel niet en komt.

Contumacia vera, een waare verſmading / een waare wederſpannigheyd / of een waare geregts-veragting.

Cooperari, t'ſamen werken.

Copulare, t'ſamen voegen / t'ſamen binden / koppelen / vergaderen / by een vergaderen.

Corpus juris, een wet-boek / in houwende de wetten en regten. Corpus juris, word veeltijds / ſonder datter iets anders by geſet word / genoomen voor het wet-boek der oude Romers.

Corpus juris canonici, geeſtelijk wet-boek / 't welk de regten en wetten der Roomſche geeſtelijken in houwd / en is het ſelve door bevel der Pauſen van Romen / uyt de ſchriften der Oud-vaderen / en andere ſchriften meer verſamelt en by een geſtelt.

Corpus juris civilis, een Burger wet-boek / inhoudende de regten en wetten der Burgeren in 't gemeen / d. i. de weereltlijke regten en wetten: of der Burgeren van een Landſchap in 't

besonder. Corpus juris civilis, word veel tijds / sonder datter iets anders by geset word / genomen voor het Wet-boek der oude Romers.

Corpus juris civilis romanorum, het Roomsch Burger Wet-boek / 't welk inhoud de oude en de laatere Roomsche Wetten en regten; Dit Wet-boek heeft Justiniaan den Keyser / uyt de Schriften der oude Roomische regts-geleerden / laaten versamelen en by een stellen. Dit Wet-boek word verdeelt in 6 deelen / waar van het eerste deel vervat / de eerste beginselen of onderwijsinge der regts-geleerthevd / in vier Boeken: Het tweede deel vervat / het alder oudste regt der Romers / in vijftigh Boeken: Het derde deel vervat / het laater Roomsch regt van Keyser Justiniaan / in twalef Boeken: Het vierde deel vervat / de nieuwe insettingen van den selven Justiniaan / in hondert en agt-en-sestig insettingen: Het vijfde deel vervat / de afkondingen van Justiniaan de Keyser / en eenige insettingen van andere voorgaande Keyseren: Het seste deel vervat / de Leen-regten / in dry Boeken. Agter dit seste deel is nog een anhangsel / van eenige overblijfse-

blijffelen van de oude Roomſche Wet/ der twalef tafelen/ en eenige overblijffelen van Ulpiaans Schrif-ten/ en van Cajus/ en eenige anderen.

Correus, mêe-zaak-weldige/een mede zaak-weldige is/ die nevens een of meer anderen ſchuldig is/ of handdaadig an een kwade zaak of misdaad; mêe-handaadige an een misdaad/of kwaade zaak. Siet Correi criminis en reus criminis, dog dit woord van mêe-zaak-weldige/ word ook gebruykt in gemeene geld-ſchuldzaaken voor een mede ſelf-ſchuldige of mêe oorſpronkelijk ſchuldenaar. Siet correi debendi, en principalis debitor.

Correi criminis, mêe-zaak-weldigen van een mis-daad/ die alle met den ander een mis-daad hebben begaan: mêe-hand daadige van een mis-daad/ die alle hand-daadig zijn/ of ſchuldigh an een mis-daad; Siet reus criminis.

Correi debendi, meer zaak-weldige van een toeſegging/ mêe-zaak-weldige van een ſchuld/ die t'ſamen met malkander zaak-weldigen ſijn van een toeſegging of ſchuld/ mêe-ſelf-ſchul-

schuldigen / of mêe-oorspronkelyke schuldenaars / van een toeseging tot schuld. Siet debitor principalis.

Corroborare, versterken / sterk maaken.

Corruere, vervallen / t'samen-vallen / neerstorten / omvallen / invallen.

Corrumpere, bederven / iemand met giften en gaven verleyden en verblinden / om tot sijn vermeten te komen.

Creditrix, schuld-eysscherse.

Cretio, een gestelde tijd om een erffenis an te gaan / een seekere gesette tijd binnen welken men een erffenis most anvaerden / welke verloopen zijnde / wierd men van de erffenis versteeken / erffenis anvaerdings beraad tijd.

Crimen læsæ majestatis, mis-daad van gekweste hoogheyd / dese mis-daad bestaat in een overtreedinge tegens 't gemeene beste en des Lands-welvaaren / gelijk als land-verraderije en andere diergelijke snoode schelmstukken.

Crimen perduellionis. Siet perduellionis crimen.

Culpare, beschuldigen / berispen / lasteren.

Cumu-

Cumulatio, hoopinge / of vermeerderinge.
Curiales, de onderhoorigen des Hofs van een Koning of Vorst / die tot de Ampten des Hofs geschikt worden / Hovelingen. Curiales, de onderhoorigen eenes Regts-Hofs: Somtijds worden ook wel de Raads-Heeren Curiales genoemt.

D.

DAmnare, doemen / verdoemen.
Damnatio, of damnatus, doeming / verdoeming.
Damnatus, gedoemde / verdoemde.
Damnum dare, schade doen / beschadigen.
Dardanarius, een woekeraar / en koornbuyter / die eenige waaren of Koopmanschappen / bysonderlijk koorn of andere eedwaaren opkoopt / en by sik behoud om groote duerte te maaken.
Dare, geven / iets geven an een ander / dat het des anders eygen word.
Datarius, een gift aanneemer / an welke iets gegeven word.
Datio, of datus, geving.
Dator, gever / die iets aan een ander geeft.

Datum, of datus, 't gegevene / het goed / 't geen gegeven is / gifte / gave.

Datum, gedag-teykent / dag-teykening / dag-ſtelling / tyd.

Debitor principalis, zaak-weldige / een zaak-weldige is / dien de zaak voornamentlyk an gaat: ſelf-ſchuldige / of oorſpronkelijk ſchuldenaar / die de ſchuld ſelfs gemaakt heeft / en daar de ſchuld eerſt van daan komt. Het woort van zaak-weldige beteykent ook een die hand-daadigh is an een mis-daad. Ziet reus criminis.

Debitrix, ſchuldenareſſe / een wijf dat an een ander iets ſchuldig is.

Decidere, beſlegten / ten eynde brengen / uytten / uytſpreeken.

Decidere rem litigioſam, een twiſt-zaake uytten / of uyt ſpreeken.

Deciſio, uytting / uytſpreeking / uytſpraak.

Decipere, bedriegen / uytſtrijken.

Declarare, verklaaren / uytleggen / blinkende maaken.

Declinare, ſik af-keeren / af-wijken / af-gaan / ſchouwen / vlieden / van den regter ſcheyden / daar men voor betrokken is.

Declinatio, af-wijking / af-keering / ſchou-

ſchouwing / vlieding / ontwijking of af-wyking.
Declinatio judicis incompetentis, ontwyking of af-wijking / van den onderhoorigen regter.
Decretum, bekenteniſſe / voorneeming.
Decaproti, Δεκαπρῶτοι. Ziet decem primi.
Decem primi, de tien eerſte / tien ontfangers der ſchattinge / de welken de ſchattingen of beden eyſchten en invorderen.
Decem primatus, 't ontfangersſchap der ſchattingen.
Decem viri, tien mannen / tien regters / de welke het Roomſche volk na beſchreven wetten en regregtede / na beſchreven wetten en regtede / dieſe van de Grieken ontleenden / alſoo het volk te vooren wierde beſtiert na het goed dunken der Koningen / dog na het uyt drijven der Koningen / na het goed dunken der Burgermeeſteren.
Decemviratus, tien Manſchap / tien Manſe regterſchap / d. i. het regterſchap of heerſchappye der tien regters.
Decima, decimæ, of decuma, tiende / die men geeft van vrugten / Landen of andere dingen / an de Land-Heeren.

Decima perſonalis, tiende op een menſch/ tiende die iemant betaalde uyt de winſte van zijn arbeyd / Koopmanſchappen / of uyt de winſte van ſijn konſt / wetenſchap of buyt van den Oorlogh / &c.
Decima prædialis, Land tiende / tiende die men betaald van de Land-vrugten / als Koorn / Wijn / Moes-kruyden / Boom-vrugten / &c.
Decima mixta, of decima quæ penditur ex animalium partu, krijtende tiende / tiende die betaald word van de Beeſt-geboorte / als Volennen / Kalveren / Lammeren / Biggen / Ganſen / Eyen / &c.
Decumanus, een tiendenaar / die tiende moet geven van ſijn Land-vrugten.
Decumanus Ager, tiende-land / d. i. Land / uyt welkers vrugten men tiende moet betaalen.
Decurio, of decurio municipalis, een Raads-Heer van een Stad / dewelke in Bond-genootſchap was met de Romers / en welkers Burgers mede Roomſche Burgers waren / dog die evenwel haar eygen regten en wetten gebruykten.
Decurio urbanus, een Rid-meeſter over een Vaane van 32 Rijders.

De-

Decurio, een Rid-meester over tien Rijders.

Decuriones coloniæ, de Raads-Heeren of bestierders over eenig volk / 't welk de Romers na een Land / dat sy gewonnen hadden / sonden om het selve te bewoonen. Siet decuria. Decuriones, soude men ook konnen uytleggen Meents-mannen of Vroedschappen.

Decuria, tiende hoop / tiende gedeelt / als de Romers eenig volk elders heen sonden met ter woon / pleeg het tiende gedeelte gekosen te werde om de andere te bestieren / en wierd dien gekosen hoop / decuria, d. i. den Raad of Vroedschap / genaamt / en ider der gekoosene / decurio, d. i. Raad / of Raads-Heer / Vroedschap / of Meents man / d. i. Gemeents-man / een Man die uyt de Gemeente tot een bestierder over de Gemeente gekosen wierd.

Decuriatio, decuriatus, of decurionatus, de deyling des volks in hoopen / of liever de verkiesing van de tiende hoop tot Meents-manschap.

Deditio, opgeeving / overgeeving.

Deditio noxæ. Siet noxæ deditio.

Dedititia libertas. Siet libertas dedititia.

Dedititii servi, overgeevelingen / die sik belegert zijnde van de Romers / in de magt en 't gewelt des overwinners overgaven / en wierde als dan die overgeevelingen wel by het leeven behouden / maar wierden de selven van haare vryheyd berooft.
Deditii libertini, gebrandmerkte / of om mis daad gestrafte vrygelaatenen; dese vrygelaatenen waren Slaven / zijnde om haar mis-daad gestraft / 't sy gegeselt / 't sy gebrandmerkt / en wierden oversulks de selven / als sy vry gemaakte wierden / maar tot de laagste trap der vryheyd verheeven.
Deducere, verklaren / te kennen geeven / bewijsen.
Deducere, leyden / af-leyden / vervoeren / van boven tot beneden leyden onttrekken.
Deficere, gebreken / in gebreke blijven / af vallen / verlaaten / af-wijken / versuymen.
Defectivè, gebrekelijken.
Deferre, voortbrengen / brengen / overdraagen / draagen / gedraagen. Deferre se ad aliquid, sik ergens toe gedraagen.
Definire, bepaalen / af-paalen / scheyden /

den / eynden / verklaaren / uytſpreeken.
Definitivus; bepaald / af-gepaald / geſcheyden / ge-eynd / ge-eyndigt / verklaart.
Definite, bepaaldelijck / eyndelijk / verklaarlijk.
Deflorare, de Bloemen af-trekken / ſchenden / verderven. Deflorare virginem, een maagd ſchenden / een maagd ont-eeren / een maagd haar Maagdom beneemen / een maagd of vrijſter van haar Maagdom ofte eere ontſetten of berooven.
Defloratio, ont-eering / ſchending.
Defraudare, bedriegen / beſchadigen / berooven.
Defraudator, bedrieger.
Deliberare, bezinnen / beraaden / bedenken / overpeynſen / overleggen / overweegen / raad-ſlaan.
Deliberatio, beraading / bedenking / bezinning / opſet / overleg / beraad / overpeynſing.
Dependere, af-hangen / af-hangig ſijn van een ander / van eenige plaatſe hangen / aankleeven.
Deponere, af-leggen / nederleggen / in regte verklaaren / tuygen.
Depoſitum, iets 't geen te bewaren gegeven is.

Depositus, af-gelegt/ nedergelegt/ te bewaaren gegeeven/ af-geset/ getuygt.

Deposita pecunia, af-gelegt geld/ of overgelegt geld.

Describere, beschrijven/ af-schrijven/ uytschrijven.

Descriptio, af-schrijving/ beschrijving/ uytschrijving. Descriptio of descriptum, een af-schrift/ uytschrift.

Descriptum authenticum, een geloofwaardig af-schrift/ een eigen geloofwaardig af-schrift/ een uyt sik self geloofwaardig af-schrift/ een oorspronkelijk af-schrift/ 't welk na het eigen oorspronkelijk schrift geschreven is/ en van gelijke geloofwaardigheyd is als het oorspronkelijk schrift.

Derogatio, af-schaffing ten deele/ gedeelt af-schaffing/ eens-deelse te niet doening/ vermindering/ af-trekking.

Derogare, eensdeels te niete doen/ ten deele af-schaffen/ af-trekken/ verminderen.

Derogare legi, een Wet ten deele af-schaffen/ een Wet ten deele te niet doen.

Desistere, af-staan/ af-laaten/ ophouden/ stil-staan/ op een plaatse blijven.

Detinere ſeu arreſtare, vaſt houden / in bedwang houden / beſetten.

Devolvere, toekoomen / uyt de gewoonte komen / af-rollen / van boven neder rollen / doen vallen.

Diadoche, διαδοχή. Siet Succeſſio.

Diadochos, διάδοχος. Siet Succeſſor.

Diarium, een dagboek / waar in alle de daagelijkſe geſchiedeniſſe in angeteykent wierden.

Dictare, voorleeſen ofte voorſeggen het geene iemand ſchrijft.

Dicæocritia, regt oordeel-kunde.

Dicæocriſia, Δικαιοκρισία, regtvaardige oordeeling.

Dicæodotica, regt ſpreekende / regt geef-kunde.

Dicæodocia, Δικαιοδοσία, regt-geeving.

Dicæologia, Δικαιολογία, zaaks beſcherming / zaaks beweering / d. i. 't regt dat men heeft / voorbrengen tot beſcherming van ſijn zaak.

Dicæologus, Δικαιολόγος, of Dicologus, Δικολόγος, een voorſpraak / een regtsvorderaar.

Dictator, oppervoogd / opperheer / opper-geſag-hebber / of opper-bevel-hebber / was die de welke by de Romers de opper-heerſchappye had boven alle / en wierd den ſelven voornaamentlijk

lijk in tijd van nood gekozen / om oorlog te voeren en 't Leger te gebieden; kan daarom ook Opper-veld-heer genoemt worden / deſes gebied duurde ſes Maanden.

Dictatorius, opperheerlijk / opperbevel-hebbelijk.

Dictatura, opperheerſchappye / oppervoogdye / opper-bevel-hebberſchap.

Diffamare, ſchande naar ſeggen / eer rooven / agterklappen.

Diffamatus, ge-eerrooft / onteert.

Differre, verſchillen / niet over-een-komen / niet gelijken. Differre, uytſtellen / uyt ſetten / verlengen tot op een ander tijd. Differre, hier en daar draagen.

Differentia, verſchil / geſchil / onderſcheyd / verſcheydentheyd.

Difficultas, ſwaarigheyd / moeyte / hindernis / letſel.

Digamia. Siet Bigamia.

Digamus. Siet Bigamos.

Diligentiam adhibere, benaarſtigen / naarſtigheyd anwenden / bevlijtigen.

Diminuere, verminderen / af-trekken / kleynder maaken.

Directè, regtelijk.

Diſcutere, uyt-drijven / verdrijven / verſtooten / weg ſtooten / weg doen gaan /

gaan / af - ſchudden / ontloſſen.

Diſcutere cauſam, een zaake voordragen.

Diſcutere rem bene, de zaake wel ondertaſten / een ding wel doorſien met overlegging.

Diſcutere materiam, ondertaſten een zaak / of een zaak wel ontloſſen.

Diſponere, beſchikken / ſchikken / ſtellen / beſtellen / voorbereyden / bevoegen.

Diſſimulare, ontveynſen / verleugenen / d. i. iets 't geen is / houden oft niet was.

Diſſimulatio, ontveynſing / veyſing.

Diſtrahere, af-trekken / vervremden / in veele deelen trekken / af-ſcheyden.

Diſtrahere negotium, eenige laſt of bewint af-leggen.

Diſtrahere emptionem, koop breeken.

Diſtrubuere, uytdeelen / omdeelen / verdeelen / verſpreyden.

Diſtributio, uytdeeling / omdeeling / verdeeling / verſpreyding.

Diſtributor, uytdeeler / omdeeler / verdeeler / verſpreyder.

Diverſus, verſcheyden / verſchillende / ongelyk.

Diverſitas, verſcheydentheyd / ongelykheyd / verſchil.

Di-

Diverse, verschillijk / verscheydentlijk / ongelijkkelijk / veelvoudelijk.

Divertere, afwenden / af keeren / ontwenden / verleyden / sik af-keeren / ter zijden af-gaan / sijnen weg op een ander oort neemen / ergers ter herberge gaan.

Divulgare, rugtbaar maaken / gemeenmaaken / voortseggen / verspreyden / verbreyden onder het volk / den volke over al verkondigen.

Docere, onderwijsen / Leeraren / doen blijken.

Domicilium eligere, maalstede kiesen / een woonplaats kiesen / als men nergens huys en houd.

Domicilium fixum tenere, maalstede houden / een vaste woonplaats hebben / huys-vast of stede vast-blijven woonen.

Dominus feudi, Leen-heer / die sijn goed an iemand die dan genoemt word Leen-man / erffelijk geeft te besitten / mits betaalende jaarlijks heergewaden / en moet voorders den Leenman an den Heer doen manschap en diensten / waar voor den Heer wederom schuldigh is an den Leen-man schut en scherm.

Donarium, een geschenk / een gifte.

Do-

Donarium, of donativum, is ook een geſchenk of gifte / die een Opper-veldheer of krijgs-overſte aan ſijn krijgs-knegten doet.

Donatarius, een geſchenk-anneemer / gift-anneemer / ſchenkeling / an de welke iets geſchonken of gegeven word.

Donativum. Siet donarium.

Dotalitium, of dotarium, een weduwe gifte of leef-gifte / een gifte van een brepd-man aan ſijn brepd / boven alle morgen gaven / een gifte of geſchenk / de welke een brepd-man doet / van een gedeelte ſijner goederen / aan ſijn brepd / om na ſijn dood als ſp weduwe is / van de ſelve goederen te leeven.

Dubitare, twijffelen / dubben.

Duellum, een oorlog of ſtrijd tuſſchen twee volkeren of twee legers / van de welke om de overwinninge gevogten werd. Duellum, is ook een twee-gevegt of twee-ſtrijd / wanneer twee malkander uyt dagen om te vegten.

Duelli acceptanes, anvaerder der twee-ſtrijd / die uytgedaagt zijnde het gevegt anneemt / uytgedaagde.

Duelli provocans, uytdaager der twee-ſtrijd / die een ander uyt eyſcht om te vegten / uytdaager.

Duplicare, verdubbelen / dobbel of dubbel maaken / twee-voudig maaken / weder antwoorden / na weer doen.

Duum viratus, de overheydschap der twee overheeren of der twee mannen / het ampt / staat of waardigheyd der twee mannen / de twee manschapse overheyd.

Duum viri, twee mannen / of twee overheeren / de welken het opsigt en bewint hadden over eenige zaaken / die het gemeene best raakte: gelijk den opsigt op de gevangen-huysen / verhuuring der Stadts-huysen / bestiering der Gods-huysen / en andere dingen meer.

Duum viri capitales, hals-regters van de vyanden van den gemeenen staat / of regters in mis-daad van gekweste Hoogheyd / d. i. regters die die geene / dewelke sik vergrepen hadden tegen het gemeene beste / of tegen de hooge overheyd / veroordeelen.

Duum viri curatores viarum, Dijk-graven / die den op sigt op de wegen en dijkken hadden.

Duum viri municipales, laage regters in eenige besondere zaaken. Duum viri municipales, of Magistratus municipales, Stadts overheeren; desen wier=

wierden duum viri, d. i. twee mannen genoemt / om datſe twee in getal waaren / de welke alle jaar verandert wierden.

Duum viri navales, ſcheeps-uytruſtmeeſters / ſcheeps-uytreeders / die alle het geene noodig was / tot uytruſtinge van de ſcheepen / beſorgden.

E.

EDere, uytgeven / openbaaren / voortbrengen / gemeyn-maaken / verkondigen / verklaaren / noemen.

Editio, uytgeving / gemeyn-maaking / verkondiging.

Effectus, volmaking / voleynding van een werk / volbrenging / daad / werk / kragt / vermogentheyd.

Efficere, volmaaken / voleynden / volbrengen / verbullen / maaken / doen.

Effractarius, of Effractor, een huys-breeker / die de huysen / deuren of muuren breekt / om te ſtelen.

Effractura, huys-braak / huys-breeking.

Emendare, verbeteren / beteren.

Eminens, uytſteekende / verheven / uytkijkende.

Emolumenta, genot / baat / nut / voordeel /

deel / vrugten of gewin / dat men van den arbeyd of dienſt krygt.
Emphyteuſis civilis, burgerlijke erf-pagts-regt / burgerlijke erf-pagt.
Emphyteuſis eccleſiaſtica, kerkelijke erf-pagt / die men an de kerk / van de kerkelijke landen geeft.
Emphyteuticus, erf-pagtig.
Enormis, leelijk / ongeſchikt / onmaatig / wanſtallig.
Epigonus, Ἐπίγονος, een na-ſoon / een na-kind / 't welk uyt een tweede houwelijk gebooren is. Epigonus, beteykent ook een ſtief-ſoon of voor-ſoon.
Epigoni, af-komelingen of nakomelingen. Epigoni, beteykent ook voorouders.
Epitheca, Ἐπιθήκη, by-ſetting / oplegging. Epitheca, houwelijks goed / breydſchat. Siet dos.
Erigere, op regten / op-heffen / om hoog-ſetten.
Erogare, uytgeven / geven / uytdeylen / geven den geenen die begeert / verteeren / beſteeden.
Erogatio, uytgeving / uytdeyling / verteering / beſteeding.
Erogator, uytgever / uytdeelder.
Error, dooling / miſſing / dwaling.
Evictionem præſtare, ontheffen voor benadering bevryen.

Evictionis præstatio, uptwinnings-bewijing / benaderings-bewijing / ontheffing.
Evidenter, klaarlijk / openbaarlijk / opentlijk.
Exactio, schattinge / af-eyschinge / scherpe eyschinge / uptvoeringe / verjaaginge.
Exactor, schatting-ontfanger / schatting-eyscher / die het gelt van de schatting inhaalt en dwingt te betalen. Exactor, een onregtmatige schatting-eysscher / geld af-parser; eyscher / verdrijver / verjaager.
Exactor tributorum, of Exactor, een schatting-ontfanger / die het schatting geld ontfangt.
Examen, of Examen apum, een swerm bijen.
Examen, een geselschap / bende / hoop / vergaderinge.
Examinare, ondersoeken / ondervragen.
Exceptio annalis, een jaar verset / een jaar duurend verset / 't welk is een verset / dat binnen 's jaars moet voor gewent worden / want na 't verloop van een jaar verbalt dat verset.
Exceptio mixta, een gemengd verset / d.i. 't welk niet binnen een jaar ver-

valt / nog ook niet altijd duurende is.

Exceptio præfestinationis, verset van verhaasting / of verset van te vroeg eysching: wanneer een eyscher van een gedaagde iets eyscht voor de vervalle tijd / soo wend den gedaagde den eyscher dit verset van te vroeg eysching voor.

Exceptio præjudicii, verset van hinder of nadeel / verset van schade of achter deel / waar mede een gedaagde soude worden beswaart / in gevalle het gewijsde tegens hem gewesen sijn voortgank had.

Exceptio præposterationis, of Exceptio præjudicialis, een voor oordeelend verset / by voorbeeld / wanneer een anlegger des gedings / eyscht van den gedaagde / om een erffenis met hem te deelen / sonder eerst te bewijsen dat hy eyscher erfgenaam is / soo wend de gedaagde / de welke ontkent / dat hy anlegger erfgenaam is / den anlegger des gedings dit verset voor; t. w. dat hy eerst sal bewijsen dat hy erfgenaam is / eer hy de erffenis deeling eysche.

Excludere, uytsluyten / verwerpen / beletten / niet willen ontfangen. Excludere, uytkippen / uytbroen / of uytbroejen /

broeien/ Excludere ova, de eijeren uyt-broeien of uytkippen.
Excluſus, uytgeſlooten / verworpen.
Excommunicare, bannen uyt de gemeente / uytſluyten uyt de gemeente/ verwaaten.
Excommunicatio, verwaating/ uytſluyting.
Excommunicatus, verwaatene.
Exconſul, een oud Burgermeeſter / die het Burgermeeſterſchap eens of meer-maal bedient heeft.
Executivus, uytvoerig.
Executor, een pander / deur-waarder/ uytvoerder.
Exemplum, een voorbeeld / een ſtaaltje/ voorſchrift.
Exemptus, bevrijd / vry / uytgenomen.
Exercere, oeffenen / bedienen / handelen / kwellen / pijnigen / gebruyken/ beſigen / doen maaken.
Expeditio, een ontloſſing/ los maaking/ redding / af-vaardiging / verrigting/ af-handeling / ontwarring. Expeditio, een krijgs-togt.
Expirare, eyndigen / uyt-aaſſemen / den geeſt geven / verſchijnen.
Expreſſè, uytdrukkelijk / merkelijk / opentlijk.
Expromiſſor, een beloft overneemer.

Expurgatio, ſuyvering/ reyniging / ontſchuldiging.
Expurgare, ſuyveren / reynigen / ontſchuldigen ſik ſelf van eenige misdaad.
Exrogare, i. e. eximere aliquid è lege veteri per legem novam, door een nieuwe wet iets uyt een oude wet uytneemen/ of weg-doen.
Exſcribere, uytſchrÿven / af-ſchrÿven.
Exſcriptio, uytſchrijving / af-ſchrijving.
Extendere, uyt-trekken/ in 't lange ſetten.
Extractus, uytgetrokken.
Extractus, of extractum, uyt-trekſel/ kort-begrijp.
Extrahere, uyttrekken / uytſtellen of verlangen / anraaden.
Extrahere aliquem, of inducere aliquem, iemand anraaden / om iets te doen.
Extrahere diem, of conſumere diem, den dag door-brengen of over-brengen. Extrahere judicium, de regts-pleeging uytſtellen of verlangen.
Extrajudicialiter, buyten regte / daar niet van te oordeelen is.
Extraordinarius, buyten gewoonte / buyten gewoont / buyten gewoontig / buyten gemeen / dat buyten het gemeene

meene regt geſchied; ongewoon / ongemeen.

F.

FAbricare, maaken / vertſieren / ſmeden / timmeren.
Facere irritum, te niet doen / vernietigen / af-gaan / van geender waerden houden.
Facta, daaden die men ſegt in of omtrent een zaak geſchied te zijn / en overſulks nootzakelijk bewijſen moet / een daads-bewijs-ſchrift / in houdende alle het geene men bewijſen en betoonen moet.
Eacultas, een magt / vermogentheyd / vermogen / kragt / ligtigheyd.
Facultates, goederen / rijkdommen.
Fallonia. Siet Felonia.
Falſarius, een verValſcher / verValſcher van geſchrift / die om te bedriegen eenig geſchrift verValſcht of na-bootſt: een bedrieger / logenaar / mijn-eediger.
Falſitas, valsheyd / bedrog / logene.
Famoſus libellus, een eer-rooVent-geſchrift / waar door iemand word beſchuldigt van eenig kwaad / en alſoo van ſijn eer en goede naam berooft / een naam ſchendent-geſchrift.

Fastus dies, regts-dag / sit-dag: als den regter sit om regt-dag te houden.
Ferre acceptum, dank weten / bekennen ontfangen te hebben.
Feudatarius, of Feudalis, een leen-man leen-goed ontfanger. Siet vasallus.
Feudista, een leen-regt-beschrijver / een uytlegger van leen-regt / die eenige uytleggingen en verklaaringen op de leen-regten maakt.
Feudum antiquum, een oud leen of leen-goed / een voor-ouderlijk-leen of leen-goed / 't welk voor-ouders van swaard-zijde van over de vierde geboorte gehad hebben / en nog by de af-komelingen word beseten.
Feudum conditionatum, een bevoorwaard-leen / bevoorwaard-leen-goed / 't welk verbonden is tot eenige dienst / of 't welk onder eenig beding en voorwaarde verleent word te besitten.
Feudum degenerans, of Feudum non rectum, een leen of leen-goed 't welk van sijn eygen regt van leen-regt vervalt / of ont-aart / een ont-aartdent-leen-goed.
Feudum ecclesiasticum, een kerkelijk leen-goed / een geestelijk leen / 't welk van de kerk te leen gehouden word / of 't welk an de kerk te leen gegeven is.

Feudum episcopale, een geestelijk leen/ een geestelyk vorstelijk leen/ 't welk van den Keyser te besitten verleend word an een geestelijk vorst.
Feudum emptum, een gekoft leen/ gekoft leen-goed/ 't welk iemant van een leen-man gekoft heeft.
Feudum francum. Siet Feudum liberum.
Feudum fæmininum, een vrouwelijk leen/ d.i. als een leen-goed by gebrek van soonen/ op een dogter komt/ 't welk niet anders kan geschieden als by verdrag van den leen-man/ Vader des dogters met de leen-heer/ en word het selve als dan in de leen-gift-brieven uytgedrukt. Siet Feudum masculinum.
Feudum ignobile, een onadelijk leen/ onadelijk leen-goed/ is 't welk van een onedel-leen-heer word te leen gehouden/ en oversulks den leen-man niet edel maakt. Siet feudum nobile.
Feudum liberum, of Feudum francum, een vry-leen/ een vry-leen-goed/ het welk niet dienst schuldig is/ of verbonden tot eenige dienst.
Feudum masculinum, een mannelijk leen/ of leen-goed/ is/ 't welk by versterf of erffenisse/ niet en komt op vrou-

vrouwen / alle leen-goederen ſijn mannelijke leenen / ten ſy anders by verdrag van den leen-man met de leen-heer word bedongen. Siet Feudum fœmininum.

Feudum maternum, een moederlijk leen of leen-goed / een leen 't welk van een vrouw uyt maagſchap van ſpil-zijde af-komt.

Feudum nobile, een adelijk leen / adelijk leen-goed / is / 't welk den leen-man adel maakt en welkers leen-heer adel is. Siet Feudum ignobile.

Feudum non integrum, een geſpleeten leen / of leen-goed / 't welk niet geheel an een leen-man is verleent.

Feudum non regale, een onkoninglijk leen-goed / een onkóninglijk leen / is / 't welk behalven het regts gebied / geen waardigheyd of uytſteekentheyd heeft. Siet feudum regale.

Feudum novum, een nieuw-leen of leen-goed / een nieuw gegeven leen / dat eerſt an iemand te leen gegeven word.

Feudum paternum, een vaderlijk leen-goed / vaderlijk leen / 't welk vader en groot-vaders van de vierde geboorte af hebben beſeten.

Feudum perſonale, een on-over-erffelijk leen /

leen / is / 't welk by versterf van den besitter by erffenisse niet overgaat / op des selfs erf-genaam: maar met des besitters dood ophoud / gelijk by voorbeeld een slot-voogtschap / of een krijgs-ampt in den oorlog.

Feudum reale, een over erffelijk leen / over erffelijk leen-goed / 't welk by versterf van den besitter of leen-man / by erffenisse overgaart op des selfs erf-genaam.

Feudum regale, een Koninglijk leen / Koninglijk leen goed / waar mede iemand van een Koning of Keyser begiftigt word / en 't welk behalven het regts gebied ook eenige waardigheyd en uytstekentheyd heeft / gelijk een hertogdom / of mark-graafschap.

Fidejussor conditionalis, een borg onder eenig beding of voorwaarde / voorwaardige borg.

Fidejussor perpetuus, een geduurige borg / die sik niet an eenige tijd verbonden heeft / om ontslaagen te sijn van sijn borg-togte.

Fideicommissarius, een regter in geschil zaaken van erffenis over de hand. Fideicommissarius, of Fideicommissarius hæres, een erfgenaam over de hand.

Fideicommissium, iets dat ter goeder trouwe bevolen is aan iemand / een verbonde erffenisse.
Fideicommittere, ter goeder trouwe bevelen aan iemand.
Filiaster, een stief-soon / of voor-soon.
Filiastra, een stief-dogter / of voor-dogter.
Fœderare, verbond maaken / verbintenis angaan.
Fœderati, bond-genooten / die met malkander een verbintenis hebben gemaakt.
Fœdus, een bond / verbond / waar door sik eenige met malkander verbinden.
Feciales, of Fœciales, oorlog ansеggers / krijg-verkondigers / krijgs-booden. Dese waaren / die de volkeren / die het Roomsche volk verongelijkten of verongelijkt hadden / den oorlog (by weygering van voldoening) daar over ansеyde. By dese luyden was ook het regt om vreede te maaken; regteren in vreden en oorlogs-zaaken.
Formula, een ontwerp / voorschrift.
Fortificare, versterken / sterk maaken.
Fraudare, bedriegen / overlistigen / van eenig ding berooven / ontrieven en niet geeven.

Fribuſculam, een huys-krakkeel/ of verſchil.
Frivolus, onnut/ ſlegt/ beuzelagtig/ leuragtig.
Fructuoſus, vrugtbaar.
Fruſtra, te vergeefs/ ydelijk/ om niet/ vrugteloos.
Fruſtrare, of Fruſtari, miſleiden/ ontwenden/ te leur ſtellen/ jewers van verſteeken worden.
Fruſtratio, miſleyding/ ontwending/ te leur ſtelling.
Fugitivus, vlugtig.
Fugitivarius, vlugteling-vanger/ die de gevlugtene en weg-geloopenen op zoekt en vangt/ en als dan weerbrengt.
Fugitivarius, gevlugte ſlaave ſoeker/ die de gevlugte en weg-geloopene ſlaven opzogt/ en gebonden hebbende haar weder by haare heeren brogt.
Fundare, beginnen/ ſtellen/ beveſtigen/ ſtigten/ timmeren/ grond-leggen/ grond-veſten.
Fundus, een grond/ een erve/ een ſtuk-lands/ een hoeve of hof-ſtede.
Fundus vectigalis, een erf pagt-grond/ een erve daar een jaarlijkſe grond inkomſt op ſtaat te betaalen. Fundi vectigales, ſtads landen/ erven of hoeven/

ven / de welke alsoo an de burgers verhuurt worden / datse jaarlijks een seeker erf-pagt aan de stad betalen moeten.

Fur, een dief / die een anders goed of met behendigheyd (gelijk borse-snijders) of met geweld (gelijk huys-breekers) ontsteelt en weg-neemt.

Furtum, dieverije / de ontneeming of ontsteeling van een anders goed.

G.

GAudere, verblijden / gekken / ook sijn geding winnen.

Gazophilacium, γαζοφυλάκιον, schat-kist / schat-waar-plaats.

Genealogia, geslagt-rekening / geslagt-tafel / geslagt-boom.

Gentilia, of Gentilia nomina, volk-naamen / volk-naam woorden.

Gentilia nomina, of Gentilitia nomina, geslagt-naamen / een stamsche-naamen; de naamen van vrienden die van een geslagt en stamme zijn.

Gentilitia insignia, geslagt-wapenen / stam-wapenen.

Gestor of Gestor negotiorum, bewint-voerder / bewint-hebber / onderwinder / die de zaaken van een ander die af

af weſende is / ſonder laſt bezrigt.

Geſtor negotiorum neceſſarius, een noodzaakelijke bewint-voerer / die uyt verbinteniſſe van zijn ampt of dienſt 't bewint heeft.

Geſtor negotiorum quaſi neceſſarius, gelijk als noodzaakelijke bewintvoerer / die door een ydel vermoeden van verbinteniſſe tot het bewint komen.

Geſtor negotiorum voluntarius, een vrywillige onderwinder / of bewint-voerder / die van ſelfs en vrywillig des afweſenes dingen bezrigt.

Gloriari, roemen / ſik beroemen / verblijden / brallen.

Gravare, beſwaaren / belaaden / kwetſen.

Gravitas, deftigheyd / ſtaadigheyd. Gravitas, ſwaarte / ſwaarheyd in gewigte.

Gubernatio, beſtuuring / beſtiering.

Gubernatores politiæ, of Adminiſtratores reipublicæ, de beſtierders of over-heden des lands / beſtuurders of Regeerders van de land-ſtand-raakende zaaken. Gubernator, ruwaard / of ruſt-waard / d. i. die het land in ruſte bewaard.

Guidagium, geley-geld / 't welk men betaalt voor weg-wyſing / en geleyde op den weg.

H.

HAbitare, woonen / bewoonen / op een plaats blijven.

Hæreditarius, erffelijk / dat men erven kan.

Hæres anomalus, een uytregelig erfgenaam.

Hæres ex aſſe, een eenig erfgenaam / die de geheele erffenis alleen erft.

Hæres ex tranſverſo, een zijdelinkſe erfgenaam / die uyt maagſchap van ter zijde komt.

Hæres feudalis, leen-erfgenaam / een erfgenaam van leen-goed.

Hæres fiduciarius, een erfgenaam die de erffenis onder dat beding gemaakt is / dat hyſe an een ander moet overlaaten: mits daar van behoudende het vierde gedeelte; een goedertrouwſche erfgenaam / een erffenis weer over laatende erfgenaam.

Hæres legatarius, een maaking-beurder / die by uyterſte wil iets gemaakt of beſprooken word.

Hæres legitimus, een wettig erfgenaam / die tot de erffenis geregtigt is.

Hæres lineæ aſcendentis, een erfgenaam in opgaande maagſchap / gelijck vader

der of moeder / groot-vader of groot-moeder.
Hæres lineæ deſcendentis , een erfgenaam in neder gaande-maagſchap/ gelijk een kind / of kinds-kind.
Hæres neceſſarius, een noodzaaklijk erfgenaam / die of hy wilde of niet en wilde / noodzakelijk moſt erfgenaam zijn / gelijk een ſlaaf die van zijn heer tot erfgenaam geſtelt wierd.
Hæres teſtamentarius, of Hæres ex teſtamento, een erfgenaam by uyterſte wil / uyterſche wilſche erfgenaam/ die by uyterſte wil en laatſte begeerte tot erfgenaam geſtelt word.
Hæres voluntarius , een vrywillig-erfgenaam / die het in zijn keur ſtond de erffenis te anvaarden of te verwerpen.
Heteroplous, Ἑτερόπλους, heen-rijs verzeekering. ziet Amphoteroplon.
Homagium, of Hominium, manſchap/ onderdanigheyd/ getrouwigheyd/ hulde.
Homagium decretale, manſchap-ſweering van de erfgenaam eens overledenen leen-man ; als een leen-man ſterft / ſoo is ſijn erfgenaam gehouden binne zekere tijd / manſchap : d. i. getrouwigheyd of onderdanigheyd/ te be-

te belooven an den Leen-heer.

Homagium edictale, toe-eygening van de manschap sweering eenes overleedenen leen-man. Als een erfgenaam van een gestorven leen-man sik inbeeld / dat hy met het aangaan der erffenisse niet gehouden is manschap te belooven an den heer / maar dat de gedaane hulde van den voorgaanden leen-man / in welks regt hy volgt / hem genoeg is / en over sulks onnoodig agt / dat hy manschap heeft te belooven; dog kan soodanig een door den heer des leens daar toe gebragt werden / dat hy de manschap moet doen: dewijl de manschap en hulde by ider navolger moet vernieuwt worden.

Homagium ligium, manschap sweering / waar by men niemand anders als den Keyser of Koningh getrouwigheyd belooft.

Homagium non ligium, manschap-sweering / die men doet an een ander behalven den Keyser of Koning / met byvoeging / behoudens de getrouwigheyd tegen Keyser of Koning.

Hortari, vermaanen / iewers toe vermaanen / verwekken en stooken.

Hypotheca conditionalis, of conventionalis,

nalis, een bevoorwaarde onderſettinge / een bevoorwaard vaſt onderpand.
Hypotheca generalis, al gemeen onderpand. d. i. van alle vaſte goederen in 't gemeen/of van alle goed in 't gemeen/roerend of onroerend.
Hypotheca ſpecialis, beſonder onderpand. d. i. van dit of dat vaſt goed in 't beſonder. Word mede wel voor eenig roerend pand genoomen.

I.

IDiographum, een eygen hand-ſchrift/ 't welk imand met ſijn eygen hand geſchreven heeft.
Ignominia, verſmaathevd / ſchande/ oneere / eer-ſchending / naam-ſchending.
Ignorare, niet weten/ niet kennen.
Imitari, volgen / naarvolgen / na doen/ na maaken.
Impetrare, verkrijgen / verwerven/ verbidden.
Implorare, aanroepen / hulpe begeeren/ klagelijk bidden.
Imponere, opleggen/ te laſte leggen/ opſetten / inſetten / inleggen. Imponere, bedriegen.
Impoſitio, inſetting / inſtelling / bela-
ſting/

ſting / of ſchatting / die op eenige din-
gen geſet worden.

Impugnare, tegenſtrijden / wederſtaan, tegen iemand opſtaan / beſtrijden, bevegten / beſtormen.

Impugnator, tegen-ſtrijder / beſtrijder, bevegter.

Imputare, wijten / aantijgen / verwij-ten / optijgen / toe-rekenen / iemand opleggen dat hy de oorzaak is van eenig ding. Imputare, rekenen / tel-len.

Incurrere, invallen / gelijk als men in ſchade valt.

Incurrere, inloopen / tegen loopen.

Inculpabilis, onſchuldig / onbeſchuldig-baar / onſtrafbaar

Indebitum, onſchuld / dat men niet ſchuldig is.

Indemnem ſervare, ontheffen / ſchade-loos houden.

Indemnitatis præſtatio, waarſchap / ont-heffing.

Inducere, inleyden / doen ingaan / in-voeren / uytſchrabben / aanlokken / of verlokken / iemand iets wijs maaken.

Inducere in poſſeſſionem, inleyden in 't beſit: als men iemand wil in eenig beſit ſtellen.

Inducere ſcripturam, een ſtreep door 't ge-

geſchrift haalen / een ſchrabbe door 't ſchrift trekken ende dat te niet doen.
Inducere nomina, de namen uyt ſchrabben / of door haalen.
Inductio, inleyding / invoering / uytſchrabbing / door-haling / anlokking / verlokking of wijs-maaking door anraading.
Inductio nominis, uytſchrabbing des naams / naams uytſchrabbing / naam door-haaling / of naam door-ſtrijking.
Ineptus, onbekwaam / onnut / niet dienende.
Infamis, eerloos / kwaalijk berugt / die geen goed gerugt na gaat.
Infortunium, een ongeluk / ongeval / misval.
Infractio, een inbreuk / overtreeding.
Infractor, overtreder / inbreeker.
Infringere, breeken / inbreeken / te niet doen / overtreeden.
Infructuoſus, onvruchtbaar / dat geen vrugt voortbrengt / of daar geen voordeel of nut van komt.
Inhærere iis, quæ prioribus libellis complexa ſunt, blijven by het geen men in de eerſte beſluyt-ſchriften / verbat heeft: d. i. als den eyſcher in plaats van tegenweer / en de gedaagde in
plaats

plaats van naweer / blijven by h[illegible]
geen ſy in haar eerſte beſluyt-ſchrifte[illegible]
den regter hebben voorgedragen.

Injuriari, of Injuriam alicui inferre, hoo[illegible]
nen / laſteren / verwijten / ieman[illegible]
hoon of ongelijk an doen / veronge[illegible]
lijken.

Injuria atrox, een laſterlijke hoon-ſpraak[illegible]

Injuſtitia, onregtvaardigheyd / onge[illegible]
regtigheyd.

Innovare, vernieuwen / weder beginnen.

Inſerere, invoegen / tuſſchen ſtellen / by-
voegen / in doen / inſteeken / tuſſchen
ſetten / ondermengen.

Inſiſtere, anhouwen / anſtaan / op eenig
ding vaſt blijven ſtaan / daar by blij-
ven / volherden.

In ſolidum, in 't geheel / gants / beſon-
der.

Inſtituere, inſetten / anſtellen / iets voor-
neemen. Inſtituere, onderwijſen / be-
ginnen / vaardig en bereyd maaken.

Inſtitutioniſta, onderwijſing-ſchrijver.

Inſtruere, onderwijſen.

Inſtructio, onderwijſing.

Inſtrumentum, een geſchrift van iemands
handel. Inſtrumentum, een werk-
tuyg / gereetſchap / ruſting / handel-
tuyg / tuyg.

Inſularius, een hof-wagter / hof-houder /
een

een lands of ſtads-huys-havenaar/ die de wagt en opzigt heeft over een hof/ of ſtads-huys/ dat het ſelve wel en ſchoon gehouden word.
Intentare, verſoeken/ aanleggen/ aanwenden/ onderſtaan/ onderneemen/ beginnen. Intentare, dreygen/ rekken.
Intercedere, tuſſchen ſpreeken/ bemiddelen/ tuſſchen beyde komen/ beloovan. Intercedere, tegen ſtellen/ tegen ſtaan/ beletten.
Interceſſio, tuſſchen-ſpreeking/ bemiddeling. Interceſſio, een verhindering/ beletſel.
Interceſſor, middelaar/ tuſſchen-ſpreeker. Interceſſor, tegen-ſteller/ beletter.
Interdictum, een voorſchrift of bevel/ waar by den regter iets gebied of verbied te ſullen geſchieden.
Interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, een bevel om de beſitting te verkrijgen/ waar by iemand word geboden de beſitting van eenig goed/ 't welk hy onregtelijk beſit/ aan een ander (t. w. an die de welke het bevel om de beſitting te verkrijgen van den regter ge-eyſcht heeft) over te laaten/ op ſijn voorgeven dat hem de beſitting toekomt.

Interdictum annale, een een-jarig gebod of verbod / welkens kragt na 't verloop van een jaar verbalt.
Interdictum decretale, een bevel des regters / van den selven na genoome kennisse des saaks besloten : een bevel des regters / waar by hy iets gebied of verbied / 't welk hy / na dat hy eerst en al voorens de zaake met rijpen rade hadde overwoogen / voor 't geregte besloot ; een bevel na kennis neeming des zaaks besloten.
Interdictum de liberis exhibendis, een bevel om de kinderen te voorschijn te brengen / een bevel van den rechter / waar by iemand / die eens anders kinderen ophield / belast wierd / dat hy de kinderen daadelijck soude te voorschijn brengen.
Interdictum Edictale, een bevel sonder genoome kennisse eens zaaks in 't besonder gegeeven. d. i. een bevel / 't welk / sonder bepaalinge van een mensch / zaak / of andere omstandigheeden / in 't algemeen word gegeeven / maar niet in 't besonder.
Interdictum, exhibitorum, een bevel van te voorschijn brenging / waar by iemand van den regter belast word iets te voorschijn te brengen.

In-

Interdictum fraudatorum, een bevel van te niet doeninge van het geene ter kwader trouwe gehandelt is: een bevel van den regter, waar by hy alle handelingen die op bedrog en ter kwaader trouwe syn angegaan, breekt en te niet doet. Een verbod van bedriegerye, of een verbod van bedriegelyke handelingen, waar by alle bedriegelyke en snoode handelingen worden gebrooken.
Interdictum perpetuum, een geduurig gebod, of verbod, 't welk nooit syn kragt verliest.
Interdictum privatum, een besonder gebod, of verbod, 't welk siet op iemands voordeel in 't bezonder.
Interdictum prohibitorium, een bevel van verbieding of verbod, een verbiedend bevel, waar by iemand van den regter word verboden iets te doen.
Interdictum publicum, een gemeen gebod, 't welk siet op 't gemeen voordeel.
Interdictum recuperandæ possessionis, een bevel om de besitting wederom te bekoomen. Siet mandatum recuperandæ possessionis.
Interdictum restitutorium, een bevel van herstelling, een bevel van wedergeeving, waar by iemand van den regter bevoe-

bevoolen word iets an een ander weder te geeven.
Interdictum retinendæ poſſeſſionis, een bevel om de beſittinge te behouden. Siet mandatum retinendæ poſſeſſionis.
Interdictum ſingulare, een ſonderling bevel/ een enkel bevel.
Interdictum univerſale, een algemeen bevel.
Interlocutorius, tuſſchen ſpreekende.
Interlocutio, tuſſchen-ſpraak.
Interlocutio decretoria, een tuſſchen gewijſde / by oordeel / tuſſchen oordeel/ een gewijſde met een ſtaart. ſiet Sententia interlocutoria.
Interloqui, tuſſchen-ſpreeken.
Internecinum teſtamentum, een valſche uyterſte wil / om het welke iemand word om 't leeven gebragt en gedood/ om door die uyterſte wil de erffenis des gedoode te bekomen.
Interpretari, uytleggen / verklaaren / vertaaten / beduyden/ of bedieden. Interpretari, oordeelen ende agten/ in 't goede ofte in 't kwade neemen.
Interpretatio, uytlegging / vertaaling / verklaaring/ beduyding/ of bedieding/ bedied.
Interrumpere, in 't midden breeken/ tuſſchen invallen / afbreeken. Interrumpere,

pere, iets by brengen daar men de zaake mede veragtert of doet ſtille ſtaan.

Intervenire, tuſſchen-komen / tuſſchen in komen/ over komen.

Intervenire, iemands geſchil-zaak an-vaarden als ſijn eygen / of voor een ander in 't geding komen.

Interventio, een tuſſchen-komſte / tuſ-ſchen inkomſt. Interventio, in 't ge-ding-koming voor een ander: 't welk geſchied / als een derde de welke voor geeft / dat hem daar an geleegen is/ komt en ſtelt een van de dingers buy-ten het geding / en diens zaak an-neemt.

Interventor, een tuſſchen-komer / tuſ-ſchen inkomer / over-komer. Interventor, geding over-neemer / die een van der dingers zaake over-neemt.

Intimare, voor regt roepen/ een dag van regten leggen. Intimare, inwendi-gen/ inwendig maaken.

Intimatio, dag-legging/ roeping.

Intimatus, de tegen-dinger die niet be-roepen heeft/ maar 't gewijſde tot ſijn voordeel heeft / of die de ſaak gewon-nen heeft.

Intimatus, angekundigt / bekent ge-maakt/ ontbooden.

Inti-

Intimatus, angekundigde/ bekent gemaakte/ ontboodene.
Invadere, angaan/anvallen/ingaan/ invaaren met grammen of evelen moed/ anrantsen.
Invaliditas, onkragtigheyd/onsterkheyd/ magteloosheyd.
Invalidum reddere, of Infirmare, onkragtig maaken/kragteloos maaken.
Investitura, leen gift brief/uyt-gift-brief/ anvaarding/ in-neeming. Investitura, de plegtelijkheyd / of de gewoonelijke wijse van doen / diese gebruyken in 't toestaan en anvaarden van een leen.
Invocare, anroepen/ hulp begeeren.
Involvere, inwikkelen/ dekken/ verbergen/ bestrikken. Involvere, inwentelen/ inwinden/ op-rollen/ omwinden.
Involutio, inwikkeling/ inwenteling/ inwinding / omwinding / bestrikking.
Iterare, herhaalen/ hervatten/ wederom beginnen / wederom seggen/ dat eens verhaalt of gesegt is.
Iterative, meer-maals/ wederom op een nieuw.
Iudex limitaneus, een bepaald regter/ de welke een bepaalde magt heeft van den opper-rechter / waar na hy sik moet gedraagen.
Iudex ordinarius, een gewoonelijke regter/

ter / die door sijn eygen regt en niet door een anders vergunning het regts-gebied heeft: of die het regts-gebied door regt van overheyd / en niet uyt besonder bevel / verkrijgt.

Iudicare, wijsen / oordeelen / of hoordeelen / gewijsde geeven / regts-spreeken.

Iudicatum, 't gewijsde / 't gewesene / 't geen den regter gewesen heeft.

Iudicio sisti, dat men in regten sal verschijnen / dat men sal te voorschijn komen in regten.

Iudicium constituere, regts-pleging maaken / regts-pleeging toestellen / of toeschikken. Ad judicium constituendum, tot het voltrekken van de regts-pleging: tot het toestellen of toe-schikken van de regts-pleging; om regts-pleging te maaken.

Iudicium extraordinarium, buyten gewoonelijke regts-pleging / die niet op de gewoonelijke wijse en geschied.

Iudicum ordinarium, gewoonelijke regts-pleeging / die op de gewoonlijke wijse en na regten geschied.

Iudicium præparatorium, een voor bereydende regts-pleeging / de welke geschied eer men tot de gewoonelijke regt-pleging komt.

Iudicium privatum, een beſondere regts-pleeging/ een byſondere burger regts-pleeging/ die de eene burger tegen de ander maakt.
Iudicium publicum, een openbaare regts-pleeging/ waar by een ongelyk tegens den ſtaat begaan/ word gewrooken: een algemeene regt-pleeging/ waar by een ider der burgeren vry ſtaat regts-pleeging te maaken tegens een die tegen den ſtaat miſdaan heeft.
Iudicium ſecundum legem, een oordeel na de wet: een regts-pleeging na de wet.
Iuratorius, by eede/ of onder eede.
Iuratoria cautio, borg-togte by eede/ ſekerheyd of ſeker ſtelling onder eede/ waar by men met eede belooft/ het gewijſde te ſullen voldoen/ en ſelf in regten te verſchijnen.
Iuridicus, een regt-ſpreeker/ regt-gever/ raad.
Iuridicus, een overſte/ of land-voogt.
Iuridicus Alexandriæ, een overſte of land-voogt van Alexandria/ die het regts-gebied aldaar van den Prinſe bevoolen was.
Iuris peritus, een regts-geleerde/ regts-ervaarene.
Iuriſprudens, regts-kundig/ regts-wijſe.

Iuriſprudentia, regts-kenniſſe/ regts-geleerthepd/regtskunde/regtswijſhepd.

Iuriſprudentia canonica, geeſtelijke regts-kenniſſe/de regts-geleerthepd der geeſtelijke regten.

Iuriſprudentia civilis, burgerlijke regts-kenniſſe/ de regts-kenniſſe of regts-geleerthepd der burgerlijke wetten.

Iuriſprudentia eccleſiaſtica, de regts-kenniſſe der kerkelijke regten; de kerkelijke regts-geleerthepd.

Iuris ſui compos fieri, ſijn regts magtig worden.

Ius hæreditarium, erf-regt/ regt van erf-feniſſe: 't regt dat iemand heeft/ 't ſp bp upterſte wil of bp verſterf/ tot eens anders erffeniſſe.

Ius naturale ſeu divinum, aangebooze regt/ in geſchaape regt/ 't welk van God in 't gemoed des menſchen is ingegeven. Ius naturale, word ook van Juſtiniaan upt-gelegt te ſijn die drift/ treck of nepging/de welke alle leevende ſchepſelen hebben tot iets/gelijk tot eeten/drinken/voort-teeling/ſik ſelven te beſchermen en diergelijke dingen meer.

Ius poſitivum, ſeu humanum, gegeeven regt/ geſtelt regt/ 't welk van de menſchen geſtelt word tot uptbzepding van het angebooze regt

Ius talionis, regt van gelijke ſtraf-vergelding; d.i. wanneer iemand met die ſtraffe word vergolden / met welke ſchade hy een ander beſchadigt heeft: gelijk in Moyſes wet ſtaat: Oog om oog / hand om hand.
Ius utendi, fruendi ædibus aut fundo, regt om een huys of hoove te gebruyken en genutten: een antaal op eenige geregtigheyd die men heeft op eenig huys of hoeve om dat te mogen gebruyken en genutten: genutten is / dat die het gebruyk heeft ook huur kan trekken / als hy het wil an een ander verhuuren.
Iuſtificare, regtvaardigen / ontſchuldigen / vryſpreeken / regtvaardig maaken.
Iuſtificatio, regtvaardiging / ontſchuldiging / vryſpreking.
Iuſtitia criminalis, bloed-regt / geregt daar iemand an den lijve geſtraft word.

L.

LÆdere, kwetſen / 't ſy met woorden of met wercken / ſchaden / beſchadigen / ongelijk doen / tegen ſtooten.
Læſæ majeſtatis. Siet crimen læſæ majeſtatis.

Læsio, kwetsing / schading / beschadiging.
Lagium, tafel-houders geld: d. i. de winst / de welke dat volk trekt van 't verstrekke van haar geld op eenig pand.
Lapsus, loop / verloop / lange tijd.
Lapsus fatalium, verloop van de paal-tijden eens beroeps; d. i. het verloop van de gesette tijd / binnen de welke men moet beroep doen van een lager an een hooger regter.
Lassare, moede maaken / vermoejen.
Laterani, of Laterones, lijf-knegten / lijf-schutters / wagters die des prinsen lyf beschutten.
Latitare, schuylen / verbergen sik / ergens bedektelyk sijn.
Laudare, looven / prijsen.
Laudimium, een erfpagt-gift / de welke gegeven word voor de vernieuwinge van de erf-pagt.
Laudominium, een eer-schat / eerschenking / de welke van den land-man op sekere tijden an den heer gegeeven word.
Lautia, een gesants-gifte / gesants-geschenk / waar mede een gesant begiftigt wierd. Lautia, de onkosten die in een gesantschap gedaan wierden.

Legare, iets by uyterste wil aan iemand maaken / aan iemand iets by uyterste wil bespreeken / aan iemand iets by uyterste wil besetten / of agter laaten.
Legare, senden / af-senden / uyt-senden.
Legatio, een gesantschap.
Legator, een maaking bespreeker / of maaking na later / maaker / die aan iemand een weynig van sijn erffenisse by uyterste wil maakt / of bespreekt.
Legatum, een gifte by uyterste wil gemaakt / of besprooke / 't gemaakte / dat iemand by uyterste wil gemaakt is.
Legatus, een gesant / afgesant / een uytgesonde boode met bevel / heeren-booden / gesant; een gesant is die van een koning of land overheyd an een ander koning of land overheyd gesonden word / om iets met den andere te verhandelen.
Legem ferre, een wet geven / wet stellen.
Legitima pars, of Legitima portio, het regtelijke gedeelte / of het wettelijke gedeelte / waar in de ouderen nootzaakelijk haare kinderen mosten erfgenaamen stellen / en de kinderen de ouders; en was het selve onder vijf of meer kinderen / de helft der goederen / onder vier of minder kinderen / het derden-deel der goederen: 't welk de kinde-

kinderen moſten erven; en 't geen ouders moſten erven van de goederen der kinderen was het derden-deel der goederen.

Legitimare, wettig maaken.

Legitimari, wettig gemaakt worden/ gelijk een on-egt of onwettig kind / wettig of egt gemaakt word by de land-overheyd / waar door de wettig gemaakte het ſelve voor regt / dat een wettig geboorne heeft/ verkrijgt.

Lexiarchi, Ληξίαρχοι, de overheden / de welke de jongelingen / die nu al tot haar mannelijke of mondige jaaren waren gekomen in 't ſtads-boek opſchreven.

Lexiarchicum, Ληξιαρχικόν, 't ſtads-boek/ daar de naamen der jongelingen / die nu haar ſelfs regt hadden / en onder geen voogdye ſtonden / in aangeteekent wierden.

Liberalis, mild/ vry/ ſchoon/ eerlijk.

Liberare, vryen/ vry maaken/ verloſſen/ van ſlavernije ontſlaan.

Liber, vry/ los/ frank.

Libertas, vryheyd.

Libertas dedititia, een verleende vryheyd an afvalligen / een vryheyd an afvalligen verleend of gegeven/ dit was een vryheyd / die de Romers verleende an

die geene de welke met haar in bond-genoodschap zijnde / kwaamen af te vallen van het bond-genoodschap / waar over sy overwonnen zijnde van de Romers / voor doodschuldige wierden geagt van de selve / en oversulks als syse in genade annaamen / maar met de minste trap van vryheyd begaaft.

Libertas dedititia, vryheyd an gebrandmerkte of om misdaad / gestrafte vryp gelaatenen verleend. Siet dedititii libertini.

Libripens, een weger / die met een waage het geld / 't welk by de oude Romers koper was / en ongemunt / weegde.

Limenarchæ, Λιμενάρχαι, of Limenophylaces, Λιμενοφύλακες, have-meesters / have-wagters / die wagt en opsigt hebben over de zee-havens.

Limenarchia, Λιμεναρχία, of Limenophylacia, Λιμενοφυλακία, have-meesterschap / have-wagterschap.

Liminarca, of Liminarcha, een grens-wagter / een overste of opsiender op de grensen / of anstoot.

Limen, een dorpel of drumpel van een huys.

Limina imperii, de grensen des rijks / de uyterste paalen des rijks.

Limi-

Limitanei milites, krijgs-knegten die op de grenſen in beſetting leggen / beſettelingen.
Lis criminalis, geding in miſdaads-zaake / wanneer iemand in regte gedagvaard word over een bedreve miſdaad; hals geding.
Lis judicialis, geding-twiſt; een twiſt die voor den regter dient.
Literæ requiſitoriales, of Literæ requiſitoriæ, regtelijke verſoek-brieven.
Liticula nata è ſumma re, of quæſtio emergens, een toe val / of geval / de welke in een hangende zaake ontſtaat / en die by een van de dingers by gebragt word / om de geding-zaak ſelf te bewimpelen / of wat ſleepende te houden: een verſchil opkomende of voortkomende uyt de voornaemſte zaak ſelf; een toeval in de geding-zaak.
Litigium, een geding / twiſt / gekijf.
Loculus, een geld-zak / een borſe / geld-kiſt. Loculus, een plaatſken.
Locupletare, rijk maaken / magtig maaken / verhoogen / vermeerderen.
Locupletari, rijk worden / magtig worden / verhoogt worden / vermeerdert worden.
Logiſta, Λογιστής, een reken-meeſter / die de rekeninge op neemt / en na ſiet; of

die over die geene is / die rekening moeten doen.

Logiſtica, Λογιστική, reken-kunde/ reken-konſt.

Logodedalus, Λογοδαίδαλος, een ſchoon-ſpreeker/ woorden-digter.

Logographus, Λογογράφος, een rekening-ſchrijver/ een boek-houder.

Lutrum, Λύτρον, los-geld / 't welk men beſteet tot loſſing van gevangenen.

M.

MAchinari, kwaad ſtooken / berokkenen / kwaad brouwen/ kwaad tegen een ander verſieren / eenige liſtigheyd voorſtellen ende verdenken/ het middel van eenig ding in ſijn geeſt vinden en verſinnen.

Magiſtratus, overheyd/ overigheyd.

Magiſtratus major, de hooge overheyd/ 's lands overheyd.

Magiſtratus municipalis, de ſtads overheyd/ de beſtierders van een ſtad.

Magiſtratus politicus, een overheyd in land ſtand raakende zaaken.

Manceps, een kooper of huurder / die iets van 't volk koopt of huurt. Manceps, een tollenaar / een overſte der tollenaars / die den ontfang van eenige tol/

ge tol/ die men betaalen moet/ koopt. Manceps, een huurder van ſout-keeten.

Mancipare, verkoopen/ toe-eygenen/ tot eygendom geeven/ ſijn eygendom afgaan ende dat eenen anderen overſetten/ verbreemden. Mancipare agrum, een ſtuk lands verſetten.

Mancipatio, een ingebeelde verkoopinge/ 't welk was een ſlag van verkoopinge/ de welke alleen onder de Roomſche burgers plag te geſchieden/ en aldus toeging; daar waaren tegenwoordig niet minder als vijf getuygen/ meerder jaarige Roomſche burgers/ en nog een ander van dien ſelfden ſtaat/ die een kopere waag-ſchaal hield/ de welke genoemt word weeger; die de welke den ſlaaf ontfangt/ (t. w. den kooper) het kooper (d. i. het geld) houdende ſeyd aldus: deſen menſche uyt het regt der Romers ſeg ik de mijne/ ende die is my gekogt voor dat geld/ en de koopere ſchaal/ en dat geld geeft hy die/ van welke hy den ſlaaf ontfangt (t. w. den verkooper of weeger) gelijk als in plaats van de koop-ſchat. Mancipatio, verkooping/ overgeeving tot eygendom/ leeveringe ende overgeevinge in de

handen van den geenen die koopt.

Mancipes, overtreder/ tollenaaren.

Mancipia, ſlaaven. Mancipia, al wat met de hand gevangen of onder de hand geſtelt wierd: gelijk een menſch/ paarden/ ezels/ muylen/ ſchaapen. Mancipia wierden ook de roerende goederen geheeten van de ouden.

Mancipi emptio, een koop/ de welke op een ſekere gewoonelijke wijs geſchiede/ hoedanig die geſchiede. Siet mancipatio.

Mancipi res, goederen/ op den Italiaanſchen bodem leggende/ de welke verkregen wierden door verkooping en overgeeving tot eygendom. Mancipi res, of res mancipi, goederen de welke onſe eygendom/ regt en magt onderworpen ſijn.

Mancipio accipere, vry eygen anneemen/ of ontfangen; d. i. in vollen en vryen eygendom ontfangen/ ſonder eenige na-maaninge daar van te willen hebben.

Mancipio dare, vry eygen geeven/ vry eygen over geeven/ tot regte beſittinge ſtellen/ en door uytwinning bevryen.

Mancipium, of mancupium, een ſlaaf/ een gekoft knegt/ een oorlogs gevangene.

gene. Mancipium, een eygendom. Mancipium, word ook gebruykt voor een vervreemding / en overdraaging van eygendom.
Manifestare, openbaaren / openbaar maaken / verklaaren.
Manifestus, openbaar / klaar.
Manser, een hoere-soon / d. i. een kind / 't welk geen sekere vader heeft / maar uyt ongeoorloofde bysiaapingen / van een hoere / by welke meer als een haaren toegank hadden / geteelt.
Manticularius, een beurs-snijder / een dief de welke met behendigheyd de luyde haar beurse weet te steelen.
Maximus aut principalis articulus negotii, 't grootste ofte 't voornaamste hooft-deel van de handeling.
Medogrammatei, schrijf-raads-luyden / by welke de schrijvers te raad gingen.
Memoria, geheugenis / gedagtenis / onthouding.
Mensarius, of mensularius, een wisselaar / die de geld wisseling oeffent.
Menstruum, maands / maandelijk / dat van een maand is. Menstruum, maand-kost / maandelijk onderhoud / 't welk iemand alle maanden gemaakt is. Menstruum, maand-loon / 't welk iemands 's maands verdient.
Men-

Mentionem facere, gewag gemaaken/ vermelden.
Mesodicus, Μεσόδικος, een regter/een middel-regter/ die de zaak middelt tusschen de dingers; of anders een gewillekeurde regter/ die van de dingers gekooren word om tusschen haar-lieden regt te spreeken.
Miles adscriptitius, of milites adscriptitii, krijgs-knegten die in dienst angenoomen wierden/ om de benden te vervullen/ in de plaats van de verslagenen: nieuwe angenoomene krijgs-knegten.
Miserabilis, ellendig/ deerlijk/ jammerlijk.
Miserabiles homines, ellendige menschen/ ellendige luyden/ gelijk als sijn sieke en kranke menschen/ weduwen en weesen/ en andere meer.
Miseria, ellendigheyd/ ellende.
Monere, vermaanen/ waarschouwen.
Monitum, waarschouwing/ vermaaning/ bekentmaaking/ verwittiging.
Mulctare, of multare, breuken/ boete doen geeven/met een geld boete straffe.
Municeps, een burger van een stad/ de welke in bond-genootschap was met de Romers/ en welkers burgers mede Roomsche burgers waren/ dog die even-

evenwel haar / eygen regten en wetten gebruykten. Municeps, beteykent ook in 't algemeen een burger van welke stad het ook soude mogen wesen. Municipes, burgers.

Municipalis, stads/ steeds.

Municipalis lex, een stads wet/ een burger wet/ een insetting/ willekeur; een wet die maar alleen dese of die stad in 't besonder angaat.

Municipare, of recipere aliquem in numerum civium, stads regt geeven/ tot burger anneemen.

Municipium, een stad/ die in bond-genootschap was met de Romers. Municipium, een stad in 't algemeen.

N.

NExi ob æs alienum, verbondenen om schuld/ overgegeevenen schulds-halven/ die haar selven hebben moeten verbinden an de schuld-eyschers.

Nexum inire, lijfs-verbintenisse angaan/ d. i. sik selve schulds-halven verbinden en overgeeven an de schuld-eyschers/ tot soo lang sy wederom konde betaalen.

Nexus, een knoop/ knooping/ binding/ t'samen binding. Nuxus, een verbindinge met den lijve/ lijfs-verbintenisse/ waar

waar door een schuld-eyscher sijnen schuldenaar / die onvermogen was te betaalen / konde dwingen te werken in dienstbaarheyd / tot voldoeninge van de schuld.

Nexi soluti, ontbondenen van lijfs verbindinge / verloste schuldenaars van lijfs verbintenisse/die van haar schuld-eyschers ontslaagen sijn en verlost/ 't sy door voldoeninge van de schuld/ of door kwijtscheldinge.

Nihil pertinens ad causam, niet ter zaak doende/ tot de zaak niet behoorende.

Notare breviter & succinctè, ontwerpen / bewerpen / een ontwerp doen/ in 't kort en beknopt schrijven/ om het selve daar na breeder uyt te breyden.

Noverca, een stief-moeder of stijf-moeder / des vaders tweede vrouw/ word genoemt stief-moeder of stijf-moeder/ om dat die gemeenlijk wat hart en stijf valt tegen de kinderen / van haar mans eerste vrouw.

Noxa, misdoender / schader / schuldige / een slaaf / of beest dat eenige schade gedaan heeft. Noxa, misdaad/schade/ schuld. Noxa, schade / of misdaad by een slaaf gedaan.

Noxæ deditio, overgeeving van het geene geschadet heeft / of misdaan heeft; de

de overgeeving of overleevering van een ſlaaf/ of beeſte/ 't welk eenige ſchade gedaan heeft/ tot vergoedinge van die gedaane ſchade.
Noxia, miſdaad/ ſchade/ ſchuld/ ſtraffe.
Numularius, of nummularius, een wiſſelaar/ die de eene ſoorte van geld voor d'ander wiſſelen.

O.

OBedientia, nakoming. Obedientia, gehoorſaamheyd/ onderdanigheyd.
Obedire, nakomen/ als iemand iets belaſt word/ dat hy belooft dat na te komen. Obedire, onderdanig ſijn/ gehoorſaam ſijn/ gehoorſamen.
Obligare, verbinden/ verpligten.
Obligari, verbonden worden/ verpligt ſijn.
Obligatus, verbonden/ verpligt.
Obreptio, inſlupping.
Obreptivè, ter ſlupp.
Obrogare, tegen ſeggen/ tegen ſpreeken/ weder ſpreeken.
Obrogare legem, een wet ten deele veranderen. Obrogare legem, een wet geven om een andere eerſt gegeven wet onkragtig te maaken.
Obrogatio, tegen-ſegging/ tegen-ſpreeking/ weder-ſpreeking.

Obſtare,

Obſtare, tegen ſtaan/ in de wege ſtaan/ beletten/ verhinderen.
Obventio, een inkomſte.
Offenſive, aut defenſive, beſchadigender of verdedigender wijs.
Opinio, meyning/ goed dunken.
Ordinatio litis, beleg van een geding: d. i. om het ſelve wel te beginnen.
Originale, oorſpronkelijk.
Originale exemplum. Siet exemplum authenticum.

P.

PActum commiſſorum, toeſegging van pand verkooping/ beding van pand-verkooping: toeſegging moſt den ſchuldenaar/ door beding van den inſchulder doen/ van pand-verkooping/ ingevalle den ſchuldenaar het geld waar voor hy ſijn pand verbonden had ten geſette dagen niet en voldeede: dog en mag als nu een ſchuld-eyſcher het pand t'ſijner beliefte niet verkoopen/ ſchoon genoomen het geld of ſchuld ſoo effen ten geſetten dage niet betaalt wierd/ maar moet het ſelve pand aan de meeſt biedende uyt kragt van gewijſde/ verkogt werden. Siet ook lex commiſſoria.

Para-

Paragraphus, een afdeelſel/ deeltje/ een ombanging of bevanging van een ſinſpreuk.

Pares curiæ, wel geboore mannen. Pares curiæ, mede leen-mannen/ die elk leen-goederen hebben van een leen-heer/ of die leen-goederen hebben in een landſchap/ of regts gebied.

Participes ſceleris, of participes flagitiorum, mede-plegers/ mede-plegers van een ſchelmſtuk/ hand-daadigen of ſchuldigen van een miſdaad.

Perduellis, een vyand/ 't ſy wat vyand dat het is. Perduellis, een vyand van den gemeene ſtaat des lands/ vyand des vaderlands/ een land verraader/ die ſijn vaderland beoorlogt of ſoekt te verraden.

Perduellio, vyandſchap/ vyandſchap tegens den gemeenen ſtaat des lands/ land verraderije.

Perduellionis crimen, miſdaad van land verraderije/ miſdaad van vyandſchap tegens den ſtaat des land.

Pignus generale, algemeen pand/ als al de roerende goederen/ of ſomtijds al de goederen roerende/ en onroerend/ voor een ſchuld verpand ſijn.

Pignus ſpeciale, beſonder pand: eenig roerend goed/ 't welk in 't beſonder

voor

voor eenige schuld verpand is / en te pande gegeven.
Posthumus, een boesem / of een boesem-weese / naboozeling / die na het overlijden des vaders gebooren is.
Postulatunem judicialem comprobare vel approbare, een regtelyk versoek gestaden of bevestigen.
Prædium, een erve / een leggend goed / een stuk lands / hoeve.
Prædia, worden somtijds genomen voor / onroerende goederen.
Praxis juris, regts-geleertheyds-oeffening.
Prehendere, grijpen / vangen / neemen / vast houden / antasten.
Producens testes, getuyge-belegger / getuyge-voortbrenger.
Producere testes, getuygen beleggen / getuygen voortbrengen.
Productio testium, belegging van getuygen / voortbrenging van getuygen.
Promovere, vorderen / voort-voeren / voorder uytsetten.
Proventus annui, jaarlijkse inkomsten / de welke komen van iemands goederen.
Provocare, beroepen / weder roepen / uyt eyssen / verwekken.

Putare

Putare rationem, een rekening effen maaken/ effenen/ afrekenen.

Q.

QUadruplicatio, antwoord van de beſchuldigde tegens het derde inbrengen van den anklaager/ na-weers bevesting/ of de tweede na-weer.

Querela, klagte/ beklag.

Querela de inofficioſo parentum teſtamento, klagte over de onpligtige upterſte wil der ouders/ of klagte over de onbehoorlijke upterſte wil der ouders: wanneer de ouders te onregte by haar upterſte wil/ de kinderen onterven.

Querela de inofficioſo liberorum teſtamento, klagte over de onpligtige upterſte wil der kinderen/ of klagte over de onbehoorlijke upterſte wil der kinderen; wanneer de kinderen in 't maaken van haar goederen by upterſte wil/ de ouders verby gaan.

Queri, klaagen/ beklaagen.

R.

RAtihabitio, van waarden houding/ veſtiging/ toeſtemming/ goed kenning.

Ratum habere, veſtigen/ van waarden hou-

houden / toeſtemmen / goed kennen.

Reaudire teſtes, de getuygen herhooren of wederhooren / getuygen voor de tweedemael hooren.

Reauditio teſtium, herhooring van getuygen/weder-hooring van getuygen.

Recognitio, erkenniſſe / herkenniſſe/ erkentenis/erkenning/herkentenis/herkenning: een weder overſieninge.

Recognitio, verly / of verlyd/ d.i. bely/ belijd / of belijdenis / als men iets belyd/ of bekent.

Recognitio rationum, weder overſiening van een rekening / rekenings weder overſiening.

Recognoſcere rationes, een rekening weder overſien.

Recognoſcere, erkennen / herkennen/ wederom kennen/ wederom overſien/ verbeteren / wederom in der geheugenis brengen/ verleyden / d.i. belijden/ bekennen.

Recognovit reditum annuum, hy heeft verleden een jaarlijkſe inkomſte: het woord verleden word hier genoomen voor belooven of toe ſtaan.

Reconciliare, vereenigen/ eendragt tuſſchen eenige maaken/ verſoenen: vrede maaken/ wederhaalen en wederom krijgen.

Reconciliatio, vereeniging/ verſoening/ vrede maaking.
Redigere bona in commentarium, goederen beſchrijven/ of op ſchrijven/ boedel beſchrijven.
Reditus promiſſor, een inkomſts verlijder: die aan een ander inkomſt belooft of toe ſtaat.
Reiterare, herhalen/ hervatten/ wederom ſeggen dat men eens geſegt heeft.
Reliquari, in ſchuld blijven/ iets ſchuldig blijven/ nog een overblijfſel van een rekening ten agteren ſijn.
Reliquatio, in ſchuld blijving/ ſchuldig blijving van een gedeelte van een rekening.
Reliquator, ſchuldig blijver/ ſchuldig blijver van een gedeelte van een rekening/ die nog een overblijfſel van een rekening ten agteren is.
Reprobans of reprobator, wederlegger/ wraaker/ die eenige getuygen wederlegt of wraakt.
Reprobare, wederleggen/ wraaken/ verwerpen.
Reproductio teſtium, weder belegging van getuygen/ weder voorbrenging van getuygen: als men voor de tweedemaal getuygen belegt.

Respondere, over-een komen / gelijck sijn/ anpassen. Respondere, antwoorden.

Restitutio, vergoeding/ weder-geving.

Revisere computationem, een rekening weder oversien; d. i. eens oversien zijnde wederom oversien.

Revisio computationis, weder oversiening van een rekening / rekenings weder oversiening.

Reus criminis, zaakweldige/ zaak weldige eens misdaads / of hantdaadige aan een misdaad: beschuldigde upt misdaad / of angeklaagde upt misdaad: misdaadiger / zaak weldige is een t'samen geset woord upt zaak en geweldige of kortheyds halven weldige/ geweldige nu beteykent een die magtig is en groot/ of die door geweld iets doet: zaakweldige dan is een/ die een zaak te weten een kwaade of iets kwaats met geweld of door geweld doet. Nog dit woord van zaak weldige word ook gebruykt / in gemeene geld-schuld-zaaken / voor een self-schuldige of oorspronkelijke schuldenaar. Siet principalis debitor.

Reus extraordinarius, of Reus pœne extraordinariæ, straf-waardige of straf-schul-

ſchuldige naar goed dunken of beſcheydentheyd des regters. Als op de miſdaad/ die iemand begaan heeft/ by de wette geen geſette ſtraf geſtelt is/ ſoo word die miſdaad in die miſdaadiger naar beſcheydentheyd en goed dunken des regters geſtraſt; buyten gewoone ſtraf-ſchuldige.

Reus ordinarius, of reus pœnæ ordinariæ, ſtraf-waardige of ſtraf-ſchuldige naar de wet: een miſdaadiger welke geſtraft word met een ſtraffe naar de wet: geſette ſtraf-ſchuldige / gewoone ſtraf-ſchuldige.

Reus facti, een daad ſchuldige/ die eenige daad gedaan of begaan heeft.

Reus ſatiſdandi, een ſchuldige om borg te ſtellen / d. i. een die gehouden is een ander borg te ſtellen tot verſekertheyd: borg-ſtelder.

Reus ſatis accipiendi, een ſchuldige om de borg an te neemen / d. i. een die gehouden is de geſtelde borg an te neemen: borg anneemer.

Reus ſtipulandi, eyſch-ſchuldige / een ſchuldige om iets te eyſchen of te vragen: die gehouden is iets te eyſchen / of die iets ge-eyſcht heeft / eyſcher.

Reus promittendi, beloft-ſchuldige/ of toe-

toesegging schuldige / een schuldige om iets te beloven of toe te seggen/ die gehouden is iets te beloven / of toe te seggen/ toesegger.

S.

SAtisdatio, borg-stelling / of genoeg-doening door borg-stelling.

Satisdatio necessaria, nootsaakelijke borg-stelling.

Satisdatio voluntaria, willige borg-stelling: als iemand / schoon hy niet gehouden is borg te stellen/ borg stelt.

Satis-acceptio, borg-anneeming.

Satisdare, genoeg doen door borg-stelling.

Satis-accipere, borg anneemen / de genoegdoening door borg-stelling aanneemen.

Schedula, een brief ken/ of rolleken/ een stukje pampiers.

Scriptura originalis, een oorspronkelijk schrift / een eerste schrift van eenige zaake.

Scriptura authentica, een kragtig of bondig schrift / 't welk voor goed gehouden word en geloofwaardig: oorspronkelijk schrift: een uyt sik self geloofwaardig schrift.

Scriptura probatoria, of ſcriptura continens facta, quæ probari debent, een daads bewijs ſchrift / een ſchrift inhoudende het bewijs van eenige daaden / de welke in of omtrent een zaak geſchied ſijn / en beweeſen moeten worden.

Sententia definitiva ſupremi judicis, eynd-oordeel van den opperregter / 't hoogſte gewijſde by den opperregter geweeſen / daar af men niet en mag wederroepen.

Sententia interlocutoria, een tuſſchen gewijſde / een gewijſde met een ſtaart.

Sententiam interlocutoriam pronuntiare, een by-oordeel of tuſſchen gewijſde uytſpreeken.

Servus arcarius, kas-bewaarder / opſiender over 't geld: een ſlaaf / die ſijns heeren geld-kas gade ſlaat / en den opzigt daar over heeft.

Spoliare, iemand ſtooren / of hinderen in ſijn beſitting: rooven / iemands goederen op de wegen rooven en afſetten.

Spolium, een roof / gerooft goed; goed uyt of van welkers beſitting iemand geſtooten is.

Sportella, of ſportula, een korfken of mandeken van tienen gevlogten.

Sportula, een doosken om geld in te bewaaren. Sportula, geld / wedde / wedde-loon / 't welk de regters / of de uytvoerders der gewijsdens tot wed-loon wierd gegeeven.

Sportula, een morgen-groetse-gifte / bestaande of in de vrije kost-geld of ander gifte / 't welk de Romers die gaaven / die welke haar des morgens kwamen groeten / en een goeden dag wenschen.

Sportula, was by de Romers / 't geen sy dagelijks aan haare beschermden / d. i. die sy onder haar beschermingе hadden / gaaven / tot 's leevens gebruyk: in welkes plaats somtijds ook wel geld wierd gegeeven.

Subreptio, onderkrupping / onttrekking / heymelijk koming.

Subreptivè, steel gewijs / ter sluyp.

Subrogare, of surrogare, in eens anders plaatse stellen / plaats vullen.

Subrogare aliquem in locum alterius, iemand in de plaats stellen van een ander.

Subrogare legi, by een wet iets by doen / een deel by voegen / by een wet.

Subrogatio, of surrogatio, in eens anders plaats stelling / in plaats stelling van een ander / plaats-vulling.

Sum-

Summarium, een ontwerp / of bewerp in 't kort van een geschrift.

T.

TÆdiosè, verdrietiglijk.

Talio, gelijke straf vergelding / als iemand op gelijke wijse gestraft word / gelijk als hy een ander beschadigt heeft: by voorbeeldt / oog om oog / en tand om tand.

Tempus deliberandi, dag van beraad / tijd van beraad.

Testamentum internecinum. Siet internecinum testamentum.

Titulus, een eer-naam / by-naam.

Titulus, een opschrift; benaaming.

Tribunus plebis, een meents-man of gemeents-man.

Triplicatio, antwoord op de tweede verweeringe van den beschuldigde / naweers wederleggingе / of de tweede tegen-weer.

Tumultus, oproer / op-loop / onder de gemeynte.

Tutor analogistus, of analogista, een voogd / die niet gehouden en is rekening te doen / van het bewint sijner voogdije.

V.

VAdimonium, verschijn borgtogt.

Vadis, of vas, verschijn borg: een

borge de welke most beloven / dat die welke hy verborgde / self in regte most verschijnen.

Valvasinus, onderleenmans leen-man / na agter leen-man / die het leen van een leen-mans leen-man te leen houd.

Valvasor, leens leen-man / onder leen-man / agter leen-man / die het leen van een ander leen-man te leen houd.

Vasaligium, hulde / getrouwigheyd: de welke een leen-man an den leen-heer doet.

Vasallus, een leen-man / smal-heer / een leen-goed-ontfanger / die eenig goed te leen ontfangt te besitten / onder belofte van manschap / en met betaalinge van heer gewaade.

Vectigal, tiende / of tiend regt / erf-pagt of grond inkomst / tol op in gevoerde en uyt gevoerde koopmansschappen.

Vincere, winnen / overwinnen.

Vitricus, een stief-vader / of stijf-vader / om dat die gemeenlijk wat hart en stijf valt; tegen de voor-kinderen van syn vrouw.

Usura maritima, of Usura nautica, zee-winst / zee-woeker / bodemerije. Siet Fœnus nauticum.

ANWYSING

Om de Vertaaling en Uytlegging der Baſtaart-woorden / de welke in de Regts-geleertheyd en Regts-vordering gebruykt worden / in de

WOORDEN-SCHAT

Of in het Byvoegſel der

WOORDEN-SCHAT

te konnen vinden.

Den Leeſer gelieve te letten, dat de woorden waar by een 1 ſtaat, in de *Woorden-Schat*, en waar by een 2 ſtaat, in 't *By-voegſel* te vinden zijn.

A.

ABalieneren, ſiet Abalienare. 1.
Abbrevieren, ſiet Abbreviare. 1.
Aboleren, ſiet Abolere. 1.
Abolitie, ſiet Abolitio. 1.
Abrogatie, ſiet Abrogatio. 2.
Abrogeren, ſiet Abrogare. 2.
Abſent, ſiet Abſens. 2.
Abſenteren, ſiet Abſentare. 2.

Abſolutie, ſiet Abſolutio. 1.
Abſolutie van de inſtantiæ / ſiet Abſolutio inſtantiæ. 1.
Abſolutelijk, ſiet Abſolutè. 1.
Abſolveren, ſiet Abſolvere. 1.
Abuſeren, ſiet Abuti. 2.
Abuys, ſiet Abuſus. 2.
Acceptant, ſiet Acceptans of Acceptator. 1.
Accepteren, ſiet Acceptare. 1.
Acceptilatie, ſiet Acceptilatio. 1.
Acceſſien, ſiet Acceſſiones. 1.
Acceſſoir, ſiet Acceſſorium. 1.
Accommoderen, ſiet Accommodare. 2.
Accommodatie, ſiet Accommodatio. 2.
Accord, verdrag/ vereeniging / ſiet Conventio, pactum, of transactio. 1.
Accordatie, overkominge / ſiet Conventio, of pactum. 1.
Accorderen, vereenigen / over-een-komen/ ſiet Convenire, paciſci, of tranſigere. 1.
Accumuleren, ſiet Accumulare. 2.
Accumulatie, ſiet Accumulatio. 2.
Accumulatif, ſiet Accumulativè. 1.
Accuſeren, ſiet Accuſare. 1.
Acte, ſiet Actum. 1.
Acten, ſiet Acta. 1.
Acte notariael, ſiet Scriptura publica. 1.
Acten maaken en dienen / ſiet Litem con-

conſcribere & exhibere probationes. 1.
Acten maaken ende productie doen / ſiet litem conſcribere & teſtium examinationem producere. 1.
Acten maaken ende voegen / ſiet Incidens aliquod conſcribere & jungere cauſæ principali. 1.
Actie, ſiet Actio. 1.
Actie inſtitueren / ſiet Actionem inſtituere. 1.
Actie koopers van de Ooſt of Weſt-Indiſche Compagnie / ſiet Emptores partium in Societate Indica, ſeu Americana. 1.
Additien, ſiet Additionales. 1.
Adheriteren, ſiet Accipere hæreditatem ex teſtamento. 2.
Adjudiceren, ſiet Adjudicare. 2.
Adjudicatie, ſiet Adjudicatio. 2.
Adjunct, ſiet Adſeſſor. 1.
Adjunct, of Adjoinct, ſiet Adjunctus. 1.
Adminiſtratie, ſiet Adminiſtratio. 1.
Adminiſtrateurs, ſiet Adminiſtratores. 1.
Adminiſteren, ſiet Adminiſtrare. 1.
Admiraelſchap, ſiet Societas Claſſis navalis. 1.
Admiſſie, ſiet Admiſſio, of permiſſio 1.
Admiſſie om nieuwe feyten te mogen poſeren/ ſiet Admiſſio ad novarum poſitionum productionem. 1.

Alter-

Alterceren, ſiet Altercari. 2.
Altercatie, ſiet Altercatio. 2.
Ambaſſedeur, ſiet Legatus. 2.
Amphibologie, ſiet Amphibologia. 2.
Amplieren, ſiet Ampliare. 2.
Annex, ſiet Annexum, en Affixum. 2.
Anteceſſeur, ſiet Anteceſſor. 2.
Animeren, ſiet Animare. 2.
Anticipatie, ſiet Anticipatio. 1.
Anticiperen, ſiet Anticipare. 1.
Antidotael, ſiet Scriptura antidotalis. 1.
Apoſtille, ſiet Annotatio in margine libelli. 1.
Appel, ſiet Appellatio. 1.
Appelleren, ſiet Appellare. 1. 2.
Appel in forma, ſiet Appellatio cum clauſula ſuſpenſiva. 1.
Appenſement, ſiet Deliberatio. en Tempus deliberandi. 2.
Appliceren, ſiet Applicare. 2.
Appointement, ſiet Annotatio in margine libelli. 1. Deciſio. en Pactum 1. of Reconciliatio. 2.
Appointement diſpoſitif, ſiet Regula conſcribendi litem. 1.
Appointement commiſſoriael, ſiet Mandatum deputati judicis. 1.
Appointeren, ſiet Decidere. 1. en Paciſci. 1. of Reconciliare. 2.
Apprehenderen, ſiet Prehendere. en

Apprehendere. 1.
Apprehensie, siet Prehensio, en Apprehensio. 1.
Approberen, siet Approbare. 1. 2.
Approbatie, siet Approbatio. 1.
Apt, siet Aptus. 2.
Arbiters, siet Arbitri, en Arbiter. 1.
Arbitrateurs, siet Arbitratores, en Arbitrator. 1.
Arbitraire pene, siet pœna arbitraria. 1.
Arbitrale uytspraak / siet Laudum arbitrale. 1.
Arrable, buyten gesprek / niet dienende / buyten voorneeming.
Arrementen van den processe, siet Litis reliquiæ. 1.
Arres, siet Arrha. 2.
Arrest, siet Sententia definitiva sempremi judicis. 2.
Arrest, siet Detentio. 1.
Arrest op een persoon / siet Detentio alicujus personæ. 1.
Arrestant, siet Detentor. 1.
Arrest op eenig goed / siet Detentio alicujus rei. 1.
Arresteren, siet Detinere. 1. 2.
Arresteerde, siet Detentus. 1.
Articulen, siet Aarticulus. 1.
Articuleren, siet Articulatè loqui. 2.
Ascendenten, siet Ascendentes. 1.

Assera-

Asseradeur, siet Assecurator. 1.
Assereren, siet Assecurare. 1.
Assesseurs, siet Adsessores. 1.
Asseurantie, siet Assecuratio. 1.
Assignatie, siet Assignatio. 1.
Assigneren, siet Assignare. 1.
Assise, siet Fastus dies. 1.
Astringeren, siet Astringere. 2.
Assumeren, siet Assumere. 2.
Attache, siet Literæ annexæ, of Affixæ. 1.
Attentaten, siet Attentata. 1.
Atterminatie, siet Atterminatio. 1.
Attribueren, siet Attribuere. 2.
Attroce, siet Atrociter. 2.
Attediose, siet Tædiose. 2.
Attesteren, siet Attestari. 2.
Avanceren, siet Promovere. 2.
Avarie, siet Lex rhodia de jactu. 1.
Auctentijc, of Authentijc, siet Authenticon. 2. en Originale. 2.
Auctentiseren, of Authentiseren, siet Authentein. 2.
Aucteur, siet Auctor. 2.
Auctoriseren, siet Auctoritatem inter ponere. 2.
Auctorisatie, siet Auctorisatio. 1.
Auctoriteyt, siet Auctoritas. 2.
Authentijc schrift/ siet Scriptura originalis, en Script. authent. 2.
Authentijc exempel/ of Copie, siet exemplum authenticum. 1.

Au-

Auditie, siet Auditio. 2.
Auditeur, siet Auditor. 2.

B.

BAilluen, siet Satrapes. 1.
Bandyten, siet Deportati, of relegati. 1.
Baptiseren, siet Baptisare.
Baronnen, siet Barones. 1. 2.
Beneficie, siet Beneficium. 1.
Besloote missiven, siet Literæ clausæ. 1.
Bigame, siet Bigamus. 2.
Bigamie, siet Bigamia. 1.
By enqueste valetudinair, siet examen testium morbi causa factum. 1.
By exempel, siet Exempli gratia. 1.
By gysseling procederen, siet litem agere vadato interim reo in loco quodam, unde ei non liceat exire. 1.
By interventie, siet per exemptionem è lite. 1.
By memorien en advertissementen van regten/ siet per brevem causæ conjectionem & monitoria juris. 1.
Blasphemeren, siet Blasphemare. 2.
Boete van 't fol appel, siet mulcta frivolæ appellationis. 1.
Brevet, siet Schedula. 2.
Brevier, siet Breviarium. 2.
Breviteyt, siet Brevitas. 2.

Brieven

C.

Ceſſiona-

Cessionaris, siet Cessionarius. 1.
Cipier, siet Commentariensis. 1.
Circumstantie, siet Circumstantia. 2.
Citatie, siet Citatio. 1.
Citeren, siet Citare ad judicium. 1.
Civile regeeren / siet Gubernatores politiæ. 2.
Clausule, siet Clausula. 1.
Clausule van arrest / siet Clausula aresti. 1.
Clausule justificatoir, siet Clausula justificatoria. 1.
Clausule codicillair, siet Clausula codicillaris. 1.
Clausule derogatoir, siet Clausula derogatoria. 1.
Clausule edictaal, siet Clausula edictalis. 1.
Clausule penael, siet Clausula pœnalis. 1.
Clausule salutair, siet Clausula salutaris. 1.
Clausule van auctorisatie, siet Clausula auctorisationis. 1.
Clausule van inhibitie, siet Clausula suspensiva, of inhibitionis. 1.
Codicil, codicillen, of Codicip, Codicippen, siet Codicilli. 1.
Cognitie, siet Cognitio. 2.
Collateralen, siet Collaterales. 1.
Collationeren de Copie tegen 't principaal / siet Conferre descriptionem cum scriptura originali. 2.

Col-

delijkheyd of ondeugdelijkheyd van de gyseling/ siet Conventus coram judice deputato super validitate aut invaliditate vadimonii. 1.
Compelleren, siet Compellere. 1.
Compenseren, siet Compensare. 2.
Competeren, siet Competere. 2.
Competent, siet Competens. 1.
Competente regter / siet Iudex competens. 1.
Complainte, siet Mandatum recuperandæ possessionis. 1.
Complicen, siet Correi criminis, en participes sceleris. 2.
Composeren, siet Componere. 1.
Compositie, siet Compositio. 1.
Comprehenderen, siet Comprehendere. 1.
Compromis, siet Compromissum. 1.
Compromitteren, siet Compromittere. 1.
Compromittenten, siet Compromissores. 1.
Compulsoir, siet Mandatum compulsoriale. 1.
Compulsorien, siet Literæ compulsoriales. 1.
Concederen, siet Concedere. 2.
Concerneren, siet Concernere. 2.
Concessie, siet Concessio. 1.
Concierge, siet Insularius. 1.

Con-

Con-

Consequent, siet Consequentia. 2.
Conserveren, siet Conservare. 2.
Considereren, siet Considerare. 2.
Consignatie, siet Depositio pecuniæ in judicio. 1.
Consigneren, siet Deponere pecuniam in judicio, en Consignare. 1.
Consilie, siet Consilium. 1.
Conspireren, siet Conjurare. 2.
Conspiratie, siet Conjuratio. 1.
Constituant, siet Constitutor redituum, of Constituens. 1.
Constitueerde, siet Receptor redituum. 1.
Constitueerde, siet Constitutus. 1.
Constitueren, siet Constituere. 1.
Constrainte, siet Coactio, of Coërcitio. 1.
Consulteren, siet Consulere, en Consultare. 2.
Consultatie, siet Consultatio. 1. 2.
Contemplatie, siet Contemplatio. 2.
Contendent, siet Litigator. 1.
Contenderen, siet Contendere. 1.
Contenteren, siet Satisfacere. 2.
Contentieuse saaken/ siet Res litigiosæ. 1.
Contesteren, siet Contestari. 2.
Continuatie, siet Continuatio, of Prorogatio. 1.
Conthoralen, siet Consortes thalami. 1.
Continueren, siet Continuare. 1.
Continuatie, siet Continuatio. 1.

Con-

D.

Da-

¶ Dateren, ſiet Diem in literis adſcribere. 2.

¶ Dat de enqueſte gehouden ſal worden als ordinair / ſiet ut illud examen teſtium pro legitimo habeatur. 1.

¶ Dat de inſtantie verklaart ſal werden deſert / ſiet inſtantia ut declaretur deſerta. 1.

¶ Dat de gedaagde obedientie verklaare / ſiet ut reus, ſe mandatis curiæ, pendente lite, obtemperaturum ſpondeat. 1.

¶ Dat de impetrant verklaart ſal werden niet ontfankelijk voor als nog / ſiet ut declaretur actor, ſe, utpote cum tempore plus petit, adhuc necdum poſſe agere. 1.

¶ Dat hy op de articulen antwoorde per verbum credit vel non, ſiet ut articulis aſſertive aut negative reſpondeat. 1.

¶ Dat het proces verklaart ſal werden interrupt, ſiet lis ut declaretur interrupta. 1.

¶ Debat, ſiet oppoſitio. 1.

¶ Debatteren, ſiet contradicere. 2.

¶ Debit, ſiet Debitum. 2.

¶ Debiteur, ſiet debitor. 1.

¶ Debitrice, ſiet Debitrix. 2.

¶ Decerneren reſtabliſſement, ſiet poſſeſſionem momentaneam adjudicare. 1.

¶ Decideren, ſiet Decidere. 1.

Decipieren, ſiet Decipere. 2.
Deciſie, ſiet deciſio. 1.
Declaratie, ſiet declaratio. 1.
Declaratie debatteren, ſiet declarationi contradicere. 1.
Declareren, ſiet declarare. 2.
Declinatoire exceptie, ſiet exceptio declinatoria. 1.
Decretatie, ſiet decretatio.
Decreet, ſiet decretum. 1.
Decreteren, ſiet decernere. 1.
Deduceren, ſiet deducere. 1, 2.
Deductie, ſiet deductio. 1.
Deductie van regte/ ſiet deductio juris. 1.
Deductien, ſiet deductiones. 1.
Defailleren, ſiet Deficere. 2.
Default, of Defaut, ſiet defectus. 1.
Defectif, ſiet defective. 2.
Defenderen, ſiet defendere. 1.
Defereren, ſiet deferre. 1. 2.
Defloratie, ſiet defloratio. 2.
Defloreren, ſiet deflorare. 2.
Defrauderen, ſiet defraudare. 2.
Degraderen, ſiet de gradu dignitatis ſuæ dejicere. 1.
Delibereren, ſiet deliberare. 2.
Delinquant, ſiet delinquens. 1.
Delinqueren, ſiet delinquere. 1.
Dependeren, ſiet dependere. 2.
Deponent, ſiet teſtis. 1.

Depo-

Deponeren, siet deponere. 2.
Deposant, siet testis. 1.
Deposeren, siet testimonium dicere, en deponere. 2.
Depositie, siet testimonium, en depositio. 1.
Depost, siet deposita pecunia. 1.
Deputeren, siet deputare. 1.
Desadvoyeren, siet facere irritum. 2.
Descendenten, siet descendentes. 1.
Desert, siet peremptum, en deserere. 1.
Desertie, siet desertio. 1.
Desisteren, siet desistere. 2.
Detenteren, siet detinere. 1.
Detineren, siet detinere. 1. 2.
Detractie van de falcidische portie / siet detractio falcidiæ. 1.
Detractie van de trebellianische portie/ siet detractio trebellianicæ. 1.
Devolveren, siet devolvere. 2.
Dicteren, siet dictare. 2.
Dictum, siet breviculum sententiæ. 1.
Dien onverminderd ten twee sinen te antwoorden / siet sine prejudivio exceptionis ulteriores defensiones proponere. 1.
Diffameren, siet diffamare. 2.
Differentie, of different, siet controversia. 1.
Differeren, siet differre. 1.

Difficulteyt, ſiet difficultas. 2.
Diffinieren, ſiet definire. 2.
Diffinityf, ſiet definitivus, & definitè. 2.
Definityf vonnis of ſententie/ſiet ſententia definitiva. 1.-2.
Dilay, ſiet dilatio. 1.
Diliaeren, ſiet differre. 1.
Dilatoire exceptie, ſiet exceptio dilatoria. 1.
Diligenteren, ſiet diligentiam adhibere. 2.
Diminueren, ſiet diminuere. 2.
Diminutien, ſiet diminutio. 1.
Diminutien overleggen / ſiet ea quæ ad diminutionem pertinent exhibere. 1.
Directelijk, ſiet directe. 1.
Diſcretie, ſiet diſcretio. 1.
Diſponeren, ſiet diſponere. 2.
Diſpoſityf, ſiet diſpoſitio, of ordinatio. 1.
Diſpoſitie, ſiet diſpoſitio. 1.
Diſſimulatie, ſiet diſſimulatio. 2.
Diſtraheren, ſiet diſtrahere. 2.
Diſtribueren, ſiet diſtribuere. 2.
Diſtribuant, ſiet diſtributor. 2.
Divers, ſiet diverſus. 2.
Diverſiteyt, ſiet diverſitas. 2.
Diverſelijk, ſiet diverſe. 2.
Diverteren, ſiet divertere. 2.
Divulgeren, ſiet divulgare. 2.
Doceren, ſiet docere. 2.

Do-

E.

Enorm, siet enormis. 2.
Enqueste doen / siet examen instituere. 1.
Enqueste, siet examen. 1.
Enqueste valetudinair, siet examen testium morbi causa factum. 1.
Enterineren, siet approbare, of comprobare. 1.
Erigeren, siet erigere. 2.
Erreur, siet Error. 2.
Estimeren, siet æstimare. 1.
Estimatie, siet æstimatio. 1.
Evacuatie, siet evacuatio. 1.
Evident, siet Evidenter. 2.
Evidentie, siet probatio notoria, en evidentia. 1.
Evocatie, siet evocatio. 1.
Exactie, siet exactio. 1.
Examineren, siet examinare. 2.
Exceptie, siet exceptio. 1.
Exceptie declinatoir, siet exceptio declinatoria. 1.
Exceptie dilatoir, siet exceptio dilatoria. 1.
Exceptie peremptoir, siet exceptio peremptoria. 1.
Exceptie van litis finitæ, siet exceptio litis finitæ. 1.
Exceptie van litis contestatio, siet exceptio litis contestationis. 1.
Exceptie van litis pendentie, siet exceptio litis pendentis. 1.

Exceptie

Exceptie van incompetentie, ſiet exceptio non competentis judicis. 1.
Exceptie van tranſactie, ſiet exceptio tranſactionis. 1.
Exceptie proponeren, ſiet exceptionem proponere. 1.
Excipieren, ſiet excipere. 1.
Excipient, ſiet excipiens. 1.
Excipieerde, ſiet exceptus. 1.
Excluderen, ſiet excludere 2.
Excommuniceren, ſiet Excommunicare. 2.
Excommunicatie, ſiet excommunicatio. 1. 2.
Excuſſie, ſiet excuſſio. 1.
Executeren, ſiet exequi ſententiam. 1.
Executie, ſiet executio. 1.
Executeur, ſiet Executor. 2.
Executorien, ſiet literæ executoriales. 1.
Exempt, ſiet Exemptus. 2.
Exerceren, ſiet exercere. 2.
Exherederen, ſiet exhæredare. 1.
Exhiberen, ſiet exhibere. 1.
Exclus of excluys, ſiet excluſus. 2.
Expeditie, ſiet expeditio. 2.
Expenſe, ſiet Expenſæ. 1.
Expireren, ſiet expirare. 2.
Exploicteren een mandament, ſiet mandatum exequi. 1.
Exploicteren, ſiet exequi. 1. Of efficere. 2.

Exploict, siet mandati executio, of citatio. 1.
Expres, siet expressè. 2.
Expurgatie, siet expurgatio. 2.
Expurgeren, siet expurgare. 2.
Extenderen, siet extendere. 2.
Extimeren, siet æstimare. 1.
Extraheren, siet extrahere. 2.
Extract, siet Extractus. 2. of exemplum. 1.
Extrajudicielijk, siet extrajudicialiter. 2.
Extraordinaris, siet extraordinarius. 2.
Extraordinarie, siet extraordinarium. 1.
Exue, siet tributum transmigrationis ab una in aliam regionem. 1.

F.

FAbriceren, siet fabricare. 2.
Factoor, of facteur, siet institor. 1.
Faculteyt, siet facultas. 2.
Faict, siet factum. 1.
Faillieren, siet cedere foro. 1.
Fallissement siet cessio foro. 1.
Falsaris, siet falsarius. 2.
Falsiteyt, siet falsitas. 2.
Fameus libel, siet famosus libellus. 2.
Fatalien, siet fatalia. 1.
Feyten, siet facta, en scriptura probatoria. 2.
Felonie, siet felonia. 1.

Fide-

Fidejusseur, siet fidejussor. 1.
Fiscaal, siet advocatus fisci. 1.
Fix domicilie houden / siet domicilium fixum tenere. 2.
Folappel, siet frivola appellatio. 1.
Forclusie, siet exclusio. 1.
Fortificeren, siet fortificare. 2.
Fraude, siet fraus. 1.
Frauderen, siet fraudare. 2.
Frivol, siet frivolus. 2.
Fructueux, siet fructuosus. 2.
Frustre, siet frustrà. 2.
Frustreren, siet frustrare. 2.
Frustratie, siet frustratio. 2.
Fugityf, siet fugitivus. 2.
Funderen, siet fundare. 2.

G.

GAbelle, siet vectigal. 1.
Garanderen, siet indemnitatem præstare. 1. en evictionem præstare. 2.
Garant, siet indemnitatis præstatio. 1. En evictionis præstatio. 1. 2.
Gauderen, siet gaudere. 2.
Geaccuseert, siet accusatus. 1.
Geapprehendeert, siet apprehensus. 1.
Geauthoriseert, siet auctorisatus. 1.
Geconsigneert, siet consignatus, of in judicio depositus. 1.

Gedelegeerde, ſiet delegatus. 1.
Gedelegeert, ſiet delegatus. 1.
Gedilaieert, ſiet dilatus. 1.
Geinterineert, ſiet approbatus. 1.
Gelegitimeerde, ſiet legitimatus. 1.
Geintintimeerde, ſiet intimatus. 2.
Generael, ſiet generalis. 1.
Generale procuratie, ſiet procuratio generalis. 1.
Gereformeerde religio, ſiet religio reformata. 1.
Getaxeert, ſiet taxatus. 1.
Glorieren, ſiet gloriari. 2.
Gloſe, ſiet interpretatio. 2.
Gloſſeren, ſiet interpretari. 2.
Graveren, ſiet Gravare. 2.
Graviteyt, ſiet gravitas. 2.
Grieven, ſiet gravamina. 1.
Grieven à minima proponeren, ſiet gravamina à minima parte litis proponere. 1.
Griffier, ſiet graphiarius. 1.
Groſſeren, ſiet extendere, of exſcribere. 2.
Gros, ſiet extenſio. 2. Of exſcriptio. 2.
Guarand, ſiet indemnitatis præſtatio, en evictionis præſtatio. 1, 2.
Guaranderen, ſiet indemnitatem præſtare, en evictionem præſtare. 1. 2.

H. Habi-

H.

HAbiteren, siet habitare. 2.
Herederen, siet hæreditatem acquirere. 2.
Herediteyt, siet hæreditas. 1.
Homagie, siet homagium. 1.
Homologatie, siet homologia. 1.
Horteren, siet hortari. 2.
Hypotheecq, siet hypotheca. 1.
Hypothekeren, siet hypothecare. 1.

I.

IGnominie, siet ignominia. 2.
Ignoreren, siet ignorare. 2.
Illegitime, siet illegitimi. 1.
Imiteren, siet imitari. 2.
Immeubelen goederen / siet bona immobilia. 1.
Immissie in de possessie, siet immmissio in possessionem. 1.
Impertinent, siet nihil pertinens ad causam. 2.
Impetreren, siet impetrare. 2.
Impetrant, siet impetrans, of impetrator, en actor. 1.
Imploreren, siet implorare. 2.
Imponeren, siet imponere. 2.
Imposeren, siet imponere. 2.
Impost, siet impositio. 2.
Impugneren, siet impugnare. 2.

Impugnateur, ſiet impugnator. 2.
Imputeren, ſiet imputare. 2.
Inadvertentie, onverwittigtheyd / als men iewers niet van verwittigt is.
Incas van oppoſitie, ſiet in caſu oppoſitionis. 1.
Incident, ſiet liticula nata è ſumma re. 2.
Incluys, ſiet incluſum. 1.
Incompetentie, ſiet incompetentia. 1.
Incompetente regter / ſiet Judex incompetens. 1.
Incompoſitie ontfangen / ſiet ad compoſitionem recipere. 1. en compoſitio. 1.
Inconvenient, ſiet infortunium. 2.
Inculperen, ſiet culpare. 2. of accuſare. 1.
Incurreren, ſiet incurrere. 2.
Indemneren, ſiet indemnem ſervare. 2.
Indemniteyt, ſiet indemnitas. 1.
Induceren, ſiet inducere. 2.
Inductie, ſiet inductio. 2.
Inept, ſiet ineptus. 2.
Infaam, ſiet infamis. 2.
Infracteur, ſiet infractor. 2.
Infractie, ſiet infractio. 2.
Infructueux, ſiet infructuoſus. 2.
Infringeren, ſiet infringere. 2.
Inhabil, ſiet ineptus. 2. of incapaces. 1.
Inhibitie, ſiet clauſula ſuſpenſiva. 1.
Injurieren, ſiet injuriari. 2.
Injurie, ſiet injuria. 1.

Innocent, ſiet innocens. 1.
Innovatie, ſiet innovatio. 1.
Innoveren, ſiet innovare. 1. 2.
In perſoon, ſiet in perſona. 1.
In reauditie komen aan het volle collegie/ of aan den vollen raad/ ſiet retractationem poſtul... e coram pleno ſenatu. 1.
Inſereren, ſiet inſerere. 2.
Inſinuant, ſiet inſinuans. 1.
Inſinuatie, ſiet inſinuatio. 1.
Inſinueerde, ſiet inſinuatus. 1.
Inſinueren, ſiet inſinuare. 1.
Inſiſteren, ſiet inſiſtere. 2.
Inſolvent, ſiet non ſolvendo eſſe. 1.
Inſpectie oculare ſiet inſpectio ocularis. 1.
Inſpectie, ſiet inſpectio. 1.
Inſtantie, ſiet inſtantia. 1.
Inſtitueren, ſiet inſtituere. 2.
Inſtitueren tot erfgenaam/ ſiet inſtituere hæredem. 1.
Inſtructie, ſiet inſtructio. 1.
Inſtrueren, ſiet inſtruere. 1.
Inſtrument, ſiet inſtrumentum. 2.
Inſtrumenten, ſiet literæ obligatoriæ. 1.
Inſtrument van guarant, ſiet inſtrumentum evictionis. 1.
Intenteren, ſiet intentare. 2.
Intendit, ſiet intentio. 1.
Intendit overleggen / ſiet intentionem ſuam ſcripto fundare. 1.

Intendit te verifieren, ſiet intentionem ſuam probationibus munire. 1.
Intendit te ſien overleggen met de verificatie van dien / ſiet mandatum quo reus, ut intentionem actoris eremodicio complexam, ſimulque ejus probationes tradi videat, citatur. 1.
Intentie, ſiet intentio. 1.
Intereſt, ſiet intereſſe. 1.
Intereſten, ſiet uſura. 1.
Intercederen, ſiet intercedere. 2.
Interdict, ſiet interdictum. 1.
Interdict redoubleren, ſiet duplicare interdictum. 1.
Interdicent, ſiet interdicens. 1.
Interdiceerde, ſiet interdictus. 1.
Interdiceren, ſiet interdicere. 1.
Interjectie, ſiet interjectio. 1.
Interjectie van appel, ſiet interjectio appellationis. 1.
Interjicieren, of interjecteren, ſiet interjicere. 1.
Interineren, ſiet approbare. 1.
Interinement, ſiet approbatio. 1.
Interloqueren, ſiet ſententiam interlocutoriam pronuntiare. 2.
Interruptie, ſiet interruptio. 1.
Interrupt, ſiet interruptum. 1.
Interrumperen, ſiet interrumpere. 2.
Interventie, ſiet exemptio è lite. 1.
Intervenieren, ſiet intervenire. 2.

In-

Intervenient, ſiet interventor. 2
Intimatie, ſiet intimatio. 1.
Intimeren, ſiet intimare. 1.
Interlocutoire ſententie, ſiet ſententia interlocutoria. 1. 2.
Interrogatorien, ſiet interrogationes. 1.
Introductio van appel / ſiet appellationis introductio. 1.
Invaderen, ſiet invadere. 2.
Invaliditeyt, ſiet invaliditas. 2.
Invalideren, ſiet invalidum reddere. 2.
Inventarieren, ſiet redigere bona in commentarium. 2.
Inventaris van goederen / ſiet inventarium bonorum. 1.
Inventaris van ſtukken / ſiet inventarium inſtrumentorum litis. 1.
Invoceren, ſiet invocare. 2.
Involveren, ſiet involvere. 2.
Involutie, ſiet involutio. 2.
Itereren, ſiet iterare. 2.
Iudicature, ſiet judicatum. 2.
Iudiceren, ſiet judicare. 2.
Iugeren, ſiet judicare. 2.
Iugement, ſiet judicatum. 2.
Iuge, ſiet judex. 1.
Iuratoir, ſiet juratorius. 2.
Iuriſdictie, ſiet juriſdictio. 1.
Iuriſt, ſiet juriſconſultus. 1.
Iuſtificeren, ſiet juſtificare. 2.

Iuſti-

Iuſtificatie, ſiet juſtificatio. 2.
Iuſticier, ſiet judex, of prætor. 1.
Iuwelen, ſiet ornamenta pretioſa. 1.

K.

KAtheylen, ſiet bona mobilia, of ſupellex. 1.
Korte relatie, ſiet exemplum citationis factæ. 1.

L.

LAps, ſiet lapſus. 2.
Laps van de fatalien / ſiet lapſus fatalium. 2.
Latiteren, ſiet latitare. 2.
Lauderen, ſiet laudare. 2. en compromittere. 1.
Lederen, ſiet lædere. 1.
Legaet, ſiet legatum. 1.
Legaet d. i. geſant / ſiet legatus. 2.
Legateren, ſiet legare. 2.
Legateur, ſiet legator. 2.
Legale onderſettinge / ſiet hypotheca legalis. 1.
Legitimeren, ſiet legitimare. 2.
Legitimatie, ſiet legitimatio. 1.
Legitime portie, ſiet legitima pars aut portio. 1.
Leſie, ſiet læſio. 1.
Letteren requiſitoir, ſiet literæ promotoriales. 1.

Lette-

Letteren executoriael, ſiet literæ executoriales. 1.
Letteren van attache, ſiet literæ annexæ. 1.
Letteren van ſeurte, ſiet literæ ſalvi conductus. 1.
Liberael, ſiet liberalis. 1.
Libel, ſiet libellus. 1.
Libereren, ſiet liberare. 2.
Libre, ſiet liber. 2.
Limiten, ſiet limites. 1.
Liquideren, ſiet putare rationem. 2.
Litigioſè, ſiet litigioſus. 1.
Litis conteſtatie, ſiet litis conteſtatio. 1.
Litis conteſteren, ſiet litem conteſtari. 1.
Litis finite, ſiet litis finitæ. 1.
Litis pendentie, ſiet lis pendens. 1.
Locael, ſiet localis. 2.
Locupleteren, ſiet locupletare. 2.
Lombarden, ſiet trapeziti. 1.

M.

MAchineren, ſiet machinari. 2.
Maintineren, ſiet defendere. 1.
Maintenue, ſiet defenſio. 1.
Maintenue, ſiet retinendæ poſſeſſionis. 1.
Mandaat, ſiet mandatum. 1.
Mandataris, ſiet mandatarius. 1.
Mandement, ſiet mandatum. 1.
Mandement, of appointement commiſſoriael,

ſoriael, ſiet mandatum deputati judicis. 1.

Mandement compulſoir, ſiet mandatum compulſoriale. 1.

Mandement d'appel / ſiet mandatum appellationis. 1.

Mandement d'appel in forma, of met de clauſule van inhibitie, ſiet mandatum appellationis cum clauſula ſuſpenſiva. 1.

Mandement exploicteren, dagvaarden/ ſiet mandatum exequi. 1.

Mandement impetreren, ſiet mandatum impetrare. 1.

Mandement in cas van aſſurantie / ſiet mandatum aſſecurationis. 1.

Mandement in cas van guarand, ſiet madatum evictionis. 1.

Mandement in cas van indemniteyt, ſiet mandatum indemnitatis, of mandatum de indemni aliquo habendo. 1.

Mandement in cas petitoir, ſiet mandatum petitorium, en petitorium. 1.

Mandement om actie te inſtitueren, ſiet mandatum ad inſtituendam actionem. 1.

Mandement om betalinge van rente/ ſiet mandatum ad ſolvendum reditum. 1.

Mandement om de acrementen van een proces antenemen / ſiet mandatum ad ſuſcipiendas litis reliquias. 1.

Man-

Mandement om declaratie van schade ende interesten over te neemen/ siet mandatum ad recipiendam declarationem damni & interesse. 1.

Mandement om declaratie van kosten over te neemen/siet mandatum ad recipiendam impensarum declarationem. 1.

Mandement om executie gedecerneert te hebben op een verjaart vonnis ofte sententie / siet mandatum exequendi veteres sententias, of mandatum exequendi sententiam lapsu temporis prescriptam. 1.

Mandement om executie gedecerneert te hebben op een vijf verjaarde sententie/ siet mandatum exequendi sententiam quinquennio præscriptam. 1.

Mandement om getuygen te hooren/ siet/ mandatum ad audiendos testes. 1.

Mandement om kosten ende schade interesten / siet mandatum ad impensas, damna & usuras in stipulatum deductas. 1.

Mandement om intendit te sien overleggen met de verificatie van dien / siet mandatum quo reus, ut actoris intentionem cum ejus probatione tradere videret, citatur. 1.

Mandement om ontfangen te werden als appellant, siet mandatum recipiendæ appellationis. 1.

Man-

Mandement om rekeninge / bewijs / en reliqua, ſiet mandatum ad exigenda ratiocinia. 1.

Mandement om te kennen ofte ontkennen / een obligatie ofte hand-ſchrift/ ſiet mandatum ad affirmandam aut negandam literarum obligationem, of ad affirmandum aut negandum chyrographum. 1.

Mandement op 't eerſte / tweede / en derde / defauli, en 't vierde ex ſuperabundantie, ſiet mandatum ſuper primo, ſecundo & tertio defectu & quarto ex ſuperabundanti. 1.

Mandement penael, ſiet mandatum (ſcilicet curiæ) pœnale. 1.

Mandement tot betaalinge van kuſtinge / ſiet mandatum ad pretium emptionis certis annis perſolvendum. 1.

Mandement tot betaalinge van 't meeſter loon / pijn ende ſmerte en verlies van tijd / ſiet mandatum ad ſolutionem ſalarii chyrurgici, doloris paſſi, jacturæ temporis obtinendam. 1.

Mandement tot exhibitie, ſiet mandatum ad exhibendum. 1.

Mandement tot caſſatie van een obligatie / ſiet mandatum ad reddendum chyrohraphum cancellatum. 1.

Mandement van anticipatie, ſiet mandatum anticipationis. 1.

Man-

Mandement van attentaten, ſiet mandatum attentatorum. I.

Mandement van arreſt op een perſoon/ ſiet mandatum detentionis alicujus perſonæ. I.

Mandement van arreſt op eenig goed/ ſiet mandatum detentionis alicujus rei.

Mandement van beneficie van inventaris, ſiet mandatum beneficii deſcriptionis bonorum, ſeu inventarii. I.

Mandement van caſſatie, ſiet mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum. I.

Mandement van ceſſie, ſiet mandatum ceſſionis bonorum. I.

Mandement van complainte, ſiet mandatum recuperandæ poſſeſſionis, in caſu novitatis. I.

Mandement van debitis, ſiet mandatum debitorum. I.

Mandement van deſertie, ſiet mandatum deſertionis. I.

Mandement van evocatie, ſiet mandatum evocationis. I.

Mandement van immiſſie in de poſſeſſie, ſiet mandatum adipiſcendæ poſſeſſionis. I.

Mandement van inductie, ſiet mandatum inductionis. I.

Man

Meriteren, siet mereri. 1.
Met compensatie van kosten / siet compensatio expensarum litis. 1.
Meubelen, siet bona mobilia.
Minute, siet summarium, of protocollum. 1.
Minuteren, siet notare breviter & succinctè. 2.
Miserabile persoonem, siet miserabiles homines. 2.
Miserabel, siet miserabilis. 2.
Miseriæ, siet miseria. 2.
Molesteren, siet molestare. 2.
Monopolie, siet monopolium. 1.
Mulcteren, siet Mulctare. 2.
Municiperen, siet municipare. 2.
Municipaelen, siet municipalis lex, of jus municipale. 1.
Munieren, siet munire. 2.
Munimenten, siet munimenta. 1.

N.

NAmptiseren, siet annumerare pecuniam acceptis fidejussoribus. 2.
Namptissement, siet annumeratio pecuniæ acceptis fidejussoribus. 1.
Nampten, siet annumerata pecunia fidejussoribus acceptis. 1.
Negatoire actie, siet actio negatoria. 1.

Notaris, siet tabellarius, of tabellio. 1.
Novalien, siet agri novales, of novalia. 1.
Novatie, siet novatio. 1.
Nulliteyt, siet annullatio. 1.

O.

OBedientie, siet obedientia. 2.
Obedieren, siet obedire. 2.
Obligatien, siet obligatio. 1.
Obligeren, siet obligare. 2.
Obreptie, siet obreptio. 1. 2.
Obsteren, siet obstare. 2.
Obtineren, siet obtinere. 1.
Occuperen door een procureur, siet litigare per procuratorem. 1.
Octroy, siet beneficium, of indulgentia. 1.
Officiers, siet præfecti. 1.
Onwillig decreet, siet subhastatio juridica. 1.
Opposant, siet opponens. 1.
Oppositie, siet oppositio. 1.
Ordinare pene, siet pœna ordinaria. 1.

P.

PAraphernale goederen / siet paraphernа. 1.
Parate executie, siet executio parata. 1.
Pardon, siet gratia. 1.
Pardon debatteren, siet gratiæ diplomati contradicere. 1.

Parochie, ſiet parœcia. 1.
Partije adverſe, ſiet adverſarius. 1.
Partije wert geintimeert / ſiet adverſarius certioratur. 1.
Partyſchappen, ſiet partes. 1.
Particulier, ſiet privatus. 1.
Paſſeren, doorgaan/ verby-gaan/ overtreffen / te boven gaan / geſchieden/ verleenen.
Pene, of peyne/ ſiet pœna. 1.
Penſionaris, ſiet ſyndicus civitatis. 1.
Peremptie, ſiet peremptio. 1.
Peremptoirlijk, ſiet peremptorie. 1.
Peremptoir, ſiet peremptorie. 1.
Peremptoirlijk, ofte ten principalen antwoorden / ſiet peremptorie aut ad cauſam ipſam reſpondere. 1.
Perſiſteren voor replijk en duplijk / ſiet inhærere iis, quæ prioribus libellis complexa ſunt. 2.
Perſiſteren, ſiet perſiſtere. 1.
Perſonelijk, ſiet in perſona. 1.
Perſonele comparitie, ſiet comparitio perſonalis. 1.
Peters, ſiet ſuſceptores infantium in baptiſmo. 1.
Petitoir, ſiet petitorium. 1.
Placcaten, ſiet edicta. 1.
Placet, ſiet edicta of placita. 1.
Præſipiael hof/ ſiet curia præſidialis. 1.
Pointen

Principalijk, ſiet principaliter. 1.
Privatijf, ſiet privative. 1.
Privilegien, ſiet privilegia. 1.
Procederen, ſiet litigare, of litem agere. 1.
Procederende perſonæ, ſiet litigatores, of litigantes. 1.
Proceſſen, ſiet lites. 1.
Proces crimineel, ſiet lis criminalis. 2.
Proclamatie, ſiet proclamatio. 1.
Procuratie, ſiet procuratio. 1.
Procuratie generael, ſiet procuratio generalis. 1.
Procuratie ſpeciael, ſiet procuratio ſpecialis. 1.
Procuratie op den Procureur, ſiet mandatum procuratorium. 1.
Procureur acceptant ſtellen / ſiet procuratorem alium conſtituere in loco prioris mortui. 1.
Procureur, ſiet procurator. 1.
Produiſant, ſiet Producens teſtes. 2.
Productie van getuygen / ſiet productio teſtium. 1.
Propoſitie van erreur, ſiet propoſitio erroris. 1.
Prorogatie van juriſdictie, ſiet juriſdictionis prorogatio. 1.
Proteſt, ſiet proteſtus. 1.
Proteſtatie, ſiet proteſtatio. 1.
Proteſteren, ſiet proteſtari. 1.

Pro-

Q.

R.

Ratificeren, ſiet ratum habere. 1.
Rauw actie, ſiet actio primæ inſtantiæ. 1.
Reauditie, ſiet retractatio, en reauditio. 1.
Reciproque, ſiet reciprocus. 1. en mutua obligatio. 1.
Recolement van getuygen/ ſiet Reauditio teſtium. 2.
Recolement van rekening/ ſiet reviſio computationis, of recognitio rationum. 2.
Recoleren de getuygen/ ſiet reaudire teſtes. 2.
Recoleren een rekening/ ſiet reviſere computationem, of recognoſcere rationes. 2.
Recommandatie, ſiet detentio renovata. 1.
Reconvenieren, ſiet reconvenire. 1.
Reconventie, ſiet reconventio. 1.
Recreance, ſiet fiduciaria poſſeſſio. 1.
Recredentie, ſiet fiduciaria poſſeſſio. 1.
Recuil, ſiet catalogus. 1.
Rediten, ſiet redicta. 1.
Redoublement van interdict, ſiet duplicatio interdicti. 1.
Reductie, ſiet reductio. 1.
Reformatie, ſiet reformatio. 1.
Refuys, of refuſie, ſiet recuſatio. 1.
Refuſeren, ſiet recuſare. 1.
Regres, ſiet regreſſus. 1.

Regt

Regt van præferentie, ſiet jus prælationis. 1.
Reitereren, ſiet reiterare. 2.
Relaes, of relatie, ſiet relatio. 1.
Relateren, ſiet referre. 1.
Relaxatie, ſiet relaxatio. 1.
Releveren, ſiet reſtituere in integrum. 1.
Relief, ſiet reſtitutio. 1.
Relief tegens de indebite verheffing/ ſiet reſtitutio adverſus indebitam impetrationem mandati. 1.
Relief tegens de indebite interjectie van de appellatie, ſiet reſtitutio adverſus intempeſtivam, aut indebitam interjectionem appellationis. 1.
Relief tegens de indebite exploicteringe van de appellatie, ſiet reſtitutio adverſus indebitam intempeſtivam inſinuationem appellationis. 1.
Remis, of remiſſie, ſiet remiſſio. 1.
Remiſſie debatteren, ſiet remiſſionis diplomati contradicere. 1.
Remittent, ſiet remittens. 1.
Renovatie, ſiet monitus ſecundus. 1.
Renvoieren, ſiet remittere ad judicem competentem. 1.
Renvoy, ſiet remiſſio. 1.
Reparatie, ſiet reparatio. 1.
Reparatie van attentaten, ſiet reparatio attentatorum. 1.

Replijk, ſiet replicatio. I.
Replijcq met middelen / ſiet replicatio cum mediis & probationibus. I.
Repreſailien, ſiet repreſſaliæ. I.
Repreſentatie, ſiet repreſentatio. I.
Reprochant, of reprochante partie, ſiet reprobans. 2.
Reprocheren, ſiet reprobare. I.
Reproche, ſiet reprobatio. I.
Reprochen maaken / ſiet refutationem aut reprobationem teſtium facere. I.
Reproductie van getuygen / ſiet reproductio teſtium. I.
Requeſt, ſiet libellus. I.
Requeſt civil, ſiet libellus ſupplex. I.
Requeſt in judicie, ſiet petitio judicialis, of libellus ſcriptus. I.
Requeſt civil tegens de indebite interjectie van de appellatie, ſiet libellus ſupplex adverſus indebitam interjectionem appellationis. I.
Requeſt om mandement of proviſie van juſtitiæ te bekomen / ſiet libellus ad impetrandum mandatum, aut proviſionalem juſtitiam. I.
Requeſt van interruptie, ſiet libellus interruptionis. I.
Requeſt civil om de concluſie te amplieren of te altereren, ſiet libellus ſupplex ad ampliandam aut alterandam concluſionem. I.
Re-

Requeſt om nieuwe feyten te mogen poſeren ende des noots te verifieren, ſiet libellus ut novas poſitiones facere, eaſque probare liceat. 1.

Requeſt om de arrementen van den proceſſe an te nemen / ſiet libellus ad ſuſcipiendas litis reliquias. 1.

Requirant, ſiet requirens. 1.

Requireerde, ſiet requiſitus. 1.

Reſcriberen, ſiet reſcribere. 1.

Reſcriptie, ſiet reſcriptio. 1.

Reſolutien, ſiet reſolutio. 1.

Reſort, ſiet ditio, en juriſditio. 1.

Reſpijt, ſiet atterminatio. 1.

Reſtabliſſement, ſiet poſſeſſio momentanea, of reparatio damni illati. 1.

Reſtabliſſement decerneren, ſiet momentaneam poſſeſſionem adjudicare, of poſſeſſorem illico priſtinæ poſſeſſioni reſtituere, illataque damna reparari jubere. 1.

Reſtitueren, ſiet reſtituere. 1.

Reſtitutie, ſiet reſtitutio. 1.

Reſtoir, ſiet reſtitutio. 1.

Retentie, ſiet retentio. 1.

Retractatie, ſiet retractatio. 1.

Retroacten, ſiet retroacta. 1.

Reviſie, ſiet reviſio. 1.

Revocatie, ſiet revocatio. 1.

SAlaris, siet salarium. I.
Salvatie, siet comprobatio. I.
Sauvegarde, siet clientela. I.
Secretaris, siet secretarius. I.
Secretaris van 't hof / siet secretarius curiæ. I.
Sententie, siet sententia. I.
Sententie definityf, siet sententia definitiva. I.
Sententie interlocutoir, siet sententia interlocutoria. I.
Sequestratie, siet sequestratio. I.
Seurte, siet salvus conductus. I.
Simpel bevel / siet mandatum (scil. curiæ) simplex. I.
Simpelijk, siet simplicier. I.
Sisteren, siet sistere. I.
Solliciteur, siet solicitator. I.
Solutien, siet solutio. I.
Sommatie, siet monitus primus. I.
Sommierelijk, siet summarie. I.
Speciael, siet specialis. I.
Speciale procuratie, siet procuratio specialis, of mandatum speciale. I.
Speculatie, siet speculatio. I.
Spolie, siet spolium. I.
Statuten, siet statutum. I.
Styl, siet stylus curiæ. I.

Subjectie, ſiet ſubjectio. 1.
Submiſſie, ſiet ſubmiſſio. 1.
Subornatie, ſiet ſubornatio. 1.
Subreptie en obreptie, ſiet ſubreptio & obreptio. 1. 2.
Subſtantiel relief, ſiet reſtitutio meritæ cauſæ concernens. 1.
Subſtitutie, ſiet ſubſtitutio. 1.
Subſtitutie feudal, ſiet feudalis ſubſtitutio.
Succeſſie ab inteſtato, ſiet ſucceſſio ab inteſtato. 1.
Sufficiente cautie, ſiet cautio ſufficiens. 1.
Superſolutien, ſiet ſolutio ſolutionis. 1.
Suppliant, ſiet ſupplicator. 1.
Suppooſten van 't hof/ ſiet curiales. 2.
Surceantie, ſiet ſuſpenſio executionis ſententiæ, of inhibitio. 1.
Suſpicie, ſiet ſuſpicio. 1.

T.

TAxeren, ſiet taxare. 1.
Taxatie, ſiet taxatio. 1.
Ten fine van niet ontfanklijk / ſiet ut necdum ſit admiſſibilis agendi. 1.
Ten fine van accoord / ſiet ad ineundam ſi fieri poſſit tranſactionem. 1.
Ten principale op de ſaak antwoorde/ ſiet ad ipſam rem litigioſam reſpondere. 1.

Ten

Ten tween ſine te antwoorde / ſiet ſine exceptionis præjudicio, ulteriores defenſiones proponere. 1.
Teneur, ſiet tenor. 1.
Termineren, ſiet terminare. 1.
Termijnen, ſiet terminus. 1.
Teſtament, ſiet teſtamentum. 1.
Teſtateur, ſiet teſtator. 1.
Teſtatrice, ſiet teſtatrix. 1.
Theorie, ſiet Theoria. 1.
Tot ſubreptie en obreptie ten fine van niet ontfankelijk / ſiet ad ſubreptionem & obreptionem, & ut necdum agere poſſit reus. 1.
Tractaet van vreede / ſiet pactum induciarum. 1.
Tranſactie, ſiet tranſactio. 1.
Tranſporte, ſiet tranſlatio dominii, en ceſſio. 1.
Triplijcq, ſiet triplicatio. 2.
Triumphant, ſiet victor. 1.
Tumult, ſiet tumultus. 2.
Turbatie, of turbel, ſiet ſpolium, of turbatio. 1. 2.
Tweede inſtantie, ſiet inſtantia ſecunda. 1.

V.

VAcantien, ſiet nefaſti dies. 1.
Vaſallen, ſiet clientes fiduciarii, of Vaſallus. 1. 2.

W.

Fol. 2. voor Ab alienare, leest Abalienare. op 't selfde Fol. voor Ab alienatio, leest Abalienatio.
4 voor Abolitie, leest Abolitio.
5 voor aanbeerder / leest anvaerder / en voor anbeerden/ leest anvaerden.
58 voor vernoeginge/ leest vernoeminge.
60 voor Actu, leest Acta.
61 voor Ut articulus, leest Ut articulis.
66 voor Βιγαμία. leest Διγαμία.
79 voor Conductio, leest Condictio.
140 voor post liminium, leest post liminii.
166 voor susterlings kind/ leest een susterling.
177 voor broederlings kind / leest een broederling.
259 voor ad Scriptitius, leest adscriptitius.
261 voor ad Scriptitius, leest adscriptitius.
278 voor Dedifitii servi, leest Dedititii servi. op 't selfde Fol. voor Deditii libertini, leest Dedititii libertini.
330 voor succinotè leest succinctè.
336 voor verleyden/ leest verlijden.

Misslagen te verbeteren.

Fol. 24. voor Actio de filia dotanda. siet Fol. 241. Actio de Filia dotanda.
Fol. 116. voor Filii & filiæ amitinorum, neeven en nigten / moeys soonen en dogters/ susterlings kinderen / t. w. des vaders susters kinderen / in zijde maagschap het vierde gelid. leest Filii & Filiæ amitinorum, neeven en nigten / mijn agter susterlingen of

susterlings kinderen/ d. i. mijn moeys soons en dogters kinderen; t. w. mijns vaders susters kinds-kinderen/ in zijde maagschap het vijfde gelid.

Fol. 117. voor Filii & filiæ consobrinorum, neeven en nigten / susterlingen/ susterlings kinderen / soons en dogters van twee gesusters / of somtijds twee broeders/ in zijde maagschap het vierde gelid. leest Filii & filiæ consobrinorum, neeven en nigten/ mijn agter susterlingen / of susterlings kinderen/ soons en dogters van mijn susterlingen / of somtijds van mijn broederlingen/ in zijde maagschap/ het vijfde gelid.

Fol. 241. voor Actio de liberis exhibendis, &c. leest Actio de liberis exhibendis, opspraak om de kinderen te voorschijn te brengen: een opspraak van een vader tegens die geene / de welke syn kinderen tegens syn dank ophouden / en de selven niet en willen te voorschijn brengen.

